

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-וארבעים-ושתיים של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, ה' באב התשנ"ד (13 ביולי 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

תוכן העניינים

- דברים לזכרו של חבר הכנסת תופיק זיאד, זיכרונו לברכה
הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 3), התשנ"ד-1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הסיבות והגורמים
שהביאו את קופת-חולים לסף פירוק
הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – הצבעה גלויה), התשנ"ד-1994
(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק-יסוד: כיבוד מדינת ישראל כמדינה יהודית
(הצעת חבר הכנסת א' רביץ)
הצעת חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב] (תיקון – שירותי קבורה), התשנ"ד-1994
(הצעת חבר הכנסת י' לוי)
הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון)
(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)
הצעת חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תיקון – קיצור תקופות והגבלות תנועה), התשנ"ד-1994
(הצעת חבר הכנסת א' פורז)
הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (פסלות מחמת פשיטת רגל או מרמה),
התשנ"ד-1994
(הצעת חבר הכנסת פ' בדש)
הצעת חוק חנינה לערבים ויהודים כאחד, התשנ"ד-1993
(הצעת חבר הכנסת י' בא-גד)
הצעת חוק הרשויות המקומיות (פרסום הסכמי בחירות), התשנ"ד-1994
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מינוי חברי מועצה לדירקטוריון של תאגיד
עירוני), התשנ"ד-1994
(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)
הצעת חוק חנינה לערבים ויהודים כאחד, התשנ"ד-1993
(הצעת חבר הכנסת י' בא-גד)
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שיעור התגמול למשרתים במילואים), התשנ"ד-1994
(הצעת חבר הכנסת א' קהלני)
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור על החזר דמי גמולים מקופות גמל), התשנ"ד-1994
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעה לסדר-היום
תפקוד הממשלה בתחום הכלכלי
הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (הגבלת שיעור קנס), התשנ"ד-1994
(הצעת חבר הכנסת ח' דיין)

שאלות ותשובות
תאונות הדרכים
שיעורי טיסה מעל כפר-סבא
"מספר ירוק" לנכה
צמצום העסקתם של ימאים ישראלים
מצב צי הסוחר הישראלי
ליקויי ראייה של נהגים
ליקויי ראייה של נהגים
צמצום העסקתם של ימאים ישראלים
הנחת פסי רכבת בשבת
בירוקרטיה בקבלת "מספר ירוק"
עיכוב בפריקת סחורות בנמלים
מחירי הנסיעה מירושלים לבני-ברק
רשיונות להפעלת מונית
התנהגות נהג "אגד" כלפי נוסעים
מחירי הנסיעות בתחבורה הציבורית
תקציבים להגברת ביטחון הנסיעה ב"אגד"
חניית רכב המוצע למכירה
מענק פרישה לסמנכ"ל הרכבת
הוועדה לבדיקת סידור העבודה בנמלים
קווי התחבורה ליישוב ורד-יריחו
שינוי מיקום תחנות אוטובוסים בירושלים
מתנות במחלקת העסקים ב"אל על"
מטוסי 747-400 של "אל על"
כביש הגישה ליישוב שיח'-דנון
מערכת הכבישים ביישובים הערביים
תשלומי ארנונה של רשות הנמלים והרכבות
"מספרים ירוקים" למוניות
הצעה לסדר-היום
המשך מתן שירותי בריאות במוסדות החינוך
הצעה לסדר-היום תפקוד הממשלה בתחומי צמצום העוני, הגידול בתופעת חסרי הבית והמחסור
בדירות והתייקרותן
דברי היושבת-ראש לזכרו של חבר הכנסת לשעבר חביב שמעוני, זיכרונו לברכה
הצעה לסדר-היום פעילות הממשלה במשא-ומתן המדיני במלאות שנתיים לכהונתה
הצעה לסדר-היום פעילות הממשלה ואחריותה למצב המדיני והביטחוני של ישראל
הצעות לסדר-היום
תפקודה של הממשלה במלאות שנתיים לכהונתה
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעות לסדר-היום תפקודה של הממשלה במלאות שנתיים לכהונתה
הצעה לסדר-היום שנתיים לכינון הממשלה – תפקודה בתחום העלייה והקליטה
שאלות בעל-פה

מעורבות לשכת ראש הממשלה בחקירת דרעי

שאלות ותשובות

התבטאויות משלחת ערביי ישראל לסוריה

פעילות נגד ארגון ה"חמאס"

הבחנה בין פיגועים הנעשים משני עברי "הקו הירוק"

שהיית הפושע הנאצי אלויס ברונר בסוריה

קריאת ערפאת לג'יהאד

כספי הערבויות האמריקניות

משלחת דרוזים מישראל לירדן

חפירות בקברים עתיקים

מעמד מפעל באלון-מורה

נהלים לגבי הופעת שוטרים בהפגנות

משטרה המופעלת מבניין ה"אוריינט-האוס"

מרחב חיפה במשטרת ישראל

חילול קברים עתיקים

מלחמות כנופיות בשכונת ג'ואריש

הצעה לסדר-היום

עיצומים ושבתות בערי הפיתוח

הצעה לסדר-היום

הצורך בהכרה בכפרים כמאנה שרקיה, כמאנה ע'רביה וחוסייניה בגליל

דברים לזכרו של חבר הכנסת תופיק זיאד, זיכרוננו לברכה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, ה' באב התשנ"ד, 13 ביולי 1994.

מסורת היא בכנסת, שכאשר אחד מחברינו המכהנים בבית נפטר, אנחנו מקיימים בתוך שבוע, פחות או יותר, אזכרה. ואנחנו עושים את זה היום לחבר הכנסת תופיק זיאד. כבר נאמרו בבית הזה דברים לזכרו באופן ספונטני, מתוך התדהמה והכאב הראשונים אחרי שנודע דבר מותו. חלק מאתנו גם כיבד את המשפחה, את בני עירו, דתו ועמו בעת ההלוויה. היה שם גם השר משה שחל, בתפקידו אז כממלא-מקום ראש הממשלה, ואני הייתי שם בשמכם, והיו הרבה שרים וחברי הכנסת מכל צדי הבית, שבאו לשם מתוך דחף פנימי, מתוך תחושת חברות וכבוד והערכה לנפטר.

אני רוצה היום לומר לבני המשפחה, שנמצאים כאן אתנו, לבני עירו, לחבריו הקרובים: אנחנו מאוד מצטערים על מה שקרה. דברים שאמרנו לפני שבוע נכונים גם היום, ואולי ביתר שאת. אנחנו בבית הזה מקיימים חיים פרלמנטריים סוערים וחילוקי הדעות הם קשים, והתקופה הזאת היא תקופה שמעמיקה עוד יותר את חילוקי הדעות. הם לא אחת סוערים, ואנחנו סעורי נפש, ולא אחת הם סוערים מדי. אבל אנחנו חברים באותו בית, שמקיים בדבקות וללא ליאות את המערכת הפוליטית הפרלמנטרית של ישראל, לדעתי גם את מערכת היחסים האנושית בין כל חלקי הציבור בתוך הציבור היהודי, בתוך הציבור הערבי, הדרוזי והצ'רקסי.

אני מקווה שבבוא היום, כאשר נגיע אל השלום הכולל המיוחל, יירשם לזכותו של חבר הכנסת זיאד, דווקא כמי שבצורה קשה, לעתים בוטה, העלה כאן את טענותיו, ויישמר לו מקום מיוחד, בסופו של דבר, על הגשר שמקשר בין העמים ועל הגשר שדרכו נעבור משלב המלחמה לעידן השלום.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת האשם מחאמיד לשאת דברים. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי, ואחריו – השר יוסי שריד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תרשה לי, אדוני היושב-ראש, בראשית דברי לפנות לחברי היושבים ביציע ולומר להם משפט בשפה הערבית.

היו"ר ש' וייס:

אין בעיה. אם תוכל גם לתרגם לקצרנית.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני אתרגם. בחלומותי השחורים ביותר לא תיארתי לעצמי, שאפגוש אתכם כאן בנסיבות כה כאובות, הגברת נאילה זיאד, אלמנתו של המנוח תופיק זיאד, בני ובנותיו, אחיו ואחיותיו ושאר בני המשפחה, ממלא-מקום ראש העיר נצרת, סגני ראש העיר, חברי העירייה, מזכיר חד"ש בנצרת, הנהגת חד"ש והעירייה נצרת, מזכ"ל המפלגה הקומוניסטית הישראלית, מזכ"ל חד"ש הארצית, מנהיגות חד"ש הארצית, אנשי דת ורוח, אנשי ציבור נכבדים וכל החברים היקרים, אשר באו להשתתף אתנו באזכרה זו, וכל מוקיריו הספונים בבתיהם אבלים וחפויי ראש.

אדוני היושב-ראש, איבדנו את המנהיג הבלתי מעורער של האוכלוסייה הערבית הפלשתינית בארץ, משורר לאומי, פטריט אמיתי, נואם בחדס, מנהיג פוליטי נערץ, המנהיג והאדם אשר נשא את הדגל – דגל המאבק לשלום, לשוויון ולדמוקרטיה.

האסון שפקד אותנו, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, את חברי תנועתו של חבר הכנסת תופיק זיאד המנוח, את בני עמו ואת כל שוחרי השלום בארץ, הינו כבד מכל מלות הצער, הכאב והיגון.

רק מי שנכח בהלווייתו של תופיק זיאד יבין את כובד היגון של עם שלם, שראה בו לא רק את המנהיג, אלא גם את הסמל שמיזג את דאגותיו האישיות בדאגות הקולקטיביות של בני עמו ושל כל המדוכאים בארץ ובאזור.

ולכן קשה לנו, כי אנחנו מסרבים להאמין, שהדגל והסמל נטש אותנו בלא עת אל עולם אחר.

לתופיק זיאד – וכמה קשה לי לדבר עליו, על חברי, מורי ומנהיגי, על הסמל והדגל, בלשון עבר – האיש בעל התכונות הייחודיות, הפתיחות לזולת, היכולת ליצור קשר ספונטני ובלתי אמצעי עם אחרים והאחרים אתו, בעל קסם אישי, כריזמה משכנעת וכובשת וחוש הומור שופע ובלתי רגיל.

תופיק היה – וכמה מוזר וכואב לומר את המלה היה – איש רעים, פתוח, אינטליגנטי וססגוני, אדם יוקד שביטא בצורה ישירה, אמיצה, ללא פחד וללא משוא פנים את שנאותיו, את אהבותיו ואת קדרותו. כמה קל היה לראותו שמח כששמח ואת עצבותו כשהיה עצוב, כי האיש היה כן ואמיתי, ללא זיופים.

תופיק זיאד מרד במוסכמות פוליטיות וחברתיות שהיו מקובלות עשרות שנים. הוא העדיף לנתץ שקרים, ולקרוא לילד בשמו, שנא צביעות וזיופים, כי הוא לא היה לוחם קוסמטי, לא היה לוחם סינתטי. הוא העדיף לשאת את גחלת המאבק בכפות ידיו הנקיות והטהורות, סבל את כוויות הגחלת, הפך מעצמו נר אור במאבקו בעוול ובחושך. זיאד היה מהפכן, נלחם בכל כוחותיו בלי להרפות נגד סממנים של מנטליות גזענית בחברה הישראלית, נגד מגמות הדה-הומניזציה של בני עמו הפלשתיני, ונגד שוביניזם על כל סוגיו. הוא היה קיצוני ביותר בשאיפתו לגילוי האמת, לחשיפת השקר, לסילוק המסכות ולטאטוא קני גזענות בגוניהם השונים. ולכן, הוא שמר לעצמו את זכות הזעקה המהדהדת כבן למיעוט סובל, מקופח ומופלה. וכאשר זעק תופיק זיאד, הוא ביטא בצורה נאותה את רחשי לבו, את כאבו העמוק ואת תגובתו כמנהיג וכנציג המיעוט הערבי בארץ, מיעוט בעל כבוד עצמי, כנגד כל מיני פרובוקציות פוגעות וגזעניות.

תופיק זיאד הפך את הרדיקליות לאמנות שהשתלבה אצלו בהרמוניה בעולם השירה והפרוזה, ולכן זיאד לא בלט רק כמנהיג פוליטי, אלא גם כמשורר וכסופר שביטא את אהבתו לאדם באשר הוא, לפועל, לעובד האדמה, לילדים, אהב את המדוכאים ואת מרי היום, עמד לצדם ולחם את מלחמתם. ומי ישכח את הפסוק משירו האומר – (קורא את הפסוק בשפה הערבית): "אתן מחצית חיי למי שיביא בת צחוק לילד בוכה". זהו תופיק זיאד. תופיק זיאד לא רק נאה דרש, כי אם גם נאה קיים.

היו לו תמיד השקפות ברורות ומגובשות האופייניות לתופיק זיאד. תמיד תמך בזכות שני העמים, הישראלי והפלשתיני, לחופש, לחירות ולהגדרה עצמית. הכיר חד-משמעית בזכות שני העמים לשתי מדינות, ישראל ופלשתיין, ולא אחת היו מי שביקרו אותו, ואף היו מי שניסו להשחיר את דמותו ולרצוח את אופיו בשיטות טרור שונות, ולא יכלו לו, כי הוא היה תופיק זיאד, והם אנשים קצרי ראות וצרי אופק. ולא אחת תופיק זיאד הוכה, נכלא, סבל קשות בחייו ואתו אשתו נאילה וכל בני משפחתו וחבריו לדרך במק"י ובחד"ש.

הוא שילם מחיר כבד על כך שהיה ערבי-פלשתיני גאה, שלחם ונאבק כדי שבני עמו יוכרו כאזרחים שווים ומלאים במדינת ישראל, והדגיש תמיד את מחויבותו בשם בני עמו להמשיך לחיות כאן, במולדתו ובמדינתו, גם כאשר תקום המדינה הפלשתינית שעליה חלם תמיד.

זכרו של תופיק זיאד מתכבד בכך שהיום רבים בארץ מבינים שדרכו היא בעלת ברית חשובה במאבק על השלום ועל השותפות היהודית-הערבית בבניין המדינה. תופיק זיאד נאבק נגד הגזענות, הפונדמנטליזם, העדתיות והקנאות בכל צורותיה ואפיונה – ולכן דבריו הכעיסו והרגיזו רבים, אך רבים יותר כיבדוהו על כך.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, העיר נצרת כפי שהיא היום היא פרי יצירתו של אמן אנושי כתופיק זיאד; הוא עשה ממנה עיר חובקת בני דתות שונות, שבה הכנסייה והמסגד מחובקים באהבה ובהבנה. ראינו זאת ביום מותו – צלצול פעמוני הכנסיות התמזג בקריאת הקוראן מהמסגדים.

בחייו ובמותו ליכד סביבו בני עמים שונים, בני דתות שונות ובעלי מגוון רחב של דעות. הוא היה האב שגער, שנזף, שאהב ושעודד. תופיק זיאד היה תופעה יחידה במינה, וכפי שתיארו חברו המשורר מחמוד דרוויש: "איש הברזל, הפלדה והמשי". וכפי שהוא התבטא בעצמו פעמים רבות: "אנחנו הבולדוזר" – הוא תמיד אמר – "הדחפור שפרץ את הדרך וסלל אותה, ואחרים רכבו על אופניהם ונסעו בה". נכון, הוא ותנועתו היו ועודם אבן הפינה לבניין שכולנו מאחלים להשלמתו, ושזיאד היה כל כך אופטימי ובטוח שיום יבוא וחלומו יתממש.

ואכן, לפני מותו הספיק תופיק זיאד לראות את ראשית ההתגלמות וההתגשמות של חלומותיו: ההכרה באש"ף כנציגו הבלעדי של העם הפלשתיני, ותחילת הצעדים הראשונים להקמת המדינה הפלשתינית העצמאית לצד מדינת ישראל, כמו גם ניצנים ראשונים להשכנת השלום המיוחל בין כל העמים באזור, השלום אשר נראה לו לאחרונה קרוב באופק, וכן ניצנים של שינוי במדיניות כלפי האוכלוסייה הערבית בארץ, אשר דורשת טיפוח והתמדה.

חבל שלא ניתן לזיאד להגשים חלום אחר, הקשור לציפור נפשו ונשמתו, אדוני היושב-ראש – נצרת. במשך שנים הוא רצה להפוך את עירו לעיר אחרת, ולכן הוא תכנן את פרויקט נצרת 2000, אשר

קיווה ורצה באמצעותו לצעוד בנצרת למאה ה-21. הוא תמיד התפאר והתגאה כשאמר: מי שייעדר מנצרת שלוש-ארבע שנים ויחזור אליה, אולי לא יכירנה – עיר מודרנית, מטופחת ומשגשגת, עיר תיירות ממדרגה ראשונה.

וכאן המקום להודות מעמקי לבי לכל אלה אשר השתתפו בצערנו: כבוד נשיא המדינה מר עזר ויצמן, ראש הממשלה, ממלא-מקומו, שרי הממשלה, יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, ולכלל מוקירי תופיק זיאד, ולומר מלה: מי שמוקיר את האיש, את זכרו, נקרא היום להיות מחויב וביתר שאת לפרויקט של תופיק זיאד, נצרת 2000, ואני בטוח, כפי שהתגשמו חלומותיו האחרים, הרי בסיוע כל הגורמים הנוגעים בדבר, גם חלומי זה יתגשם.

אני גם תקווה ששר החינוך ימצא לנכון להכניס את יצירותיו הספרותיות של תופיק זיאד לתוכנית הלימודים של משרד החינוך, לילדי ישראל היהודים והערבים, ובכך יתרום להנצחת זכרו של אדם כתופיק זיאד.

ולגברת הנכבדה, חברתו לחיים, האשה שעמדה בגאווה ובראש מורם לצדו, ותמכה בו ובדרכו ברגעים הקשים ביותר, לבניה ובנותיה, למפלגתו מק"י ולחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, לחבריו ולבני עמו, אשר נדהמו ומיאנו להאמין למשמע אוזניהם, לכם אומר: במותו לא יחסר רק לי ולכם, לא רק למשפחתו, לעירו ולתנועתו, אלא לעמו ולכל שוחרי השלום ואוהבי החיים. ולכנסת הוא יחסר בקולו המדהד ובאישיותו המיוחדת, בעקביותו, בעקשנותו ובאומץ לבו. גם המוות, אדוני היושב-ראש, בכל סופיותו ועוצמתו האכזרית, לא יוכל לשרש ולעקור מלבבותינו ומראשינו את זכרו, את פועלו ואת דרכו שיישארו אתנו לעד.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש אנשים שמתים פעמים רבות בחייהם, אך תופיק זיאד נשאר חי לנצח נצחים אפילו במותו. וכך הוא תיאר באחד משיריו, ותרשה לי, אדוני היושב-ראש, לסיום, לקרוא לפניכם חלק משיר זה של תופיק זיאד: "בכל דבר אחיה". אני אקרא אותו קודם בערבית ואחר כך אתרגם אותו לעברית.

(קורא את השיר בשפה הערבית)

ובעברית, אדוני היושב-ראש: "אני אחיה. / מעוצמת אהבתי למולדתי/ לא אמות ולא אשמד/ אתחדש אני/ אתחדש לעד. / כל עוד באדמתי יניץ פרח/ כל עוד במולדתי ייוותר סלע/ כל עוד באופק ירחף ענן/ כל עוד באדמה ישרוד עפר/ אחיה... אני אחיה/ במשב רוח זורם/ בתוככי פרח/ אחיה... / בריח הניחוח של הזעתר/ בעשבי הבר/ בנחלי מים זורמים/ בלילך המבין את סודי/ אחיה... אני אחיה... / אתחדש/ כל בוקר כל דקה/ בחליל של רועה/ בנהמתה של אם/ בכינורו של משורר/ באור השמש/ בלחש המקסים של היער/ בדממה/ בסופה הרועמת/ בנפנוף של כנף ציפור/ אחיה... אני אחיה... / אשרד לנצח נצחים/ אתחדש במולדת האבות/ הרי אני הניצחון/ והשמש של בני חורין/ עוד ניפגש". תודה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. חבר הכנסת עובדיה עלי, ואחריו – השר יוסי שריד.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש אנשים ההופכים לסמל כבר בחייהם, סמל שמתעצם לאחר מותם. זה מה שקרה לעמיתנו חבר הכנסת תופיק זיאד, זיכרנו לברכה.

כשרונו הרטורי, שהתאפיין בלהט בלתי נדלה, יחד עם ההתרחשויות ההיסטוריות העכשוויות שהוא היה מעורב בהן, הפכו אותו לסמל. הוא היה סמל למאבקם של הערבים אזרחי מדינת ישראל על זכויותיהם. הוא היה סמל כפרלמנטר שלא ידע ליאות, שהקדיש את כל חייו ומרצו למען עמו ולמען המטרות שהוא האמין בהן, במלוא מרצו ומעומק אמונתו.

והנה לפתע הלך האיש מאתנו, ואנו כולנו מצרים על כך ושולחים מכאן את תנחומינו לבני משפחתו, לבני עירו ולכל קרוביו וידידיו.

אדוני היושב-ראש, מן המפורסמות היא שדרכינו הפוליטיות, שלו ושלי, היו דרכים שונות, דרכים מנוגדות, דרכים שהוליכו לכיוונים אחרים, לכיוונים הפוכים. אך למרות זאת, הן כחבר כנסת ששייך למחנה הלאומי והן כסגן יושב-ראש הכנסת, ידעתי תמיד להקשיב לדבריו של תופיק זיאד, זיכרנו לברכה, שיצאו מן הלב ונאמרו תמיד בלהט ובאמונה בצדקת דרכו.

מעט מאוד פעמים מצאתי עצמי מסכים עמו. אך למרות זאת ידעתי להעריך את מאבקו, את אמונתו ואת תחושת השליחות שהוא נטל על עצמו. היו כמובן גם שעות ורגעים שאמונתו ותחושת השליחות שלו הביאו אותו למעשים ולאמירות מופרזות ובלתי מקובלות. אך גם אז ידעתי שדבריו ומעשיו כנים ויוצאים מעומק לבו ונעשים מתוך אמונתו בצדקת דרכו, ומצאתי את הדרך לדון אותו לכף זכות.

תופיק זיאד, חבר הכנסת מטעם החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, נולד בנצרת בשנת 1929. ולמן שנת 1975 הוא היה ראש עירו. גם במסגרת תפקידו זה היינו מחוברים בקשרי עבודה, והוא כראש העיר נצרת ואני כראש העיר עפולה ישבנו בישיבות רבות יחדיו בעניינים של העמק והגליל, ואפילו יזמנו וביצענו פרויקטים שונים, כמו הפרויקט למיחזור האשפה בעפולה.

הוא היה איש מרשים, הוא היה איש מרתק ואיש רעים להתרועע, הוא היה אדם שידע להאיר פנים, להתבדח ולהכניס אורחים בחום, ותמיד תמיד היו על לשונו דברי הומור וחידוד, ובעיקר בלשון הערבית, שכן הלשון והספרות היו הפן המשלים בדמותו.

תופיק זיאד דיבר עברית, אנגלית ורוסית, נוסף על הערבית שידע את עושרה ואת מכמניה וידע ללוש אותה ולעצבה לפי רצונו. הוא פרסם ארבעה ספרי שירה ושני ספרי פרוזה, וכל אלה נוסף על מאות מאמרים שכתב ופרסם בעיתונים ובכתבי-עת שונים.

פעילותו הפרלמנטרית בכנסת, שהיתה ענפה ורבת שנים, שכן הוא היה חבר הכנסת משנת 1974 ועד יום מותו והיה פעיל בוועדותיה השונות, לא רק לא פגעה בפעילותו הספרותית והחסירה ממנה,

אלא היפוכו של דבר, שני העולמות הללו הזינו זה את זה ופרנסו זה את זה בנפשו הגדולה והסוערת של זיאלד.

קודם שאסיים דברי, אני חש צורך עמוק להזכיר את תגובתו של זיאלד כראש העיר בעת דקירתו של החייל דוד ליבסקינד בנצרת, תגובה שיש בה כדי להעיד על אופיו ועל כוונותיו. לאחר הדקירה עמד תופיק זיאלד ואמר: "אני מגנה בחריפות את המעשה ורואה בו מקרה בודד. ואם מי שעשה את המעשה האומלל הוא מנצרת, הוא ינודה וישלם לבדו את המחיר. אף אחד לא יסלח לו ולא יעזור לו". כך אמר, בבהירות ובנחרצות. מכאן, וממעשיו הנוספים, הערכתי לאיש.

ובשירתו מצאתי זאת: "שמי הארץ תבערה/ ואדמת הארץ תבערה/ וים הארץ תבערה/ כלום לא הגיעה העת/ שניוועד לדו-שיח ככל האדם/, נאמר שלום, נלחץ ידיים/ נקרא זה בשמו של זה/ נכתת חרבותינו לאתים/ ניטע פרחים על פני הארץ/ נאסוף את אור הירח".

כזה, אדוני היושב-ראש, היה תופיק זיאלד. הוא הלך מעמנו, ואנו מצרים על כך ומאחלים לבני משפחתו, לרעייתו ולארבעת ילדיו, בריאות טובה, ויהי רצון שלא ידעו צער עוד.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, לפני שאני מזמין את השר שריד, אני רוצה למסור לכם משהו. פנו אלי חברי כנסת רבים שביקשו להשתתף היום באזכרה הזאת – חבר הכנסת סאלח טריף, חבר הכנסת דראושה ועוד שבעה חברי כנסת. אנחנו, כמובן, היינו נעתרים, אני בטוח שזה ביטוי אמיתי מאוד לתחושות של חברי הכנסת, אלא שהמזכיר אמר לי, שהמסורת בנסיבות אלה היא מאוד מוצקה ומאוד מוגדרת, וגם התקנון, לא רק המסורת, משני צדי הבית.

הפעם, את הצד האחד של הבית מייצג איש מפלגתו, וזה רק טבעי, והוא חבר הכנסת האשם מחאמיד. אני מבקש להבין את זה. אנחנו צריכים לפעול על-פי התקנון גם ברגעים קשים כאלה. זה מכובד, וזה מונע אחר כך רגשות של קיפוח. תודה רבה.

השר שריד.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, משפחת זיאלד היקרה, אנשי נצרת, חברי סיעת חד"ש, תופיק זיאלד, זכרו לברכה, היה ידיד שלי, ואני מספיד אותו, כאן, היום, גם כחבר כנסת, כמנהיג, כראש עירייה, כאיש ציבור, אך גם כידיד אישי.

במותו של תופיק זיאלד איבדה הכנסת אחד מחבריה הבולטים והחשובים ביותר, גם אם לא היה פרלמנטר מובהק. הוא בלט בבית הזה משום שהיתה אמת בלבו, ולבו גילה את האמת הזאת לפיו.

לתופיק זימד היתה שפה אחת ודברים אחדים, ואת הדברים האלה, נוקבים ככל שיהיו, הוא השמיע בכל מקום, בכל זמן ולכל שומע, גם אם לשומע לא ינעם.

את כל תורתו המדינית של תופיק זימד אפשר להעמיד על רגל אחת, רגל איתנה שלא כשלה – שתי מדינות לשני עמים, זאת היתה תורתו. גם בימים הקשים ביותר, ימי מבחן, ימים מרים ונמהרים, הוא לא סטה מתורתו ימין או שמאל. לעתים, צריך לומר, היתה לחברנו תופיק רטוריקה מתלהמת. למי מאתנו לא היתה? אבל הרטוריקה הזאת מעולם לא סחפה את אבני היסוד של השקפת עולמו. היא היתה ונשארה עד היום האחרון בנויה וציבה, ורוחות רעות לא ערערו אותה.

בשנים האחרונות נתגלו בציבור סימנים מדאיגים של הקצנה. יותר מדי אנשים עשו להם יותר מדי אלוהים. תופיק הרגיש וידע לאן הרוח הרעה נושבת והוא הלך נגד הרוח, ולא תמיד ידענו להעריך זאת. שלום, אחווה ושוויון היו אלוהיו, והוא לא עשה לו אלוהים אחרים על פניהם.

תופיק היה טרובדור גדול, ולא היה לו קושי לזמר גם את הזמירות החדשות והמסוכנות, אבל הטרובדור הגדול המשיך לזמר את זמירותיו הישנות, שהיו בהן טונים של מתינות ושל השלמה. את מנגינת הדו-קיום שלו הוא לא הפסיק לנגן, והיה לו קהל גדול ונלהב של מאזינים.

אין הרבה אנשים בארץ הזאת שחזרו ונבחרו, חזרו וקיבלו את אמון הציבור במשך שנים כה רבות. תופיק נבחר לראשות העירייה בנצרת במשך 20 שנה רצופות. נצרת היא הגדולה בערים הערביות בישראל, ומיליוני אנשים בכל רחבי העולם נושאים אליה את עיניהם כעיר יקרה וקדושה. נצרת, בשל גודלה ובשל הייחוד שבה, היתה יכולה להפוך על נקלה למוקד של התססה, של חיכוך, של מתיחות בלתי פוסקת, היתה יכולה להפוך לעיר מריבה. ונצרת היא עיר שקטה, מסבירת פנים לכל באיה, סמל ודוגמה לדו-קיום, והכול בזכותו של תופיק זימד, שהשרה עליה מרוחו ומאמונתו. גם את זאת לא ידענו תמיד להעריך; לא תמיד ידענו לגמול לעיר ולראשה כגמולם הטוב.

שלטון משחית, שלטון ממושך משחית עוד יותר, כך נוהגים לומר מעת לעת. שלטונו הממושך של תופיק זימד בעירו ובחלק נכבד של הציבור הערבי בישראל לא השחית אותו כלל ועיקר. הוא היה אדם נקי מכל כתם, ולא דבק בו רבב.

תופיק זימד שילב באישיותו ניקיון כפיים וניקיון דעת. הוא הצניע לכת, הוא לא התנשא, הוא לא התעשר, ולבו מעולם לא גבה. כשהלב לא גבה, אפשר להישיר מבט, ותופיק דיבר אל הציבור בגובה העיניים. מי שביקר בביתו יודע אל נכון, כי מעולם לא עשה לביתו; הוא עשה אך ורק לבית המשותף של יהודים ושל ערבים.

נכון, תופיק אף פעם לא היה מוכן להיות דייר משנה בבית המשותף הזה. הוא גם לא רצה לגור כאן בדמי-מפתח. זאת היתה ארצו, זאת מולדתו, וזה בית אביו. הבית שלו רשום בטאבו של ההיסטוריה, והוא גר בו בזכות אבות ובזכות בנים ולא בחסד של מישהו. תופיק זימד גם לא היה מוכן להיות דייר משנה בבית הזה, כאן, בכנסת, בבית-הנבחרים של מדינת ישראל. כל ניסיון שנעשה, ונעשו ניסיונות כאלה להציג אותו ואת חבריו כנבחרים מסוג ב', הבעיר בו את חמתו עד להשחית, והוא לא פעם התפרץ.

דווקא היום אני מרגיש חובה ציבורית ואישית לומר: תופיק זיאד יושב בשורה הראשונה של הבית הזה כשווה בין שווים. הדמוקרטיה הישראלית לא עשתה לו שום טובה, אם היא ביקשה להישאר דמוקרטית. דווקא מי שפסל אותו הטיל מום כבד ומכוער בדמוקרטיה היפה שלנו.

תופיק זיאד היה איש סוער ומסעיר שעלה בסערה השמימה, ולא אתפלא אם גם שם למעלה הוא ממשיך להיאבק, להאיר, לעורר, ולא נח על משכבו. אני רק מקווה ששם הוויכוח הוא יותר מתחשב ויותר סובלני, ובעיקר – יותר אנושי.

יהיה זכרו של חברנו תופיק זיאד ברוך.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר יוסי שריד, לחבר הכנסת האשם מחאמיד ולחבר הכנסת עובדיה עלי.

חברי הכנסת, כבר אמרתי, גם כאשר חבר הכנסת דראושה לא היה כאן, שיש קבוצה גדולה של חברי כנסת שרצתה להשתתף בדיון הזה, בראשם חבר הכנסת סאלח טריף, שהיה ראשון, עשר פעמים ביקש ממני, אבל אני מוכרח להקפיד על המסגרת בגלל ריבוי המבקשים.

אני רוצה לומר לבני משפחתו, בני העירייה, תושבי העיר, בני עמו, שהרבה מאוד חברי כנסת ביקשו להתבטא היום, וזה אומר הרבה מאוד. אני מבקש את סליחתכם על כך שבנסיבות האלה אני אקפיד מאוד על התקנון.

נסיים את האזכרה באמירה: יהיה זכרו ברוך, ומי שעושה שלום עלינו יעשה שלום עלינו ועל שני בני עמינו ונאמר אמן.

הפסקה של שתי דקות.

(הישיבה נפסקה בשעה 11:39 ונתחדשה בשעה 11:44).

הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 3), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

נחדש את הישיבה, ברשותכם.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת צחי הנגבי, יושב-ראש ועדת הכלכלה, להצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 3), התשנ"ד-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית.

חבר הכנסת צחי הנגבי, אתם מחוקקים יותר מדי; "בפלגות ראובן גדלים חקקי לב". בבקשה.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני יושב-ראש הכנסת, כנסת נכבדה, גברתי סגנית שר התעשייה והמסחר חברת הכנסת מאשה לובלסקי, אנחנו עוסקים בתיקון השלישי לחוק הגנת הצרכן, והוא ללא ספק התיקון החשוב ביותר בחוק הזה, שגם הוא כשלעצמו חוק רב-משמעות, שאמור היה, ואכן הצליח, לשמר ולחזק את זכויותיו של הצרכן בישראל.

הצרכנים, אדוני היושב-ראש, בכל מדינה, גם במדינת ישראל, אולי במדינת ישראל יותר מאשר במדינות מתוקנות אחרות, אין להם פה, אין להם לובי, אין להם עוצמה שמסוגלת לסגור שאלטר או להשבית את המשק או להפעיל כאן, במסדרונות הכנסת, במזנון הבית, שליחים שירוצו מחבר כנסת אחד למשנהו ויתקנו את הדרוש תיקון. זאת הקבוצה הגדולה ביותר בקרב הציבור. מי איננו צרכן? כולנו צרכנים; כולנו, רוב הזמן, צרכנים של שירותים. אבל במדינת ישראל עדיין לא נוצרה תרבות של התארגנות צרכנית שצוברת עוצמה ומעקרת עיוותים שקנו להם אחיזה במשק.

משום כך, בשעתו, בא חוק הגנת הצרכן להוות מגן לצרכנים, לחזק את יכולתו של האזרח הבודד לעמוד על זכויותיו, וכאשר נגרם לו עוול – גם להתמודד עם העוול הזה ולמצוא לעצמו סעד ותקנה.

התיקון לחוק הגנת הצרכן, שאנחנו עוסקים בו, נועד לאפשר מושג שקרוי בלשון המשפטית "תובענה ייצוגית", כדי שכל ארגון צרכנים – ולעניין זה גם צרכן בודד – יוכל להגיש בבית-המשפט תובענה בשם קבוצת צרכנים. לאו דווקא קבוצה שמאורגנת באופן פרסונלי וצריכה לאגד תחת כנפיה את האנשים האלה, אלא צריך התובע לשכנע את בית-המשפט שהוא מגיש תובענה בשם קבוצת אוכלוסייה מוגדרת, זו אשר ניזוקה, זו אשר יש לה עילה לפנות אל ההליך השיפוטי בלית ברירה, בהעדר סעד אחר.

החוק הזה בא ביוזמתה של סגנית השר מאשה לובלסקי בשם הממשלה. הוא הגיע לוועדת הכלכלה של הכנסת, התקבל בוועדה באהדה ובברכה על-ידי כל חברי הוועדה, ונדון בוועדת המשנה של הוועדה שלנו בראשותה של פרופסור נעמי חזן, חברת הכנסת נעמי חזן, שהיא יושבת-ראש ועדת המשנה שלנו לצרכנות; שם הוא נדון ביסודיות. עכשיו החוק הזה מגיע אל הכנסת לקריאה השנייה והשלישית.

אנחנו מדברים על סוג של הליך משפטי, התובענה הייצוגית, שעד היום היה מקובל בארצות רבות, בארצות-הברית, באירופה. הליך זה מאפשר ללקוח הבודד, שעומד הרבה פעמים חסר אוניס מול גופים כלכליים בעלי עוצמה, עם עורכי-דין מיומנים שמגינים עליהם גם כאשר הצדק איננו עמם, מול

חברות כלכליות שיש להן היסטוריה של התמודדות משפטית מוצלחת, אפקטיבית – הצרכן האחד והיחיד שעומד, וקשה להאמין שהוא יכול בכלל להגיע לסיום ההליך הזה על ההוצאות הכרוכות בו.

ארגוני הצרכנים תומכים, כמובן, בהצעת החוק הזאת. מבחינתם היא מהווה אחת מגולות הכותרת של מאבק הצרכנים הרבה מאוד שנים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הנגבי, כאן אתם כותבים "תובענה". אם ייווצר, חלילה, איזה נזק במערכת היחסים, שיש בו אפילו פן פלילי, זה הופך לתביעה.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

נכון, זו המשמעות של הביטוי "תובענה".

היינו בוועדה באיזה עימות עם עמדת הממשלה, והיא מגיעה גם לביטוי באחת ההסתייגויות כאן. אני רוצה להעמיד כרגע את הדברים בפני חברי הכנסת: יש הסתייגות של שר המשפטים לסעיף 1 לחוק. אני אקרא את הסעיף כפי שהוא מופיע בהצעת הוועדה. מדובר בתנאים המאפשרים את התובענה הייצוגית הזאת שעליה אנחנו מדברים. בית-המשפט הוא זה שצריך, קודם כול, לאשר את התנאים הללו לפני שמתחיל הדיון הענייני בתובענה הזאת.

יש בתיקון לחוק ארבע עילות: עילה אחת – התובענה הוגשה בתום לב. זה ברור, אין טעם שתוגש תובענה על-ידי צרכן בודד או על-ידי צרכנים מספר כאשר כל מטרתה לקנטר גוף כלכלי, חברה, רשות אחרת, לפגוע בשמה הטוב בהקשר של התחרות העסקית בין חברות; עוול אמיתי לא נגרם, אבל מצאו לנכון לעשות שימוש במכשיר המשפטי החדש הזה, שיעמוד לטובת הצרכנים, כדי להוריד את היקף המכירות של גוף אחר. תום הלב הזה יבחן על-ידי בית-המשפט, ומששוכנע בית-המשפט שתום הלב הוא שעומד ביסוד התובענה – עבר את המכשול הראשון.

המכשול השני הוא ההיקף שבו מדובר, גודלה של הקבוצה – כך נאמר בפסקה (2) לסעיף הרלבנטי: "גודלה של הקבוצה מצדיק הגשת התובענה כתובענה ייצוגית". ברור, אנחנו רוצים לאפשר כאן תובענות ייצוגיות אמיתיות, ולא ששלושה חבר'ה מחליטים לתבוע איזה גראז' שגרם נזק למכוניתו של אחד מהם.

"התובענה הייצוגית" – כך קובע התנאי השלישי – "היא הדרך היעילה וההוגנת ביותר להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין". גם זה ברור, אין טעם לקיים שורה ארוכה של הליכי משפט, שיש בצדם עלויות למערכת וגם לצדדים המתדיינים, כאשר יש דרך אחרת, יעילה יותר, להגיע להכרעה באותה מחלוקת אמורה.

התנאי הרביעי גם הוא ענייני ולגיטימי: "קיים יסוד סביר להניח כי התובע מייצג בדרך הולמת את עניינם של כל הנמנים עם הקבוצה". אומנם יכול אדם שהוגדר כחבר בקבוצה להגיש בקשה לבית-המשפט – זה בסעיף אחר – על רצונו שלו להיכלל בקבוצה, אבל מלכתחילה רוצים להבטיח שהתנהגותו של התובע, בהקשר של ייצוגה של הקבוצה, יהיה הולם.

הממשלה בשעתה ביקשה להוסיף סיפא לסעיף הראשון, ואני אקרא אותו, הוא מופיע כרגע בהסתייגויות של הממשלה, ושם אנחנו מתבקשים לאשר נוסח שעל-פיו לא רק מדובר בתום לב, אלא "וקיימת אפשרות סבירה" – זו לשון הממשלה – "ששאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה". משפטים עולים במהרה על הבעייתיות שכרוכה כאן. למעשה באה הממשלה ומבקשת שיהיה מעין משפט זוטא, שמלכתחילה בית-המשפט יצטרך לקבוע שבסיומו של ההליך או במהלכו של ההליך תהיה קיימת לכאורה אפשרות סבירה שהתובענה תוכרע לטובת התובע.

היו"ר ש' וייס:

אם זה היה לא בהשתתפות עורכי-דין, רק בנוכחות הפונה, אפשר לומר שיש פה אפשרות של חיסכון בכספי הפונים. אם זה בנוכחות עורכי-דין, זה מכפיל את רווחיהם.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני כעורך-דין כבר מבין גם את ההיבטים – – –

היו"ר ש' וייס:

אני לא עורך-דין, אני משפטן.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני כמשפטן מבין את הבעייתיות הנוספת הזאת שציננת, אבל אותנו הטרידה בעיקר העובדה שמדובר כאן בהכפלה, אם לא יותר, של משך הזמן שבו בכלל תידון סוגיית הזכאות של התובענה להישמע בבית-המשפט. יצטרכו מראש להוכיח את התוצאה הסופית. זה דבר שלא נראה הגיוני, וחברת הכנסת נעמי חזן, שכאמור עמדה בראש ועדת המשנה שהכינה את הצעת החוק למליאת הוועדה, ביקשה – ואנחנו קיבלנו את דעתה – שלא לאשר את הסעיף שעל-פיו התובענה, כאמור, מאושרת על-ידי בית-המשפט רק אם מראש הוכרע שיש אפשרות סבירה להצלחת התביעה. זה נראה לנו דבר שאין לו עילה, שאין לו הצדקה. הוא נועד לכאורה למנוע מראש, אדוני היושב-ראש, מצבים שבהם תהיינה תובענות בלתי מוצדקות, שתסרבולנה את הליכי בית-המשפט, אבל כבר מצינו כאן ומנינו כאן ארבעה מחסומים אפשריים, שכל אחד מהם די בו אם איננו מתקיים כדי שתובענה כזאת בכלל לא תישמע.

אברהם בורג (העבודה):

צחי, יש לך אור.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

מוחלט או יחסי?

היו"ר ש' וייס:

מוחץ.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

קל וחומר כאשר ארבעת המחסומים האלה נדרשים במצטבר, וגם זו דרישה די דרקונית, שקיבלנו אותה כי גם אנחנו איננו רוצים לאפשר להליך הזה של תובענה ייצוגית להפוך להליך בנאלי מדי, שבו ייעשה שימוש שלא לצורך.

כיוון שחבר הכנסת אברהם בורג הודיעני בשם הנוכחים על קיומה של תמיכה – אני מבין את זה כרמז עבה כמותנו של פיל לקצר בדברים – אני רק רוצה לקרוא את הסעיף המרכזי, הרלבנטי, הבסיסי, של הצעת התיקון. כותרת השוליים של הסעיף הזה היא "תובענה ייצוגית", ונוסחו כדלהלן: "צרכן, או ארגון צרכנים כמשמעותו לפי סעיף 31(ג) (להלן – התובע), רשאי לתבוע, בכפוף להוראות פרק זה, בשם קבוצת צרכנים בעילה אשר על-פיה הוא יכול על-פי חוק זה לתבוע בשמו ונגד כל נתבע אשר הצרכן רשאי לתבוע בשמו (להלן – תובענה ייצוגית)".

סעיף אחר בהמשך אומר: "מקום שעילת התובענה היא נזק, די בכך שהתובע יראה כי נגרם נזק לצרכן". זה מה שאנחנו רוצים להוכיח. לא רוצים להוכיח נזק לכולי עלמא. אם הצרכן נפגע וניזוק, חזקה על בית-המשפט שהוא רואה בכך תובענה ייצוגית והוא יקבע, בסופו של דבר, את המשמעות המשפטית של ההוכחה הזאת.

והחשוב באותה מידה הוא: "פסק-דין בתובענה ייצוגית יהווה מעשה בית-דין". כלומר, הוא יהווה קביעה מוחלטת, תקדימית, לגבי כל הנמנים עם הקבוצה, עם קבוצת הצרכנים. לא כל צרכן, לא כל לקוח בודד שנפגע, שנגרם לו עוול, שנגרם לו נזק, יצטרך גם הוא, באופן אישי, פרסונלי, ללכת למיצוי ההליכים המשפטיים. די בכך שהתובענה הייצוגית הפכה להיות מעשה בית-דין. כלומר, בית-הדין לא יצטרך לדון בה מחדש.

יש עוד הסתייגויות מספר, חוץ מזו שהזכרתי. אנחנו מעוניינים בדחייתן של כל ההסתייגויות, על מנת שלא לערער את שיווי המשקל ואת האיזון הנאות שבחקיקה הזאת. אנחנו רואים בכך בשורה חשובה מאוד – אם הכנסת אכן תאשר את החוק – לציבור הצרכנים.

ושוב, מלה טובה לסגנית השר מאשה לובלסקי. יותר ממלה – דברי הסיכום שלי צריכים להיות מוקדשים לסגנית השר מאשה לובלסקי, שמקדישה שפע נכבד מעתותיה הדחוקות לעיסוק בצרכנים, ואנחנו כוועדת הכלכלה של הכנסת מהווים את האכסניה הנאותה שבמסגרתה היא מצליחה לקדם את רעיונותיה. על כך מגיעה לה ברכה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מקווה שזה לא ייחשב כחטא אם אנחש, שעברה הציבורי, בעיקר ב"נעמת", הוא גם אחד המניעים לסוג כזה של פעילות. אני יודע שארגוני נשים, ובעיקר "נעמת", הקדישו המון מאמץ לנושא של הגנה על הצרכנים.

כן, חברים יקרים, עכשיו אנחנו עוברים להסתייגויות. חברת הכנסת נעמי חזן, בהמשך לנאומך המצוין בפני נשיא זמביה אתמול, נעבור להסתייגותך. יש לך שתי הסתייגויות. את מוכנה להציג אותן יחד?

נעמי חזן (מרצ):

יש לי שלוש הסתייגויות.

היו"ר ש' וייס:

אצלי רשום שיש לך שתיים. יש לך עשר דקות.

נעמי חזן (מרצ):

תודה. אדוני היושב-ראש, גברתי סגנית שר התעשייה והמסחר מאשה לובלסקי, יושב-ראש ועדת הכלכלה חבר הכנסת צחי הנגבי, אנחנו עומדים בשלב זה לאשר חוק שהוא התחלה של מהפכה בצרכנות הישראלית, ואני רוצה לצרף לדברי הברכה של חבר הכנסת הנגבי גם את דברי הברכה שלי לסגנית שר התעשייה והמסחר, חברת הכנסת מאשה לובלסקי, על פועלה בנושא הצרכנות באופן כללי, ובמיוחד על עבודתה בנושא התיקון לחוק הגנת הצרכן בדבר תובענה ייצוגית.

תובענה ייצוגית יש לה שתי מטרות עיקריות. המטרה הראשונה – לתת לצרכן, לכל אחד מאתנו, אפשרות משפטית לתבוע בגין נזק שנגרם לו, ואולי כבודד לא היה תובע חברה גדולה, אבל הוא יודע יום-יום שלא רק שאולי הונו אותו או רימו אותו, אלא ייתכן מאוד שהוא גם ניזוק כתוצאה מכך.

אדוני היושב-ראש, הייתי רוצה להביא כמה דוגמאות כדי להמחיש את העניין. יום יום אנחנו קונים אוכל. ייתכן מאוד שעל קופסת שימורים כתוב שהתכולה שלה היא 500 גרם, אבל למעשה היא רק 450 גרם. אנחנו מרגישים מרומים, אבל לכאורה הנזק נראה כל כך קטן, שאנחנו סופגים אותו, למרות העובדה שבהצטברות הנזק הוא הרבה יותר גדול.

יום-יום מודיעים לנו, גם במודעות בעיתונות, גם בג'נגלים, שאם רק נקנה מוצר X, יוטב לנו, נבריא, נרזה, נהיה יותר מדי – – –

היו"ר ש' וייס:

אני לא רוצה לעשות תעמולה, אבל יש משהו.

נעמי חזן (מרצ):

בסדר.

אבל למעשה הסחורה עצמה איננה מתאימה להבטחות, וכצרכנים אין לנו כלי לפתור את הבעיה. תובענה ייצוגית נותנת לצרכן את הכלי הזה, וזו המטרה הראשונה של תובענה ייצוגית.

אבל יש לה מטרה שנייה, ואסור לנו לשכוח אותה. עצם קיום הכלי של תובענה ייצוגית מאפשר לנו להתריע בפני החברות המסחריות הגדולות ולהגיד: עכשיו אתן אינכן פטורות, וכדאי שתדעו שיש לנו האפשרות לתבוע אתכן, וכל צרכן שניזוק יקבל גמול; וגורם ההרתעה הוא גורם חשוב ביותר. לכן החקיקה הזאת היא חקיקה משמעותית ביותר בצרכנות הישראלית.

אדוני היושב-ראש, לעניות דעתי – והבעתי את דעתי בצורה מפורשת מאוד בדיונים שהתקיימו בוועדת המשנה לצרכנות בראשותי וכן בדיונים בוועדת הכלכלה – יש מקום להחיל תובענה ייצוגית גם על הבנקים וגם על חברות הביטוח. בזמנו הוחלט, למגינת לבי, שלא להחיל את חוק הגנת הצרכן על שני נושאי הצרכנות החשובים ביותר במדינת ישראל: הביטוח והבנקאות. לדעתי, לא ייתכן שתהיה תובענה ייצוגית לצרכנים, אבל לא לצרכני הבנקים ולא לצרכני חברות הביטוח.

לכן הגשתי שתי הצעות חוק: תיקון לחוק הפיקוח על עסקי הביטוח, בדבר תובענה ייצוגית, ותיקון נוסף לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), כדי להחיל את עקרון התובענה הייצוגית על שני התחומים האלה, שאין אזרח או אזרחית במדינת ישראל שאינם נצרכים לשירותים שלהם ועדיין אין להם הכלי של תובענה ייצוגית.

את הצעות החוק האלה אני אעלה – אני מקווה מאוד בתמיכה ממשלתית, בעקבות בירור שנערך עכשיו במשרד המשפטים – מייד לאחר הפגרה, אבל אני עליתי לבמת הכנסת כדי להביע בקול רם את התביעה ואת הדרישה, שתובענה ייצוגית תחול גם על עסקי בנקאות וגם על חברות הביטוח.

והייתי רוצה להוסיף משפט על דבריו של יושב-ראש ועדת הכלכלה, חבר הכנסת צחי הנגבי, בעניין ההסתייגות של שר המשפטים. אנחנו דנו בנושא הזה באריכות, אפילו הייתי אומרת – באריכות יתירה. ביקשנו חוות דעת של מומחים. הצעתו של שר המשפטים לא קיימת בשום חקיקה אחרת בדבר תובענה ייצוגית במדינות אחרות, בוודאי לא בארצות-הברית, שמובילה בחקיקה גם בנושא צרכנות וגם בנושא תובענות ייצוגיות. לכן, לדעתנו, הצעתו איננה סבירה במצב זה בארץ.

אנחנו מבקשים – ויש פה באמת אחדות דעים של קואליציה ואופוזיציה – לקבל את החוק כלשונו ולהסיר את כל ההסתייגויות, כדי שנתחיל את הטיפול האמיתי בצרכנות ובזכויות הצרכן במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת נעמי חזן.

אני מבין שאת ההסתייגויות שלך את מורידה.

נעמי חזן (מרצ):

כן, אני אוריד את הסתייגויותי.

היו"ר ש' וייס:

הבנתי.

האם הממשלה עומדת על הסתייגותה, אדוני שר המשפטים, גברתי סגנית שר התעשייה והמסחר? אדוני שר המשפטים, יש כאן הסתייגות של הממשלה. אתם עומדים עליה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

ירשה לי היושב-ראש לראות במה מדובר.

היו"ר ש' וייס:

נחמד. מדובר בהסתייגות לחוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 3), התשנ"ד-1994. שם היתה לכם הסתייגות, עוד איזו רשת ביטחון – – –

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

הייתי רוצה לפנות אל שר המשפטים ולבקש ממנו שלא לעמוד על הסתייגותו, מכיוון שיש לנו מספיק סייגים.

היו"ר ש' וייס:

או, בראוו, זה יהיה הכי טוב.

בהסתייגות שלך, אדוני שר המשפטים, כתוב שיבוא: "וקיימת אפשרות סבירה ששאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה".

שר המשפטים ד' ליבאי:

בהמלצה של סגנית השר, אני מסיר את ההסתייגות.

היו"ר ש' וייס:

בראוו.

מכיוון שחברת הכנסת תמר גוז'נסקי איננה באולם, אני כן אצטרך להצביע על ההסתייגות שלה.

חבר הכנסת הנגבי, יש לך איזו בשורה לעם בסיכום הדיון הזה?

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אני מבקש – – –

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

אדוני היושב-ראש, האם אני אוכל לומר מלה לפני ההצבעה?

היו"ר ש' וייס:

לא מקובל, אבל אתן לך. אומר לי המזכיר שזה אפילו מקובל. לכן, פעמיים כן.

בבקשה, חבר הכנסת הנגבי.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

קודם כול, אני רוצה להודות לשר המשפטים על נכונותו להסיר את ההסתייגות הזאת. לפני שהגעת, אדוני שר המשפטים, אנחנו הסברנו זאת, ואני שמח שאף שלא היית כאן אימצת את הגישה הכללית בבית לגבי ההסתייגות הזאת.

אני רוצה להודות גם לחברת הכנסת נעמי חזן, שהיתה לה הסתייגות מהותית. היא ציינה אותה כאן בדיון. היא מבקשת להחיל את החוק הזה גם על הבנקים וגם על חברות הביטוח, שגם מולם תהיה אפשרות להגיש תובענה ייצוגית. זה דבר מקובל בארצות אחרות. אצלנו הנושא מצוי בדיון מעמיק בוועדה שהוקמה בימים האחרונים במשרד המשפטים, ובשיתוף גורמים אחרים, ואנחנו לא רצינו להיכנס למצב של כפיית העמדה שבועדה, דרך אגב, היתה עמדת מרבית החברים, אם לא כולם, שצריכים לשקול יותר לעומק את הנושא שלמעשה הבנקים וחברות הביטוח פטורים לחלוטין מ"עונשו" של חוק הגנת הצרכן. יש לזה גם סיבות מוצדקות.

שמענו בוועדה גם את נציגי הבנקים ואת נציגי חברות הביטוח, והיו להם דברים כבדי משקל בהחלט. לאור זאת, חברת הכנסת נעמי חזן הבינה שעלולה להיות בקשה של הממשלה להגדיר את ההסתייגות שלה כנושא חדש, דבר שהיה מחייב עיכוב הליכי החקיקה של החוק הזה, דבר שהוא בהחלט לא רצוי. משום כך, אני מבין, היא כבר הגישה הצעות חוק פרטיות, והן תידונה גם במליאה, ואולי אפילו בוועדה.

החוק הזה הגיע לכנסת ביום הגנת הצרכן הבין-לאומי, ב-15 במרס. הליכי החקיקה מסתיימים היום, וגם היום הזה הופך להיות, במידה רבה, יום הגנת הצרכן הישראלי, ומכאן ולהבא כל יום הוא במידה רבה יום הגנת הצרכן. כי מעתה צרכנים באופן אישי, או באמצעות גופי הצרכנות, יוכלו להגיש תובענות ייצוגיות, ובזאת אנחנו למעשה מאפשרים להם להתמודד עם עיוותים, מעשי עוול.

סגנית השר מאשה לובלסקי הזכירה כאן בפעם הקודמת מקרה מסוים. קבלן, שדייר מדיריו מרגיש שהקבלן הזה לא עמד במטלות החוקיות המוטלות עליו על-פי חוקים שונים ומגיש תובענה ייצוגית – ההכרעה בתובענה הזאת תהיה תקפה לגבי כלל הדיירים באותו בניין. לא יצטרכו גם הם לשכור שירותי עורך-דין כדי להתמודד מחדש עם הקבלן, לנסות לאתר אותו אם הוא נמלט – – –

סליחה, חבר הכנסת יהושע מצא, זה מפריע לי. גברתי היושבת-ראש, אולי את יכולה לעזור לי.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

הנושא הזה מוסדר מעכשיו בחקיקה.

חבר הכנסת סילבן שלום ציין בישיבת המליאה הקודמת שדנה בנושא, שיש לעשות כל מאמץ כדי למנוע מצב שהגוף שאנחנו רוצים להעניק לו משקל ציבורי, כמו המועצה לצרכנות או הרשות להגנת הצרכן, מגיש תובענות ייצוגיות כאלה – הוא לא יהווה כלי לניגוח או לחיסול חשבונות עם גופים כלכליים על רקע לא ענייני. ואכן בוועדה נעשה מאמץ, ביחד עם הממשלה, להגיע לניסוח מדויק ומדוקדק של התנאים המחייבים אישור בית-המשפט לתובענה כזאת, ונדמה לי שחיסלנו את האפשרות לחיסול חשבונות באמצעות החוק הזה.

אני מסיים שוב בדברי הוקרה לכל מי שעסק בחוק בוועדת הכלכלה, בוועדת המשנה שלה בראשות חברת הכנסת נעמי חזן, חברי הוועדה ונציגת הממשלה, סגנית השר מאשה לובלסקי; ואני שמח גם על שהורידו את ההסתייגויות, דבר שיאפשר לנו להעביר את החוק הזה פה-אחד.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את סגנית השר, חברת הכנסת מאשה לובלסקי, לשאת דברים.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, יושב-ראש ועדת הכלכלה חבר הכנסת צחי הנגבי, חברת הכנסת נעמי חזן, יושבת-ראש ועדת המשנה לנושא צרכנות בוועדת הכלכלה, בראש ובראשונה אני רוצה להודות לכם. אני רוצה להודות על שבמהירות רבה מאוד הבאתם לכאן לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את החוק הזה.

עוד אינני יודעת מה היא המלה הנכונה בלשון העברית למה שאנחנו אומרים בלעז upgrading. קראתי מלה עברית, שידרוג, או שדירוג, אבל אינני יודעת אם היא יכולה כבר להפוך לחלק מהשימוש שלנו בשפה העברית, כי זו מלה חדשה. אבל אין ספק שעל-ידי זה שאנחנו מביאים היום לקריאה

שנייה ולקריאה שלישית ולגמר חקיקה את חוק התובענה הייצוגית, יש משום שידרוג, או עלייה בכיתה. חוק הגנת הצרכן עולה כיתה, ואנחנו חייבים זאת לתושבי מדינת ישראל.

אני בהחלט תומכת, על אף המחלוקות ועל אף החששות שקיימים, במה שאמרה חברת הכנסת נעמי חזן לגבי העתיד, לגבי הבנקים וחברות הביטוח. אף אחד מאתנו אל ישלה את עצמו, שאנחנו נסתפק רק בתובענה ייצוגית במסגרת הזאת, וניתן מנוח לבנקים ולחברות הביטוח, אולי משום שיש להם לובי חזק יותר מזה שיש לקבוצות אחרות, ולא מטעמים אחרים.

אני באמת אשמח שהנושא יעלה, גם אם יהיו ויכוחים בממשלה, ושנוכל להביא לגמר ולהשלמה של חוק התובענה הייצוגית גם לגבי חברות הביטוח והבנקים.

אני מודה לך, חבר הכנסת צחי הנגבי, ולך, חברת הכנסת נעמי חזן, ואנחנו נמשיך לעבוד ביחד לטובתם של הצרכנים בישראל. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעות. מאחר ששניים מהמסתייגים אינם נוכחים כאן, באופן פורמלי אני חייבת להעמיד את ההסתייגויות שלהם להצבעה. לאחר מכן נאשר את החוק עצמו.

חברת הכנסת נעמי חזן הורידה את ההסתייגות שלה לשם החוק. נשארה אפוא ההסתייגות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי לשם החוק. אני מעמידה להצבעה את ההסתייגות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי לשם החוק. מי בעד? מי נגד? נא להצביע.

הצבעה מס' 1

בעד התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לשם החוק – 5

נגד – 9

נמנעים – אין

התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

חמישה בעד, תשעה נגד, אין נמנעים. אני קובעת שההסתייגות הוסרה.

אנחנו עוברים להצבעה על שם החוק, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 2

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

17 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובעת ששם החוק אושר כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים לסעיף 1. השר הסיר את ההסתייגות לסעיף זה, גם חברת הכנסת חזן הסירה את הסתייגותה, נשארה ההסתייגות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. מי בעד ההסתייגות הזאת? מי נגד? נא להצביע.

הצבעה מס' 3

בעד התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 1 – אין

נגד – 15

נמנעים – אין

התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

בהתנגדות של 15, באין תומכים ובאין נמנעים, ההסתייגות לסעיף 1 לא נתקבלה.

אני מעמידה להצבעה את סעיף 1, כהצעת הוועדה. בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

13 תומכים, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובעת שסעיף 1 אושר כהצעת הוועדה.

אני מבינה שאין לנו סעיפים נוספים. אם כן, יושב-ראש הוועדה חבר הכנסת צחי הנגבי, האם להמשיך בקריאה שלישית?

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

כן.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית על הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 3).

הצבעה מס' 6

בעד החוק – 18

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 3), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

18 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שחוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 3), התשנ"ד–1994, אושר בקריאה שלישית. אני מברכת את סגנית השר מאשה לובלסקי, את יושב-ראש הוועדה חבר הכנסת צחי הנגבי ואת יושבת-ראש ועדת המשנה, חברת הכנסת נעמי חזן.

הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הסיבות והגורמים

שהביאו את קופת-חולים לסף פירוק

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא. אני מזמינה את חבר הכנסת סילבן שלום לדיון בנושא: הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הסיבות והגורמים שהביאו את קופת-חולים לסף פירוק. בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ההצעה שלי להקים ועדת חקירה לבדיקת הסיבות והגורמים לקריסת קופת-חולים מובאת לכאן היום לפי סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת. הנושא הוא בעל חשיבות ציבורית ממדרגה ראשונה. 3.3 מיליוני אזרחים במדינת ישראל מבטחים בקופת-חולים, והנושא הזה מחייב בדיקה.

גם הדרך האחרת להקמת ועדת חקירה, שהיא חוק ועדות חקירה 1968, ועדה שמוקמת מטעם הממשלה, מאפשרת להקים ועדה רק אם הנושא הוא בעל חשיבות ציבורית ממדרגה ראשונה. האם הנושא הזה הוא לא בעל חשיבות ציבורית? האם לא חשוב שתוקם איזו ועדה שתבדוק מדוע קופת-חולים, הקופה הענקית הזאת, הגיעה לסף קריסה? האם לא חשוב שייבדק הניהול, שתיבדק השייכות בין קופת-חולים לבין ההסתדרות?

רבותי, ההסתדרות מקבלת מדי שנה 2.5 מיליארדי שקלים מאזרחי מדינת ישראל, שאמורים לשלם בשביל דבר אחר לחלוטין. הם רוצים לשלם בעד הבריאות שלהם, אבל הכסף לא הולך באופן ישיר לקופת-חולים. הכסף הולך קודם כולל לשכת המס. בלשכת המס מורידים 28%, ואז מעבירים את מה שנשאר לקופת-חולים. מדוע צריכים להעביר 28%? כדי לממן את מועצות הפועלים, לממן את השכר לחברי הוועדה המרכזת או את תנאי הפרישה שלהם.

דן תיכון (הליכוד):

את הפנסיה.

סילבן שלום (הליכוד):

את הפנסיה שמזכיר חבר הכנסת דן תיכון, את טובות ההנאה שרצו שם במשך עשרות שנים. לשם מה צריך להוריד 28%?

תקציב הוועד הפועל בשנת 1992 היה 411 מיליון שקל. גירעון קופת-חולים באותה שנה, הפלא ופלא, היה 430 מיליון שקל. אם כך, קחו רק את 400 מיליון השקלים האלה, כשאתה מעביר 28%, שים אותם בקופת-חולים – וזאת הקופה הכי טובה בארץ, או לפחות יכולה להיות הקופה הכי טובה בארץ. אבל מה עושים? לוקחים את הכסף הזה כדי לחלק אותו לאנשי שלומך, לחלק אותו לטובות הנאה, ומביאים את קופת-חולים אל עברי פי פחת. לא יעזור שום דבר, הקופה תקרוס כל עוד השיטה הזאת תימשך.

דן תיכון (הליכוד):

מי משיב? חבר הכנסת אורון?

סילבן שלום (הליכוד):

אף אחד לא משיב. ההצעה היא הצעה שלי. זה כבר לאחר ההצעה לסדר-היום. ההצעה שלי אושרה, והיום הדיון על הקמת הוועדה, על הרכב הוועדה ועל כתב המינוי שלה.

דן תיכון (הליכוד):

את הממשלה זה לא מעניין.

סילבן שלום (הליכוד):

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת תיכון, שום דבר לא יעזור. שום תוכנית הבראה לא תעזור. מה כבר לא ניסו? תוכנית הבראה ב-1986, עוד כשאני הייתי עוזר שר האוצר. ואז הממונה על התקציבים לשעבר יעקב גדיש נקבע כמי שיביא את תוכנית ההבראה. והוא הביא תוכנית הבראה. מה קרה מאז התוכנית? המדינה שילמה את חלקה, ההסתדרות לא שילמה דבר, והקופה המשיכה אל עברי פי פחת.

עשו עוד מיני-תוכנית הבראה במרס 1992, בסוף ימיה של ממשלת הליכוד, שאותה האשימו בעצם בכך שאולי גרמה למצב בקופת-חולים. גם אז נחתם הסכם ההבראה, במרס 1992. גם אז קרה דבר אחד פשוט: המדינה העבירה את חלקה, וההסתדרות – שום דבר.

מה היו צריכים להעביר? אותו דבר שהתחייבו עליו ב-1993. ב-1993 הביאו לנו עוד הפעם תוכנית הבראה, לאחר שלחצתי בכל כוחי ופניתי אל שר האוצר ודרשתי ממנו שלא יעביר אגורה אחת לפני שהוא עושה תוכנית הבראה. אז מה הוא אומר לי? את 310 מיליון השקלים שהוא מעביר בנובמבר 1992 הוא חייב להעביר כי אין תרופות. אני זוכר את התמונות של מדפים בלי תרופות. רצו אנשים והצביעו על אותם מדפים ריקים ואמרו: אין תרופות.

מה התברר שעשו ב-310 מיליון השקלים האלה, אדוני גזבר ההסתדרות המיועד? 170 מיליון שקל מתוכם הועברו להסתדרות, ללשכת המס ולהחזר חובות לבנקים.

שר האוצר אמר: אין לי זמן לעשות תוכנית הבראה, אני רק ארבעה חודשים בתפקיד ואין תרופות. לקחו 310 מיליון שקלים, ומה עשו אתם? 170 מיליון, יותר מחצי, נתנו ללשכת המס.

הרי השיטות האלה נמשכו לאורך כל הדרך. וכאשר עשו את תוכנית ההבראה ב-1993, האם הכספים האלה אכן הועברו לקופת-חולים? האם ההסתדרות מילאה את חלקה? אמר שר הבריאות לשעבר ומזכ"ל ההסתדרות הנוכחי, הממונה על קופת-חולים, רק לפני שבועיים בוועדה לענייני ביקורת המדינה, שההסתדרות לא מילאה את חלקה בהסכם ההבראה 1993, לא העבירה עשרות מיליוני שקלים שהיא התחייבה עליהם. היא העבירה 158 מיליון שקל בלבד, לעומת 200 שהיתה אמורה להעביר. רק ב-1993.

אז מה עושים? נותנים לה ערב הבחירות 180 מיליון שקל בהעברה סודית, שאיש לא יודע עליה. לצערי, לא שמחתי לשמוע שחבר הכנסת אורון כן ידע עליה. ואני מעריך את חבר הכנסת אורון כאדם ישר, אחד הישרים בבית הזה. לעשות דבר כזה בלי ליידע את הכנסת? בלי ליידע את ועדת הכספים? מעבירים במחשכים. למה? כדי למנוע דיון פוליטי, כדי למנוע ניגוח פוליטי.

מה יקרה, חבר הכנסת אורון – אני פונה אליך עכשיו בתור אחד שמושך את העגלה הזאת – אם בבחירות הבאות, ערב הבחירות יחליט שר האוצר להעביר למוסדות מקורבים לליכוד או למפעל ההתיישבות ביו"ש, או משהו דומה, מאות מיליוני שקלים ללא אישור ועדת הכספים? ומה הוא יגיד? לא הבאתי את זה לאישור ועדת הכספים כי היה מתפתח דיון פוליטי וניגוח פוליטי. זה נראה לך נימוק רציני? זה נראה לך נימוק שאפשר לעמוד מאחוריו? איך אפשר לעשות דברים כאלה?

הדברים האלה נעשים, כדברים אחרים שלא נעשו מאז ומעולם. האשימו את פסה, מנכ"ל קופת-חולים לשעבר, שהיום נמצא בחוץ-לארץ – כפרס שהוא קיבל. הרי כל מי שמצליח בהסתדרות מקבל פרס נסיעה לחוץ-לארץ. האשימו את פסה השכם והערב שהוא הביא לפוליטיזציה בקופת-חולים וגרם לקריסתה. בא אלי חיים רמון לפני כשנה ולוחש לי באוזן: תשמע, יש לי הצעה למנכ"ל וליושב-ראש, שגם אתה לא תתנגד לה, גם אתה תהיה בעדה. אני שואל: מי הם? – אביגדור קפלן ופרופסור דן מיכאלי.

דן תיכון (הליכוד):

זה לאחר שקיבלו תשובות שליליות מכל מיני אנשים.

סילבן שלום (הליכוד):

שני אנשים שהם אנשי מקצוע והם יטפלו בקופה כאנשי מקצוע. ומה אמר אותו חיים רמון לפני שבועיים בוועדה? שאביגדור קפלן, ערב הבחירות, עמד מול עובדי קופת-חולים ואמר להם: אם תשאלו אותי מה יותר חשוב, קיום ההסתדרות או קיום קופת-חולים, אני אומר לכם – קיום ההסתדרות. וזה מנכ"ל קופת-חולים, זה לא מזכ"ל ההסתדרות, זה לא חבר הוועדה המרכזת. מנכ"ל קופת-חולים שאומר לאנשי הקופה, שמה שחשוב יותר זה ההסתדרות ולא קופת-חולים.

קופת-חולים, שמאז ומעולם היתה מטה בחירות. גם בבחירות האחרונות, כשאתם התמודדתם מולם – גם את, חברת הכנסת ענת מאור, ולצערי הרב לא הצלחת להיבחר למזכ"ל "נעמת". קיוויתי מאוד שתיבחר, כי גם ב"נעמת" חייבים לעשות את השינוי. אני מקווה שעם שליטה מלמעלה תצליחי לעשות שם משהו.

אני רוצה לומר לך, שהמאבק נגדך, נגד חיים אורון ואחרים בבחירות האחרונות, מאיפה נוהל? מתוך קופת-החולים, בחדר הרופא או בחדר האחות, כי הקלפיות ישבו בתוך הקופה. הרי אלה דברים שראינו לאורך עשרות שנים. כאשר הליכוד פתח את הפה, אז היה ככה. היום אתם סבלתם מאותה תופעה.

מאחר שזה כך, בעוד שבועיים אביא לדיון ולהצבעה הצעת חוק שלי אשר קובעת שהבחירות להסתדרות הכללית ייערכו במתכונת הבחירות לכנסת. קרי, נשיא בית-המשפט העליון ימנה שופט בית-המשפט העליון שיעמוד בראש ועדת הבחירות, וזה ימנה שופטים מחוזיים לוועדות הבחירות האזוריות; שהבחירות האלה יהיו אחת ולתמיד בחירות אמיתיות, חוקיות.

אני לא יודע אם "רם" קיבלה רק 46%. יכול להיות שהיא קיבלה יותר, כי צא וחשוב מה קרה בבחירות הקודמות. הרי אומרים לנו שבבחירות הקודמות הצביעו 57%, ובבחירות האלה היתה השתתפות שיא – הצביעו רק 52%. אז איך בפעם הקודמת הצביעו 57%? יכול להיות דבר כזה? יכול להיות שבמקום מסוים הצביעו 100%? ואני אומר לך, חבר הכנסת דראושה, דווקא בכפרים הערביים הצביעו 97%, 100% של האנשים. יכולים להיות דברים כאלה, ששמים את הקלפי בבית של פעיל מפלגת העבודה?

הדברים האלה הם שגרמו להתמוטטות קופת-חולים, הם אלה שהביאו לכך שקופת-חולים קורסת, שקופת-חולים נמצאת בגירעון של 3.5 מיליארדי שקלים. ומה רוצים לעשות עכשיו? חוק ביטוח בריאות ממלכתי שיפתור את הבעיה, כי הוא ייקח 4.8%. אבל פתרון הבעיה הזאת יותנה במשהו אחר, רבותי אזרחי ישראל, אתם תצטרכו לשלם 0.8% מהשכר כדי לממן את הוועד הפועל. איפה פה הפרדת הפוליטיקה מקופת-החולים? הרי דיברתם, וזה היה כל הקמפיין שלכם, להפריד את הפוליטיקה מקופת-חולים. ומה אתם אומרים עכשיו? כל אזרח בישראל ישלם 0.8% מס ארגון. למה? כדי להמשיך לממן את מועצות הפועלים, להמשיך לממן את כל הגופים ההסתדרותיים.

האם אני חייב לשלם מס לארגון העיוורים, או מס ל"רוטרי", או מס לארגונים אחרים? האם נשמע דבר כזה בעולם, שמחייבים אותי לשלם מס לארגון שאני לא רוצה להיות חבר בו? איפה נשמע דבר כזה? גם ברוסיה הסובייטית, אני לא בטוח שהיו דברים כאלה. ופה רוצים להתנות את כל הבראת קופת-חולים, וטוב שידעו כל חברי קופת-חולים, שכל ההבראה שלהם עומדת רק בתנאי שהעסקנים ימשיכו להיות, רק בתנאי שהעסקנה תמשיך להסתובב עם מכונות פאר, עם משכורות מפליגות ועם תנאים שלא מהעולם הזה. אם לא, לא תהיה לכם בריאות. אם לא, שקופת-חולים תמשיך להידרדר. אם לא, שרופא יעשה מה שהוא רוצה, אבל לא יטפל בחולה עצמו, הוא ימשיך לעשות פוליטיקה.

רענן כהן (העבודה):

אין לך מלה טובה אחת על קופת-חולים?

סילבן שלום (הליכוד):

חבר הכנסת רענן כהן, לצערי הרב נכנסת באמצע הדיון ולא שמעת את דברי. אמרתי שהקופה הזאת, אם לא היו לוקחים ממנה את המס הפוליטי, היא היתה הקופה הכי טובה בארץ. את זה אמרתי, אבל אתה נכנס בסוף דיון, וכרגיל אתה לא שומע; אני מצטער.

אבל אני רוצה לומר לך דבר אחר, חבר הכנסת רענן כהן. אנחנו, הליכוד, במשך עשרות שנים ביקשנו לחוקק חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ביקשנו להביא לכך שהמדינה תדאג ממשאביה לתת בריאות לעם, כאחת מחמש המ"מים. במשך עשרות שנים, המפלגה שלך או האגף שאתה נמצא בו התנגדו לכל הצעה כזאת. כל הצעת חוק שעלתה, התנגדתם לה לחלוטין. מה עשיתם? כמו שלקחתם את המצע של הליכוד בתחום המדיני וסירסתם אותו, לקחתם את האוטונומיה, הרי כל הזמן דיברתם על פשרה טריטוריאלית בלבד, אף אחד לא רצה לבוא ולדבר אתכם על פשרה טריטוריאלית, אימצתם את תוכנית האוטונומיה, סירסתם אותה כשהלכתם לדבר עם אש"ף ולא עם תושבי השטחים, כך לקחתם את חוק ביטוח בריאות וסירסתם אותו. חוק ביטוח בריאות, שאמור להיות החוק הטוב ביותר, סירסתם אותו. איך סירסתם אותו? סירסתם אותו על-ידי זה שהוא מותנה בחוק מס ארגון. אם לא יהיה מס ארגון, לא תהיה בריאות.

דוד מגן (הליכוד):

עלולה להיות אי-הבנה. הם חשבו שהם מאמצים את רעיון האוטונומיה, אבל הלוואי שהם היו מאמצים שמץ מהמדיניות שלנו.

סילבן שלום (הליכוד):

זה נכון, חבר הכנסת מגן. אבל כמו כל דבר אחר, כשהם מחקים אותנו לאחר עשרות שנים, הם מחקים אותנו בצורה גרועה, בצורה כושלת, בצורה שלומיאלית, בצורה לא נכונה.

רענן כהן (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

חיים דיין (צומת):

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, נא לאפשר לדובר לדבר.

רענן כהן (העבודה):

חיים דיין (צומת):

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת חיים דיין ורענן כהן, ברשותכם, אני מבקשת להפסיק. תודה.

סילבן שלום (הליכוד):

אנחנו צריכים להקים את הוועדה הזאת היום, כדי שאף אחד לא יהיה לו מקום להסתתר מאחורי הקריסה הזאת. אני מאוד מתפלא על חבר הכנסת חיים אורון. מה אכפת לך שיבדקו מי אשם? אולי שר האוצר, אולי שר הבריאות, אולי שר האוצר הקודם, אולי שר הבריאות הקודם, אולי מנכ"ל קופת-חולים הנוכחי, אולי זה שקדם לו? מה הבעיה לבדוק את זה? מדוע לא לבדוק?

אני רוצה לציין, שהיה אומץ לב למזכ"ל ההסתדרות הנוכחי להצביע בפעם הקודמת בעד הבאת הנושא הזה לדיון כאן. הוא אמר שהוא יצביע בעד הקמת ועדת חקירה. הוא אמר את זה לוועדה לביקורת המדינה. אני מאוד מקווה שהוא גם יבוא היום להצביע. אני מבין שיש לו כל מיני התחייבויות, אבל הוא צריך לבוא ולהצביע. מה הבעיה לבדוק? מה החשש? למה צריך להיות חשש? הוועדה הזאת תבדוק עשר שנים לאחר, תבדוק את הסיבות האמיתיות לקריסה הזאת. מדוע להסתתר? מדוע לכסות? מדוע להמשיך באותן שיטות שההסתדרות הקודמת נקטה במשך 70 שנה? מדוע לא תבואו ותינתנו יד להסתדרות חדשה?

אני פונה אליך כאיש מפ"ם, שהיה לך אולי חלק בשותפות הזאת עם מפלגת העבודה, כי אנשי ר"צ ואנשי שינוי אומרים לי: אתנו איך לך בעיה. המפ"מניקים האלה הם שעושים את הבעיות בעניין הזה, אתנו אין לך בעיה. מדוע? מה, אתם פחות טובים מהם? תנו יד להקמת ועדה שתחשוף ותחקור ותבדוק ותמצא מי אשם. אם יש אשמים, האשמים האלה ייתנו את הדין.

חיים אורון (מרצ):

כמו הוועדה לעניין הבדואים.

סילבן שלום (הליכוד):

אני לא יודע איזו ועדה. אני יודע שהוועדה הזאת היא ועדה שצריך להקים אותה, כי הציבור צריך לדעת מי אשם.

במשך שנתיים, מאז באתי לבית הזה, אני מתריע בפני שר האוצר. בנובמבר 1992 פניתי אליו בקשר לאותה העברת 310 מיליון שקל ללא תוכנית הבראה, כש-170 מיליון שקל מהם הועברו ללשכת המס. ב-1 ביוני 1993 ביקשתי את הכפפת ההסתדרות לביקורת מבקרת המדינה – מסיבה פשוטה אחת, כדי ש-2.5 מיליארדי שקלים שעוברים ללשכת המס לא ילכו למטרות פוליטיות של פרסום ושל שכר דירה ושל משכורות, אלא ילכו למען החולה. ב-15 ביוני 1993 קיימה כאן הכנסת דיון על הצעה

שלי להקים ועדת חקירה לבדיקת הניהול הכספי בהסתדרות. את זה כבר עשיתי פעם אחת, ואז באה כל הקואליציה וביקשה כמובן להוריד את זה מסדר-היום, ביקשו להפיל את ההצעה והצליחו, לצערי הרב, ברוב הקואליציוני שלהם. לא רוצים לבדוק ולחקור. בדצמבר 1993 פניתי אל שר האוצר וביקשתי ממנו לעצור את העברת הכספים של המס הפוליטי. עשו הסכמים נוספים עם מפלגה דתית אחרת, וגם שם נתנו ממון לא מעט. בינואר 1994 החליט שר האוצר על העברת 180 מיליון ש"ח ללא פיקוח של איש, וכך הלאה במאי וביוני, כל פעם פנייה אחרת ופנייה נוספת. לצערי, כל הפניות הושבו ריקם.

כל הפניות הושבו ריקם, כי שר האוצר הנוכחי היה שר אוצר פוליטי מהדרגה הגבוהה ביותר. הוא השתמש במשאבי המדינה למען טובת ההסתדרות, למען טובת קופת-חולים.

דן תיכון (הליכוד):

למען טובת המפלגה שלו.

סילבן שלום (הליכוד):

למען טובת קופת-חולים ועסקניה, ולא עמד בשום צורה על טובת החולים עצמם, כי כל תוכניות ההבראה, חבר הכנסת דן תיכון, לא מומשו.

דיברו על פיטורי ייעול. אתה זוכר מה אמר כאן אז ברנס?

דן תיכון (הליכוד):

חתולים.

סילבן שלום (הליכוד):

מה זה חתולים? אני אסביר לציבור. כשאמרו שיפטרו עובדים, הוא אמר: עובדים? אפילו חתולים לא יפטרו, אפילו חתול אני לא אתן להוציא מקופת-חולים; לא עובד – חתול. אני לא יודע למה הוא עשה את ההשוואה הזאת בין עובדים לחתולים, אבל גם את זה הוא אמר. והוא לא צדק? הוא צדק. הוא לא נתן לפטר עובד אחד. אני לא בעד פיטורים, אבל אני בעד פיטורי ייעול, כדי שהגוף ימשיך לחיות.

לקופת-חולים אומרים: תעשו מה שאתם רוצים. לתעשייה האווירית, אדוני שר הפנים לשעבר, ועכשיו אתה מראשי ההסתדרות החדשה, אומרים: אם לא תפטרו, לא תקבלו, כי אין לי 400 מיליון דולר לזרוק לתעשייה האווירית. אין לו כסף לזרוק לתעשייה האווירית. על מה כן יש לו כסף לזרוק? על קופת-חולים, על הסכמים למען אותם מתיישבים והפשרת הקרקעות החקלאיות, על כל הדברים האלה.

דן תיכון (הליכוד):

ספר על הסכם השכר שהם עשו שבוע לפני הבחירות.

סילבן שלום (הליכוד):

מה שביקשו מקופת-חולים, זה לא מה שביקשו מהתעשייה האווירית, זה לא מה שביקשו מתע"ש ולא מה שביקשו מעובדי מגן-דוד-אדום. אתם, עובדי מגן-דוד-אדום, עובדי תע"ש, עובדי התעשייה אווירית, אתם אזרחים סוג ב'. אתכם חייבים לפטר. אם לא נפטר – לא נבריא את המפעל, לא נבריא את המוסד.

אבל בקופת-חולים, לא רק לא יפטרו אפילו עובד אחד – ורובם המכריע, חוץ מהצוות הרפואי, הם עסקנים פוליטיים – לא רק זה, אלא ערב הבחירות האחרונות, גברתי היושבת-ראש, שהיו ב-10 במאי – מזכ"ל ההסתדרות החדש ציין את זה בריש גלי – יומיים לפני כן קיבלו עובדי המינהל והמשק תלוש משכורת שבו הן גילו תוספת שכר נדיבה. אבל פתאום, במשכורת מאי ששולמה בתחילת יוני, הסכום הזה נעלם כלא היה, והעובדים פתחו בשביתה. ומזכ"ל ההסתדרות הודיע מייד, שהשביתה הזאת לא באה בגלל השוואת שכר לבתי-חולים אחרים, אלא מפני ששוחד הבחירות שניתן יומיים לפני הבחירות ירד ולא היה. את הדברים האלה אמר חבר הכנסת חיים רמון, לא אני, בוועדה לענייני ביקורת המדינה, כדי שאתם, חבר הכנסת אורון וחברת הכנסת מאור, לא תוכלו להיות בהנהגת ההסתדרות.

לסיום, אני קורא לכל חברי הבית הזה, מכל קצות הקשת, לבוא ולהתאחד סביב ההצעה הזאת, שתחשוף פעם אחת ולתמיד מדוע קרסה קופת-חולים. ואם אתם באמת חיים חדשים בהסתדרות, אם אתם באמת מפלגה חדשה שרוצה להביא נורמות חדשות, אתם הראשונים שצריכים לעמוד כאן ולהגיד: זאת ההצעה ואין בלתה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אנחנו פותחים בדיון. שלוש דקות לכל נואם. רשימת הדוברים נעולה.

דן תיכון (הליכוד):

למה שלוש דקות ולא חמש? אולי דקה ורבע? עד שהדובר עולה ועד שהוא יורד נגמר הזמן.

היו"ר ע' מאור:

אדוני המזכיר, יש פה שאלה לגבי זמן הנאומים. אני מבינה שזה נתון לשיקול דעתה של מזכירות הכנסת. השיקול הוא – שלוש דקות, חבר הכנסת תיכון. התקנון מאפשר – – –

דן תיכון (הליכוד):

התקנון מאפשר גם לא לתת לדבר.

היו"ר ע' מאור:

לא, לא, את זה הוא לא מאפשר. איש לא מעוניין בזה. שלוש דקות. בזה רשימת הדוברים נעולה. מי שלא יהיה באולם כשיקראו בשמו, יאבד את זכות הדיבור שלו.

דן תיכון (הליכוד):

השאלה היא למה שלוש דקות. בנושאים כאלה מקובל לתת חמש דקות.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת שלמה בוחבוט – איננו. חבר הכנסת יורם לס, ואחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי.

חיים אורון (מרצ):

ואם הוא איננו?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, ואחריו – חבר הכנסת חיים אורון.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, על מערכת הבריאות הציבורית במדינת ישראל מרחפת סכנת חיסול, וזו הסיבה לכך שאני מתכוון להצביע בעד הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית, שתחקור איך הדבר הזה קרה.

לא מדובר כאן באירועים של השבוע האחרון או של השנה האחרונה. מדובר פה בתהליך ארוך טווח שבו פוליטיקאים חרשו על גבם של החולים למען האינטרסים הפוליטיים שלהם, ובתהליך הזה מערכת הבריאות הציבורית הולכת ומתחסלת.

ב-1992 הוקמה ממשלה חדשה שקיבלה את קופת-חולים עם גירעון, פלוס מינוס, של 3 מיליארדי שקל, שכולו נובע מהנתונים, שבוודאי יוצגו לוועדה, כיצד ברחה הממשלה של הליכוד משטח הבריאות הציבורי וירדה בהשתתפות שלה בהוצאה לנפש משנה לשנה, עד כדי כך שבתנאים שבהם צורכי הבריאות כל כך גדלים, פחתה השתתפות ממשלת הליכוד בהוצאה לנפש ב-40% בתוך עשר שנים.

ומה עשתה הממשלה שלי, שקיבלה את הקופה במצב של 3 מיליארדים גירעון? היא הגדילה אותו לגירעון של 5 מיליארדים היום. ולמה הדבר הזה קרה? הוועדה תבדוק.

ונאמנים עלי דבריו של ראש הממשלה, שהגיש לכנסת חוברת על הישגי הממשלה, הישגים אדירים ועצומים בכל שטחי החיים; כותב ראש הממשלה במכתב שמלווה את דוח ההישגים של הממשלה: לא הבראנו את מערכת הבריאות. רוצה לומר, נכשלנו.

ואני אומר בצורה הברורה ביותר: אי-אפשר לסמוך על ממשלה, כל ממשלה, בנושא של בריאות הציבור. רק לחץ ציבורי, תמונה אחת של קשיש שזורקים אותו ממוסד סיעודי לרחוב, היא זו שיכולה להזיז ממשלה. כי כל ממשלה נוצרה לחנוק את הבריאות. המספרים שנמצאים בידי גם מוכיחים את זה, והוועדה בוודאי גם תוכל לתת לדברים האלה הד.

חוק ביטוח בריאות, גברתי היושבת-ראש, לא יפתור שום דבר לגבי העתיד. הולכים לסחוט מהאזרחים מיליארד שקלים, שכולם כבר משועבדים לתוספות השכר. אי-אפשר להשתמש בכסף הזה לכיסוי אגורה אחת של הגירעון של 5 מיליארדים בקופת-חולים הכללית ו-200 מיליון בקופת-חולים לאומית. איך הגענו למצב הנורא הזה, אי-אפשר לפרט בשלוש דקות, אבל ועדת חקירה, שאני אצביע בעד הקמתה, שתשב ברצינות על העניין, תוכל להגיע לחקר האמת. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת עובדיה עלי ביקש לדחות את נאומו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו. חבר הכנסת חיים אורון. אחריו – חבר הכנסת בנימין טמקין. אחריו – חבר הכנסת דוד מנע, חבר הכנסת חגי מירום וחבר הכנסת יוסף בא-גד.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מקנא בחבר הכנסת סילבן שלום. אני מקנא בו, קודם כול על שיש לו תשובה כל-כך פשוטה לבעיית קופת-חולים. אני מבלה עכשיו את ימי ולילותי בנושא קופת-חולים. אני רוצה לדווח לך, שהגירעון בשנת 1994, הגירעון השוטף הוא כ-1.2 מיליארד שקל; כאשר

ההסתדרות תעביר לקופת-חולים 90% מהמס האחיד, תקשיב לי היטב, יהיה גירעון של 1.2 מיליארד שקל. ואם נעביר את ה-10% הנוספים, הגירעון יקטן למיליארד שקל. אז כל התזה בנאום היתה טובה אולי לגבי העבר. אני לא רוצה לעסוק בזה עכשיו. צריך לתת תשובה מה קורה ל-3.3 מיליוני אזרחי מדינת ישראל. אני לא הייתי אחראי לקופת-חולים. פורמלית אני אפילו לא אחראי עכשיו. אומרים שבשבוע הבא אני אתחיל להיות קצת אחראי.

קופת-החולים הכללית צברה גירעון של כ-3 מיליארדי שקלים. קופת-החולים הלאומית, שאתם, חלק מכם אחראי לה, צברה גירעון של 200 מיליון שקלים. באחוזים זה פחות או יותר אותו דבר. גם שם עשו אותם דברים שדיברת עליהם? הליכוד בהסתדרות קיבל מהמס הפוליטי המפוקפק הזה, שאתה מדבר עליו, 8 מיליוני שקלים בשנה. אין לכם שום אחריות לזה? זה מתחלק רק בצורה מסוימת?

אין לי בעיה עם שום ועדת חקירה. היו שתי ועדות חקירה. היתה ועדת השופטת נתניהו; היא היתה ועדת חקירה. ולפני ארבעה חודשים היה משפט הציבור. הציבור הכריע איך הוא מסתכל על ועדת חקירה. ועדת חקירה פרלמנטרית, שחברי כנסת ימשיכו את הוויכוח הפוליטי הזה, ויכוח על האוטו של זה ועל האוטו של ההוא, זאת בעיית מערכת הבריאות? האמן לי, ידידי חבר הכנסת סילבן שלום, אילו חשבתי שזאת הבעיה, לא היתה לי שום בעיה.

אני רוצה לומר, קופת-חולים הכללית היא קופה של הציבור החלש, היא קופה של ציבור שצורך שירותי בריאות פי חמישה, כי יש בה פי שמונה מבוגרים, ודמי החבר שמשלמים לה מהווים 32%, כאשר בקופות אחרות הם מעל 50%. זו אנומליה שרק חוק ביטוח בריאות יכול לפתור אותה, וגם זה בקשיים גדולים מאוד. ואנחנו נמצאים ערב כניסתו של החוק לפעולה.

אנו נמצאים במציאות שבה אנו מחויבים על-פי החלטת בית-המשפט העליון להביא בתוך עשרה ימים לוועדת הכספים לפחות הצעת תוכנית הבראה. ואז יתברר – ואני מסכים אתך בביקורת על הבזבז ועל כך שצריך לחסוך כל שקל – שאין תשובה על הבעיה, כי הבעיה היא מעבר לזה.

לכן אני חושב שאם הכוונה היא – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

אני כבר מסיים. חבל שהזמן כל כך קצר.

קריאה:

חיים אורון (מרצ):

אני מוכן גם עשר דקות, כי, האמינו לי, אפשר להמשיך לנהל את הוויכוח מה אמר מנכ"ל א' ומנכ"ל ב'. אבל מי שלא מבין שמה שמונח היום על כפות המאזניים ממש, לא באופן רטורי, זו האפשרות להמשיך לספק שירותי בריאות ל-3.3 מיליארדי – – –

היו"ר ע' מאור:

מיליון.

חיים אורון (מרצ):

המיליארדים זה הגירעון והמיליונים הם החברים. מי שלא מבין שיש היום בעיה שלא חותכת בין חלקי הבית, כי כבר השתנתה ההנהגה וכבר הוחלפה האחראיות, אלא בעיה של מערכת הבריאות כולה, כי במערכת הבריאות של ישראל – 68%-70% זו קופת-החולים הכללית.

סילבן שלום (הליכוד):

אז תצביע בעד.

חיים אורון (מרצ):

בעניין הזה אני עקבי. למה בעניין הזה אני עקבי? הצבעתי – בשביל למנוע כל טעות – נגד ועדת חקירה בנושא הבדואים, ויש פה כמה חברים שאומרים, שחוץ מאשר חבר הכנסת טלב אלסאנע, מי שמצוי בנושא הבדואים יותר מכל חבר הכנסת אחר, זה אני, והצבעתי נגד ועדת חקירה, כי אני לא מאמין שהכלי הזה, שיושבים למטה ועושים הצגות בפני העיתונות, יקדם את העניין. לו הייתי חושב שהכלי הזה לגבי קופת-חולים יביא מרפא לחולה אחד, הייתי מצביע בעד. זאת במה להמשיך ההתגוששות הפוליטית, לא על קופת-חולים, על ההסתדרות, ואותה עשינו במערכת הבחירות. והיום יש לנו מבחן קשה מאין כמותו להתמודד אתו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו נוכח. חבר הכנסת דוד מנע, בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני פונה אליך, חבר קופת-החולים, חבר ההסתדרות, שלאחרונה גם נדרשת לשלם יותר ולאחרונה סגרו בפניך את הממר"מים בערי השדה והשאירו אותם רק בערים הגדולות.

חיים אורון (מרצ):

פתחו אותם.

דוד מנע (הליכוד):

סגרו ופתחו. סגרו את הממר"מים לפני כחודש, פתחו אותם מחדש, יסגרו אותם שוב בעתיד.

אתם, שמשלמים את מס החבר להסתדרות, תשאלו את עצמכם, אתם, למשל, אנשי תל-אביב, כמה שווים הנכסים של ההסתדרות וקופת-חולים בתל-אביב? אתם זוכרים בוודאי שהבטיחו לכם שקופת-החולים תמכור את הבניין של ההנהלה המרכזית שלה ברחוב ארלזורוב בתל-אביב, בניין יקר. מה נעשה עם זה? אתם, חברי קופת-חולים חברי ההסתדרות, תושבי תל-אביב, תשאלו את עצמכם, כמה עולים המבנים, כמה עולה גוש הבניינים ברחוב ארלזורוב בתל-אביב, כמה עולה רק כר-הדשא מול בניין ההסתדרות ברחוב ארלזורוב?

ואתם, חברי ההסתדרות, חברי קופת-חולים בחיפה, תשאלו את עצמכם, כמה עולים אולמי האמפיטיאטרון ואולם "אורה" בחיפה, שעומדים ריקים וסגורים. ואתם, חברי ההסתדרות תושבי גבעתיים ורמת-גן, תשאלו את עצמכם, כמה עולה מגרש המכתש בלב שכונת המגורים בגבעתיים. ואתם, תושבי קריית-חיים וקריית-מוצקין, תשאלו את עצמכם, כמה עולה מגרש "הפועל" בקריית-חיים, המשתרע על יותר מ-100 דונם?

ועוד כהנה וכהנה נכסים יש להסתדרות ולקופת-החולים. והמחוצפים האלה, החוצפנים האלה רוצים מכם היום שתשלמו יותר על תרופות, תשלמו יותר על שירותים, והם לא מוכנים לצמצם בנכסים שלהם; הם לא מוכנים למכור מגרשים, הם לא מוכנים למכור בניינים, הם לא מוכנים למכור נכסים. ולכן קופת-חולים התדרדרה ולכן קופת-חולים הגיעה למצבה כפי שהוא היום.

ולעומתה קופת-החולים הלאומית, רבים מצטרפים אליה, וכך לקופת-החולים "מכבי" ולקופת-החולים "מאוחדת". מדוע? משום שקופת-החולים ההסתדרותית פושטת רגל, משום שההסתדרות פושטת רגל, משום שגם ההנהגה החדשה שהבטיחו להסתדרות, בסופו של דבר גם תפשוט רגל, משום שעד היום לא שמענו הצהרה אחת שבאה ואומרת: אנחנו נמכור נכסים.

אתם, תושבי חיפה, את סמינר "אורנים" אתם ודאי מכירים, בלב שכונת מגורים, אחת היפהפיות בארץ. גם את זה לא ימכרו, ועוד כהנה וכהנה נכסים בכל רחבי הארץ. הם נכסים לא ימכרו, הצבועים

האלה, אבל מכם ידרשו יותר ויותר כסף, יותר ויותר עבור תרופות. ולכן, זו אחת הסיבות לכך שאני אתמוך בהקמת ועדת חקירה ממלכתית לבדיקת קופת-החולים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת עובדיה עלי, ואחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני מבקש להבהיר, שאנחנו בעד קופת-חולים. ואני מדבר בשם רבים ולא רק בשמי האישי, בשמי הפרטי. אני בעד קופת-חולים חזקה, בעד קופת-חולים טובה, קופת-חולים שתעניק שירותי בריאות טובים, נאותים, למבוטחיה. וכאן מדובר בקופת-החולים הגדולה ביותר, שיש לה 3.3 מיליוני מבוטחים, ולא יעלה על הדעת ששירותי בריאות כזה, שפרוס על פני כל הארץ, על כל גלילותיה של מדינת ישראל, לא יהיה הטוב ביותר האפשרי.

אזרחים רוצים בעיקר שלושה דברים: הם רוצים חינוך טוב, רוצים רמת בריאות טובה ורוצים תעסוקה. ובריאות עומדת במקום מאוד גבוה בסדר העדיפויות אצל כל אזרח בישראל. כך שבעניין זה, אני חושב שאין חולקים. לית מאן דפליג שזו צריכה להיות המשימה, זה צריך להיות היעד – לחזק את קופת-החולים ולדאוג ששירותי הבריאות שהיא מעניקה יהיו ברמה נאותה.

והערה שנייה, לפני שאני משמיע את הביקורת שיש לי בעניין זה. אני גם מבקש להזכיר לחברי הבית, שבקופת-חולים יש עובדים טובים, יש רופאים מצוינים, יש אחיות מסורות, יש עובדי תחזוקה יוצאים מן הכלל, ואני מכיר רבים מהם. מטבע הדברים, אני מכיר קודם כול את עובדי קופת-חולים ואת עובדי בית-החולים "העמק" בעפולה עירי, בית-חולים יוצא מן הכלל, עם מסירות, ממש מסירות נפש, של המנהל, של הרופאים, של העובדים כולם כאחד. כך שבעניין זה יש לנו רק להרעיף שבחים ולהכביר מלות תודה והערכה על הפעילות ועל המסירות ועל המקצועיות של הרופאים והעובדים האלה.

אני לא רוצה להקדים את המאוחר, אבל יש לי גם איזו הערה בעניין הפריפריה. אם כל כך טוב, אז מה כל כך רע? אנחנו בעד קופת-חולים, אנחנו טוענים שגם צוותי העובדים הם טובים, לכן השאלה היא: מה קורה? למה יש גירעון כזה, גירעון שמגיע למיליארדים, כ-3.5 מיליארדי שקל גירעון מצטבר. מדובר כאן בגירעון שילך ויגדל, ילך ויתפח מדי שנה בשנה במיליארד שקל כמעט. מה קורה כאן?

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לומר לכם, שיש כאן קורלציה הפוכה, יחס הפוך. הניהול של קופת-חולים עומד ביחס הפוך למסירות ולעבודה של העובדים המקצועיים בשטח. במרוצת השנים הניהול של קופת-חולים היה ניהול פוליטי. יותר מזה, חלק די גדול מתשלומי המבוטחים במס האחד ובמס המקביל הלך להסתדרות, למימון פעילות פוליטית של עסקנים, במזכירות מועצת הפועלים, בוועד הפועל של ההסתדרות. בעוד בקופת-החולים האחרות כל התקציב הלך נטו לפעילות רפואית, לפעילות של בריאות, כאן חלקים די גדולים מהתקציב, מאות מיליוני שקלים מדי שנה בשנה, הלכו למימון עסקנים פוליטיים. אומנם מן הצד השני החלק היחסי הלך וקטן, אבל זה עדיין היה בין רבע לשליש מסך ההכנסות של קופת-חולים.

בעניין זה מפלגת העבודה אינה יכולה לרחוץ בניקיון כפיה. וראש הממשלה יכול לעמוד מכאן ועד הודעה חדשה ולנסות להתנער מקופת-חולים ומההסתדרות, אבל שום דבר לא יעזור לו. הוא אחראי ישירות, גם כראש המפלגה וגם כאחד המנהיגים הבולטים של מפלגת העבודה על גלגוליה השונים ב-20 השנים האחרונים, והוא אינו יכול להתנער מאחריות לכישלון הנורא שקרה בקריסתה של קופת-חולים.

בשולי הדברים אני גם מבקש להעיר, שקופת-חולים לא ידעה במרוצת השנים לחלק את תקציביה ואת משאביה בצורה פרופורציונלית הוגנת. המרכז תמיד טופח, והפריפריה קופחה. כשאני רואה איך נראים המבנים בפריפריה, איך נראה המבנה של מחלקת ילדים בבית-החולים בעפולה, איך נראה המבנה של מחלקת נשים, איך נראים מבנים אחרים ביישובים מרוחקים, לעומת הפער והגודש של מבנים במרכז הארץ, הלב מתמלא זעם על ההתנהגות הלא-אחראית הזאת, הלא-הוגנת הזאת, ההתנהגות המקפחת הזאת, של מנהלי קופת-חולים לדורותיהם.

לכן, להערכתי אין מנוס מבחינת כל הסוגיה הזאת בצורה מקיפה ועניינית. צריכה להיות בדיקה מקיפה ועניינית. ועם זאת, אסור בשום פנים ואופן לשפוך את התינוק עם מי האמבטיה. צריך לזכור, שבסופו של דבר קופת-חולים היא מוסד חשוב וארגון חשוב, ואסור לפגוע במערכת הבריאות. צריך לתקן אותה, צריך לייעל אותה, אבל אסור לפגוע בה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

אני רוצה לעדכן את חברי הכנסת, שפעמים רבות נמנע מסגני היושב-ראש לדבר בגין תפקידם. לכן נהגתי לפנים משורת הדין. אני מבקשת מכל הדוברים הבאים לא לקחת מזה דוגמה ולעמוד בשלוש הדקות. בבקשה, חבר הכנסת בא-גד. אחריו רשומים חברי הכנסת שאול יהלום, פני בדש, מאיר שטרית, מיכאל איתן, גונן שגב, שאול עמור, עבד-אלוהב דראושה, טלב אלסאנע, אסעד אסעד, רענן כהן – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

יש רשימה בחוץ.

היו"ר ע' מאור:

מבין הנוכחים – חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאני מתחיל אני רוצה להעיר שתי הערות. תרשו לי לקדם בברכה קבוצת מורים אורחים מניו-יורק, ארצות-הברית, שבאו לשמוע הרצאה שלי, והם יושבים ומחכים עד לסיום הדברים:

הערה שנייה. אני רוצה לשבח את העיתון "מעריב", שהצליח להתעלות על עצמו והודיע על הפסקת פרסום מודעות התועבה. אני קורא לעיתון "ידיעות אחרונות" ללכת בעקבותיו, כי זה בריא לכל אזרחי מדינת ישראל. יש לי שכנים שאינם דתיים, והם אמרו לי: איננו יכולים להכניס את העיתונים האלה הביתה, מפני שהילדים לוקחים מייד את המודעות ומטלפנים וכו' וכו'. יישר כוח לעיתון "מעריב". ולוואי שעיתון "ידיעות אחרונות" ילך בעקבותיו ויפסיק את פרסום מודעות התועבה.

ועכשיו לעניין ועדת החקירה. אני אתמוך בהקמת ועדת החקירה, אף שאני אומר שאסור לנו לפגוע בקופת-חולים הכללית. קופת-חולים הכללית היא נכס לכל עם ישראל. אין עם בעולם שהקים שירותי בריאות כה משוכללים וכה מפוארים כמו קופת-חולים. אל נשכח לקופת-חולים את ימי הזוהר שלה בתקופת טרום-המדינה, בתקופת ראשית המדינה, בקליטת העלייה החדשה. ועד היום קופת-חולים קולטת את כל העולים ואת כל מוכי הגורל. אני חוזר ואומר, שקופת-חולים היא נכס לעם ישראל.

אבל היה ליקוי בניהול, וצריך להבדיל בין שני הדברים. את הניהול צריך להחליף. בעניין הניהול צריך להסיק מסקנות. אבל קופת-חולים היא נכס לכולנו.

עובדה היא שקופות-החולים האחרות הן רווחיות. מדוע קופת-חולים הכללית, שיש לה מספר כזה של 3.3 מיליוני מבטחים, היתה צריכה להגיע לפשיטת רגל?

כפי שאמרתי, אתמוך בהקמת ועדת חקירה שתבדוק את הדרכים להפסיק את מה שקרה בקופת-חולים. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת אלכס גולדפרב – איננו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה. אחריה, מבין הנוכחים – חברת הכנסת דליה איציק.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, נראה לי שהבעיה בקופת-חולים היא בוודאי לא השירותים הרפואיים ולא הקופה עצמה. הבעיה העיקרית שהיתה ועדיין קיימת לגבי קופת-חולים היא הקשר שלא היה צריך להיות בין בריאות ובין פוליטיקה. היום אנחנו שומעים שמפלגת העבודה לא יכולה להמשיך לתפקד, היא לא יכולה להמשיך את הפעילות שלה, והיא יוצאת לחופשה של חודשיים. למה? בשל המפלה בבחירות להסתדרות מפסיקים להגיע אליה כספים שהגיעו בזמנם דרך ההסתדרות.

אני, למשל, מבוטחת בקופת-חולים. כרגע זה לא המקרה, אבל במשך שנים רבות הייתי מבוטחת בקופת-החולים הכללית. מהסכום שאני משלמת לקופת-חולים בשביל הבריאות שלי, בשביל הבריאות של המשפחה שלי, מהסכום שהורים משלמים בעד הבריאות שלהם, מה שקרה בפועל הוא שכשליש מן הכסף לא הלך לבריאות. אם שלישי מהכסף לא הלך לבריאות, אין פלא שקופת-חולים קורסת, ששירותי הבריאות קורסים, שלקופת-חולים יש חובות של כ-3 מיליארדי שקלים. אני בכלל לא מתפלאת על כך.

חשוב לבדוק לאן באמת הלך הכסף. ולכן הכרח שתקום ועדת חקירה פרלמנטרית, ולו כדי ללמוד, בשביל העתיד שלנו; שלא יקרה שוב מצב שבמשך עשרות שנים בן-אדם ישלם עבור דבר אחד, וזאת זכותו, ויקבל דבר אחר. וזאת בדיוק היתה הבעיה.

יתירה מכך, ההסתדרות, בכמה הסכמי הבראה של קופת-חולים, התחייבה למכור נכסים – ושמענו כאן, מעל במת הכנסת, על נכסים במיליארדים שיש להסתדרות – כדי להבריא את קופת-חולים.

ההסתדרות היא הבעלים של קופת-חולים, וראוי שבעלים – כך גם מתקיימת אחריות ציבורית – של גוף שלא הצליח, בשל הגזלה שנגזלה ובשל המזון, לא הרוחני אלא הכספי, שההסתדרות ינקה מקופת-החולים, שהיא תשיב לה גם את מה שהיא לקחה ממנה, למען הציבור, למען הבריאות של התושבים, של ילדים ושל קשישים.

זאת לא חוכמה גדולה לבוא ולהגיד: מה יהיה עם קשיש זה שזורקים אותו מבית-החולים, או מה עם ילד שלא קיבל את החיסון שאולי הוא צריך לקבל, או עולים חדשים שמוצאים את עצמם במצוקה. אפשר להראות עשרות מקרים, אלפי מקרים של מצוקה קשה מאוד, של פצע, של מחלות, שלא מקבלים את הסעד שהם ראויים לו. כל כך למה? לא משום שהרופאים לא טובים, לא משום שאחיות קופת-חולים לא טובות, לא משום שהשירות אמור היה להיות פחות טוב, אלא פשוט משום שהכספים, במקום שילכו לרפא, הלכו לצרכים פוליטיים; אנחנו רואים, עכשיו – כדי להחזיק את מפלגת העבודה, כדי להחזיק מנגנון מנופח של ההסתדרות, ולא לצרכים.

היום מן הראוי שההסתדרות – –

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

– – תמכור את הנכסים ותמשיך ותלך, או תתחיל בכלל בפעילות של הבראה על-ידי מכירת נכסים, צמצום מנגנון ונתינת הכסף לקופת-חולים להבראתה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם שפירא – איננו. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו. חבר הכנסת אפרים גור – איננו. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו – – –

חיים דיין (צומת):

חבר הכנסת זנדברג ישנו.

היו"ר ע' מאור:

סליחה, חברת הכנסת דליה איציק, ואחריה – חבר הכנסת אליעזר זנדברג, מאחר שהיא קודם. בבקשה. ישנו, נכון.

דליה איציק (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, נדמה שהליכוד, לאחרונה, באיזו שמחה מוגזמת ומיותרת – – –

דוד מגן (הליכוד):

בדיוק חשבתי לצאת – – –

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת דוד מגן, אני אשמח מאוד אם תישאר.

– – – באיזו שמחה מוגזמת ומיותרת, כאילו לא הוא היה שותף להסתדרות, כאילו לא הוא היה שותף לכל המחדלים, וכאילו הוא היה מחוץ למחנה.

גברתי היושבת-ראש, התחושה שלי היא, שאנשים פה מנסים לשרוף רעיון שהיה רעיון יוצא מן הכלל. קופת-חולים היא תפיסת עולם, היא דרך חיים, קופת-חולים בעצם טיפלה במשך שנים באותם מסכנים שנזרקו לכל מיני מקומות אחרים ואיש לא היה מוכן לטפל בהם. אני לעולם לא אשכח, כשגדלתי בשכונה שלא היו בה שום אמצעים ולא היו בה שום אפשרויות כספיות, הילדים הקטנים שהיו פצועים ושותתים והזקנים – תמיד הלכו לקופת-חולים, וגם אם הם לא היו חברי קופת-חולים הם קיבלו שירותים. אני רוצה לראות היום את "מכבי" ואת קופת-חולים לאומית אם היו

מטפלות בצרכים האלה; הן אשר בעצם שמו סייגים שאומרים: רק לאותה חבורה שיש לה כסף לשלם.

אם רוצים להכות את קופת-חולים, שיכו אותה במקום שמגיע לה ולא באותם מקומות ולא באותם דברים שבהם יש הרגשה שרוצים לשפוך את המים, ושופכים אותם עם התינוק.

כל ההצעה הזאת בעיני היא הצעה מיותרת, מוגזמת, והיא ניגוח פוליטי. אני סומכת על המזכ"ל החדש, על חבר הכנסת חיים רמון, אני סומכת על הצוות החדש שיגיע לשם, שגם בלי ועדת חקירה ימצא את כל אותם ליקויים וקלקולים שקופת-חולים אכן היתה אשמה בהם, באותם מקומות. אבל צריך גם לדעת להגיד מלה טובה למי שבחר בדרך חיים נכונה, בתפיסת עולם שאומרת: ערבות הדדית, בתפיסת עולם שאומרת: כולנו ערבים זה לזה, עשירים ועניים, תפיסת עולם שהיא נכונה אבל אולי מבצעה או חלק מהמבצעים עשו עבודה לא טובה. לכן צריך לבעוט במבצעים, אסור לבעוט ברעיון. את הרעיון צריך לשמר.

אני אצביע היום נגד הוועדה, נגד הקמת ועדת חקירה, ואני משוכנעת שבעוד שנתיים, כשיבוא לכאן המזכ"ל החדש וידווח לבית הזה, תהיינה לנו סיבות טובות לזקוף ראש ולהגיד, שאנחנו רוצים את קופת-חולים, ברעיון האמיתי והמקורי שלה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, ואחריו, מבין הנוכחים – חבר הכנסת רפאל איתן.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הנושא של ועדת חקירה שתקום על מנת לבדוק מה בעצם קרה בקופת-חולים, איך הגענו למצב שקופת-החולים התדרדרה והגיעה לאן שהיא הגיעה, הוא נושא כאוב. אני יודע שיש דעות לכאן ולכאן, ואני גם יודע שהאצבע המאשימה מופנית על-ידי המאשים לכיוונים שונים. יש כאלה שמדברים על ניהול כושל, יש כאלה שמדברים על בזבז כספי אדיר, יש כאלה שמדברים על העברות כספים, העברות כספים לצרכים פוליטיים בהסתדרות, ואומרים שזאת היתה הסיבה להתמוטטות של ההסתדרות בכלל וגם למצב שאליו נקלעה קופת-חולים.

יש אחרים, שמנסים לערב את ממשלת ישראל הקודמת בעניין, אבל דבר אחד ברור: משהו פה קרה, דבר-מה התרחש, קטסטרופה התרחשה, ולמעשה הכלי הזה של ועדת חקירה צריך להיות כלי ראוי, מתאים והולם על מנת שכולנו נדע בסופה של החקירה, בסופו של תהליך הבדיקה, מה בעצם קרה שם, ונדע מי נושא בנטל, מי אחראי, מי צריך, אולי, גם לתת את הדין בעקבות המעשים שהוא עשה, בעקבות רשלנות, בעקבות מעשים שנעשו בכוונה. הגיע הזמן שנדע את האמת.

לי יש דעה בעניין, אני מניח שלאחרים יש דעה, ואולי הפוכה מדעתי, לגבי הסיכויים או מה יכולה להיות התוצאה של אותה חקירה ובדיקה, אבל אני אומר דבר אחד, לכן אני פונה אל כל חברי הבית בבקשה לתמוך בהקמת ועדת החקירה. בל נעצור את הבדיקה עצמה, בל נמנע מאזרחי מדינת

ישראל תשובה, תהיה כאובה, תהיה פחות כאובה, תפנה אצבע לכיוון אחד, תפנה את האצבע המאשימה לכיוון אחר, אבל תשובה, תשובה אמיתית על השאלה מה קרה שם, על השאלה מי נושא באחריות, על שאלות רבות נוספות, שאני משוכנע שתתעוררנה תוך כדי דיוניה של ועדת החקירה.

אני חושב, שמי שיצביע היום נגד הקמת ועדת חקירה רוצה להסתיר, רוצה לגרום לכך שהציבור במדינת ישראל לא ידע מה נעשה בכספו, ורוצה למנוע מהציבור במדינת ישראל מידע חיוני וחשוב. לכן אני חושב שכולנו כאן צריכים להתאחד בהצבעה על הקמתה של ועדת החקירה, וברגע שנעשה את הדבר הזה ניתן לוועדה לבדוק, לשמוע, לשקול, לגבש מסקנות, תבואנה המסקנות לכאן ונוכל להתייחס אליהן. אבל אף אחד במדינת ישראל לא יתהלך בתחושה, שניסו להסתיר ממנו, שניסו למנוע ממנו, שניסו לחפות על מעשים שהם מעשי עוול שנעשו על-ידי אנשים, על-ידי הצבעה כאן בכנסת.

אני חושב שהעניין הזה צריך להיות ברור לחברי הקואליציה כשם שהוא ברור לחברי האופוזיציה, ואני חושב שחברי הקואליציה צריכים לגלות אומץ לב ציבורי פעם אחת ולהצביע בעד ההצעה להקים ועדת חקירה. אחר כך תהיינה מסקנות, נדון בהן, נברר אותן, אבל הציבור, באמצעות ועדת החקירה, ידע את האמת.

אני חושב ומקווה שחקר האמת בעניין הזה חשוב לכולנו כאן בבית, וכולנו נפעל על מנת להביאו לכלל ביצוע באמצעות אותה ועדת חקירה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני חבר הכנסת זנדברג. אני מזמין את חבר הכנסת רפאל איתן, ואחריו – חברת הכנסת ענת מאור. כן, אדוני.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מדובר במערכת שצריכה לתת שירות לציבור, והיא בעצם משרתת את השלטון המסוים, את העבודה, עד המהפך של 1977 וגם לאחריו. אין לזה תקדים, לצורת ארגון כזאת, בשום מקום בעולם המערבי הדמוקרטי החופשי, שימוש בכספי ציבור שנועדו לצורך מסוים, לצרכים פוליטיים.

אני רק יכול לקוות, שמה שהובטח יקוים, כלומר שתהיה רביזיה בארגון של ההסתדרות, וקופת-חולים תהפוך למוסד שפועל על מישור כלכלי, מקצועי, שנותן שירותים בתנאים של תחרות עם מוסדות אחרים, שאין ביניהם שום העדפה של השלטון. בשפה אחרת – הפרטה; אבל בתנאי שהאפשרות לתחרות תינתן לכל הגורמים העוסקים באותו נושא, ומי שיציע תנאים יותר טובים, יותר מקצועיים, יותר נוחים, אליו יבואו – בלי שום התערבות של השלטון, איזה שלטון שלא יהיה.

מעמדה של ההסתדרות בהקשר זה: אני מקווה מאוד שמי שגרם למהפך שם והבטיח הבטחות ימשיך בדרכו זו. כלומר, שההסתדרות היא איגוד מקצועי ולא יותר מזה, ושלא תשמש קופה לשלטון או למי שמבחינה פוליטית משתייך אליה.

במדינה שלנו המאויים האלה הם חלומות – אני לא רוצה להגיד "באספמיה", אבל חלומות – ויכול להיות שהכוח הפוליטי והמעורבות הם הרבה יותר חזקים מכל היגיון ושכל ישר בנושאים האלה של איגודים מקצועיים ושירותי בריאות ממלכתיים. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רפאל איתן. רשות הדיבור לחברת הכנסת ענת מאור, ואחריה – לחבר הכנסת רפאל אלול.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במשטר תקין יש לנו כמה אמצעים על מנת להביא לתוצאות המקסימליות בכל אחד מהתחומים. האמצעי הראשון הוא בחירות, ולפיו יש רשות מבצעת שצריכה להגיע לתוצאות. יש אמצעים של ביקורת המדינה, ואחד האמצעים הוא ועדות חקירה. אם עושים פיחות ערך ועל כל נושא מקימים ועדת חקירה, יש בכך המעטה של השימוש בכלי, ולא ההיפך.

אם בודקים את הנסיבות שאירעו לאחרונה בנושא קופת-חולים, הרי שדבר ראשון – היו בחירות להסתדרות – ואני רוצה להזכיר לכולם שהתחלף השלטון בהסתדרות. כמו כן, לראשונה מאז קום המדינה, עבר חוק ביטוח בריאות ממלכתי. הראשון שיזם אותו היה שר הבריאות לשעבר ויקטור שם-טוב; ויושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה, חברת הכנסת לשעבר חייקה גרוסמן, ניסתה ליזום אותו לאורך שנים, אך ההסתדרות והמפלגות הגדולות, ומפלגת העבודה בראש, התנגדו לכך. לשמחתנו, העברנו חוק ביטוח בריאות ממלכתי. וכן יש שר בריאות חדש. אז היום להציע ועדת חקירה?

על כן, הרבה מאוד מהדברים מוכיחים מדוע יש משבר. נכון, גם ההסתדרות אשמה, ולכן היא המהפך. אבל יותר מזה אשמות ממשלות ישראל, וממשלות ישראל בעבר היו ממשלות הליכוד. השר אולמרט, שר הבריאות, לא דרש כספים כשר הבריאות, כאשר קופת-החולים הכללית קלטה 400,000 עולים חדשים. רוב העולים הלכו לקופת-החולים הכללית, כי קופת-חולים אחרות סירבו לקלוט אותם. הממשלה לא העבירה את חלקה שלה לקופת-חולים, וזה הגורם לחלק גדול מאוד מן הגירעון.

כאשר פרופסור דורון עושה מחקר על מדיניות הרווחה במדינה משנות ה-80, מסתבר שמדינת ישראל הלכה וירדה, ממדינת רווחה מודרנית ומתוקנת לסטנדרד נמוך מזה של רוב מדינות המערב. לזה צריך ועדת חקירה? על זה, רבותי אנשי הליכוד, הציבור העניש אתכם בבחירות 1992. לא תהיה בריאות בלי הקצבות לנושא בריאות, וזה מה שהממשלות הקודמות בלמו וקטעו. כעת יש ממשלה חדשה בישראל, והממשלה הזאת העבירה חוק בריאות.

ההסתדרות החדשה התחייבה לעמוד בחלקה במכירת הנכסים בכל הסדר. לפיכך אני רוצה לטעון, שהעלאת ההצעה היום להקים ועדת חקירה כמוה כהתמודדות עם נושאי העבר. יש לנו שלוש משימות אדירות היום על מנת ש-3 מיליוני אזרחים, ילדים וקשישים, אכן יקבלו שירות בריאות נאות. הראשונה – יישום חוק ביטוח בריאות ממלכתי. לזה צריך את תשומת הלב הציבורית, ואת אנרגיית המשאבים. יש לנו בעיה מה לעשות עם חובות העבר. בהחלט צריך להטיל פה את האחריות גם על הממשלה, גם על קופת-החולים, גם על ההסתדרות, וגם על המבוטחים עצמם. הנוסחה שאמרנו בהבראת "כור" צריכה להיות הנוסחה של הבראת קופת-חולים. צריך לתת לשלטון החדש את ההזדמנות על מנת ליישם ולקדם את הדברים הללו.

אני רוצה להציע למזכ"ל ההסתדרות החדש ולשר הבריאות החדש: צריך לעשות את תוכנית ההבראה לא רק ממכירת נכסים אלא מתוכנית כלכלית עם מנוף ומעוף, שתראה בבריאות לא רק ענף שירותים אלא ענף כלכלי תעשייתי. יש לנו ידע אדיר, והידע וההישגים נצברו קודם כול בזכות קופת-חולים, בזכות מסירותה ובזכות התפיסה של בריאות לכול. העובדה שאצלנו אין "הומלס", אנשים הגוועים למוות לא רק מרעב אלא גם בגין בריאות, היא הישג אדיר. הידע הרפואי שנצבר והוכפל עכשיו עם המטען שקיבלנו, של רופאים ואחיות מברית-המועצות, הוא משאב שצריך להפוך אותו לענף בריאות תעשייתי. קודם כול ליהודים מהעולם כולו, שיבואו לצורך פה שירותי בריאות, בוודאי בתקופה של פנסיה ובתקופה של זיקנה, וכן האזור שלנו, שדווקא בעת שלום יזדקק לכך. למדינה בעת שלום יש מה לייצא בשירותי בריאות, על-ידי הבאת צרכנים של שירותי בריאות בזכות הידע וההישגים. תוכנית כזו גם תעשה שימוש בהון האנושי ובמשאב הידע של רופאים ואחיות, שהיום אלפים מהם מובטלים, וגם תעשה שימוש כלכלי נכון לסגירת הגירעון, שהוא אדיר. והרי כולנו החלטנו שחוק ביטוח בריאות ממלכתי יתחיל מנקודת איזון וזינוק אחידה. לכן יש צורך בפתרון בעיית החובות הגדולים.

אני רוצה לסכם ולומר: לא ועדת חקירה תפתור זאת. צריך להקים ועדות חקירה כאשר אין מנופי שינוי אחרים. פה כל האותות היו כתובים על הקיר. הליכוד אחראי, במדיניות הרווחה הכושלת, לכך שהרווחה כולה, והבריאות בראשה, והחינוך, כשלו והגיעו לנזקים אדירים. הציבור שפט אותו והחליף את הממשלה. ההסתדרות כשלה באי-מילוי חלקה בתוכנית ההבראה, כמו גם בדברים אחרים, והציבור שפט והחליף את השלטון. חוק ביטוח בריאות ממלכתי חוקקנו, הישג אדיר של הכנסת הזאת.

דן תיכון (הליכוד):

את שמעת על דב פלג, מהמפלגה שלך?

ענת מאור (מרצ):

ואתם שמעתם על שמאי? מה עשיתם עם כספי מימון מפלגות?

דן תיכון (הליכוד):

את שמעת על דב פלג, שהיה אחראי לאגף לרווחה סוציאלית?

ענת מאור (מרצ):

לכן צריך עכשיו לתת את כל הכלים לקידום ולפתרון הבעיה ולא לחקירת העבר. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי, חברת הכנסת ענת מאור. רשות הדיבור לחבר הכנסת אלול – איננו. חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו. חבר הכנסת עוזי לנדאו – איננו. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים דיין, ואחריו – לחברת הכנסת לימור לבנת.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנמצאים, אין ספק כי קופת-חולים קרסה בשל ניהול כושל; אין ספק כי ההסתדרות היתה הגורם העיקרי להתמוטטותה של קופת-חולים. הברחתם של חברים רבים לקופות אחרות כמו "מכבי", "המזרחי" ועוד – למה? כי רמת הטיפול ירדה מחד גיסא, ומאידך גיסא דרישת התשלומים, יתר על המידה, מהתרופות הקלות ביותר שהיום חולים נדרשים לשלם בעבורן, ועד הבדיקות הפשוטות ביותר, דבר שלא היה. הציבור הבין, כי רוב כספי דמי החבר הועברו להמשך תפקודה של ההסתדרות, וכי המנגנון אשר שלט בכספי החבר החליט לרפד את עצמו. לא היה פיקוח כמה מהכנסות הכספים הועברו לקופת-החולים.

נציגי ההסתדרות, שהופיעו בפני ועדת העבודה והרווחה בתקופת הדיונים על חוק ביטוח בריאות ממלכתי, אמרו שהם בעד הבראה, אך התנגדו לכך שהמוסד לביטוח לאומי יגבה את הכספים. למה? לטענתם, 27% מהתקציבים הושארו למנגנון ההסתדרות, והשאר הועבר לקופת-החולים. וכאשר נשאלה השאלה על-ידי המוסד לביטוח לאומי – אם 27% מאותם כספים יועברו חזרה להסתדרות, האם ההסתדרות תהיה מוכנה שהמוסד לביטוח לאומי יגבה את הכסף, התשובה היתה: לא ולא. למה? כי לא היה מדובר ב-27% שהועברו להסתדרות, אלא ביותר מזה.

החבר שנזקק לטיפול בימים קשים נתקל בימים ארוכים של שביתה, אף ששילם את דמי הביטוח הרפואי. משמרות שלמות בבתי-החולים צומצמו. חולים שנזקקו לאשפוז נשלחו הביתה. תרופות נעלמו מהמדפים, והחולה נאלץ לחפש בבתי-מרקחת פרטיים. ואתם שואלים למה ברחו החברים? התשובה ברורה. רמת הטיפול ירדה, דמי החבר עלו, וחס וחלילה אם חבר כלשהו לא שילם את דמי החבר בזמן.

הממשלה העבירה מתחילת כהונתה של הכנסת מאות מיליוני שקלים, כאשר היה ברור שוועדת הכספים חייבה את קופת-החולים לצמצם ולשפר את המנגנון. הם לא שיפרו את המנגנון, לא יעלו אותו, והדרך היחידה שהיתה להסתדרות, בכל פעם שנדרשו הכספים, היתה להכריז על שביתת עובדים. רק כך הם הצליחו לשרוד.

אני מקווה, שבעקבות הבחירות האחרונות להסתדרות, ההבטחות שניתנו לציבור על-ידי רשימת רם, על-ידי חיים רמון, באמת יצאו לפועל.

אחד הדברים המדאיגים שהעלו אותו כאן חברים מספר הוא הנושא של 0.8%. נשאלת השאלה: מדוע חבר נאלץ להיות במנגנון שהוא לא רוצה להיות בו? מדוע אני כחבר קופת-חולים צריך היום לממן את מפלגת העבודה? אני אומר זאת בריש גלי. הרי המנגנון הזה מופעל על-ידי ההסתדרות. מדוע אני צריך לשלם דמי חבר לקופה שמפעילה מנגנון שאני לא רוצה לתמוך בו? זו השאלה הנשאלת, ומכאן הגיעו האנשים למסקנה שהם מוותרים על חברותם בקופת-חולים. יש קופות אחרות, המסוגלות לתת טיפול ברמה טובה לא פחות מאשר קופת-חולים הכללית, ללא דלת סגורה.

אני מקווה שבעתיד, לאחר שקופת-החולים תתייעל והחברים יבינו שהתחרות היא כדאית, תינתן רמת טיפול גבוהה יותר, ואולי אז יהיה כדאי לחזור לקופת-חולים הכללית. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברת הכנסת לימור לבנת – איננה. חבר הכנסת אברהם ורדיגר – איננו. חבר הכנסת משה גפני, ואחריו – חבר הכנסת דן תיכון.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אינני יודע מדוע נושא בריאות אינו נמצא, מאז קום המדינה, בתחום האחריות הישירה של ממשלת ישראל. אבל מכיוון שאני נולדתי לתוך מצב קיים, שהוא מצב לא בריא, אני יכול לדבר רק על מה שנעשה בפועל, ולא על העבר.

יש מצב אבסורדי שבו למעשה רוב תושבי המדינה חברים בקופת-החולים הכללית. וקופת-החולים מימנה שלא מרצונה מנגנונים מפלגתיים, מימנה ארגון עובדים, את ההסתדרות, ומערכת הבריאות למעשה קרסה.

אני נגד הפתרון של בעיית מערכת הבריאות בשיטה של "זבנג וגמרנו". לא יכול להיות מצב שבו מערכת שנוגעת לבריאותם של תושבי המדינה, יפתרו את בעיותיה, שהן בעיות יסוד, בשיטה של "זבנג וגמרנו".

אבל איני יכול שלא להקדיש מילים מספר לאלה שעשו את המהפכה. גברתי היושבת-ראש, סיעת רם עשתה מהפכה וזעקה במודעות ברחוב ובסטיקרים, שהולכים לעשות שינוי. הבה ונדבר על מרכיבי רם שעשו את המהפכה.

סיעת מרצ – אני לא יודע לגבי שינוי, אבל ר"צ ומפ"ם לקחו את כספי המבוטחים במשך כל השנים והחזיקו מנגנונים בכספים האלה. למה הם לא עשו מהפכה אצלם בבית?

חיים רמון, עמיר פרץ – –

דן תיכון (הליכוד):

הם עשו מהפכה אחת ברוסיה בשנת 1917, וזה הספיק להם.

משה גפני (יהדות התורה):

– – שמואל אביטל, הם היו במפלגת העבודה כל השנים.

גברתי היושבת-ראש, כבר צלצול? כמה זמן יש לי?

היו"ר ע' מאור:

חמש דקות.

משה גפני (יהדות התורה):

אבל עוד לא התחלתי.

היו"ר ע' מאור:

זה בכל זאת שלוש דקות, לכן תתחיל לסכם.

משה גפני (יהדות התורה):

אני אתמצת.

סיעת ש"ס – כולם יודעים שהיא קיבלה כסף משם, וזה היה גם בדוח מבקר המדינה. הרי יודעים אפילו את הסכומים.

משה נסים (הליכוד):

כמה? כמה כסף?

משה גפני (יהדות התורה):

מה זה משנה?

גדעון שגיא (העבודה):

אולי לא מספיק.

משה גפני (יהדות התורה):

יכול להיות שלא מספיק. אבל מה הם עובדים על הציבור בעיניים? עושים מאתנו צחוק?

אבל אני רוצה לומר לכם בכל הרצינות – ובזה אסיים. היה לי עוד מה לדבר בלי סוף, אבל אסיים בזה.

אנחנו עוסקים בבריאות הציבור. יש להפריד את נושא הבריאות מהנושא של הפוליטיקה. יש תהליך אטי. יש מנכ"ל חדש לקופה. אני חבר בקופת-החולים הכללית מיום שעמדתי על דעתי. למעלה מ-20 שנה הייתי תושב עיר הפיתוח אופקים. קופת-החולים היחידה בנגב היתה קופת-החולים הכללית. בית-החולים היחיד בנגב הוא בית-החולים "סורוקה".

רבותי, אני מציע להקים ועדת חקירה פרלמנטרית – כיצד מפלגת העבודה ניהלה את המדינה במשך כל השנים, אבל לעזוב את קופת-החולים הכללית ולתת להם לפעול, בגלל בריאות העם. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת דן תיכון, ואחריו – חבר הכנסת גדעון שגיא.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ספינת הדגל של מערכת הבריאות קרסה, נפלה. קופת-חולים על סף פשיטת רגל, על הקרשים.

מי אמר את הדברים האלה, חבר הכנסת נסים? לא, הדברים נאמרו על-ידי ראש הממשלה, יצחק רבין.

מה אומר הציבור? מצביע ברגליים, עוזב את הקופה. עשרות אלפי חברי קופת-חולים עזבו במרוצת החודשים האחרונים את קופת-חולים. 3.3 מיליוני מבוטחי הקופה הופקרו בשל שיקולים פוליטיים. אתה שומע, חבר הכנסת נסים? 3.3 מיליוני מבוטחים, זה היה המספר לפני שנה, הופקרו בשל שיקולים פוליטיים.

מי אמר את הדברים האלה? אמר אותם מזכ"ל ההסתדרות דהיום, חבר הכנסת חיים רמון, לפני כשבועיים ימים בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היום לפני שנתיים התחייבה מפלגת העבודה לנתק את הקשר בין ההסתדרות לבין קופת-חולים. במקום זה, כחלוף שנתיים, אנו מקבלים מס ארגון חדש, 0.8%, שילך למימון פעולות ההסתדרות.

שמת לב למה רוצים להקדים את הרפורמה במס הכנסה? הם כבר עשו במרוצת שלוש השנים האחרונות שלוש רפורמות, ומס ההכנסה גדל.

משה נסים (הליכוד):

זהו.

דן תיכון (הליכוד):

זאת אומרת, בעוד כחודשיים ימים יתברר שמשלמים הרבה יותר מס הכנסה. אז מה עושים? מקדימים את הרפורמה מ-1 בינואר 1955, בכמה חודשים, כדי להראות לציבור שאומנם הקלות במס לא יקבלו, אבל לפחות ייפגעו במידה פחותה.

מאז אני חבר כנסת היו לנו 13 תוכניות הבראה לקופת-חולים. בכל התוכניות הללו הממשלה עמדה, אבל ההסתדרות וקופת-חולים לא עמדו. הממשלה הקצתה את הכסף. קופת-חולים וההסתדרות התחייבו, וכל ההתחייבויות היו בבחינת הבטחות שלא קוימו. אתה זוכר בוודאי את דוח-סוארי, אתה זוכר את ההזרמה הענקית של מאות מיליוני שקלים. מיליארדי שקלים הוזרמו כדי להציל את קופת-חולים, ושום דבר לא הצליח, כי ההסתדרות היתה מחוברת לקופת-חולים, כי 30% מהמס האחיד נלקחו לצרכים פוליטיים, והוא גם נחשב רגרסיבי.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת משה נסים, מזכ"ל ההסתדרות חיים רמון אמר, שמתחילת 1994 הפכה קופת-חולים למכשיר פוליטי, שמטרתו אחת: להבטיח את בחירתו של הברפלד כמזכ"ל ההסתדרות הבא. כל מה שהיה קשור בהסתדרות לא קוים, לא בוצע – כך אמר חיים רמון. קופת-חולים היא גוף פוליטי, שום דבר לא הוברא. קופת-חולים הולכת ונכשלת, על הקרשים.

מה שנותר לעשות – אני מקצר, כי אני צריך לסיים – זה למנות כונס נכסים מפעיל, לא מחר, לא מחרתיים, לא מנהל מבריא, כפי שאומר שר הבריאות. מבריא, אתה שומע? את הפגר הזה אי-אפשר להחיות אפילו בהנשמה מלאכותית, והוא קורא לו "מנהל מבריא" במקום "כונס נכסים". הציבור קבע: קופת-חולים לכונס נכסים.

אנחנו רוצים לדעת איך התחברה קופת-חולים לעטיני קופת המדינה, וזו העבירה מאות מיליונים, מיליארדים, ובמשך שנים. את התשובה הזאת זכאי לקבל משלם המסים באמצעות ועדת חקירה ממלכתית. מי שיצביע נגד נותן ידו למעשה הונאה שלא היה כמותו. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת גדעון שגיא, אחריו – לחבר הכנסת אברהם בורג, אחריו – לחבר הכנסת אברהם יחזקאל, ואחריו – לחבר הכנסת דוד מגן, ובזה תמה רשימת הדוברים.

גדעון שגיא (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לכאורה יש הצדקה לדרישה להקמת ועדת חקירה בנושא המשבר בקופת-חולים. הקופה באמת על סף קריסה, מבחינה כלכלית-כספית היא אכן קרסה, וכל מה שנאמר על כישלונותיה של הקופה, כאן ובהזדמנויות אחרות, הוא נכון; אבל צריך גם לומר, שכל מה שנאמר על הישגי קופת-חולים – גם הוא נכון.

קופת-חולים היא היחידה שעד עצם היום הזה מקיימת שירותים בכל רחבי הארץ. קופת-חולים היא הקופה שקבעה את סל השירותים הגבוה שקיים במדינת ישראל ומשמש מודל למדינות מתקדמות אחרות. קופת-חולים היא הגורם שהביא את הרפואה בארץ לרמה שבה היא נמצאת היום.

הרעיון של קופת-חולים ביסודו הוא ללא ספק רעיון נכון. הרעיון של קופות-חולים נוספות שקמו ומתחרות זו בזו הוא בוודאי רעיון נכון, והוא גם רעיון שעבד.

אבל, בשנות ה-80 חל משבר, קופת-חולים נקלעה לגירעון, ושירותי הקופה הלכו והתדלדלו. כתוצאה מזה נמצאו שירותים מתחת לשולחן, גאתה הרפואה השחורה, השירות נפגע, אנשים חיפשו שירותים ופתרונות, אם בתשלום, אם בפרוטקציה, וכתוצאה מזה קמו מתחרים לקופת-חולים, קמו קופות-חולים חדשות, התפתחו קליניקות חדשות, חברות ביטוח עסקו בנושא הרפואה, וקופת-חולים התחילה לאבד בקצב הולך וגובר את חבריה לטובת קופות-חולים אחרות.

בתקופה ההיא שימשתי כחבר פעיל, כעובד פעיל בהסתדרות, ותבעתי לערוך את השינויים המתבקשים. ביקשתי לנהל את קופת-חולים ניהול כלכלי, ביקשתי להפריד בין הביטוח לבין השירותים, ואת השירותים לנהל על בסיס של שיקולים כלכליים. לדאבוני הרב, הנהגת ההסתדרות באותו זמן ומזכ"ל ההסתדרות באותו זמן התעלמו מכל הדרישות האלה, העדיפו לטאטא אל מתחת לשטיח את כל הכישלונות ואת כל הביקורת.

היו"ר ע' מאור:

נא לסיים.

גדעון שגיא (העבודה):

אני מייד מסיים, גברתי היושבת-ראש. קופת-חולים הלכה וצברה גירעונות בלתי נסבלים, כתוצאה מזה היא הגיעה עד משבר, והפתרון היחיד שאולי נראה היה – הפתרון של חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

אני רוצה לציין כאן, שלפי דעתי חוק הביטוח הזה לא יביא מזור, וכיום, בנסיבות האלה, כאשר נבחרה הנהגה חדשה להסתדרות, למרות כל הכישלונות של קופת-חולים, הייתי אומר שזה לא הזמן להקים ועדת חקירה. יש לתת הזדמנות חדשה, הזדמנות נוספת להנהגה החדשה של קופת-חולים להתמודד עם הבעיה הקשה שהיא ניצבת בפניה. נדמה לי שההנהגה החדשה של ההסתדרות לא תעשה את זה אם היא לא תסכים להמליץ על מינוי כונס נכסים, שבאמצעות מנהל מפעיל יכין תוכנית הבראה, יריץ אותה, יקדם את קופת-חולים למצב שאפשר יהיה להתחיל לנהל אותה בצורה סבירה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אברהם בורג איננו באולם. רשות הדיבור לחבר הכנסת אבי יחזקאל, ואחריו – לאחרון הדוברים, חבר הכנסת דוד מגן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, הגיע ראש הממשלה לשעבר יצחק שמיר – –

יצחק שמיר (הליכוד):

אני מוכן לצאת, אם זה מפריע לך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא.

– ואני רוצה לברך אותו על כך – ואולי כדאי שתלמד, חבר הכנסת סילבן שלום, שגם בתקופתו של ראש הממשלה יצחק שמיר היו הרבה מאוד השגות על קופת-חולים ועל נושא הבריאות, אבל מעולם לא עלתה הדרישה מממשלתו שלו, מעולם לא נאמרה האמירה המובהקת, שצריך לגמור – סליחה על הביטוי העממי – את הסיפור של קופת-חולים. הכורח והידיעה שבאיזה מקום בריאות זה דבר חיוני, וכל עוד לא נמצא הפתרון האלטרנטיבי, השאירו את קופת-החולים עד אותו חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

עכשיו אני אשאל אותך, חבר הכנסת סילבן שלום, ואת חבר הכנסת דן תיכון, שאני מעריך מאוד את דעתו. הנחת היסוד האומרת – – –

סילבן שלום (הליכוד):

– – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, גם את דעתך אני מעריך מאוד, כצעיר, אבל הוא מנוסה.

האם חוק ביטוח בריאות ממלכתי ייקר את הבריאות לציבור הצרכנים?

סילבן שלום (הליכוד):

בוודאי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

בוודאי. ואני בא וגוזר שאלה: אם העובדה היא שעל אותם שירותים, שניתנו על-ידי קופת-החולים למרבית האוכלוסייה במדינת ישראל, הציבור ישלם יותר בסופו של דבר, מה היה מושחת בקופת-חולים? על איזה כסף שבזבז מדובר כאן? והיו בזבזים, אבל בסופו של דבר אתה עצמך אומר שאותו סל שירותים רפואיים, כפי שיינתן מ-1 בינואר 1995, הצליחה אותה קופת-החולים ה"מושחתת" לתת במחיר זול יותר, במסגרת אותו תשלום של מס ארגון ומס אחיד ואותם "מנגנוניסטים" מופלאים שהיו בהסתדרות, ואני נמנית עמם; אז מה היה מושחת בקופה? כשאתה

מצליח לייצר קופה שנותנת ונתנה לכ-70% מהאוכלוסייה בריאות סבירה במחיר סביר, האם אתה יכול לעמוד כאן – לבד משיקול פוליטי – ולתקוף את הקופה?

דן תיכון (הליכוד):

מי תקף את הקופה? למי אתה אומר את זה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

לחבר הכנסת סילבן שלום.

דן תיכון (הליכוד):

חשבתי שאני צריך לענות. אני אסביר לך מה הבעיה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה עומד כאן ואתה אומר: רבותי, קופת-חולים זקוקה לוועדת חקירה. למה לא דרשתם את זה כשהייתם בממשלה?

סילבן שלום (הליכוד):

לא הייתי אז חבר הכנסת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה לא היית דורש את זה אז, אני אומר לך באחריות – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

— — —

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני אומר לך באחריות, והייתי אומר את זה גם אם ראש הממשלה לשעבר לא היה כאן – – –

דן תיכון (הליכוד):

כונס נכסים רצינו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

– – – הוא איש שמאמין בדעותיו. אני לא חייב להסכים אתן. על נושא הבראת קופת-חולים, ראש הממשלה לשעבר לא הלך עד הסוף. הוא לא הלך לחסל את הקופה.

סילבן שלום (הליכוד):

קופת-חולים לא היתה קופת המדינה. אף אחד לא ידע מה נעשה שם. היו שם דברים סודיים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו אנשים שהיו שרי אוצר, שהבינו – – –

סילבן שלום (הליכוד):

– – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

חבר הכנסת סילבן שלום, אני לא חולק על מה שאתה אומר או על חלק מהדברים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יחזקאל, ברשותך, אני מבקשת שתסיים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני רק אומר, שלפני שאתה עומד ודורש ועדת חקירה פרלמנטרית, או לנדות או להוקיע את המושחתים, לפני שאתה הורס משהו, בוא תחליט שאתה בונה משהו. לצערי, אתם עוד לא בניתם שום דבר בנושא הזה. לכן אני מציע לך: קצת דרך-ארץ בעניין הזה; ואני מציע להסיר את ההצעה שלך מסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אחרון הדוברים – חבר הכנסת דוד מגן.

אני רוצה להודיע למציעים, שעוד אין לפני שום הצעת החלטה לסיכום. נא להביא זאת, על-פי הנוהל המקובל.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש – – –

חבר הכנסת אלי דיין, אם אתה רוצה שאני אאריך, תן לי סימן.

אלי דיין (העבודה):

– – –

סילבן שלום (הליכוד):

אין תשובת שר.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, נרצה או לא נרצה, קריסתה של קופת-חולים הכללית תיבדק על-ידי הרשויות המוסמכות. נשאלת השאלה: מדוע לאחר שהכנסת אישרה את יוזמתו הראשונית של ידידי חבר הכנסת סילבן שלום לפני שבועות מספר – ודומני שההצבעה היתה פה-אחד – לדון בהקמת ועדת חקירה פרלמנטרית כדי לחקור את הנסיבות והגורמים לקריסתה של קופת-החולים הכללית, מדוע השתנתה הדעה בקואליציה מן הקצה אל הקצה?

קשה להשלים עם מעשי הלוליינות של הקואליציה הזאת, של הממשלה, שבדרך כלל משתדלת להצטרף בכל מקום שבו מניפים את נס המינהל התקין וטוהר המידות, ולדוגמה אזכיר את היוזמה לחקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי – קשה להבין מדוע הממשלה נלחמה מלחמת חורמה נגד חיקוקו של החוק הזה; מדוע היא נאלצה לתמרן תמרונים בשונה ובסותר את התקנון, ובסופו של דבר לתמוך בהצעה תוך סירוסו של אותו חוק.

סעיף 71, המתנה את כניסתו לתוקף באוקטובר 1994 של חוק ביטוח בריאות ממלכתי בקבלתו של איזה חוק עלום הנקרא מס ארגון, והמתכוון להעלות את נטל המסים של כלל האוכלוסייה בכל מה שקשור בהחזקת התאגדויות עובדים, גם אם האזרח הממוצע אינו מאוגד ואינו חבר באותה הסתדרות עובדים – הדבר הזה נשגב מבינתנו.

כבר הזכירו כאן קודמי – – –

היו"ר ש' וייס:

חברים, תירגעו קצת, כדי שנשמע את סוף דבריו של חבר הכנסת מגן. אני מבקש לסגור את הדלתות הקדמיות, חברים, ותתחילו להתיישב איש איש במקומו, כי ייתכן שעוד מעט תהיה הצבעה. בבקשה להמשיך.

דוד מגן (הליכוד):

כבר הזכירו כאן קודמי, לאחר שהתחלנו רק ללמוד את דוח מס' 44 של מבקר המדינה, ובנושא הזה מבקרת המדינה בדקה בשנת התקציב 1993 את הסכם ההבראה של קופת-החולים הכללית, לאחר הנחת הדוח ב-18 במאי ערכה הוועדה שני דיונים מעמיקים. מי שהשתתף בדיון האחרון, ב-28 ביוני, דיון שבו השתתף כבוד שר האוצר, הנוכח עמנו כאן, והשתתף גם שר הבריאות לשעבר, ושמע את הדברים, לא יכול שלא לדעת בוודאות שהנושא ייחקר.

השאלה שנותרה היא, האם אנחנו כפרלמנט מוכנים להיכנס בעובי הקורה ולחקור את הנושא הזה באמצעות ועדת חקירה פרלמנטרית, כפי שמציע חבר הכנסת שלום, או שמא יש המעדיפים הקמתה של ועדת חקירה ממלכתית.

אני רוצה לתרום ולגייס את ניסיוני והבנתי ולהזהיר את הכנסת, שאם הכנסת לא תיעתר היום ליוזמה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הסיבות שגרמו לקריסת קופת-חולים הכללית, הסיבות שגרמו בעקיפין לגיוס משאבים רבים מהאוכלוסייה הרחבה לצרכים שהאוכלוסייה לא היתה זקוקה להם, או במלים אחרות: לעושיק קופת-חולים הכללית על-ידי ההסתדרות הכללית, אם הכנסת לא תחליט על כך היום, אני מעריך שבחודשים הקרובים יהיה מי שימליץ ויזום הקמת ועדת חקירה ממלכתית. אני כשלעצמי הייתי מעדיף שבשלב הזה תקום ועדת חקירה פרלמנטרית, כדי לחסוך את המאמץ שבהקמת ועדת חקירה ממלכתית.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, נא לשבת. אני מזמין את חבר הכנסת סילבן שלום לקרוא את הצעת הסיכום.

רגע, אדוני שר האוצר, אתה רוצה להשתתף בדיון.

שר האוצר א' שוחט:

אני רוצה לענות.

היו"ר ש' וייס:

אז נעשה זאת עכשיו. בוא בבקשה.

חברים, אחרי דבריו של שר האוצר יוזמן חבר הכנסת סילבן שלום. אחר כך נעבור להצבעה. כבר צלצלנו, נצלצל עוד הפעם.

בבקשה, אדוני שר האוצר. אדוני השר, אף שעל-פי התקנון אתה לא מוגבל בזמן, אתה בוודאי תתמצת. נכון?

משה נסים (הליכוד):

ראו פלא, האולם התמלא.

היו"ר ש' וייס:

זה לא חדש, חבר הכנסת נסים. היו דברים מעולם.

משה נסים (הליכוד):

לא אמרתי שזה חדש.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, נושא קופת-החולים הכללית, כחלק מרכזי ממערך שירותי הבריאות במדינת ישראל, לא יורד מסדר-יומנו הציבורי הרבה מאוד זמן.

הייתי אומר, שבתפקידי כשר האוצר – והיום מלאו לו שנתיים – אם הייתי מנתח את הזמן שהושקע בנושאים כאלה ואחרים, נושא הבריאות וקופת-החולים הוא אחד הנושאים שבו עסקתי הרבה מאוד זמן, ביחד עם שר הבריאות הקודם, ועכשיו עם שר הבריאות הנוכחי, בוועדות שונות ובמפגשים שונים. אין ספק, להערכתי הפתרון האפשרי, הנכון והיחיד הוא חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שיגרום לכך שיוקצו יותר משאבים ישירות לקופת-החולים, ולקופת-החולים בכלל.

קופת-החולים הכללית מבטחת כ-70% מאוכלוסיית מדינת ישראל, היום קצת פחות.

דן תיכון (הליכוד):

63%.

שר האוצר א' שוחט:

לפי הספירה האחרונה, כ-65% או 66%. אבל לצערי הרב, היא מבטחת חלק הרבה יותר גדול מהאוכלוסיות החלשות, המבוגרות, שזקוקות יותר לשירות רפואי – – –

אהוד אולמרט (הליכוד):

אבל, אדוני שר האוצר, אתה יודע שהשיטה של החזרת הכספים על-ידי הביטוח הלאומי בנויה על פיצוי מתאים – – –

שר האוצר א' שוחט:

בהחלט, אני בהחלט יודע שיש קפיטציה, אני בהחלט יודע שסכומי ההעברה של המס המקביל נשענים בחלקם על איזון, אבל כמובן יש ויכוח האם זה עונה על הבעייתיות שהולכת וגוברת.

דבר שני, יש גם מס אחיד, ומובן שקופה שרמת ההכנסה בה נמוכה יותר, המס האחיד שנגבה הוא נמוך יותר. ואין ספק שיש משברים ויש בעייתיות בניהול הקופה.

כשאני נכנסתי לתפקידי מצאתי קופה שהיה בה גירעון תפעולי שנתי של כמעט 700 מיליון שקל, ונוסף על כך היה בקופה הזאת חוב של כמעט 2.6 מיליארדי שקל. כלומר, הדבר נוצר לא בחצי השנה האחרונה, לא בשנה האחרונה, גם לא בשנתיים האחרונות. היו גורמים מספר שהביאו למצב שבו הקופה היתה במשבר, עברה שנה שלמה בתוכנית הבראה והיום היא נמצאת שוב במשבר.

נושא קופת-חולים צריך להיבדק בדרך אחרת ובעין אחרת. אני הייתי שותף לאותה ישיבה שהזכיר יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, חבר הכנסת דוד מגן, ובה אמרה מבקרת המדינה, שהיא תבדוק את עניין פעילות קופת-חולים, היא תבדוק את הסיבות לבעיות הכספיות הקשות מאוד שהביאו את הקופה לפני קריסה; והיא שתחליט ותמליץ האם להכין דוח מיוחד שיאפשר לכנסת, אם תרצה, לאשר הקמת ועדת חקירה שתבדוק באופן אמיתי את הדברים על-ידי גורמים חיצוניים, או שהיא תגיע למסקנה שלא צריך לעשות כך.

לכן, ההצעה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית, שהיא פוליטית – זאת ועדה שתורכב מחברי כנסת שהם כולם אנשים פוליטיים, גם אלה שימתחו ביקורת וגם אלה שיבואו להגן על הקופה; זאת לא תהיה ביקורת עניינית, זאת תהיה ביקורת פוליטית וזאת תהיה הגנה פוליטית.

משה נסים (הליכוד):

אז אתה מסכים לוועדה משפטית?

שר האוצר א' שוחט:

ולפיכך, אני נסמך על מה שאמרה מבקרת המדינה בוועדה לענייני ביקורת המדינה, לפני כעשרה ימים, להשאיר בידה את ההחלטה האם להמליץ או לא. וגם אז, תצטרך הכנסת להחליט האם היא מקבלת את המלצתה או האם היא לא מקבלת, בעקבות העובדה שיש דוח מיוחד, ותביא להכרעה על הקמת ועדת חקירה.

אני אומר לאנשי האופוזיציה שמציעים את העניין, ואני לא מתעלם מן העובדה שיש בעיה בקופת-חולים, וכל אחד יודע שיש בעיה – תשאירו את האפשרות לשקם את קופת-חולים ולהיכנס למסגרת של חוק הבריאות בצורה כזאת שתאפשר לקופה להתקיים, להתמודד עם קופות אחרות ולתת את השירותים המתאימים, על מנת שאפשר יהיה לקיים במדינת ישראל קופות מספר, אשר על-פי החוק יתחרו על המבוטחים, יעלו את רמת השירות וייתנו שירות רפואי טוב יותר.

לפי הרגשתי ולפי הערכתי, הקמת ועדת חקירה פוליטית של חברי כנסת יש לה עילה פוליטית ואין עניינה טובת הבריאות במדינת ישראל. ולכן, אם אנחנו רוצים בנושא כל כך רגיש להגיע למצב שאכן יהיה דיון ענייני, ואם אנחנו רוצים לנסות לפתור את בעיית קופת-חולים ואת בעיית השירות רפואי, אנחנו צריכים להשאיר זאת למבקרת המדינה, שעוסקת בדברים האלה. היא אמרה את זה, היא אמרה באופן מיוחד שהיא תשקול איזה סוג דוח להגיש לוועדה, האם דוח מיוחד או דוח רגיל; והוועדה תוכל לקבל החלטה בהתאם למה שתעשה מבקרת המדינה.

רבותי חברי הכנסת, בימים אלה, כמעט בשעות אלה, אנחנו מנהלים משא-ומתן עם ההנהגה החדשה של ההסתדרות מתוך מגמה לראות כיצד אנחנו בונים תוכנית, שלפיה בשנת 1994, טרם הפעלתו של חוק הבריאות, נוכל אכן לתת תשובה על הבעיה של קופת-חולים, והיא תשובה של מאות מיליוני שקלים ולא עשרות מיליוני שקלים.

צחי הנגבי (הליכוד):

חזרה על הפיליבסטר של שמעון שטרית?

שר האוצר א' שוחט:

לא, אני מסביר איפה אנחנו עומדים היום.

צחי הנגבי (הליכוד):

כדאי לעבור להצבעה.

היו"ר ש' וייס:

ההצבעה היא ממילא אישית. יש לי כאן בקשה של סיעת מפלגת העבודה להצבעה אישית.

שר האוצר א' שוחט:

אנחנו עוסקים בימים ובשעות אלה בהצעה כיצד למצוא פתרון לשנת 1994. שותפים לדיון גם ההסתדרות על הצוות החדש שבה, אנשי משרד הבריאות, אנשי האוצר ואנשי קופת-חולים. אני אכן מקווה שבתוך כמה ימים נוכל לסיים את הפרשה.

אני חוזר ומציע לכנסת להתנגד להצעה של הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית. נושא הבריאות חשוב מכדי להפוך אותו לעימות פוליטי רצוף ומתמשך. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר האוצר. אנחנו עוברים להצבעה.

אני קורא לחבר הכנסת סילבן שלום להציג לפנינו את הצעתו, ולאחר מכן נעבור להצבעה. בבקשה, חבר הכנסת סילבן שלום.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שמעתי באריכות את דברי רוב הנואמים הטוענים נגד הקמת הוועדה. שר האוצר הציע הקמת ועדת חקירה משפטית. אני מרים את ההצעה בשתי ידיים. אתה או אחרים אמרתם שמבקרת המדינה תבדוק, כי ועדת חקירה פרלמנטרית מורכבת מחברי כנסת וזה פוליטי. אם יש הבדל בין שתי הוועדות, אני מוכן לאמץ גם את ההצעה השנייה.

מעבר לזה, אדוני שר האוצר, אני רוצה שהוועדה הזאת תבדוק אם אתה נהגת כשורה, אם שר הבריאות נהג כשורה, אם מזכ"ל ההסתדרות נהג כשורה, אם מנכ"ל קופת-חולים נהג כשורה, אם יושב-ראש דירקטוריון קופת-חולים נהג כשורה, אם כל המערכת שהביאה לקריסה נהגה כשורה. ויכול להיות שמפני שהזרמת כספים רבים, מאות מיליונים, תבוא הוועדה ותקבע שאתה היית היחיד שאולי עשה משהו למען קופת-חולים.

יכול להיות שהוועדה גם תמצא גורמים ואשמים למצב הזה. כי לא יכול להיות שקופה מגיעה להתדרדרות כזאת בתקופת זמן לא ארוכה כזאת. למרות כל ההזרמות, למרות תוכניות ההבראה, הגענו למצב שבו 3.3 מיליוני אזרחים מופקרים.

ומה אתם אומרים עכשיו? – אנחנו נעשה לכם בריאות רק אם תלכו למס ארגון. זאת אומרת, אתם שרוצים את הבראת הקופה, העתקתם את ההצעה של אהוד אולמרט לחוק ביטוח בריאות. העתקתם את ההצעה שלנו, כמו שהעתקתם את כל ההצעות שלנו. גם את רעיון האוטונומיה העתקתם, רק סירסתם אותו והלכתם לערפאת. עכשיו אתם מעתיקים את חוק ביטוח בריאות ממלכתי, מסרסים אותו ומתנים אותו במס ארגון. אתם אומרים לכל אזרחי ישראל: אנחנו ניתן לכם בריאות טובה יותר, אבל רק אם המנגנון שלנו ימשיך לעבוד, רק אם המנגנון שלנו ימשיך לחיות, רק אם הוא יקבל את המשכורות, שאנחנו שומעים עליהן עכשיו, את הפנסיות המפליגות, את טובות ההנאה שמקבלים שם מדי יום; רק אם זה יקרה ניתן להם בריאות נטו.

משום כך, אני רוצה לקרוא את הצעת הסיכום כדלקמן: קריסת קופת-החולים הכללית של ההסתדרות נובעת ממחדלים חמורים שהתגלו בניהול הקופה. מבקרת המדינה חשפה בדוחותיה ניהול כושר ובזבזני ומינהל לא-תקין שפגע בקופה ובחולים בצורה קשה.

ההסתדרות הכללית עשתה שימוש ציני בחולים שלקחה את כספם, ששולם למען הבריאות, למטרות פוליטיות, למען המנגנון וחבריו. יש למצוא את האשמים במחדל החמור והפושע שהביא את הקופה לחדלות הפירעון. יש לחקור ולבדוק את מעשיהם את שרי האוצר והבריאות, ראשי ההסתדרות, מנהלי קופת-חולים, כדי להגיע לחקר האמת.

בשל כך הכנסת מחליטה על הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הגורמים והאישים שהביאו לקריסתה של קופת-החולים הכללית של ההסתדרות.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה. יש כאן הצעה של חבר הכנסת סילבן שלום לכונן ועדת חקירה. לגבי תכניה ומטרות עבודתה, שמעתם את הודעתו.

אני מבקש ממזכיר הכנסת לעבור להצבעה אישית, מכיוון שיש בקשה להצבעה אישית. אדוני המזכיר.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – אינו נוכח.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו מוותרים על הצבעה אישית.

היו"ר ש' וייס:

מוותרים על הצבעה אישית. אין בקשה להצבעה אישית. אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית. שימו לב, שלא תהיינה אחר כך טענות: לא הייתי; וכן הלאה. בנושאים רגישים יש תמיד סדרת טענות. כל אחד ישב במקומו ויסתכל היטב על הכפתורים.

חברי הכנסת, הנושא הוא: הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הסיבות והגורמים שהביאו את קופת-חולים לסף פירוק – הצעה של חבר הכנסת סילבן שלום. אני מודיע שאני לא אוסיף שום קול. מי שלא ישב ולא יצביע, זו בעייתו.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, נאמר לי שאני חייב למסור את שמות חברי הוועדה שאני מציע.

היו"ר ש' וייס:

לא חייב, אומר לי המזכיר. ועדת הכנסת יכולה להציע את ההרכב. מהי החלטתך?

מה הטענה, חבר הכנסת מיכאל איתן?

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, על-פי התקנון, החלטת המליאה היא המקימה את הוועדה על שמותיה. לכן, אלה שרוצים להצביע בעד הקמת הוועדה, צריכים גם להציע את הוועדה. זה לא בסמכות הוועדה, זה בסמכות המליאה.

יורם לס (העבודה):

זו הצבעה נפרדת – – – לקואליציה יש רוב – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

ועדת הכנסת יכולה להחליט – – –

היו"ר ש' וייס:

למה להרים את הקול? למה לבזבז קול בתחומים שאין צורך. המזכיר רב-הניסיון מעיר את תשומת לבי, שהאפשרויות הן אלה: קודם כול, אין בתקנון הסדרה חד-משמעית; שנית, הכנסת יכולה להטיל על אחת מוועדותיה, ואז צריך לומר איזו, או היא יכולה לבקש לכוון ועדת חקירה ולהטיל על ועדת הכנסת להציע את ההרכב. מה הנוסחה שאתם בוחרים?

מיכאל איתן (הליכוד):

ואז זה חוזר למליאה לאישור.

היו"ר ש' וייס:

זה חוזר למליאה לאישור. היו דברים מעולם, לא מזמן, כאשר חבר הכנסת חגי מירום יזם הקמת ועדה, ובסוף מינו לו יושב-ראש אחר.

כן, חבר הכנסת סילבן שלום.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מאחר שוועדת העבודה והרווחה היא הוועדה המטפלת באופן שוטף בענייני קופת-חולים, תהיה ועדת העבודה והרווחה, נוסף עלי, כאשר אני עומד בראש הוועדה, אם אכן תיבחר, למטרת הקמת ועדת חקירה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, ההצעה הפרוסה לפנינו היא – וזה תקנוני – ועדת העבודה והרווחה, לצורך עניין זה, בראשות חבר הכנסת סילבן שלום. אם הוא יתאהב בתפקיד הוא כבר יישאר. זה לא שייך להחלטה.

אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית. חברי הכנסת, ההצבעה החלה.

הצבעה

בעד ההצעה להקים ועדת חקירה – 28

נגד – 47

נמנעים – אין

ההצעה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הסיבות והגורמים שהביאו את קופת-חולים לסף פירוק לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע – 28 תומכים, 47 מתנגדים, אין נמנעים. לא תוקם ועדת חקירה בהקשר זה. תודה לכם.

חברת הכנסת סלמוביץ, מה קרה?

אסתר סלמוביץ (יעוד):

ההצבעה שלי לא נקלטה.

היו"ר ש' וייס:

למה היא לא נקלטה?

אסתר סלמוביץ (יעוד):

היו"ר ש' וייס:

את הרי חברת נשיאות, את יודעת שאנחנו לא עושים תחקיר בזה. אולי לחצת אלפית שנייה מאוחר מדי.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נבדוק אם זה מקולקל ואז נוסיף את שמך. תנסי עכשיו? הנה, לא מקולקל, את היית בהצבעה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

ישבתי כאן, ההצבעה שלי לא נקלטה.

היו"ר ש' וייס:

אין נסים באלקטרוניקה. עוד הפעם ננסה.

דן תיכון (הליכוד):

אני הסתכלתי, עקבתי אחריה. לא הבנתי למה היא לא מצביעה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נוסיף את קולך, לאן?

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אני בעד.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מוסיפים את קולה של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ בעד. התקדים הזה לא מחייב. אני מודיע לכם, שהסיכוי שהאלקטרוניקה לא עבדה כאן הוא אחד לטריליארד.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

היו"ר ש' וייס:

זה אנושי, לא נורא אם טועים, הרי זה לא מרצון רע. אני מוסיף את קולך. לפעמים אנחנו מאחרים באלפית שנייה. זה אנושי.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

דן תיכון (הליכוד):

היא צודקת. אני עקבתי אחריה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, אני הוספתי את קולה, תאמין לי, ועל-ידי כך היא ביטאה את רצונה קבל עם ועדה. אין בעיה, אני רק לא רוצה שייווצר תקדים שפתאום האלקטרוניקה לא עובדת. עוד לא גילינו את האיש שיוכיח לנו שהיא לא עובדת; כשיתגלה – זה יירשם בתולדות הפרלמנטריות. קולה של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ רשום בעד, זה בסדר גמור.

הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – הצבעה גלויה), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – הצבעה גלויה), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת דוד מגן; הנמקה מהמקום. זו הצעת חוק תתקן". רבותי, אנחנו חוזרים לכללים הישנים, אתה מנמק דקה, השר אומר רק כן או לא; אין הנמקות מהמקום, זו המצאה שהתפתחה לאחרונה. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מדובר בהצעה שאינה אלא נדבך נוסף במערכה שהכנסת כולה, כך אני מקווה, מנהלת כדי לחשוף את אופן הצבעת חברי הכנסת בכל מקום שמדובר בבחירת נציגי הכנסת למשימות של בחירת גופים ציבוריים. במקרה הזה אנחנו מדברים על בחירת נציגי הכנסת לוועדה לבחירת שופטים. אני מציע שחברי הכנסת אשר אמורים להשתתף כחברים קבועים בוועדה לבחירת שופטים, יבחרו בהצבעה גלויה, והבחירה הזו תיעשה לעין הציבור ולשיפוט הציבור.

היו"ר ש' וייס:

אני מבין שהממשלה הסכימה, כי אחרת אין בכלל מקום להנמקה מהמקום.

אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, יכול להיות גם מצב מסובך יותר. הממשלה, ואני בתוכה, מתנגדת לכך שנציגי הכנסת לוועדה לבחירת שופטים יבחרו בהצבעה גלויה, משום שלדעתנו בוחרים כאן אנשים לוועדה שצריכה להבטיח את המינויים הטובים ביותר מבחינה מקצועית, ואין כאן כל שיקול, אין כאן כל עניין ציבורי אחר שהוא בבחינת נסתר שהנגלה עדיף עליו.

אלא מאי, כיוון שהנושא עומד עכשיו לבחינה גם בקשר להצעות חוק אחרות של חבר הכנסת מגן, ומכיוון שהעניין הוא קודם כול בחירת נציגי הכנסת ולשיקול הכנסת, חשבתי אני, ועמי הממשלה, שבנושא זה אנחנו לא נשים מכשול בפני העברת הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן לוועדה שתשקול את העניין. אבל כשנבוא לוועדה, אנחנו נאמר ונזהיר, שבמקום שיטילו משמעת סיעתית או קואליציונית או אחרת בהצבעה גלויה, מוטב שחברי הכנסת יבחרו בהצבעה חשאית, בהתאם למצפונם, את הנציגים הטובים ביותר לוועדה שתבחר את המועמדים הטובים ביותר לשיפוט. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מכבוד שר המשפטים גם להוایل בטובו למסור את זה לכל חברי הממשלה. הנמקה מהמקום היא רק במקרים שיש הסכמה. התהליך הוא כזה, חבר הכנסת נואם דקה, השר קם ואומר: מסכים; נקודה. אני אגיד לכם גם מדוע. אנחנו, בוועדת הכנסת, מנסים ליצור עוד איזה מכניזם צודק, שגם מי שמתנגד יוכל לדבר דקה, שאם לא כן, פתחנו פה פתח. בכנסת שעובדת באופן רגיל, זה לא מפריע לי. בכנסת שיש לה תאווה לעבוד עד שתיים בלילה כל לילה, חוזרים אל התקנון.

חבר הכנסת יצחק לוי, אתה רוצה להתנגד? בוא נעשה הדגמה, תעשה את זה בדקה מהמקום, נראה איך זה עובד. בבקשה, חבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני ביקשתי את רשות הדיבור לא כדי להתנגד אלא כדי לומר, שהיתה החלטה של ועדת הכנסת גם לגבי הצעות חוק שאין בהן עמדה, שאפשר להביא אותן מהמקום. לכן, צריך לאפשר לשר לומר אם הוא מסכים, או שאין עמדה – אחד משני אלה.

היו"ר ש' וייס:

אתה צודק. היתה עמדה מפורשת שבוטאה בדבריו. אני מודה לשר המשפטים על יושרו האינטלקטואלי.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, רק רגע, אני רוצה לתקן את הלוח, שלא יצא אחר כך שמה שאני הצבעתי ייזקף לחשבוננו של יושב-ראש הכנסת ומה שהוא יצביע ייזקף לחשבוני. כבר קרו פה כמה אי-הבנות מאוד לא נעימות. החלפתי את הלוח.

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת דוד מגן, הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – הצבעה גלויה), התשנ"ד–1994. נא להצביע.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון הצבעה גלויה), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חמישה בעד, אין נגד, נמנע אחד. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת דוד מגן, הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – הצבעה גלויה), התשנ"ד–1994, תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה רבה. סיימנו את הסעיף הזה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' שילנסקי:

נשמע עכשיו את הודעתה של סגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק האזנת סתר (תיקון), התשנ"ד–1994.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת – הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 18) (הגבלה על כהונה כדירקטור), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת אורי אור; הצעת חוק המקרקעין (תיקון מס' 16) (דירת מגורים), התשנ"ד–1994, של קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת עובד הרשות) (תיקון מס' 2) (מועד התפטרות), התשנ"ד–1994, של חברי הכנסת ד' מגן וא' הירשזון.

עוד הונחה הודעה בדבר תיקון טעות בהצעת חוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים) (תיקון מס' 2) (העדה בעבירת מין), התשנ"ד–1994, של קבוצת חברי הכנסת.

עוד הונחה החלטת ועדת האתיקה מהיום בעניין קובלנתו של מר אליעזר ג'ורג'י נגד חבר הכנסת אלכס גולדפרב. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הצעת חוק-יסוד: כיבוד מדינת ישראל כמדינה יהודית

(הצעת חבר הכנסת א' רביץ)

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום – הצעת חוק-יסוד: כיבוד מדינת ישראל כמדינה יהודית; הצעת חוק א'שעג. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם רביץ. בבקשה.

חבר הכנסת רביץ, למרות כל החשיבות אני חייב להפעיל את השעון, עד עשר דקות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני אתן לך עודף.

היו"ר ד' שילנסקי:

תיתן לי עודף? דברי חכמים לא רק בנחת נשמעים, אלא גם בקיצור ובתמצית.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

ההצעה כל כך פשוטה.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, הייתי רוצה להתחיל ולומר מה אין בהצעת החוק המונחת לפניכם.

הצעת החוק הזאת איננה מתכוונת לפגוע בסטטוס-קוו, היא איננה מתכוונת לפגוע בזכותו של כל חבר כנסת לעלות לכאן ולהציע הצעת חוק כלשהי בעניין דתי או בעניין נגד הדת.

הצעת החוק הזאת באה בסך הכול לומר, שכולנו, גם במליאה וגם בוועדות, כולנו מסכימים שחוק-יסוד לא יבוא לפגוע בחוקים דתיים קיימים, לא במפורש ולא מכלל.

מוסכם על כולנו, שחוקי יסוד צריכים להתקבל בקונסנסוס, בהסכמה כללית, ולא בכעין מחטפים.

לאחרונה היינו עדים לכך שחוקי יסוד קיבלו פרשנות בניגוד לדעתם של חברי הכנסת אשר חוקקו אותם. חוק-יסוד זה שאני מציע בא לומר שהוא לא יפגע ולא יגרע ולא יבטל חוק אשר יש לו זיקה לתורת ישראל או למורשת ישראל, ולא יפגע בעניין קיים שיש לו זיקה לתורת ישראל ולמורשת ישראל. לאמור, חוקי יסוד שעצם מטרתם להביע את ההסכמה הכללית של החברה בישראל, לא יפגעו בחוקים שעניינם דת ישראל ומורשת ישראל.

יכול כל חבר כנסת, אם הוא רוצה, או כל מפלגה אם היא רוצה בכך, לעלות לכאן ולהציע חוקים שהם כן משנים את אורחות חייהם, אבל אל יעשו זאת בחוקי יסוד.

אדוני היושב-ראש, מכיוון שהבטחתי לך שאקצר, אומר שאני חושב שהעניינים מדברים בעד עצמם. אני רק רוצה לומר, שבדיונים המקדמיים שהיו לי גם עם שר המשפטים וגם עם יושב-ראש ועדת החוקה, לא גיליתי התנגדות קשה לעניין הזה. אני מציע שנעביר את החוק המוצע.

הייתי מאוד שמח להציע את החוק מן המקום, ואשמח אם השר יאפשר להעביר אותו בקריאה טרומית לוועדה, שם כמובן נצטרך לשפר כמה דברים, גם מבחינה משפטית.

היו"ר ד' שילנסקי:

לאיזו ועדה?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לוועדת החוקה, כי זה חוק-יסוד. אין לנו אפשרות אחרת.

אני מבקש מחברי הכנסת, לתמוך בהעברת החוק הזה בקריאה טרומית לוועדה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, הבמה לרשותך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת רביץ הנכבד, הממשלה עדיין דנה בהצעת החוק הפרטית שלך וטרם גיבשה עמדה סופית לגביה. בקשתנו, כפי שאתה יודע, היתה לעכב את העלאת הנושא כאן. עכשיו אני גם מבקש אם אפשר לעכב את ההצבעה כאן, כדי שיינתן לנו מלוא השהות לדון בעניין הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, נדמה לי שאינני יכול לאפשר. עלית על הבמה לענות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לפי התקנון, זה תלוי ברצון רוב חברי הכנסת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

שר המשפטים ד' ליבאי:

אם יש בקשה, זה תלוי בהסכמתו של המציע. אם המציע מסכים, זה תלוי בהצבעת חברי הכנסת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, אין הסכמה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם יש הסכמה, הכול בסדר. אבל אם סוטים פעם מהתקנון – זה תקדים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא מבקש שום סטייה מהתקנון.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני חושב שאנחנו נצביע. אדוני השר, כמשפטן אתה יודע שצריך לשמור על התקנון.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זה מה שאני מבקש.

אמרתי שאילו היתה נכונות מצד חבר הכנסת רביץ להסכים לדחות את העניין, מה טוב. משום שבקשת ראש הממשלה היתה שחוקים, חוקי יסוד – הרי שם מדובר בחוק-יסוד שיש לו השלכה בעניינים דתיים – נעכב את חקיקתם. אתה יודע, חברי הכנסת הדתיים כאן באולם יודעים, גם הרב חבר הכנסת לוי, אתם חברי הכנסת הדתיים, נציגי הסיעות הדתיות, אתם יודעים שיש חוקי יסוד שנדונים בוועדת החוקה, חוק ומשפט, מהם יש להם השלכה בענייני דת, ועל-פי בקשת ראש הממשלה עוכב הדיון בהם. קשה קצת, שכאשר העניין הוא לטובת הסיעות הדתיות או נציגיהן, הדיון יתקיים, ואילו כשיש הצעות חוק שיש להן השלכה בענייני דת שאולי לא נראות להם, הדיון לא יתקיים.

אני חושב שיש פה חוסר איזון מסוים שצריך להיזהר בו, כי הדרישות הן דרישות שונות ומשונות.

לכן רצוי לבחון את הדברים לגופם ולעמוד במידת האפשר באיזו הסכמה. לפעמים יש שעה שהיא טובה להסכמה ויש שעה שהיא לא טובה להסכמה. לזה צריך להיות ער.

מכל מקום, הממשלה הניחה על שולחן הכנסת את הצעת חוק-יסוד: החקיקה, שהסעיפים שלה דנים גם במשמעות חוקי היסוד ובמעמדם של חוקי יסוד בהשוואה לחוקים רגילים, ובאיזו מידה חוק יסוד עדיף על חקיקה רגילה וכיוצא בזה.

כך שלמעשה, אם חבר הכנסת רביץ רוצה להביא את דבריו ואת הצעתו בעניין הזה במסגרת הדיונים בוועדת החוקה בחוק-יסוד: החקיקה, הוא יכול לעשות זאת שם כחלק מאותה מסכת שנדונה שם. לשם כך אין צורך לתמוך בהעברת חוק יסוד נוסף לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אני רוצה לומר, שאילו היתה הצעתו של חבר הכנסת רביץ קיצונית ולא מתקבלת על הדעת, לא הייתי מבקש את השהות, הייתי אומר לחברי הכנסת: זו הצעה שלגופו של עניין לא באה בחשבון. אני רוצה לומר: מכל ההצעות שבאות לדון בנושא הזה של שמירת הסטטוס-קוו וכל אלה החוששות מהתערבות בג"ץ בחקיקה דתית, ההצעה של חבר הכנסת רביץ ראויה בהחלט לעיון. היא לא מרחיקה לכת, היא לא דרסטית, היא לא שוללת סמכויות מבג"ץ, היא באה להגן, בעזרת חוק יסוד, על חקיקה בענייני דת.

לכן אמרתי לו מחוץ לאולם, ואני מוכן לומר לו את זה באולם, שיש בה יסוד לדיון קונסטרוקטיבי, אם יוחלט להמשיך בחקיקת חוקי היסוד. היא לא תוכל להתקבל בפני עצמה, וזה מה שצריך להבין. היא תוכל להתקבל במסגרת חקיקת חוק-יסוד: החקיקה, או חוק יסוד אחר שיעסוק במכלול הנושאים הללו. לכן אין כאן גם, לפי דעתי, איזו דחיפות מיוחדת בהעברת אותה הצעה והעמדתה בפני עצמה.

בבקשה, חבר הכנסת דרעי, ביקשת להעיר?

אריה דרעי (ש"ס):

לא.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לכן, אני חושב שמן הטעם הזה, שהנושא כולו כבר נמצא בפני ועדת החוקה, חוק ומשפט בהצעת חוק של הממשלה, הצעת חוק-יסוד: החקיקה, ומאחר שאנחנו רוצים לעכב את הדיון בחקיקת חוקי יסוד כדי להגיע למלוא ההבנה, אין מקום כיום להעביר עוד חוק יסוד נפרד, אם כי חוק זה לכשעצמו, כפי שאמרתי, הוא בסיס לעיון ולדיון בסוגיה הקשה הזאת, שחבר הכנסת רביץ והקרובים לו בדעה, מעוניינים לקדם.

חבר הכנסת בורג מבקש לשאול שאלה. חבר הכנסת בורג, ברשות היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

סדר-היום ארוך מאוד. לי יש הרושם שהצעתו של השר תתקבל. כנראה לא נצביע עכשיו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הצעתי, אני מבין, לא מקובלת. אני רואה את הנוף באולם.

היו"ר ד' שילנסקי:

רק רגע, נעשה ניסיון. אני מבקש מכולם לשבת.

האם יש מישהו שמתנגד להצעה של השר לדחות את ההצבעה?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני תומך בהצבעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מתנגד?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני דורש הצבעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר. אז אנחנו נצביע.

חברי הכנסת, תקנה 137א קובעת: "ביקשה הממשלה להשהות את ההצבעה וחבר הכנסת המציע הסכים לכך, ישאל יושב-ראש הישיבה אם יש התנגדות להשהיה, ורשאי חבר הכנסת להתנגד להשהיה ללא הנמקה; היתה התנגדות כאמור, יעמיד היושב-ראש את עניין ההשהיה להצבעה".

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני דורש הצבעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני, אבל התקנה אומרת במפורש: "היתה התנגדות כאמור – – –

קריאה:

אז תצביע על ההצעה שלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, רק רגע.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, בנסיבות ובנתונים כאן במליאה, כאשר אנחנו רואים את ההיערכות ואת הנוכחות, אני לא מבקש להעמיד להצבעה הצעה לדחות את הדיון או את ההצבעה. לכן ממילא מה שיעמוד עכשיו להצבעה, על-פי הנוהל ועל-פי התקנון, זו הצעת החוק הפרטית של חבר הכנסת רביץ.

היו"ר ד' שילנסקי:

כל הבעיה נפתרה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת רביץ מבקש להעביר את הצעתו לוועדת החוקה, חוק ומשפט. הממשלה אמרה שזו הצעה הראויה לעיון רציני, אבל היא טרם גיבשה את עמדתה. וכל עוד היא לא גיבשה את עמדתה,

היא לא יכולה להסכים להצעה הזאת. והיא מבקשת, מבחינה זו, להסיר אותה מסדר-היום. והעניין יעלה ויידון במסגרת הדיונים בהצעות חוקי יסוד אחרות שמונחות בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר מתבקש לשבת, וידוע שהוא זריז מאוד, לכן אני כבר הפעלתי את לוח ההצבעה. הלוח מופעל, רבותי.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 25

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 11

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: כיבוד מדינת ישראל כמדינה יהודית לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

25 בעד, 11 נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת רביץ, הצעת חוק-יסוד: כיבוד מדינת ישראל כמדינה יהודית, תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב] (תיקון – שירותי קבורה), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת י' לוי)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו ניגשים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב] (תיקון – שירותי קבורה), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת יצחק לוי; הצעת חוק א'תקמד. בבקשה, חבר הכנסת יצחק לוי.

חבר הכנסת יצחק לוי, אני אדאג שהציבור ישמע אותך. הצעתך, כרגיל, תמיד חשובה ועניינית, וראוי אתה שדברייך יישמעו. בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, הנני מתכבד להציע לכנסת הצעת חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב] (תיקון – שירותי קבורה), התשנ"ד–1994. ענייני של החוק, אדוני השר, הוא להסדיר את עניין רכישת חלקת קבר בחייו של אדם. על-פי רוב, בני זוג יש להם עניין להיקבר יחדיו. וכאשר אחד נפטר לפני השני – וכך דרך העולם – ולא נרכשה חלקת קבר לבן הזוג, הרי יש היום הפקעת מחירים, כאשר בן הזוג רוצה לקנות חלקת קבר לידו.

יש כאן כמה סעיפים נוספים בקשר למתן שירותים הקשורים להלוויה ובקשר לצורך לקבוע תקנות על-ידי שר הדתות ושר העבודה והרווחה.

אדוני השר, אני קיבלתי את תשובת הממשלה, והממשלה ביקשה ממני להמתין, מכיוון שהוקמה, כך הבנתי, ועדה בראשות מנכ"ל משרד הדתות לעניין זה. זו התשובה שקיבלתי אתמול מוועדת השרים לענייני חקיקה. אני רוצה לומר מדוע לא הסכמתי, כי אני בדרך כלל ממתין. לא הסכמתי מכיוון ששתי הצעות חוק דומות, של חברי הכנסת דוד מגן ורון נחמן, כבר נמצאות בוועדת הפנים, ואני ביקשתי מהם לצרף את הצעתי, כי בהצעתי יש אלמנטים אחרים, והעניין כבר נדון בוועדת הפנים במסגרת ההכנה לקריאה ראשונה.

לכן אני מבקש, אדוני השר, שלא תתנגד להעביר גם הצעתי זו לוועדת הפנים, כך ששלוש הצעות יוכלו להישקל יחדיו, עם כל ההבדלים שיש בין הצעה להצעה, אבל העיקרון הוא, פחות או יותר, אותו עיקרון. אני מודה לך, אדוני השר, על היענותך.

כמובן, אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים להכנתה לקריאה ראשונה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה, גם על הקיצור.

אדוני השר, אני הבינתי מדברי חבר הכנסת יצחק לוי, שכבוד השר מסכים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת יצחק לוי מציע, כי שרי הדתות והעבודה והרווחה יקבעו בתקנות סכום שישולם על-ידי מי שירכוש חלקת קבר בחייו, וכי הסכום שייקבע כאמור יביא בחשבון את ההוצאות שהיו לחברה קדישא לרכישה ולפיתוח הקרקע, לרבות עלויות הטיפול בלוויה ובאחזקת בתי-העלמין לאורך שנים, ולרבות עלויות שנגרמו לחברה וההתחייבויות שנטלה על עצמה בעבר.

הצעת החוק משמעותה לכאורה, כי מי שמבקשים לרכוש חלקת קבר בעודם בחיים ייאלצו לשאת בעלויות שונות של חברה קדישא גם בעניינים שאינם נוגעים לחלקת הקבר שאותה מבקשים לרכוש, ולרבות הוצאות שהיו לחברה בשנים עברו.

עוד נאמר בהצעה, כי יותקנו תקנות ולפיהן ייקבעו תעריפים לשירותים הקשורים בלוויה ובקבורה. על-פי החוק הקיים, חברה קדישא אינה רשאית לגבות תשלום עבור שירותים אלה, באשר למטרה זו נועדו דמי הקבורה שמשלם המוסד לביטוח לאומי לחברות קדישא.

זאת ועוד, נושא עלויות הקבורה הועלה בעתירה שהוגשה לבג"ץ – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אדוני השר, מי שהכין לך את התשובה הטעה אותך. היום, מי שרוצה קרקע – היא רשאית לגבות ממנו כסף. לא נתנו לך אינפורמציה נכונה.

יצחק לוי (מפד"ל):

הטעו אותך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני רוצה לומר לך, שעכשיו אני מדבר בשם שר הדתות, או בשם שר הפנים, לא כשר המשפטים. מה שאני אומר הוכן לי, כפי שאתה אומר, על-ידי המשרד הנוגע בדבר.

מה אתה אומר? שהיום חברה קדישא רשאית לגבות?

יגאל ביבי (מפד"ל):

היום היא רשאית לגבות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

בוא ונראה מה אומר המשרד הנוגע בדבר. אולי מייד נעדכן את עצמנו.

נושא עלויות הקבורה הועלה בעתירה שהוגשה לבג"ץ – בג"ץ 1020/93 – שם הועלו טענות שונות באשר למדיניות הממשלה בכל הקשור למימון הוצאותיהן של החברות העוסקות בקבורת נפטרים, כפי שהיא באה לידי ביטוי בתקנות הביטוח הלאומי (דמי קבורה), התשל"ו-1976; זאת אף שהתקנות הקיימות משקפות הסדר פשרה קודם שהושג בשנת 1975.

בעתירה נמצא לכאורה שההסדר הקיים אינו עומד עוד במבחן המציאות, והוחלט על הקמת ועדה בין-משרדית שהוסמכה לברר את מכלול ההיבטים העובדתיים בסוגיית מימון הוצאות החברות העוסקות בקבורה. בראש הוועדה עומד מנכ"ל משרד הדתות, וחברים בה נציגי משרד האוצר, מינהל מקרקעי ישראל והמוסד לביטוח לאומי.

נושא חלקות הקבר הנרכשות בחיים, כמו גם יתר העלויות הכרוכות בקבורת הנפטר, נמצא על סדר-יומה של הוועדה שמונתה במסגרת העתירה התלויה ועומדת בפני בית-המשפט העליון. אם יימצא כי ההסדר הקיים אינו עונה על הצרכים, יש להניח כי הוועדה תציע שינוי הכללים הקיימים בהתחשב בממצאים העובדתיים שיימצאו על-ידה.

בנסיבות אלה – כאשר שר הדתות מוכן לתמוך בהצעה של חבר הכנסת יצחק לוי; שרת העבודה והרווחה מתנגדת להצעה שלו – החליטה הממשלה להמתין לסיום עבודת הוועדה ועד לסיום הדיון בבג"ץ, ולכן מסיבה זו של העדפת ההמתנה למסקנותיה ולהמלצותיה של הוועדה המוסמכת, החליטה הממשלה שלא לתמוך היום בתיקון חוק המתייחס לנושא זה, כאשר הוא נבדק יחד עם מכלול הנושאים על-ידי הוועדה.

לכן, השורה האחרונה: אין הממשלה תומכת בהצעת החוק; היא גם לא עולה על בריקדות כדי להוריד אותה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב] (תיקון שירותי קבורה), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

19 בעד, אחד נגד, אחד נמנע. אני קובע שהצעת החוק של חבר הכנסת יצחק לוי – הצעת חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב] (תיקון – שירותי קבורה), התשנ"ד–1994, עוברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון)

(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא. הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון), של חבר הכנסת רחבעם זאבי; הצעת חוק א'תרמג.

חברי הכנסת, משתרש פה נוהג חדש בקשר להגברת הנוכחות גם של השרים וגם של חברי הכנסת. מפנים תשומת הלב שהשרים התורנים – אני מאוד מכבד את שר המשפטים שיושב כאן ומקדיש מזמנו בכל מיני נושאים, אני רואה שהוא גם בא מוכן, אף שלא מדובר במשרד שלו, הוא עושה עבודה יפה, אני מאוד מעריך את עבודתו, ואל ייפגע כבוד השר – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

זו לא חובתו?

היו"ר ד' שילנסקי:

זו חובתו, אבל בכל אופן הוא ממלא תפקיד של משרדים שונים – אם זה משרד המשפטים, שהוא שוחה כדג במים וקל לו, אבל אם זה לא משרד שהוא עוסק בו באופן קבוע, הוא צריך להשקיע זמן. לכן אני מאוד מעריך זאת, ואל יקבל השר בפליאה שאני מפנה את תשומת הלב לכך שהשרים התורנים הם השר יאיר צבן והשר ישראל קיסר. לא אני קבעתי זאת, הממשלה קבעה, ולהבא אנחנו

נפנה מדי פעם בפעם את תשומת הלב. כמו שמזכירים שמות חברי כנסת שנרשמו לדין ואינם מופיעים, כך נקרא את שמות השרים התורנים, על מנת שמאימת הציבור אולי יגיעו ויהיו נוכחים, בהתאם לתורנות.

חבר הכנסת זאבי, אצלך אני אפילו לא צריך להפעיל את השעון, כי אתה תמיד נותן לי דקה עודף, אבל ננסה אותך הפעם ונפעיל את השעון.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אני מביא הצעה לתיקון חוק-יסוד: נשיא המדינה. סעיף 4 של החוק יתוקן כלהלן: "כל יהודי אזרח ישראלי, שהוא תושב ישראל ומילא את שירות החובה הנדרש בצה"ל, כשיר להיות מועמד לכהונת נשיא המדינה. אדם שסכין כנשיא המדינה שתי תקופות בזו אחר זו לא יהיה מועמד בבחירות לתקופה הסמוכה לאחריה".

התיקון המוצע שונה מהחוק הקיים בשני מרכיבים. גם החוק הקיים אומר, שאזרח ישראלי שהוא תושב ישראל יכול להיות מועמד לנשיאות. מה שאני מבקש להוסיף הוא שני דברים: האחד, שהוא יהיה יהודי; והשני, שהוא מילא את שירות החובה הנדרש בצה"ל.

אלי דיין (העבודה):

למה לך?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני חושב שמדינת ישראל היא מדינתו של העם היהודי, ומן הדין שנשיא המדינה יהא יהודי.

אלי דיין (העבודה):

ומה עם ראש ממשלה?

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה רוצה שאני אציע הצעת חוק לראש הממשלה? נגיע לזה.

אלי דיין (העבודה):

אם כבר אתה עושה – תעשה הכול גורף. ומה עם יושב-ראש הכנסת?

רחבעם זאבי (מולדת):

לא. חבר הכנסת אלי דיין, תן לי להציג את החוק כפי שאני רוצה, אחר כך – אם תרצה לשאול אותי שאלות, אני אענה לך.

נשיא המדינה משמש כסמל וכמופת לאזרחי המדינה, ולפיכך הוא צריך להיות מי שמילא את חובתו ושירת בצה"ל.

בהחלט ועדת שרים שעוסקת בחוקה, חוק ומשפט – שקיבלתי את החלטתה – הם מנמקים את התנגדותם בכך: משום שאין מקום להפלות בחוק יסוד בין יהודי לבין אזרח ישראל שאינו יהודי. אדוני השר, אני חושב שאתם לא אומרים פה את כל האמת, כי האפליה קיימת גם לטובה וגם לרעה. הרי האזרחים הלא-יהודים לא משרתים בצבא שירות חובה על-פי חוק. אתם לא מכניסים אותם 47 שנים לוועדת החוץ והביטחון. נכון שזה לא בחוק יסוד, אבל אתם לא מכניסים אותם לוועדת החוץ והביטחון. למה? – כי זו מדינת היהודים. אתם לא דורשים מהם שירות חובה. אני לא מכיר אלוף בצה"ל שאיננו יהודי.

אבל אני לא תוקף את הדברים האחרים. אני תוקף את הדבר האחד ששמו נשיא המדינה. מדינת ישראל קמה – ואני קורא מתוך ההכרזה על הקמת המדינה, ממגילת העצמאות – כתוב, וכדאי לרענן זאת מפעם לפעם: "בארץ-ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית הדתית והמדינית, בה חי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל-אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי".

אני ממשיך לצטט מתוך מגילת העצמאות: "לאחר שהוגלה העם מארצו בכוח הזרוע, שמר לה אמונים בכל ארצות פזוריו ולא חדל מתפילה ומתקווה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית".

מובן שאינני מתכוון ואינני יכול לקרוא פה את כל מגילת העצמאות, דבר שלא היה מזיק לעשות מפעם לפעם. אבל הם אומרים עוד כמה דברים חשובים: "אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל, היא מדינת ישראל".

אלי דיין (העבודה):

הכריזו גם על השוויון.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני אגיע לזה, אם לא תפריע לי.

מדינת ישראל – ופה אני מגיע למה שאתה שאלת, חבר הכנסת אלי דיין; אתה קורא קריאות ביניים ואחר כך אתה לא מקשיב, אני ידעתי שאתה תשאל זאת ואם לא אתה אז מישהו מחברייך – בהחלט קיים בה שוויון בכמה דברים, אבל הוא גם לא קיים בכמה דברים. לא ראיתי אותם הולכים אתנו בשדות, לא ראינו אותם לוחמים. אין להם נציגות בבתי-הקברות הצבאיים, כי זו מדינת היהודים.

אומרת מגילת העצמאות – אתה ביקשת שאני אקרא גם על השוויון: "תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה"; אמת, ואני בעד זה. והיא אומרת: "תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה, בלי הבדל דת, גזע ומין" – ואני בעד זה; "תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות" – ואני בעד זה; "תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות" – ואנחנו בעד זה; "ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות".

אבל מדינת היהודים, המדינה היחידה של העם היהודי, הדעת איננה סובלת שהנשיא שלה, שהוא סמל, הוא האיש הראשון במדינה, יהיה לא-יהודי. זה פשוט לא בא בחשבון.

עמנואל זיסמו (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

לא יכול להיות שיהיה נשיא מדינת היהודים שאיננו יהודי, כשם שלא יכול להיות יהודי נשיא או מלך באחת מ-21 המדינות הערביות. אף במדינה ערבית אחת לא ימליכו מלך יהודי ונשיא יהודי. כי במקום שהדת והאומה, הלאום, מזדהים, לא בוחרים נשיא מעם אחר, מדת אחרת.

לכן אני מבקש להכניס את התיקון כאמור באותו סעיף 4 ולומר: "כל יהודי אזרחי, שהוא תושב ישראל ומילא את שירות החובה הנדרש בצה"ל, כשיר להיות מועמד לכהונת נשיא המדינה", וכן הלאה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת רחבעם זאבי ציטט ממגילת העצמאות, ואני מוסיף את אשר הזכיר חברי אלי דיין. בהכרזה על הקמת המדינה נאמר, בין השאר: "מדינת ישראל תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה, בלי הבדל דת, גזע ומין". לדעתנו, הצעת החוק אינה מקיימת את המחויבות הזאת של מדינת ישראל בהכרזת העצמאות שלה, משום שהצעת החוק מפלה לרעה, ועוד בחוק-יסוד, מועמד לנשיאות שאינו יהודי.

אין תקדים לאפליה כזאת בחוקי יסוד, לעניות דעתי גם לא בחוקי המדינה. ואם יש אפליה, מן הראוי היה לחתור לכך שנשים לה קץ וסוף ונגשים כאן שוויון זכויות מלא.

הממשלה מתנגדת להצעת החוק.

סאלח טריף (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 5

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 7

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון) מסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חמישה בעד, שבעה נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק של חבר הכנסת רחבעם זאבי לא התקבלה.

סאלח טריף (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

אני אראה לך מכתבים מדרוזים שאומרים לי ---

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש מכולכם לשבת.

**הצעת חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תיקון - קיצור תקופות והגבלות תנועה),
התשנ"ד-1994**

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנו עוברים להצעת חוק של חבר הכנסת אברהם פורז, הצעת חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תיקון - קיצור תקופות והגבלות תנועה), התשנ"ד-1994. זו הצעת חוק א'תשלא. חבר הכנסת פורז ינמק את הצעת החוק שלו מהמקום.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק שלי הוגשה בעקבות המעצרים המינהליים שהופעלו על-ידי הממשלה נגד הפעילים של תנועת "כך". אף שדעתם של האנשים הללו רחוקה מדעתי מרחק רב, אני מוטרד מאוד מעניין המעצרים המינהליים. לדעתי, בכלל במדינה דמוקרטית הנושא של מעצרים מינהליים הוא פרובלמטי מאוד.

להצעת החוק היו שני חלקים: חלק אחד שבא לצמצם ולחייב ביקורת שיפוטית תכופה יותר על המעצרים המינהליים, והחלק השני בא להכניס ביקורת שיפוטית על צו הגבלת תנועה. מסתבר ששמואל תמיר המנוח, שהעביר בשעתו את הפיקוח השיפוטי על המעצרים המינהליים, לא העביר את העניין של פיקוח שיפוטי על הגבלת תנועה. ומסתבר שייתכן שקיימת אפשרות, במקרים קשים, במקום לבקש מעצר מינהלי, לבקש הגבלת תנועה עם ביקורת שיפוטית. גם הגבלת תנועה היא דבר קשה, זה מין צו ריתוק למקום או לאזור, או איסור כניסה. גם זה דבר מסובך. אבל הגבלת תנועה אינה מחייבת החזקתו של אדם בבית-העצורים, אלא מאפשרת שהוא יהיה בביתו או במקום יישוב.

בשלב זה הסכימה הממשלה רק לקטע של הגבלות התנועה. היא הסכימה להצעה להכניס את התיקונים בעניין של הגבלות התנועה. ואני, כמי שצריך לקבל את הסכמת הממשלה עד כמה שניתן, קיבלתי על עצמי את הדין. אבל אני חושב שגם הגבלות התנועה תהיינה התקדמות גדולה ברצון שלנו לקיים פיקוח שיפוטי על כל אותם נושאים מינהליים, מעצר מינהלי, הגבלת תנועה בדרך מינהלית.

אני מבקש מהכנסת, בכפוף להודעתי זו, לאשר את הצעת החוק בקריאה מוקדמת, ולהעבירה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת פורז. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך על המאמץ שעושה חבר הכנסת פורז לשחרר אותנו במידת האפשר מאותן תקנות הגנה (שעת-חירום), מ-1945. כי בדרך כלל רשויות הביטחון חוששות מפני תיקונים בתקופה זו, בגלל בעיות ביטחון שוטפות.

מאחר שחבר הכנסת פורז אמר שהוא מוותר בשלב זה על הצעתו לקצר את תקופות המעצר המינהלי, ומבקש להתבסס בעיקר על הרפורמה בעניין הגבלות התנועה, אנחנו תומכים בהעברת הצעתו, בתנאי האמור, לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מנע מבקש להסיר. יש לך חמש דקות תמימות, חבר הכנסת מנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתנגד למעצרים מינהליים. אני חושב שמעצרים מינהליים הם חרפה לספר החוקים של כל מדינה מחוקקת אותם. הדבר אמור לגבי כל הממשלות ולגבי כל האזרחים.

שלא אובן לא נכון, אני נגד מעצרים מינהליים כלפי אזרחים ישראלים, בין שהם יהודים ובין שהם ערבים – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

איך תמכת בליכוד כמה שנים? הרי הפעילו מעצרים מינהליים שנים רבות. מי שמע אותך כל השנים?

דוד מנע (הליכוד):

אדוני שר המשפטים – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

למה כאשר זה נוגע ליהודים זה כל כך חמור – – – ועד עכשיו הכול היה כשר?

דוד מנע (הליכוד):

אדוני שר המשפטים, אילו הייתי חבר הכנסת כאשר הפעילו את זה, הייתי מתנגד לזה גם אז, ואני לא מדבר רק על יהודים. ציינתי הרגע שאני נגד מעצרים מינהליים כלפי כל אזרחי ישראל. מדוע אני אומר את הדברים האלה?

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, נדמה לי שב-1945 הוא עדיין לא נולד.

דוד מנע (הליכוד):

לא, לא.

שר המשפטים ד' ליבאי:

— — — המעצרים המינהליים כמה שנים.

יוסף בא-גד (מולדת):

איך אפשר להשוות, כבוד השר? אתם רוצים — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בא-גד, עבור הערה סתמית בקשר לשאלה מתי חבר הכנסת מנע נולד, לא צריך לפתוח ויכוח רציני. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

הדגשתי במפורש, שהביקורת שלי היא כלפי כל הממשלות, כי גם ב-1982 ממשלת הליכוד הוציאה צו מעצר מינהלי כלפי אזרח ישראלי, ואילו הייתי אז חבר הכנסת הייתי מתנגד.

מדוע אני אומר לך את הדברים האלה? משום שלא ייתכן שאדם ייעצר, ייאסר, בלי שהוא ידע על מה הוא נאסר, בלי שהוא ידע במה מאשימים אותו; ולא ייתכן שבזמן המשפט, בזמן הדיון בנושא שלו, אדוני היושב-ראש, מוציאים אותו ועורך-הדין שלו.

אני מתנגד לצעדים הקיצוניים האלה, באותה מידה אני מתנגד לאותן תנועות שעצרו אותן. דרכי אינה דרכן, עמדתי אינה עמדתן, ואני מתנגד לתפיסתן הפוליטית, אבל אני נגד האקט הזה של מעצר מינהלי במדינת ישראל.

שר המשפטים ד' ליבאי:

היושב-ראש אמר קודם, שעומדת לרשותו רק דקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

מה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

שינו את התקנון, אני מבין.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, יש לו חמש דקות.

דוד מנע (הליכוד):

תיקח לי את הזמן הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אחזיר לך את הזמן. חברי הכנסת, אין כל שינוי בתקנון. לחבר הכנסת מנע יש חמש דקות, ואני מוסיף לו עכשיו דקה אחת.

דוד מנע (הליכוד):

חברי הכנסת, איך עוצרים מעצר מינהלי את ברוך בן-יוסף, לדוגמה, מסיבות שהוא מהווה סכנה למדינה, ואיך הוא מקבל לביתו צו מילואים? בתקופת היותו במעצר המינהלי, אדוני היושב-ראש, בכלא השרון, הוא קיבל פעמיים צו קריאה למילואים. או שהוא מסוכן למדינה ולא קוראים לו למילואים, או שהחומר הסודי הוא חומר שהוא מפוברק למעשה והוא לא מהווה שום סכנה; אחרת, מדוע שולחים לו צווי מילואים?

דבר נוסף. ביום שני שודרה התוכנית "פופוליטיקה", והתראיין בה עציר מינהלי. אחרי שהוא התראיין אסרו שיחות טלפון על כל העצירים המינהליים, לא רק טלפונים אלא גם ביקורים, כסנקציה.

אני הבנתי שעצירים מינהליים במדינת ישראל נהנים מזכויות יתר על אסירים רגילים, אז מדוע האפליה לרעה הזאת כלפי אותם אסירים?

דבר נוסף. אם עצרו עציר מינהלי מסוים, ושחררו אותו – אם הוא כל כך מסוכן לציבור, מדוע שחררו אותו בלי הגבלות, בלי צווי הגבלה, לרבות המשך החזקת הנשק? שחררו אותו לדרכו, והוא הלך

הביתה. איזה מין מעצר מינהלי, של אדם מסוכן כזה? היה נדמה לי שאם עוצרים אדם במעצר מינהלי והוא מסוכן לחברה, מורידים ממנו את הנשק, נותנים לו צווי הגבלה. וכאן לא מטילים עליו שום מגבלה, משחררים אותו והוא הולך לביתו.

בלי להתייחס לעובדה שאלה הם אנשי "כך" או "כהנא חי", ואני מציין שוב שאני מתנגד לדעתם ולדרכם, אבל אתה, חבר הכנסת טמקין, מכיר את זה ודאי מהארץ שממנה באת, ודאי יש לך ניסיון בזה. לכן אני מציע, אדוני השר: א. אני אתמוך בהצעתו של חבר הכנסת פורז, לפחות זה מגביל את המעצרים המינהליים, אבל השאיפה שלי היא, ואני חושב שהיא צריכה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מנע, תסלח לי, אני מבקש ממך שתיקח חזרה את המשפט: אני אתמוך בהצעתו של חבר הכנסת פורז. עלית לבקש להסיר את ההצעה, ואנחנו צריכים לשמור על כבוד עצמנו. בדרך מהדוקן עד למושב, אם תחשוב ותשנה את דעתך, מילא, אבל כרגע קח את המשפט בחזרה, למען הכבוד – – –

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מותר להשתכנע גם אחרי ששומעים קריאות ביניים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

נכון.

דוד מגן (הליכוד):

הוא שמע קריאת ביניים והשתכנע.

היו"ר ד' שילנסקי:

נתקלתי בחברי הכנסת שמהדוקן עד המושב "עשו חושבים", כמו שהסאברס אומרים, ושינו את דעתם, אבל כל עוד אתה על הדוכן, אל תבקש להכריז הכרזה כזאת.

עמנואל זיסמן (העבודה):

שש דקות כבר עברו.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לו עוד דקה, אדוני.

דוד מנע (הליכוד):

אני חושב שאם הצעת החוק הזאת, שבאה לצמצם את המעצרים המינהליים, תהווה פריצת דרך לכך שבעתיד נצמצם אותם לגמרי עד הוצאתם מספר החוקים, כלפי כל אזרח ישראלי, לפחות מהסיבה הזאת אני אתמוך. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הוא בעצם ביקש להסיר, אבל הוא כבר לא מבקש להסיר, אז אני לא מבקש כלום, אלא רק שנצביע.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מציע שנצביע.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תיקון קיצור תקופות והגבלות תנועה), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

14 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצבעה היתה כל כך מהירה, שחבר הכנסת מנע לא הספיק להצביע.

אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת אברהם פורז, הצעת חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תיקון – קיצור תקופות והגבלות תנועה), התשנ"ד–1994, תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (פסלות מחמת פשיטת רגל או מרמה).

התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת פ' בדש)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (פסלות מחמת פשיטת רגל או מרמה), התשנ"ד–1994; הצעת חוק א'תתקנו. מהמקום יביא לנו, בתוך דקה, בצורה תמציתית ונכונה, חבר הכנסת פיני בדש.

פיני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה לתקן: לאנשי הקואליציה כתבו בטעות – להצביע נגד. השר תומך והממשלה תומכת, לתשומת לבכם.

דוד מגן (הליכוד):

— — —

פיני בדש (צומת):

לא, זה ענייני.

אני מגיש הצעה לתיקון פקודת החברות. המצב הנוכחי הוא, שאדם יכול לסגור חברה או לפשוט רגל במצב אין-סופי. הוא יכול לפשוט רגל, להקים חברה חדשה, וכל שנה לשנות חברה חדשה ולהשאיר נושים מסביב. אנחנו מכירים את הפטנט הזה של דודי בע"מ 1990, דודי בע"מ 1991, וכך הלאה.

יש פה תיקון לסעיף 84 לחוק. היום החוק אומר, שהחובה היא רק על הדירקטור והאחריות היא רק על הדירקטור, ואני מרחיב את החוק גם על המנהל ועל בעלי התפקידים הבכירים; זה בסעיף 84. סעיף 373 לפקודת החברות מגביל את הזמן בין פשיטת רגל או סגירת חברה לבין פתיחה מחודשת, עם מגבלות נוספות.

אני מבקש לתמוך בהצעת החוק. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, הממשלה אכן תומכת בהצעת חוק זאת. ההצעה הזאת היא הצעה שהגיש חבר הכנסת בדש, בנוסח הקודם לא יכולנו להצטרף אליה, ולאחר שהיא תוקנה היא מקבלת את תמיכתנו.

לגופה של ההצעה, יש בה החמרה של המצב הקיים בכך שלא רק דירקטור אלא כל נושא משרה ייפסל מלשאת משרה בחברה גם בפשיטת רגל וגם במקרה של ניהול עסק בתרמית. כיוון שאנחנו מוגבלים בזמן, ההסברים יינתנו בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אני רוצה להדגיש, שההצעה קובעת תקופות מינימום של פסילה, ואדם שהוכרז או הורשע בניהול עסק בתרמית לא יוכל להקים חברה חדשה ולהיות בעל מניות בה. כלומר, יש כאן הגבלה גם על העיסוק בחברה וגם על חופש ההתאגדות. הוראות אלה, כך נראה לנו, לכאורה פוגעות בזכויות המוקנות לאדם על-פי חוקי היסוד, אבל הפגיעה היא לתכלית ראויה – מניעת שימוש בחברה על מנת לבצע תרמית, והגנה על צדדים אחרים העשויים להיפגע מפעולתו העסקית של פושט הרגל או של אדם שניהל עסק בתרמית, ובמידה, כך נראה לנו, שהפגיעה שנעשית אינה עולה על הנדרש, זאת מאחר שהפסילה מוגבלת בזמן, עד להפטר מפשיטת רגל, ובמקרה של ניהול עסק בתרמית – לתקופה של חמש שנים. מכל מקום, לבית-המשפט יש סמכות לבטל את הפסילה אם מצא שיש מקום לכך. לכן, אבקש לתמוך בהצעת החוק של חבר הכנסת בדש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, הלוח מופעל.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (פסלות מחמת פשיטת רגל או מרמה), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

17 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק לתיקון פקודת החברות (פסלות מחמת פשיטת רגל או מרמה), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת פני בדש, עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

חברי הכנסת, גמרנו את הדף הראשון של הצעות החוק וכו'. אנחנו ניגשים לדף השני, ואתם אולי תעזרו לי. אני רוצה לבדוק, אינני רואה כל-כך טוב: כשאנחנו גומרים את הדף הראשון, האם השרים התורנים השר יאיר צבן והשר ישראל קיסר נמצאים פה? – אינם. טוב, נסתפק בשר המשפטים.

הצעת חוק חנינה לערבים ויהודים כאחד, התשנ"ד–1993

(הצעת חבר הכנסת י' בא-גד)

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעת חוק חנינה לערבים ויהודים כאחד, התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת יוסף בא-גד; זו הצעת חוק תתערע"א. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני לא מוכן להתחיל את דברי, כי יש לי הרושם שמונעים מהמשפחות של האסירים להיכנס לכאן. ביקשתי שיאפשרו להן להיכנס ליציע האורחים, ואינני רואה אותן ביציע האורחים. האם זו שיטה חדשה? לא רק שהאנשים יושבים בכלא, נמקים, עוד מחרימים את המשפחות, לא נותנים להן להיכנס. כבוד היושב-ראש, אני מבקש את התערבותך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אינני מכיר את הנושא. יש עוד נושאים של שר המשפטים בסדר-היום, לכן נחליף מישהו. תואיל בטובך לגשת ליושב-ראש הכנסת, זו סמכותו, ותבהיר את הנושא. אתה מסכים?

יוסף בא-גד (מולדת):

ומה יהיה?

עמנואל זיסמן (העבודה):

דבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אינני מכיר את הנושא, אני שומע רק עכשיו, והרי עכשיו אני לא יכול לברר שום דבר. לשר המשפטים יש עוד שני נושאים אחרים. בינתיים נשמע את שני הנושאים, ואתה תיגש ליושב-ראש הכנסת. נפתור דברים בהיגיון.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני יורד והולך לברר.

היו"ר ד' שילנסקי:

ואתה חוזר.

בינתיים אני מזמין את חברת הכנסת נעמי חזן. איפה חברת הכנסת חזן?

עמנואל זיסמן (העבודה):

היא חשבה שיש דיון בנושא הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר. אתה יכול לרדת, אדוני.

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה רבה, אני אחזור מיד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תראה שאתגבר ברוח טובה ובלי בעיות. אני מבקש להודיע לחברת הכנסת חזן שתגיע.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (פרסום הסכמי בחירות), התשנ"ד-1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' שילנסקי:

נמצא פה חבר הכנסת מגן, וגם הוא ינמק מן המקום. אקרא רק פורמלית את שם הצעת החוק: הצעת חוק הרשויות המקומיות (פרסום הסכמי בחירות), התשנ"ד-1994. זו הצעת חוק א'תשפז. אני חייב גם להגיד את כל רשימת חברי הכנסת שהציעו את הצעת החוק הזאת, מגיע להם הכבוד. המציעים הם חברי הכנסת אברהם הירשזון, דוד מגן ויהושע מצא. ינמק מן המקום חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה, יש לך דקה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הרעיון הגלום בהצעה מועתק למעשה מהניסיון הטוב שהכנסת רכשה בשנים האחרונות, במיוחד מאז מרס 1990. לאמור, הסכמים קואליציוניים צריכים להיות נחלת הכלל, ואין

להסתיר אותם מעיני חברי המועצה והציבור. כבר אמרתי: הניסיון בכנסת בארבע השנים האחרונות, מאז הנהגנו את הרפורמה הזאת, הוא ניסיון טוב, וטוב שהשלטון המקומי, במקרה הזה ובעניין הזה, ילך בעקבות הכנסת. יש ברעיון משום תרומה לטוהר המידות והמינהל התקין, ואני מקווה שהכנסת אכן תאשר את ההצעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, אנחנו מסכימים להעברת הצעת החוק לוועדה. בנוסח שבפני הציע חבר הכנסת הנכבד למסור נוסח מלא של הסכמים למזכיר הכנסת, והובא לידיעתי שנפלה כאן שגגה או טעות סופר, וההצעה להעביר את זה למזכיר הכנסת היא לא במקומה; הכוונה היא למזכיר הרשות המקומית. כיוון שתוקן הדבר, הסרנו את ההתנגדות שלנו, של הממשלה, להצעת החוק.

עם זה יש לנו הערות, אדוני, להצעת החוק. במובן מסוים אנחנו סומכים יותר על נוסח שהוצע על-ידי חבר הכנסת ויינשטיין בהצעה א'תרצז, אבל העניינים האלה הם בתחום סמכותה של הוועדה שתדון בעניין, ונביא את הערותינו לוועדה.

באופן כללי, הרעיון שמביאים לכאן חבר הכנסת דוד מגן וחבריו חברי הכנסת אברהם הירשזון ויהושע מצא הוא רעיון נכון, ולכן מן הראוי להעביר את הצעת החוק לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, הפעלתי את השעון.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (פרסום הסכמי בחירות), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

עשרה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק הרשויות המקומיות (פרסום הסכמי בחירות), התשנ"ד–1994, של חברי הכנסת אברהם הירשזון, דוד מגן ויהושע מצא תועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

חבר הכנסת יוסף בא-גד, האם הכול כבר סודר ותואם והובהר, אין אי-הבנות?

יוסף בא-גד (מולדת):

נתנו להם עכשיו אפשרות להיכנס. אני מקווה שהם יגיעו מייד.

היו"ר ד' שילנסקי:

נשמע את חברת הכנסת נעמי חזן, שבינתיים הגיעה, ואז אתה בוודאי תהיה שבע רצון בכול.

יוסף בא-גד (מולדת):

כן, תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

היו כאן חברי כנסת שהביעו מחאה, למה אני עושה את הסידור הזה. כשאפשר ברוח טובה ובהסכמה לסדר דברים, למה צריך לחפש את הניגוד דווקא?

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מינוי חברי מועצה לדירקטוריון של תאגיד

עירוני), התשנ"ד-1994

(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת חזן, הצעת חוק א'תיז. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

על-פי המצב כיום, אין כל מגבלה על מספר חברי מועצה מקומית או רשות מקומית המשמשים כחברי דירקטוריון בתאגידים עירוניים. כתוצאה מכך הדירקטוריונים מאוישים בעיקר על-ידי חברי מועצה, שכן זו הדרך החוקית היחידה בעבורם לקבל גמול כספי בעבור עבודתם.

אין זה ראוי, אדוני היושב-ראש ואדוני שר המשפטים, ששאלת שכר חברי המועצה תיפתר על-ידי איוש גוף מנהל, כשעל-פי רוב אין להם כל עניין אמיתי בניהולו, ותוך כדי דחיקת אנשי מקצוע של התאגיד.

לפיכך, אני מציעה כאן הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות, שקובעת מגבלה של 40%, כדי שנגיע למצב שיהיה רוב של אנשי מקצוע בתאגידים עירוניים. תודה רבה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אפשר להתנגד?

היו"ר ד' שילנסקי:

בינתיים אנחנו רושמים אותך, אבל תחילה אני מזמין את כבוד השר להשיב. אולי אם תקשיבי לדברי השר תשתכנעי ותגידי שאת מוותרת. אם לא תשתכנעי, תקבלי רשות להתנגד.

בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, הממשלה סבורה שיש היגיון רב בהצעת החוק של חברת הכנסת פרופסור נעמי חזן, ואכן טוב הדבר שאנשי המקצוע יהוו רוב בגוף המנהל תאגיד עירוני.

אנחנו מציעים להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת מגן, אתה רוצה לענות? בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני ביקשתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אולי נחכה, אולי תשני את דעתך.

סליחה, חבר הכנסת דוד מגן, בהיסח הדעת נתתי לך לעלות, אז לא אוריד אותך, אלא אכבד אותך. אבל דקה, בסדר?

דוד מגן (הליכוד):

אם כן, אדוני היושב-ראש, אני כבר לא מעודכן בנהלים. בבוקר אמרו לי דקה מהמקום – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא, השר הסכים. כאשר השר הסכים, אין לך מה לעלות ולשכנע. השר מסכים להצעתך. חברת הכנסת נעמי בלומנטל רצתה להתנגד.

דוד מגן (הליכוד):

סליחה, אני עליתי לדוכן כמתנגד.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, אני ערבבתי בין שני דברים. אני הוטעיתי. יש לך חמש דקות.

דוד מגן (הליכוד):

וכדרכי, אני אעשה זאת קצר יותר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני פשוט ראיתי קודם את חברת הכנסת נעמי בלומנטל ורשמתי את שמה, אבל סגנית המזכיר ראתה קודם אותך, חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מתייחס להצעת החוק של חברת הכנסת נעמי חזן, הרעיון שבה הוא רעיון טוב, אולם אני מתנגד מסיבה פשוטה אחת.

אדוני שר המשפטים, לדעתי צריך לחפש דרכים חכמות יותר כדי להגביר את הפיקוח על הרשויות המקומיות. לפי שפת החוק דהיום, אסור לחבר מועצת הרשות המקומית לקבל תגמול, לא במישרין ולא בעקיפין.

מה אומרת חברת הכנסת נעמי חזן? בואו נחוקק חוק שיגביל את מספר העבריינים. נגביל את זה ל-40%, שאלה יוכלו להיות חברי דירקטורים בתאגידים עירוניים שונים, והם יוכלו להמשיך לקבל את התגמולים מהרשות המקומית, כמובן בעקיפין. האם אנחנו מתכוונים לטהר את השרץ?

אני רוצה לומר לחברת הכנסת נעמי חזן, אני מניח שההצעה שלך הגיעה לשולחן הכנסת לאחר שנתקלת בכמה ערים גדולות בתופעה של פריצת סכרים בניגוד לחוק ובניגוד לנהלים. משרד הפנים, כנראה מחוסר באמצעים ואולי בגלל היעדרו של שר במשך תקופה ארוכה, מעלים עין, מאפשר התייצבותם של דירקטורים בשכר בתאגידים עירוניים, ורק לאחרונה שמענו ונתקלנו בדוגמה שהגיעה, לצערנו, למצב שהכנסת היתה צריכה לתת את דעתה בוועדת הכנסת ובמליאה בדבר פעולות שנעשו או לא נעשו על-ידי אחד מחבריה בהיותו ראש רשות מקומית. אם נתמוך בהצעת החוק הזאת, אנחנו מטהרים ומכשירים והופכים את המצב שהיה עד היום למצב חוקי.

אדוני שר המשפטים, אם תמצא דרך לומר לנו ולהתחייב בפני הכנסת שתיעשה בדיקה קודם-כול כדי לנקות את האורות, להפסיק את כל התשלומים הבלתי חוקיים לחברי המועצות שמשמשים כדירקטורים בתאגידים עירוניים, אם תעשה זאת ולאחר מכן תבוא ההצעה של חברת הכנסת נעמי חזן, אני בטוח שתצליחו לגייס תמיכה פה-אחד בכנסת.

אם אנחנו באים ואומרים: אין לנו יכולת לאכוף את החוק, אנחנו יודעים שיש פורצי גדר במספרים גדולים ומדהימים, אין לנו ברירה אלא להתפשר ולצמצם את המספר – אנו שוגים. לדעתי, העניין הוא עקרוני. לכן אני מתנגד ל-40% או ל-100%. זה יכול להיות או אפס או 100%, וקודם כול לאכוף את החוק. תודה רבה.

אברהם פורז (מרצ):

יש הצעת חוק שאני יזמתי ועברה קריאה מוקדמת, האוסרת על חבר מועצת עירייה לקבל כל טובת הנאה מתאגיד עירוני. חבר הכנסת מצא אמר, שלאחר שעניינו של חבר הכנסת ונונו עלה על סדר-היום, הוא רוצה להיות – – –

דוד מגן (הליכוד):

באיזה מצב נמצאת הצעת החוק שלך, אחרי קריאה מוקדמת?

אברהם פורז (מרצ):

כן.

דוד מגן (הליכוד):

אם הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן תתקבל, זה סותר.

נעמי חזן (מרצ):

זה לא סותר, כי השאלה שלי היא מקצועית.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הנה עוד דוגמה, שמקריאת ביניים אפשר להשתכנע. בשלב זה השתכנעתי להימנע. ניפגש בוועדה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

יפה מאוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

יש לי תחושה לא נעימה כי גרמתי עוול לחברת הכנסת נעמי בלומנטל, שלא בכוונה. היה כאן חוסר תיאום ביני לבין סגנית המזכיר. אני מקווה שאת תסלחי לנו, תקבלי זאת ברוח טובה, כי לא היתה פה כל כוונה רעה, ונשתדל לפצות אותך.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מה זאת אומרת? איזה פיצוי?

היו"ר ד' שילנסקי:

איזה פיצוי ניתן לה? ניתן לה חיוך עוד יותר יפה ורחב ממה שנותנים לה תמיד.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

סליחה, אדוני היושב-ראש, היתה לי בכל זאת הערה לגוף החוק, ולכן אם אפשר לתת לי אולי דקה לנמק, הייתי מודה.

דוד מגן (הליכוד):

עמנואל זיסמן (העבודה):

אפשר להצביע.

אברהם פורז (מרצ):

אנחנו מסכימים להנמקה של דקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם יש רצון טוב, אפשר. אני קראתי באמת את שמה וכו' וכו'.

עמנואל זיסמן (העבודה):

זה לא פיצוי, זה תקדים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זיסמן, אני קראתי את שמה כי ראיתי אותה ראשונה, ואפילו רשמתי. סגנית המזכיר ראתה את חבר הכנסת מגן, ולא תיאמנו. אני חושב שהיא בכל זאת היתה הראשונה.

לכן אפשר לך, חברת הכנסת בלומנטל, אבל אודה לך אם באמת תצטמצמי לדקה אחת.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתנגדת להצעת החוק כפי שהיא מופיעה כאן, משום שהגבלה ל-40% לא תפתור את הבעיה. לא על-ידי כך נקבל אנשי מקצוע בתוך הדירקטוריון של התאגיד. אני לא מוצאת בזה שום פתרון.

מעבר לכך, יתחיל סחר-מכר שכבר מתקיים בלאו הכי בין חברי מועצת העיר, לגבי מי יהיה במסגרת ה-40%. אני מתפלאת שהממשלה הסכימה להצעה הזאת, כי להערכתי זה יגביר את המצב הלא-נוח הקיים כבר היום.

צריך לפתור את כל הבעיה של תגמול חברי מועצת עיר בחקיקה רחבה, שיכול שיהיה לגביה ויכוח. אני תומכת בתגמול עבודתם של חברי מועצת העיר, הגשתי גם הצעת חוק בעניין, אבל אני לא חושבת שהצעה זו תפתור דבר.

ועוד הערה אחת, בקשר לכהונתן של נשים. ידוע שאנחנו עושים מאמץ גדול שתהיינה יותר נשים, כמו בכנסת, גם ברשויות המקומיות. אגב, נשים לא מתוגמלות בדרך כלל. מה שיקרה כאן, שאולי נשים שמכהנות היום – במסגרת 40% הן לא תימצאנה כלל. לא תהיה אף לא אשה אחת. תודה רבה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אם אפשר, רק הערה לחברת הכנסת בלומנטל. יש לי תיקון לפקודת העיריות בדיוק בנושא הזה, ואשמח אם היא תצטרף אלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. חברי הכנסת, הלוח מופעל.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – 4

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מינוי חברי מועצה לדירקטוריון של תאגיד עירוני), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תשעה בעד, אחד נגד, ארבעה נמנעים. אני קובע שהצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מינוי חברי מועצה לדירקטוריון של תאגיד עירוני), התשנ"ד–1994, עוברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצעת חוק חנינה לערבים ויהודים כאחד, התשנ"ד–1993

(הצעת חבר הכנסת י' בא-גד)

היו"ר ד' שילנסקי:

עכשיו אני חוזר ומזמין את חבר הכנסת יוסף בא-גד, להצעת חוק תתערע"א. ואחריו יבוא חבר הכנסת אביגדור קהלני, שהזעקנו אותו והוא כבר פה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר המשפטים, ראשית, תודה רבה לאדוני היושב-ראש, ששמר על זכותם של חברי הכנסת להכניס אורחים לבית והתערב כדי שאוכל לדבר רק לאחר שהאורחים ייכנסו; ונמצאות כאן, גם ביציע האורחים וגם ביציע העליון, משפחות האסירים הנמקים בכלאם.

כבוד שר המשפטים, קודמך בתפקיד, שר המשפטים יעקב שמשון שפירא, הציע, כי כאשר קורה אירוע יוצא מגדר הרגיל, כגון הקמת מדינת ישראל, או מלחמת ששת הימים, תינתן חנינה לרגל האירוע.

שר המשפטים דאז הסתמך על תקדים מאוד מעניין. מסופר בשמואל א', פרק י"א, על מלחמת שאול בבני עמון. כאשר הוא השביע את העם, וחלק לא שמעו את השבועה ועברו על שבועתו, הוא אמר: מי שיעבור על שבועתי יומת. ולרגל הניצחון המפואר: "ויכו את עמון עד חם היום ויהי הנשארים ויפצו ולא נשארו בהם שנים יחד. ויאמר העם אל שמואל מי האמר שאול ימלך עלינו תנו האנשים ונמיתם" – כל אלה שלא האמינו במלכותו של שאול. ושאול גילה גדלות רוח: "ויאמר שאול לא יומת איש ביום הזה כי היום עשה אדוני תשועה בישראל". הזכרתי שם שמים אף שאני לא מזכיר שם שמים, מפני שאם מלך גדול מבין שביום שנעשתה תשועה לישראל יש חנינה כללית, אני מצפה שגם שר המשפטים וממשלת ישראל הנוכחית יבינו שלאחר הסכם השלום – ואתם הרי אומרים שהסכם השלום מביא תשועה לישראל, את זה אתם אומרים – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

זה לא הסכם שלום.

יוסף בא-גד (מולדת):

דעתי על הסכם השלום – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

זה הסכם ביניים לקראת שלום.

יוסף בא-גד (מולדת):

הסכם ביניים. לאחר שהפעילו אותו בעזה וביריחו, אני מציע שכל האסירים והעצורים, אזרחי מדינת ישראל בלבד, ביום הקובע, 17 במאי 1994, שהוא יום מסירת עזה ויריחו, כל האסירים, הערבים והיהודים כאחד, ישוחררו.

אני מגביל. החוק לא יחול על פוגעים בביטחון המדינה וביחסי החוץ שלה. החנינה תהיה הדרגתית, תוך שיקול דעת, שלא יהיה משהו כללי, שלא נשחרר, חלילה, פושעים, שלא נערער את הביטחון הפנימי במדינתנו, וגם בתנאי שזו פעם ראשונה לעבירה. לא כאלה שהם מועדים, אלא פעם ראשונה לעבירה.

אני רוצה לומר, אמרתי לך את זה, כבוד שר המשפטים, ואני חוזר על כך: הדעת לא סובלת, שום אדם בעולם לא יבין. שוחררו 5,000 אסירים פלשתינים; 5,000. עומדים לשחרר בימים הקרובים את הפושעים הגדולים ביותר, ולא חשוב איך נקרא לזה. האם ייתכן שאסירים ערבים ישוחררו, ויהודים, שבסך הכול, בסערת רוחם, עשו מעשה טעות, ואני לא מצדיק את זה, לא ישוחררו?

יורם שקולניק הגיע למקום, קיבל הודעה בקשר, שמע שעומדים לפוצץ גן-ילדים ובית-ספר, והוא המסיע של הילדים. זה היה התפקיד שלו, נהג האוטובוס. בסערת רוחו הוא ראה מה שראה, לא הבחין שהאדם כבול וירה בו. האם ייתכן שהוא ישב לעולם בכלא, ואסירים שעשו דברים דומים או דברים אחרים ישוחררו? איך אתם יכולים לישון עם זה בלילה? איפה טיפת צדק ומוסר אנושי? אני אומר פה: אני לא תופס את זה.

ולכן אני אומר לך, כבוד שר המשפטים, אני יודע שבפתק שלכם קיבלתם הוראה ממפלגת העבודה, מהקואליציה, ובו כתוב: להתנגד לחוק של הרב בא-גד. גם זה דבר מדהים. לא שומעים את הנימוקים, לא יודעים מה אני אומר – הוראה: להתנגד. אולי אני אדבר בכלל לטובת הממשלה? אז למה אתם מתנגדים בלי לשמוע?

אני חוזר ואומר: הפעל את צו מצפונך וחשוב על הדברים. כל עוד לא שחררתם, היה מקום לדיון, היה מקום לדון אם עשו מעשה טוב או לא עשו מעשה טוב. סערת רגשות, אינתיפאדה נמשכת, רואים חברים נרצחים על ימין ועל שמאל, ואז הם מאבדים את העשתונות. אסור לנו לתת שהחוק ייפרע, אני מסכים אתך, אבל אחרי שיש הסכם שלום, אחרי שאתם משחררים ערבים, באלפים, בטונות, להשאיר את היהודים נמקים בכלאם?

אני רוצה לומר: המשפחות שלחו אליכם מכתב וביקשו בשם כל המשפחות; ואני מבטיח לך שגם הם יחתמו, כמו האסירים הערבים. גם הם יחתמו על התחייבות להתנהגות טובה, ואני מדבר על העצירים היהודים: עמי פופר, יורם שקולניק, דני אייזמן, בן-שימול, אבי ועקנין, נחשון ואלס, אלן גודמן, ועוד ארבעה נערים צעירים שהחלב עדיין על שפתותיהם: גרשון הרשקוביץ, טל שחר, זאב וולף, נחמיה משבאום, שגם אביו יושב כאן, בסך הכול 11 אסירים. נוסף על כך כבר דיבר חבר הכנסת דוד מנע על המעצרים המינהליים, שהם בכלל דבר שלא ייאמן.

בשם כל אלה שציינתי – אני מקווה שלא שכחתי מישהו, אם כי לא זה הקובע – אני פונה ומסביר: שחרור בלתי שווה של ערבים, ללא הקבלה של שחרור יהודים, עלול ליצור הרגשות תסכול, ועל רגשות תסכול אף אחד לא שולט, כידוע לך. ואני לא מצדיק, חלילה, אבל אל תיצרו מצב שאנשים יאבדו את העשתונות, שערבים כן ישוחררו ויהודים לא, על אותן עבירות, או כאלה שנעשו בסערת רגשות ורוחות.

אני אומר: האנשים יביעו חרטה, אני אחראי לכך, האנשים יתנצלו, האנשים יחתמו, האנשים יוכיחו שהם יודעים כי פעלו לא סדר; אנחנו בעד שלטון החוק ולא בעד שלטון פורעים, מכל צד שהוא. אבל אנא, תתגבר, כבוד שר המשפטים, וזה תלוי בך, ואל תשלח אותי לאחרים, כמו שאתה נוהג לעשות. שר המשפטים, אם תטיל על זה את כל כובד משקלך, גם היועץ המשפטי יבין שאחרי הטראומה הזאת של שחרור ערבים יש מקום לשחרור מבוקר, מייד, מותנה, של האסירים היהודים.

בשם כל המשפחות, בשם מוסר עם ישראל, אני פונה אליכם, שבניגוד להחלטה שקיבלתם, תצביעו אתי שההצעה תעבור בקריאה טרומית לוועדה. אני מסכים אתך שצריך לבדוק טוב טוב את התנאים. נעשה את זה יחד בוועדה שתיקבע, אבל אל תורידו את זה על הסף, כי בנפשנו הדבר. אני מצפה לחנינה כללית לכל מי שהיה מעורב במעשים כתוצאה מהאינתיפאדה, אזרחי ישראל בלבד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

יוסף בא-גד (מולדת):

כן, עוד שאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לו עוד שתי דקות. אם הוא מסכים, בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

למה בהצעת החוק שלך מוזכרים גם עצירים פליליים ולא רק אסירים פוליטיים?

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה על השאלה, אני חייב להסביר. כידוע לך, יש חובת הנחה של חוק 45 יום. את החוק הזה אני הגשתי באוקטובר, לפני שהנושא הזה היה אקטואלי. הגשתי את החוק באוקטובר, ובינתיים קרה מה שקרה, ולכן ביקשתי מכבוד שר המשפטים שנעלה את זה בקריאה טרומית, נעביר את זה לוועדה, כי אני צריך לתקן. החוק כפי שהגשתי אותו הוא מעוות בחלקו. אני מסכים אתך, הוא מעוות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, חבר הכנסת בא-גד עונה על שאלתה של חברת הכנסת בלומנטל. אפשר לה להאזין.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם שמת לב, אני לא קראתי את החוק שהגשתי, אלא קראתי משהו מתוקן בשם שר המשפטים יעקב שמשון שפירא. מאוקטובר עד היום קרה משהו, ולכן הגשתי הצעה אחרת, אבל היא עוד לא שוחררה מחובת ההנחה של 45 יום. אז אני מסכים שאנחנו נתקן ונוציא את הפליליים, נכלול רק את אזרחי ישראל. נתקן את זה בוועדה ביחד עם שר המשפטים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שמעתי את דבריו של חבר הכנסת בא-גד, והבינתי שהוא מדבר על עניין שחרורם המוקדם של אסירים, אבל לא מצאתי דמיון רב בין ההצעה שהוא הניח בזמנו על שולחן הכנסת ובין ההצעה שהוא הביא לנו היום.

אני שמח שבתשובה על שאלה הוא הבהיר מדוע זה כך. שכן היום דיבר חבר הכנסת בא-גד הנכבד על אפשרות שהכנסת תחוקק חוק של חנינה כללית. אין לזה זכר בהצעת החוק שהוא הגיש בכתב. היום הוא דיבר על כך שהוא מבקש שלא לשחרר כאלה שפגעו בביטחון המדינה, בשעה שהצעת החוק שלו, שהוגשה והונחה על שולחן הכנסת, מדברת במפורש על אסירים שהוא מכנה אותם פוליטיים. אני אינני יודע מי הם אסירים פוליטיים. יש לנו אסירים שהם עבריינים. יכול להיות שהרקע לעבריינות הוא פלילי, ויכול להיות שהרקע לעבריינות הוא פגיעה בביטחון המדינה, אבל אינני יודע שמישהו נכלא אך ורק בשל דעות או השקפות פוליטיות.

היום הציע חבר הכנסת בא-גד, שנרסן את עצמנו ונשחרר רק כאלה שנידונו בפעם הראשונה למאסר, וזה משום זהירות ומשום אחריות. אבל גם לכך אין זכר בהצעת החוק של חבר הכנסת יוסף בא-גד, שהוגשה בכתב.

לכן, חברי הכנסת, אי-אפשר שהצעת חוק תשתנה במידה שכזו מעת הגשתה ועד הצגתה כאן. שכן אנחנו לא יודעים במה אנחנו דנים ומה אנחנו מקבלים.

הממשלה דנה בהצעת החוק של חבר הכנסת בא-גד, כפי שהוגשה בכתב, והיא בשום פנים לא יכלה להסכים לה. מבקש חבר הכנסת בא-גד בהצעתו שבכתב, שהוא עצמו הגדיר אותה היום באופן מסוים כמעוותת, שכל שחרור אסירים או עצירים פלשתינים, פוליטיים או פליליים, יותנה בשחרור מקביל ובו זמני של אסירים או עצירים יהודים פוליטיים ופליליים.

והנה, אם על-פי הסכם שנעשה, וזה לא הסכם שלום אבל זה הסכם שנעשה עם הפלשתינים, אנחנו באים לשחרר 1,000, 2,000, 3,000 ואולי יותר, פלשתינים – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

שחררו כבר 5,000.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כן, אני אומר זאת. ואולי אפילו יותר. אילו היתה הצעתו של חבר הכנסת בא-גד מתקבלת, אנחנו היינו אמורים לשחרר 1,000, 2,000, 3,000 ואולי 5,000 אסירים שמרצים את עונשיהם במדינת ישראל. אילו היה הציבור יודע את מי אנחנו עומדים לשחרר, לפי הצעתו של חבר הכנסת בא-גד, מכוח החלטת הכנסת או חקיקת הכנסת, הוא היה מזדעזע. מדובר באנשים שהם רוצחים, שודדים ואנסים, פורצים וגנבים, שהרשויות עבדו כל כך קשה כדי לכלוא אותם למען הגנת הציבור.

עם כל הכבוד, אין קשר בין השיקול לשחרר אסירים על רקע של הסכם מדיני לבין המחשבה שתמורת כל אסיר שישוחרר, על רקע זה צריך גם לשחרר פושע שנתפס ונאספו נגדו ראיות, הוא הועמד לדין והורשע בבית-משפט בישראל, שמתוך שיקולים לגופו של עניין חשב שיש להרחיק אותו מהחברה כדי להגן עליה במשך תקופה מסוימת.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, אתה סותר את עצמך, כי בין 5,000 המשוחררים היו כאלה שהיה קשה לאסוף ראיות – – – ובהם רוצחים ואנסים, שדם יהודים על ידיהם, ושחררתם אותם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני הנכבד, יש שיקולים מדיניים, הכרוכים בהשגת הסכם עם יריב, עם אויב, והדבר מקובל בין אומות העולם, ומתוך שיקול מדיני משחררים אנשים.

אני סבור, שבהחלט יש מקום, אם מגיעים עקב הסדר מדיני לשחרורם של רבים, לשיקול את ההשלכות של זה גם על אלה שיושבים ומרצים את עונשם במדינת ישראל, משום שבת-הכלא הם אותם בתי-כלא; משום שיש השלכה לעניין מידת החסד על מגזר אחד לגבי הפעלת מידת החסד על מגזר אחר. אבל לא כעניין שבחוק, לא כעניין שבאוטומטיות, ולא כעניין של מספר תמורת מספר, כאשר השיקולים הם שונים לחלוטין.

לכן אנחנו מבקשים שלא לחוקק היום חוקים על חנינה כללית, מה גם שהם לא מנוסחים ולא מוגדרים. הניסיון שהצטבר מחנינה כללית הוא שלילי לחלוטין, ולא מקרה הוא שהפסקנו עם המדיניות של מתן חנינה כללית לרגל חג מסוים או לרגל אירוע מסוים, כפי שהציע בזמנו היועץ המשפטי ושר המשפטים דאז, שפירא, זיכרונו לברכה. מאז אותם ימים רכשנו הרבה ניסיון, עשו הרבה מחקרים, עקבו אחרי אלה ששוחררו בחנינה כללית, וראו שהחנינה הכללית אינה מביאה ברכה, ולשלום הציבור היא לא תורמת.

משום כל הטעמים האלה, אני מציע לכנסת להסיר את הצעת החוק של חבר הכנסת בא-גד, מה גם שאני אומר לכם שאיננו יודעים כלל באיזו הצעת חוק מדובר. יש אחת שבכתב, יש אחרת שבעל-פה. זו הצעה שאין לה שיעור, אין לה מידות ואין לה קריטריונים, אין בהירות, וגם לא ברור מי ישחרר.

נניח שהחוק הזה יתקבל. מי ישחרר? האם בתי-הסוהר ידעו את מי לשחרר? האם זה בא להטיל חובה על כבוד נשיא המדינה לשחרר בניגוד לרצונו? אין פה חנינה כללית, העניין נשאר בגדר החנינה האינדיבידואלית. אי-אפשר לחייב נשיא בחוק כללי כזה לחון אנשים ספציפיים, מסוימים.

מכל הטעמים הללו, שהחוק הוא לא אפקטיבי ולא מעשי, אני מבקש לדחות אותו, כאשר עצם הסוגיה שהעלית היא סוגיה נכבדה. אני אומר לך כשר המשפטים, שאני אכן מוטרד מהנושא הזה, מהבחינה שהנה יש פה מידת חסד עקב שיקול מדיני לאנשים שהורשעו בעבירות חמורות ביותר, והם נשלחים לבתיהם, ויש אחרים שממשיכים לרצות את עונשם ואינם נהנים ממידת החסד.

אני אומר שהדברים טעונים שיקול, והם יישקלו על-ידי כבוד נשיא המדינה ועל-ידי בהיבט החוקתי והחוקי הקיים היום. אבל, מזה אין להבין שאפשר להגיע למסקנות שאליהן אתה הגעת, או להתעלם משיקולים ענייניים כאשר שוקלים אם מקומו של אדם מסוים הוא מאחורי סורג ובריח, או שאפשר להחזיר אותו לחברה.

אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

קריאה:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

זכותו המלאה להשיב.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר המשפטים, והשרים הנוספים, כבוד השר, אני מוכרח להודות, שדבריו היו שקולים יותר מדברי, ולא קל לאדם לעלות ולומר את הדברים האלה.

הרגשתי בדבריו את הרגש ההומני, ואת החשש מפני קיפוח אסירים ואפליה בין אסירים לאסירים. לכן אני מקבל את הצעתך, כבוד השר, ואני מושך את החוק בחזרה.

ברשותך, ארשה לעצמי לקיים התייעצות עם אחד מאנשיך, ואז אולי יגיעו ימים טובים וביחד נגיש הצעת חוק מתוקנת, משופרת. ואם האסירים שבבתי-הסוהר ידעו, שגם שר המשפטים הביע אהדה לעצם העניין, קל יהיה להם, ואני אומר למשפחות, לגברת — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא, לא. הם יכולים לשמוע את דבריו, אבל אתה לא יכול לדבר אליהם אישית. דבר אל הציבור, וגם הם ישמעו את דבריו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אומר למשפחות, רואים את האור בקצה המנהרה. אני מקווה שיש היום התחלה של אור בקצה המנהרה. חזקו את יקיריכם ונעשה כל מאמץ כדי שיצא דבר משותף ולא דבר של פילוג.

לכן, לפי הצעת השר אני מושך את הצעת החוק ומצפה להבנה כללית. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שיעור התגמול למשרתים במילואים), התשנ"ד– 1994

(הצעת חבר הכנסת א' קהלני)

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני שר המשפטים, יש לך עוד נושא אחד. אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת אביגדור קהלני להביא את הצעת חוק א'תפא, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שיעור התגמול למשרתים במילואים), התשנ"ד–1994. חבר הכנסת קהלני, הבמה לרשותך.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אנחנו מאחלים לו הצלחה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת קהלני, אני פוגש אותנו תמיד באירועים של נכי צה"ל. ביום ראשון הייתי מאוד מודאג. אני רגיל שכשיש אירוע של פצועי צה"ל, אביגדור קהלני תמיד ישנו, גם כחבר כנסת, גם כמי שנפצע בעצמו. ביום ראשון בערב היה אירוע ולא הייתי, זה היה משהו יוצא מן הכלל, כולם שאלו אותי איפה אביגדור קהלני.

אביגדור קהלני (העבודה):

כבוד היושב-ראש, אני מניח שנתראה מחר בערב באירוע נוסף, במלאות 20 שנה לבית-הלוחם. באותו יום הלכתי לבקר פצוע קשה מאוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

נתראה בשמחות. בהזדמנות זו אני רוצה לציין, כל מי שנופל הוא נופל של כלל ישראל. כפי שנוהגים לציין אם נפטר חבר כנסת או חבר כנסת לשעבר, אפשר להגיד – כל אזרחי ישראל. בכל זאת הוא חבר כנסת. לכן אציין, שהבוקר השתתפתי בעלייה לקבר במלאות שבעה לנפילתו של בנו של חבר הכנסת לשעבר אלגרבל. זה מראה שאין יחסנים, חבר כנסת ולא חבר כנסת. כולנו משרתים בצבא,

הילדים של כולנו משרתים בצבא, ואם נפל בן של חבר כנסת לשעבר, אני פשוט מזכיר את זה. זו לא פרוצדורה, אבל נהוג להזכיר, ומי כאביגדור קהלני יסכים אתי שנהגתי נכון.

נשלח תנחומים למשפחת אלגרבל, ומי ייתן והשם במרומים ישלח לכם תנחומים ולא תדעו דאבה עוד. בבקשה, חבר הכנסת קהלני.

אביגדור קהלני (העבודה):

אני מצטרף לדברי התנחומים שלך, אדוני היושב-ראש.

אני רוצה לצאת מהכיוון שאתה נגעת בו לכיוון מעט דומה. אני הגשתי הצעת חוק לתת פיצוי לאנשי המילואים שמשרתים מעל המכסה.

אדוני השר, אתה יושב כאן, וסביר להניח שאתה, בתוקף תפקידך, תביע התנגדות להצעת החוק הזאת. אני אנסה אולי לשכנע אותך. אני רוצה להסב את תשומת לבך, במדינת ישראל מאז הקמתה נמצאת חבורה אחת של לוחמים שמחזיקה את המדינה הזו על הכתפיים. אנחנו במדינת ישראל מעודדים את הנוער שלנו להצטרף ליחידות לוחמות.

עמנואל, אני מצפה שגם אתה תקשיב לי, כי אני מצפה לתמיכה ממך, האיש השומר על חומות ירושלים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

התמיכה מובטחת מראש.

אביגדור קהלני (העבודה):

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לומר לכם, קבוצה של אנשים במדינת ישראל לאורך כל שנות המדינה מחזיקה את המדינה על הכתפיים. תסתכלו מה אנחנו עושים לאורך כל השירות, לאורך כל הלימודים. אנחנו מלמדים את הנער הישראלי להצטרף ליחידה לוחמת. כמה אנחנו מעודדים אותו, כמה תומכים בו, כמה מדרבנים אותו ואומרים לו: תלמד מגדעון, תלמד מדוד, תלמד מיהושע; ומגיבורים של התקופה האחרונה, כמו מאיר הר-ציון ואחרים. הנוער שלנו מתגייס ורוצה להגיע ליחידות לוחמות; רוצה מתוך האמונה, לא מתוך זה שהוא רוצה ללחוץ על ההדק.

משה פלד (צומת):

לא צריך להתבייש.

אביגדור קהלני (העבודה):

הוא רוצה להיות ביחידה לוחמת, כדי להגן על המדינה. אבל בסופו של דבר, מה קורה לו? הוא משרת מעבר לקווים, הוא בא אחת לחודש הביתה, הוא מתחיל להיחשב לפראייר אזורי. בסופו של דבר, הוא גם משלם על זה בריבית דריבית מאוחר יותר.

אדוני השר, לאורך כל שירותי הצבאי חברים שלי נפלו. האחים שלהם הלכו בעקבותם, וחלק מהם נפלו. אנחנו יודעים שבמשפחות ישראל נמצאים לוחמים שמלווים לוחמים אחרים, אחד אחרי השני, מתוך תחושה של משפחה, מתוך תחושה של שליחות.

ומה אני מבקש? מדינת ישראל החליטה ששירות מילואים יהיה 30 יום בשנה. הפלא ופלא, מי ששירתו מעבר לקווים ביחידות לוחמות אינם מקבלים שום פיצוי על העניין הזה, הם משרתים יותר.

אדוני היושב-ראש, אביא כמה מספרים. 25% מהמשרתים במילואים משרתים יותר מכל המכסה שמדינת ישראל קבעה על-פי חוק הכנסת. חיילים קרביים משרתים 40 עד 45 יום בשנה. אני הייתי מפקד יחידת מילואים הרבה מאוד זמן. מה שאני אומר לכם הוא בדוק. מפקדים נקראים לדגל והם מתייצבים לבד. הם משרתים בין 50 ל-80 יום בשנה. מפקדי פלוגות, מפקדי גדודים מתייצבים. ויחידות שאינן לוחמות, וחלק מאלה שלא רצו להתנדב להיות לוחמים, משרתים 20 יום, 25 יום. ואומרים לנו: צדק צדק תרדוף. איזה מין מדינה זאת? צדיק ורע לו, רשע וטוב לו? אלה שהשתמטו בצורה זו או אחרת, או שמבחינה בריאותית לא יכלו, אלה המשרתים מעט.

ומה אני מציע? אני מציע הצעה מאוד פשוטה לממשלה. קודם כול, אנחנו עדיין רוצים לעודד אנשים שילכו ליחידות לוחמות ושלא יתעייפו מלהיות ביחידות לוחמות. אני מציע הצעה מאוד פשוטה. אני מוכן לשבת בוועדה ולנסות לפרט את הפרטים. יכול להיות שהממשלה תבוא עם הצעה כזאת או אחרת. אני מדבר על תוספת לביטוח לאומי של כ-100 שקל ליום מילואים. ואני מדבר על דרג לוחם.

אני רוצה להציג כאן בפני הכנסת את המספרים, כמה משרתים בדרג הלוחם מעל המכסה. אני כבר לא מדבר על כל האחרים. בדרג לוחם במדינה משרתים בשנה, אני מדבר על השנה הקודמת, 47,000 איש יותר מ-30 יום; 25,000 איש יותר מ-35 יום.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אלה מספרים רשמיים?

היו"ר ד' שילנסקי:

המספרים האלה פורסמו?

אביגדור קהלני (העבודה):

כן, הנתון אינו סודי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חזקה עליך שאתה בדקת.

אביגדור קהלני (העבודה):

הנתון אינו סודי. בדרג א' 9,300 יותר מ-40 יום. אני בא ורוצה להציע לתת פיצוי לאותם אנשים ולומר מה המחיר הזה עשוי להיות למדינת ישראל. אם נדבר על מתן פיצוי, אני מוכן להתפשר בוועדה, על 35 יום ומעלה; מדובר על כ-12 מיליון שקל בשנה. ואם מדובר מעל 40 יום, מדובר על 5 מיליונים בשנה.

על מה אנחנו מדברים? אנחנו מדברים על לתת איזו תמורה שהיא, מלבד טפיחה על השכם, לאותם חיילים שמשרתים במילואים – אלה שמשרתים בתוך לבנון, אלה אותם חיילים שעושים שם את המילואים, או בתוך עזה – בתוך עזה כבר לא משרתים – בתוך שכם או לאורך כל הגבולות. אלה אותם חיילים שהשירות הסדיר שלהם היה מעבר לקווים, אלה אותם חיילים שאנחנו מבקשים מהם להמשיך להיות ביחידות לוחמות עד גיל 40 ו-45; אלה אותם חיילים שאני חושב שהם צריכים לשרת כמו כל חייל מילואים אחר. גם להם יש עסקים, אבל הם משרתים יותר מכל יחידה אחרת. אני יושב בוועדת החוץ והביטחון; בדקתי, האם יש סיכוי שהחיילים הלוחמים האלה ישרתו בשנים הבאות פחות מחייל אחר, או כמו חיילים אחרים במדינת ישראל. אין סיכוי, על דעתו של הרמטכ"ל ועל דעתו של שר הביטחון. הם ימשיכו לשרת יותר מכל חייל ישראלי אחר.

מה אני מבקש? אני מבקש לתת פיצוי לאותם חיילים גם בראייה לאומית – לא רק הבעיה הכספית – כדי לעודד את האנשים האלה ולומר להם: הנה, אנחנו מכירים במה שאתם רוצים, ומוקירים את העובדה שאתם נותנים ומשרתים ביחידות לוחמות.

מדינת ישראל, אדוני היושב-ראש, תעמוד במבחנים נוספים, אנחנו לא תמימים, מבחנים נוספים של מאבקים, של מלחמות. ומי שישב בצריחי הטנקים, בכיפות הטייסים, מאחורי התותחים ובספינות, הם אלה שישמרו על קיומה של מדינת ישראל. איך אמר קהלת – דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת. אנחנו צריכים לעודד את הדור הבא שיהיה בדרג המסתער, שיתנדב וידע שהוא לא פראיר. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אם מותר לי להעיר, מאחר שזה לא פוליטי, שהובאה בפנינו בעיה מאוד משונה. מי שיושב, נניח, בתל-אביב במשרד ממוזג, מסודר, משרת בדרך כלל מקסימום 30 יום, ומי שישן באוהל סירים בשדה, שמש לוהטת וחול, משרת יותר. זו התמצית של הדברים שהובאו בפנינו.

אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש הנכבד, דבריו של חבר הכנסת קהלני ראויים להישמע. אילו העלה זאת כהצעה לסדר-היום, ודאי שהייתי תומך בהעברתה לוועדת החוץ והביטחון לדיון ולשיקול ענייני. מדובר כאן עכשיו בתיקון לחוק כפי שהוצע ומונח לפנינו. אגב, זו הצעה לתקן את חוק הביטוח הלאומי. אני רוצה לומר, שענייני חוק הביטוח הלאומי הם בתחום האחריות של שרת העבודה והרווחה, שנבצר ממנה להיות כאן, אבל אני רוצה להביע בשם כולנו שמחה רבה על כך שהיא חזרה הביתה ולאחל לה מכאן מכל הלב איחולי החלמה מלאה ומהירה.

כיוון שהוטל עלי להשיב בשמה, ובעצם נראה לי שיותר מכך אני משיב בשם שר האוצר, אני רוצה להבהיר שגם העניין שהעלית, עניין העלות לאוצר המדינה, הוא לא השיקול העיקרי כאן, כפי שאני אסביר. אבל אי-אפשר גם להתעלם ממנו, משום שגם כשחברי כנסת מעלים הצעה להיטיב עם נכים, והם צודקים, ואם צריך להיטיב עם אביונים ועניים, הם צודקים, וכשביקשנו להיטיב עם החיילים המשוחררים צדקנו, הצרכים הם גדולים מאוד, הבעיה היא בעיה של סדר עדיפויות.

חבר הכנסת קהלני הנכבד, אתה אמרת שכדי למלא אחר משאלתך בהצעת חוק זו יש להקציב כ-45 מיליון שקלים בשנה אחת.

אביגדור קהלני (העבודה):

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני יודע מהאוצר שהעלות של הצעת החוק שלך היא כ-40 מיליון שקלים לשנה – בוודאי.

אביגדור קהלני (העבודה):

אלה לא המספרים שאני הצגתי. הם עושים את זה בכוונה כדי להפיל את ההצעה. את המספרים אני מוכן להגיד לך פה עוד הפעם. אני מוכן ללכת על 35 יום ומעלה – עלות כספית 12 מיליון, ומעל 40 יום זה 5 מיליונים. אלה מספרים בדוקים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הנתון שאני קיבלתי מענף הביטוח הלאומי הוא שונה והוא גדול הרבה יותר. לכן אמרתי שיש כאן בעיה של סדר עדיפויות, משום שככל שתגדיל את התקציב, בוודאי זה יהיה גם על חשבון ענייני הביטחון, ואתה יודע מה גדולים הצרכים שם.

אבל עיקר ההתנגדות הוא פשוט שמיקום הטיפול בבעיה שלך הוא לא המקום הנכון; מבקשים שלא לקשור את זה בכלל עם ענף הביטוח הלאומי, ואני רוצה להסביר.

סעיף 127 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח-1968, קובע את שיעור התגמול שלו זכאי מי שמשרת במילואים. שיעור התגמול לעובד נקבע בגובה שכר עבודתו הרגיל של העובד והכנסתו הממוצעת של העצמאי ברבע השנה.

כללים אלה עולים בקנה אחד עם מטרתו ומהותו של ענף ביטוח שירות מילואים, המיועד ליתן למי שמשרת במילואים תחליף להכנסה שהוא רגיל בה ושנמנעה ממנו בתקופה שבה הוא משרת במילואים.

פרק ביטוח שירות המילואים הוסף לחוק הביטוח הלאומי בשנת 1977, ובא במקומו של חוק שירות מילואים (תגמולים), התשי"ב-1952. בדברי המבוא להצעת החוק נאמר: "מושגי היסוד והעקרונות שביסוד שני החוקים דומים מאוד, כי שניהם מבטחים חוג דומה של מבטחים מפני אובדן שכר או הכנסה במקרה שמאורע מסוים גורם למבוטח להפסיק שלא מרצונו את העבודה".

אין זאת כי מטרת החוק אינה אלא כי תגמול המילואים יהווה תחליף לשכרו הרגיל של המשרת במילואים ולא מעבר לזה. הביטוח לא בא לתת פרסים או תגמולים למי שראוי לכך מעבר להבטחת הכנסתו. כל עניין של תגמול מעבר להבטחת הכנסה בעצם הוא לא עניין של הביטוח הלאומי.

בדברי ההסבר להצעת החוק שהגיש חברי הנכבד והיקר, חבר הכנסת קהלני, נאמר כי ראוי לפצות את מי שמשרתים במילואים יותר מ-30 ימים בדרך של הגדלת התגמול המשולם למשרת במילואים על-ידי המוסד לביטוח לאומי, ומשמעות הצעת החוק היא, כי מי שיהיו זכאים לתגמול המוגדל, יקבלו בעבור שירות המילואים העולה על 30 ימים, 50% נוספים על השכר הרגיל או ההכנסה הרגילה. תשלום זה לא יהווה תחליף לשכרו הרגיל של המשרת במילואים, כי אם תשלום נוסף שבינו לבין מטרות ביטוח שירות המילואים אין כל קשר.

תוספת תשלום זו מנוגדת לכל העקרונות שעליהם הושתת ענף הביטוח הלאומי, וביטוח שירות המילואים בכלל זה. לכן הממשלה מתנגדת לניסיון לערער את כל השיטה בחריג שכזה, שיכול להיות שיש אליו הרבה סימפתיקה, בגלל העובדה שאנחנו חבים למי שמשרת במילואים יותר מלאחרים, וקודם כול למי שמשרת ביחידות קרביות. אבל הטיפול צריך להיות ענייני במסגרת תקציב הביטחון ולא כסטייה מהעקרונות של הביטוח הלאומי.

משום כך אנחנו מתנגדים להצעת החוק. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

אנחנו ניגש להצבעה. הלוח מופעל.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 14

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון שיעור התגמול למשרתים במילואים),
התשנ"ד–1994 לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

14 בעד, שלושה נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שיעור התגמול
למשרתים במילואים), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת אביגדור קהלני, עוברת לוועדת העבודה
והרווחה.

**הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור על החזר דמי גמולים מקופות גמל),
התשנ"ד–1994**

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום, הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה, (פטור על החזר דמי תגמולים
מקופות גמל), התשנ"ד–1994, של חברי הכנסת תמר גוז'נסקי והאשם מחאמי"ד. זו הצעת חוק
א'תתכ. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי מביאה את הצעת החוק. שר האוצר יענה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שאני מתכבדת בזה להציג בפניכם דנה בעובדים ותיקים שצברו בעבודתם ותק העולה על 35 שנים ויוצאים לגמלאות.

במצב הקיים היום, עובד ותיק שצבר 35 שנות עבודה צובר את המקסימום של ההטבות האפשריות בעת שהוא יוצא לפנסיה. הוא יכול לקבל את הפנסיה המרבית של 70% מהשכר, כפי שהיא מחושבת על-ידי קרנות הפנסיה.

אבל אף שיש תקרה לצבירת זכויות הפנסיה, מי שממשיך לעבוד אחרי שצבר 35 שנות ותק חייב על-פי החוק, הוא ומעבידו, להמשיך ולשלם לקרנות הפנסיה את מלוא הסכום על השכר שהוא מקבל. כך יוצא שאדם שעבד, נניח, 40 שנה וצבר 35 שנות ותק לצורכי הפנסיה, שילם עוד חמש שנים שבעבורן בעצם הוא לא זכאי לפנסיה. זה קיפוח שקיים היום בתקנונים הקיימים של קרנות הפנסיה.

בהצעת החוק המונחת לפניכם אני עוסקת בנושא הספציפי הזה אלא בהיבט של מה שקורה אחרי 35 השנים האלה. המעביד והעובד, כאמור, מנכים מהעובד הוותיק עוד 12% ועוד 5.5%, יחד – 17.5%. הניכוי הזה אינו מזכה בפנסיה. הקרנות הרגישו שיש פה איזה עוול, ולכן הן החליטו, שהפנסיונרים הוותיקים שצברו מעל 35 שנות ותק יקבלו פיצוי חד-פעמי. הפיצוי החד-פעמי הזה מחושב כך שהוא שווה למרכיב הפיצויים בתשלום העובד.

כידוע, בתשלום לקרנות הגמל יש מרכיב הפיצויים ומרכיב הפנסיה. הקרנות מחזירות רק את החלק שהוא מרכיב הפיצויים, שהוא שווה בערך ל-6% לחודש, בחישוב לכל חודש שהפנסיונר הזה צבר מעל 35 שנות ותק. יוצא מכך שהקרן משאירה אצל עצמה שני-שלישים ממה ששילם העובד ומחזירה לו את השליש שהוא מרכיב הפיצויים.

יפה מאוד מצד הקרנות שהן עושות את הצעד הזה, אבל לא יפה מצד שלטונות המס שהחליטו שאת החלק הקטן הזה, הפיצויים האלה, הם מחייבים במס.

הכלל בדיני המסים אומר, שתשלומים ששולמו לקופת גמל ומוחזרים לעובד פטורים ממס. גם מי שיוצא ולוקח את הפיצויים בלבד אינו משלם מס, אבל הקשיש שיוצא לפנסיה אחרי שהוא עבד 40 או 45 שנים ומקבל את הפיצויים, על הפיצויים האלה הוא חייב לשלם מס הכנסה. זה עיוות בלתי נסבל, שמפלה לרעה דווקא את העובד הוותיק שהשקיע מעל הממוצע של 35 שנים, דווקא את מי שיוצא לפנסיה וממילא הכנסתו תרד עכשיו. מדוע צריך לקחת מהפיצוי הזה מס הכנסה?

הטענה שלי היא, שלא רק שזה לא צודק סוציאלית, אלא זאת אפליה לרעה של הקשישים האלה ביחס לכל המקובל לגבי עובדים. כי כל עובד שילך לקופת הגמל שלו ויוציא את הפיצויים, הוא לא ישלם מס על הפיצויים, ורק הקשיש הזה, שצבר מעל 35 שנות ותק, הוא צריך לשלם מס.

לכן, הצעת החוק מציעה, שבמסגרת הפטורים שקיימים היום ממס הכנסה יהיה פטור גם לקשישים האלה שמקבלים את הפיצוי המיוחד, את המענק מקרנות הפנסיה בגובה שהוא שווה ערך למרכיב

הפיצויים. אם פיצויים בכלל פטורים ממס, על אחת וכמה הפיצויים האלה צריכים להיות פטורים ממס. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני שר האוצר, תואיל בטובך לבוא ולענות.

קריאה:

הוא תומך.

היו"ר ס' טריף:

גם אם הוא תומך הוא צריך לומר את זה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתנגד להצעת החוק שהגישה חברת הכנסת תמר גוז'נסקי מהטעמים הבאים:

על-פי ההסדרים הקיימים היום בקרנות הפנסיה, העמיתים בקרנות ממשיכים להפריש 17.5% ממשכורתם גם לאחר שצברו 35 שנות ותק, המקנות להם את מירב הזכויות האפשריות. בהתאם לכך העמית אינו צובר זכויות פנסיה בגין הפרשות אלו, אך הוא זכאי למענק חד-פעמי מיוחד בשיעור של 6.25% ממשכורתו לכל חודש עודף. מענק זה חייב במס.

חברת הכנסת גוז'נסקי מציעה לפטור ממס את סכום המענק המיוחד במטרה לתקן את העוול כביכול הנגרם לפנסיונרים. ואולם, העוול הנגרם לפנסיונרים בשיטה האמורה אינו נובע מהסדרי המס אלא מכך שקרן הפנסיה משאירה אצלה את עיקר הסכומים העודפים המשולמים לה.

הדרך הנכונה לטפל בעניין זה היא לאפשר אחת משתי אלה: א. הפסקת התשלומים לקרן הפנסיה לאחר צבירת הזכויות המרביות; ב. צבירת זכויות גם בגין תשלומים אלה לקרן הפנסיה, אף מעבר לשיעור של 70% הקיים היום.

בהתאם לכך, אין מקום למתן תמריצי מס לפי המוצע. נושא זה אמור להיות מוסדר במסגרת יישום המלצות ועדת-פוגל, אשר בדקה את המערך הפנסיוני הכולל בישראל. לכן אין בשלב זה מקום לתיקון חקיקה נקודתית כמוצע.

אציין עוד, כי לפי המלצות ועדת-פוגל, אם תתקבלנה ותיושמנה, יחול שינוי בכל שיטת צבירת הזכויות בקרנות הפנסיה, ובין השאר תהיה אפשרות לצבירת זכויות מעבר לשיעור של 70% מהשכר המובטח.

לאור האמור לעיל, אני מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-יומה של הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לשר האוצר. חברת הכנסת גוז'נסקי, יש לך מה לומר? לא. תודה.

אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת החוק של חברי הכנסת תמר גוז'נסקי והאשם מחאמיד, הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור על החזר דמי גמולים מקופות גמל), התשנ"ד–1994. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 4

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור על החזר דמי גמולים מקופות גמל), התשנ"ד–1994 לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

שמונה בעד, ארבעה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק התקבלה ותעבור להכנה לקריאה ראשונה בוועדת הכספים. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ועדת הכספים? תודה.

הצעה לסדר-היום

תפקוד הממשלה בתחום הכלכלי

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים. הצעה לסדר-היום בנושא: תפקוד הממשלה בתחום הכלכלי – מאת חבר הכנסת דן תיכון; הצעה לסדר-היום מס' 4681. אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת תיכון. בבקשה. ישיב שר האוצר.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו פותחים בזה הרגע במבצע שיעסוק בשנתיים לממשלת העבודה.

אלי דיין (העבודה):

איפה הליכוד?

דן תיכון (הליכוד):

הנושא הראשון שאציג בפני עם ישראל, חבר הכנסת דיין, יעסוק בתחום הכלכלי. האירוע החשוב ביותר מנקודת ראותה של הממשלה, שהשפיע על כלכלת ישראל, חל ב-13 בספטמבר 1993, בעת שנחתמה הצהרת העקרונות, והוא אירוע פוליטי שהשפעתו על כלכלת ישראל אמורה היתה להיות חיובית ביותר.

אני הייתי בודק או מנסה לבדוק – מה קרה למשק הישראלי בעקבות התהליך המדיני, לאן פני המשק, והאם 1994 תהיה שנה טובה לכלכלה, כפי שהיו השנים 1990, 1991, 1992 ואפילו 1993?

חברי הממשלה הזאת, לפני שעלתה לשלטון, בהיות שר האוצר חבר באופוזיציה, אמרו לנו: לכשנעלה, נשנה את סדר הקדימות, נשלים את הרפורמות המבניות, שאתם התחלתם לבצע אותן, נגביר את ההפרטה, נביא לסדר כלכלי חדש במזרח התיכון. אחדים מן השרים יצאו בהצהרות: בתוך כמה שנים תהיה רכבת-יום מתל-אביב לאלכסנדריה, רכבת-לילה מחיפה לדמשק, אוטוסטרדה מעמאן לירושלים. וכבר אמרתי, שכאשר אני מנסה כל בוקר להגיע רק משכונת רמות בירושלים לכנסת, בהגיעי לכביש הראשי ירושלים-תל-אביב, אני נלחם במשך שלושת-רבעי שעה בפקקי התנועה על קטע של פחות מקילומטר.

הגדיל לעשות שר החוץ, שדיבר על ייבוא של קרחוני שלג מטורקיה. שר האנרגיה דיבר על הסכם להובלת גז מקטאר לאילת בתוך פרק זמן קצר ביותר. שר החוץ דיבר על שוק משותף של המזרח התיכון, תוכנית-מרשל למזרח התיכון. על מה לא דיברו שרי הממשלה?

הבה ונבדוק עתה, מה מצב המשק היום, בדיוק שנתיים מאז היום שבו נתכוננה ממשלת העבודה, או החלה לתפקד ממשלת העבודה. ובהזדמנות זו – ברכות ליושב-ראש הכנסת, שהיום מלאו שנתיים לכהונתו.

כאמור, דיברו אז על סולם עדיפויות חדש, על סדר עדיפויות חדש במשק. לא עוד השקעות ביהודה והשומרון, אלא – עם הפנים אל ערי הפיתוח, לשיקום שכונות עוני. והנה, היום בשעה 11:00 הופיעו בוועדת הכספים ראשי ערי הפיתוח ואמרו, לא פחות ולא יותר, שמבחינה סוציו-אקונומית 39 מתוך 40 ערי הפיתוח נמצאות בתחתית הדירוג. זאת אומרת, הפסקתם את ההשקעות ביהודה והשומרון, אך בערי הפיתוח לא השקעתם. ואמרנו לכם שהסכומים שהושקעו ביהודה והשומרון הם כאין וכאפס לעומת הסכומים שהשקענו בערי הפיתוח. אבל אתם עליכם לשלטון על גבי הססמה הזאת, שכל ההשקעות הלכו ליהודה והשומרון. הפסקתם את ההשקעות ביהודה והשומרון, הפסקתם וייבשתם, אך מה עשיתם בערי הפיתוח, חבר הכנסת אלי דיין?

אלי דיין (העבודה):

הכול.

דן תיכון (הליכוד):

שום דבר. שום דבר. מה עשיתם בכפר-שלם? – שום דבר. הבטחתם – לא קיימתם, לא עשיתם. לאן הלך הכסף?

דיברתם על רפורמות, על ליברליזציה. אנחנו ממתינים לליברליזציה בתחום מטבע-החוץ. אנחנו מחכים לשינוי במשק הדלק. רוצים לראות את הרפורמות שהבטחתם לנו מתגשמות הלכה למעשה. ואתם מבטיחים ומציעים לנו בכל שנה, בעת ששר האוצר מציג כאן את חוק התקציב, ומתוך 40 ההצעות שהצעתם לנו, 36-37 לא בוצעו.

הבטחתם דירות למצוקאים, חבר הכנסת אלי דיין. אתם תדאגו לעניים – כך אמרתם. מה שקרה הוא, שבמשך שנתיים ימים לא הצלחתם לבנות במסגרת הבנייה הציבורית. גרמתם לכך שמדד מחירי הדיור עלה ב-30% ריאלית. מה זאת אומרת 30% ריאלית? זאת אומרת, שדירה לזוג צעיר שעלתה לפני שנתיים 100,000 דולר, נמכרת היום ב-120,000-130,000 דולר. זאת אומרת, הרחקתם את המצוקאים מהאפשרות להגיע לדיור, ואין ידם משגת לקנות דירה.

לא הזכרנו את שערוריית קרנות הפנסיה ואת הגירעון האקטוארי שלהן שהגיע ל-36 מיליארד שקלים. פוגל מדבר על כך.

הבטחתם לנו רפורמה במס הכנסה. אמרתם שתדאגו לשכבות הביניים, ואכן יש לכם רפורמה ב-1 בינואר 1995, והיא תיכנס לתוקפה, כי אישרנו אותה לפני שנה. ואני רוצה לומר לך, חבר הכנסת אלי דיין: אתה יודע למה רוצים להקדים את הרפורמה? כי עוד מעט קט יוברר, שבמקום שנשלם פחות מס הכנסה, נשלם יותר מס הכנסה, כי גם הרפורמה שאושרה לפני שנה וגם הרפורמה שתאושר ב-1

בינואר 1995 יגרמו לך, שההכנסה נטו תקטן. כי מה קורה? בינתיים נכנס לתוקפו חוק ביטוח בריאות ממלכתי – – –

אלי דיין (העבודה):

הצענו לכם ואתם לא הסכמתם – – –

דן תיכון (הליכוד):

לא להיאנח, אדוני שר האוצר, לא להיאנח, מייד תוכל להשיב.

הביטוח הלאומי, הכללת המרכיבים הנוספים בו תביא להגדלת תשלומי מס הכנסה. ואנחנו לא נהיה כלולים ברפורמה.

אלי דיין (העבודה):

אתה לועג לנו? על מה אתה מדבר?

דן תיכון (הליכוד):

לא. אנחנו מדברים על ריווח מדרגות המס ועל שכבות הביניים, שרצינו לדאוג להן ברפורמה הזאת, ובסוף השנה נימצא במצב שהכול ישלמו יותר. ואני אומר לך באחריות, על אף העובדה ששר האוצר יאמר שמה שאנחנו לוקחים אנחנו נותנים וזה מאוזן וסימטרי, אני בא ואומר לך: הכול ישלמו יותר מס הכנסה.

לא דיברנו, אדוני השר, על המשבר בבורסה.

שר האוצר א' שוחט:

מה קרה השבוע בבורסה?

דן תיכון (הליכוד):

שואל שר האוצר: מה קרה השבוע בבורסה?

אלי דיין (העבודה):

היום היו עליות שערים בבורסה.

דן תיכון (הליכוד):

לא חשוב מה קרה היום. אני בא ואומר, שבתחילת פברואר 1994 היה מדד המשתנים בגובה של 256, ואתמול עמד מדד המשתנים ברמה של 170, וכמה?

היו"ר ס' טריף:

172.

דן תיכון (הליכוד):

172. באמת התקדמנו במשך השבוע האחרון. מה דעתך? צמצמנו את ההפסדים ב-12%. זאת אומרת במקום 50, יש לנו 40.

היום התפרסמו התחזיות על הגירעון המסחרי. וסבר פלוצקר ב"ידיעות אחרונות" אומר לנו, לא פחות ולא יותר: הגירעון המסחרי ב-1994 יגיע לשיא, ל-8 מיליארדי דולר של גירעון מסחרי. רבותי, פשוט לא ייאמן, גן-עדן. בעוד כמה דקות יעלה שר האוצר ויספר לנו על הכלכלה הכושלת של ארצות-הברית שתומכת בישראל, ועל המיתון בגרמניה, ועל המיתון ביפן ועל שער החליפין ושער הדולר שהולך ונחלש. ואני אומר לך: גן-עדן בישראל, איזה יבוא.

אלי דיין (העבודה):

יש גידול בצמיחה, יש גידול ביצוא, יש ירידה באבטלה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

יש גידול ביבוא.

דן תיכון (הליכוד):

יבוא ויאמר שר האוצר: זה נכון שיש גידול חסר תקדים ביבוא, אבל גם היצוא גדל. ואכן היצוא גדל, אבל היבוא גדל פי כמה וכמה, ולכן הגירעון המסחרי עבר את הקו האדום.

אנחנו לא דיברנו על ההפרטה. אדוני שר האוצר, מה קרה להפרטה שלך מאז כישלון הנפקת בנק הפועלים, הנפקת בנק לאומי, הנפקת "שיכון ופיתוח"? מה קרה? למה אתה לא מפריט מאז? – ססמתך במערכת הבחירות.

מה קרה לקופת-חולים שקרסה ונפלה? לא אני אומר זאת – ראש הממשלה. אתה הצעת למנות כונס נכסים, לא אני. קופת-חולים עם 3.3 מיליוני מבוטחים, חבר הכנסת אלי דיין, הפקרנו אותם.

אלי דיין (העבודה):

אתה מתנגד בקלות?

היו"ר ס' טריף:

אני מוסיף לו זמן כי אתה כל הזמן מפריע, לא יעזור לך כלום.

דן תיכון (הליכוד):

שר האוצר אומר, שכל שבוע אני נושא אותו נאום. אני מציע לו לבדוק פעם אחת ולראות את השוני, אבל הוא חושב שכל שבוע ישתנה מצב הכלכלה. הוא חושב שאם הוא יאמר לכולם שמצב הכלכלה שפיר והצמיחה קטנה על-פי התחזיות של הנגיד מאתמול מ-5.4% ל-5%, ואם הוא יאמר שזה 6%, אז יהיה טוב כי הוא אומר – לפי דעתו כל שבוע אני צריך לשנות את דעתי על מצב הכלכלה.

שר האוצר א' שוחט:

לא. אני טוען שדברייך אף פעם אחת לא קשורים למציאות.

דן תיכון (הליכוד):

מה אני יכול לעשות? גם אמרת שהבורסה ירדה והיא לא ירדה, נכון? אמרת שהיא עלתה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

פרס אמר.

דן תיכון (הליכוד):

נדבר על מדיניות השכר, חבר הכנסת דיין. שמעת מה שאומר נגיד בנק ישראל?

אלי דיין (העבודה):

אתה בעד מיסוי הבורסה?

דן תיכון (הליכוד):

אין על מה למסות. שם נצברו הפסדים מחמש שנים.

היו"ר ס' טריף:

מה אתם שואלים אותו שאלות? מה אתם רוצים ממנו? אחר כך אי-אפשר להוריד אותו מהדוכן.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין, כאשר הוא יהיה שר האוצר בעוד שנתיים אז תשאל אותו את כל השאלות.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת ויינשטיין לא יסכים.

דן תיכון (הליכוד):

נבוא אליך לבוררות.

חיים דיין (צומת):

הוא אמר לי שהוא לא מועמד, הוא לא מסכים.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו בעד חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

ברשותך, נחזור ונהיה רציניים.

אומר נגיד בנק ישראל: אני לא יודע מה קורה לשר האוצר. הוא משלם תוספות שכר. נשתבשה בינתו. 5% תוספת ריאלית ב-1994. ובכל מקום הוא מזהיר את שר האוצר: מה קורה לך בתחום השכר.

תעשיות ביטחוניות. אני לא חושב שהמצב של התעשייה האווירית, התעשייה הצבאית ורפא"ל שופר ב-1994.

כבר דיברנו בשבוע שעבר על המדיניות המונטרית ועל הריביות שעלו. למשל, העלאת הריבית בפעם האחרונה גרמה למשקיעים בבורסה הפסד בהיקף של 10 מיליארדי שקלים. מה זה ביני לבינך, חבר הכנסת דיין? אתה בוודאי היית בתוכם.

אלי דיין (העבודה):

תתקיף את הנגיד. שר האוצר התנגד.

דן תיכון (הליכוד):

לא הזכרנו רבותי את 611 ו-533 ואת התופעות של מושחתות ציבורית שנתגלו בדוח מבקר המדינה ואת שיטת הפרוטקציה והפתקים שפשטה במשק. לא דיברנו על טוהר המידות ועל דוחות גרועים של הפירמות במשק ועל מחלפים שהתחילו לבנותם ולא משלימים אותם.

אלי דיין (העבודה):

זה לא בסדר. בעניין הזה – – – את הממשלה.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין, שמעת על הפתקים והסטייקרים שמפיצים: נמאסתם מן הפקקים. פותחים את כל הכבישים במדינת ישראל – אומרת מבקרת המדינה – וזה טוב, אתם עושים הרבה יותר ממה שאנחנו עשינו, כי הרי אתם גומרים את מה שאנחנו התחלנו, אבל במשך שנתיים ימים לא גמרתם כביש אחד, אפילו את "נתיבי איילון", ואת השלטים שבהם אתם מסיימים כבר הורדתם, ואנחנו עוד נוסעים בכבישים משובשים ומקווים שתגמרו. למען השם, תגמרו, ותאפשרו לנו להגיע הביתה.

היו"ר ס' טריף:

עובדים לאט כי הגשרים נופלים.

דן תיכון (הליכוד):

והגשרים נפלו ואין אשמים, ואשם אותו בן-אדם שעבר מתחת לגשר ונהרג באותו יום. היו שלושה כאלה כמדומני.

לכן, אדוני, מאחר שאני צריך לסיים – – –

אלי דיין (העבודה):

תגיד איזו מלה טובה, תהיה הגון.

דן תיכון (הליכוד):

את זה אני משאיר לך. יעלה לכאן שר האוצר ותשמע איך הכול בהיר, והוא גם יצליח לשכנע אותך שלהפסדים בבורסה אין בכלל השפעה על המשק, ואתה, חבר הכנסת אלי דיין, עושה כל יום את הכפולות ורואה כמה הפסדת ואומר לעצמך: איזה טיפש הייתי.

אלי דיין (העבודה):

— — —

דן תיכון (הליכוד):

יש לך, ברוך השם. אין אחד שאין לו. אין אזרח במדינת ישראל שאין לו.

אלי דיין (העבודה):

בעניין של קופות גמל.

דן תיכון (הליכוד):

אין לך הפסדים? תסתכל בתשואות של קופות הגמל שלך. במחצית השנה – רק 6.5% הפסד ריאלי. אני לא צוחק, רבותי, אני לא צוחק.

אלי דיין (העבודה):

זה נכון.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה לומר לך, אדוני שר האוצר, הגעת לתפקידך והיו לנו ציפיות, שנינו באותו גיל, לשנינו עבר דומה, בחלקים מסוימים יש גם עבר משותף. אנחנו ציפינו ומצפים, ואנחנו מתחילים להיות מאוכזבים, ואולי יותר ממאוכזבים. אולי אנחנו גם מתגעגעים לימים שלפני הורדת הליכוד מן השלטון. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. אדוני שר האוצר, בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

חיכינו הרבה שנים.

דן תיכון (הליכוד):

זה בדיוק מה שאנחנו אמרנו היום לפני שנתיים, שתחכו הרבה שנים.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בעצם כשישבתי ושמעתי את נאומו של חבר הכנסת תיכון חשבתי, באיזו צורה אני צריך לענות. האם לענות בנימה פולמוסית, כפי שהוצגו הדברים על-ידו – לא לדייק בעובדות, להגיד דברים שהם נוחים פוליטית, לא להתייחס למציאות, לשאת נאום שהוא בלתי רלבנטי למספרים ולעובדות? אף שכלכלה היא מדע שאיננו מדויק, יש בו הערכות, יש בו ציפיות, יש בו הרבה מאוד פסיכולוגיה.

בכל אופן, אנחנו נמצאים היום שנתיים לאחר קום הממשלה. אנחנו בהחלט יכולים – לגבי חלק מהדברים שאליהם הוא התייחס – לבדוק ולראות, אכן מה קרה. האם הפעולה בתחום הכלכלי של הממשלה, אשר כיוונה ליעדים מסוימים ברורים, אכן נתנה את התוצאות המקוות?

למרות תצפיותיו והנחותיו של חבר הכנסת דן תיכון, לא אבוא לכאן ואגיד: הכול שפיר, אין שום בעיה. אני בחרתי לא בנאום הפולמוסי.

דן תיכון (הליכוד):

מצומת-שפירים.

שר האוצר א' שוחט:

אני לא אתייחס בנאום פולמוסי. אני אגיד את העובדות כפי שהן. אני אגיד מה היו היעדים. אני אומר מה היו המטרות, ואני גם אתייחס לתוצאות.

הממשלה הזאת קמה כאשר נושא מסוים הציק מאוד לציבור הישראלי, היה בו אלמנט של רגישות מכל הכיוונים. הממשלה הקודמת היתה חסרת יכולת להתמודד עם הבעיה. הממשלה הקודמת התייחסה לנושא כאל גזירה משמים. הממשלה הקודמת וספר התקציב שהיא הגישה ב-1992 אמרו, שהאבטלה, לא רק שלא תרד מ-11.4%, אלא במשך שלוש השנים הבאות היא תעלה. הדברים נמצאים כתובים, רשומים –

דן תיכון (הליכוד):

כי העלייה תגדל.

שר האוצר א' שוחט:

אני לא הפרעתי לך, אל תפריע לי.

– בספר התקציב שהוגש על-ידי שר האוצר הקודם באישור הממשלה.

בואו ונבדוק מה קרה באותו תחום שהיה מרכזי מבחינת פעילותה של הממשלה, והוא מספר המובטלים. אנחנו הגענו לרמה של אבטלה שעדיין יש לרדת ממנה. ברבעון הראשון של השנה הזאת – ל-8.2%, כאשר ספר התקציב של הליכוד דיבר על סביבות 13% של אבטלה בשנה הזאת שאני מדבר עליה. והרי כל אחד יודע שהמספרים האלה הם לא מבית-מדרשה של הממשלה; הם באים ממוסדות שעוסקים בעניין יום יום ושעה שעה.

משה קצב (הליכוד):

יש סגר על השטחים.

שר האוצר א' שוחט:

זה לא שייך לסגר, מכיוון שמעבר לסגר הביאו גם עובדים זרים לעבוד.

במשך שנתיים נוצרו 230,000 מקומות עבודה חדשים. שיעור האבטלה ירד מ-11.4% ל-8.2%. ואני חוזר ואומר, לא רק שהוא ירד ל-8.2%, אלא ההנחות הנפלאות של ממשלת הליכוד בספר התקציב, ששיעור האבטלה יהיה 14% ב-1996, מראות רק איזו ממשלה היתה ומה אנחנו עשינו בעניין הזה.

דן תיכון (הליכוד):

כמה עלו השנה לעומת 1991?

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת תיכון, אני באמת מבקש: אני לא הפרעתי לך, אל תפריע לי. אמרתי שאני אשאר צמוד לעובדות. לא אגיד מלה אחת לא נכונה מבחינת המספרים. זה הכול.

הממשלה אמרה שזה נושא ראשון ומרכזי. אבל מה שיותר חשוב, ירידת האבטלה, יצירה של 220,000 מקומות עבודה בשנתיים ומשהו, נבעו מצמיחה של המשק, נבעו מהעובדה שיש יותר פעילות.

אתם רוצים לדעת בכמה גדל היצוא? – בשנתיים האלה גדל היצוא התעשייתי ב-35%. לא היו לזה דוגמה, אח ורע, מאז קמה המדינה. ולשמחתי הרבה, אתמול או שלשום פרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה את נתוני היצוא של המחצית הראשונה של 1994, ועל כל הגידול הנפלא הזה יש גידול נוסף של 8% ביצוא הכללי. אני חושב שהיצוא התעשייתי יותר גדול. עדיין לא ראיתי את הניתוח.

ובכן, מה אנחנו רוצים? יש לנו משק שצומח בצורה יוצאת מן הכלל. יכול להיות ויכוח לקראת מה אנחנו הולכים. ההנחה של בנק ישראל ושלנו היא, שהצמיחה בהיקף של כ-5% מהתוצר תימשך. אנחנו מובילים בעולם המפותח בקצב הצמיחה. אנחנו מובילים לעומת גרמניה, ששם יש גידול שלילי; אנחנו מובילים לעומת צרפת, ששם יש גידול שלילי; אנחנו מובילים לעומת איטליה, לעומת הולנד, לעומת שבדיה. בארצות האלה הגידול הוא בין 0.5% ל-1%, ושיעור האבטלה עולה. בעולם כזה, המדיניות של הממשלה ומדיניות השלום יצרו מצב שבו יש ירידה במספר המובטלים, גידול בתוצר, הגדלה ביצוא.

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת תיכון ורבותי חברי הכנסת, אלה מספרים, אלה דברים שאי-אפשר להתווכח אתם. אלו לא מחשבות שאנחנו רוצים שכך יקרה, אלא כך אכן קרה.

שמעתי את חבר הכנסת תיכון. אני מציע לך, חבר הכנסת תיכון, להקשיב למספרים. אני רוצה לדבר על נתונים בתחום התשתית. טענת שאנחנו לא נשנה סדרי עדיפויות ולא נלך לכיוון התשתיות. כדי שהדברים יהיו ברורים, אתן לך מספרים ברורים על תקציב המדינה ותקציב חברות התשתית במחירים קבועים. כלומר, אין כאן נושא של אינפלציה, אלא במחירים קבועים. ואתה יודע כמוני שמדינת ישראל וממשלות ישראל חטאו בהשקעות בתשתית, הן חטאו בצורה קטסטרופלית.

תקציב הכבישים השנה יהיה 1.84 מיליארד שקלים במחירים קבועים; ב-1986 התקציב היה 150 מיליון.

דן תיכון (הליכוד):

ב-1986 היתה ממשלת פרס.

שר האוצר א' שוחט:

הכול ידוע לי, מי היה בממשלה ומי לא. אתם ישבתם 15 שנים בממשלה, אתנו תקופת זמן מוגבלת, וגרמתם להרס התשתית של מדינת ישראל. לא רק שלא היתה תשתית, גם לא היו תוכניות לעשות תשתית. אני אתן לך ולחברי הכנסת את המספרים בכמה תחומים. אפשר לבדוק את המספרים האלה. הם לא פוליטיים, הם עובדות.

תקציב הכבישים ב-1991, נדמה לי שאז היתה ממשלה שבה שלט הליכוד עם קואליציה בלי מפלגת העבודה, תקציב הכבישים כולו, גם של מע"צ, גם של משרד התחבורה, וזה אחרי שיפור, היה 983 מיליון שקלים. התקציב לכבישים ב-1994, כלומר כעבור שלוש שנות תקציב, הוא 1.84 מיליארד שקלים, כלומר כפול, באותם מחירים, ללא אינפלציה. ועם ישראל צריך לדעת, שאם הוא עומד בפקק, זה מפני שאתם לקחתם את הכסף והשקעתם אותו איפה שלא צריך היה להשקיע אותו. זה הסיפור האמיתי. ולא היה אכפת לכם מהתשתיות.

דן תיכון (הליכוד):

הוא מושקע בקיבוצים, בקופת-חולים.

שר האוצר א' שוחט:

אז אל תלין אם אתה נוסע מרמות בפקק, מכיוון שהממשלה שאתה תמכת בה התנהגה באופן שערורייתי לגבי התשתיות.

רון נחמן (הליכוד):

הכול בקיבוצים היום, שר האוצר, הכול בקיבוצים.

שר האוצר א' שוחט:

כל זה סיפורים, אתה יודע. תשמע את המספרים. תאמין לי, אולי זה יעשה לך משהו.

מים וביוב. בשנת 1991 – 159 מיליון שקלים; ב-1994 – 659 מיליון שקלים. כלומר, התקציב למים ולביוב גדל למעלה מפי ארבעה. חבר הכנסת רון נחמן, כראש מועצה, שנבחר עם ראשי רשויות, יודע שהיה תקציב לביוב שלא ניצלו אותו. לא ניצלו אותו, מפני שהממשלה הציבה תנאים שלפיהם לא היה אפשר לנצל אותו.

אזורי תעשייה. כולנו רוצים אזורי תעשייה, גם אתה, חבר הכנסת תיכון. עסקת בעבר בעניין, כשהיית בחור צעיר יותר והיית עוזרו של חיים בר-לב. ב-1991 – 61 מיליון שקלים. ב-1994 – 233 מיליון שקלים; פי ארבעה. ואגלה לך סוד, הערב יש לי פגישה עם שר התעשייה והמסחר, והוא מבקש גידול בתקציב לשנה הזאת, ואני מניח שאני אעשה משהו בעניין. כלומר, נעמוד על 300, 300 ומשהו מיליון שקלים. איפה היתה ממשלה שלא עניינו אותה כבישים, לא מים, לא ביוב ולא תעשייה?

דן תיכון (הליכוד):

והדירות? כמה דירות אתה בנית השנה? כמה בנית לפני שנה?

שר האוצר א' שוחט:

הרי אתה יודע, ואני שמעתי אותך בוועדת הכספים אלף פעמים, שלא צריך לבנות דירות. אז אל תצעק.

דן תיכון (הליכוד):

מה לא צריך?

שר האוצר א' שוחט:

תיירות. ב-1991 היה סכום פנטסטי במחירי 1994, 38 מיליון שקלים. אמר לי שר התיירות הקודם: תאמין לי, הייתי רוצה להיות שר התיירות כשאתה שר האוצר.

היו"ר ע' עלי:

שר האוצר, אני מציע שתתחיל לסיים. זמנך תם.

שר האוצר א' שוחט:

אני מסיים מייד. אמר לי שר התיירות הקודם, חבר הכנסת גדעון פת: הייתי שמח, מאושר, אילו הייתי שר התיירות אצלך, מכיוון ששר האוצר הקודם ואני לא רק שלא עשינו ביחד שום דבר, אלא גם לא דיברנו. ובכן, אתן לך את המספר, חבר הכנסת תיכון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מי היה אז שר האוצר? מודעי?

שר האוצר א' שוחט:

אינני יודע מי היה אז שר האוצר.

ובכן, תשתית לתיירות, ב-1991 – – –

דן תיכון (הליכוד):

מה אומרים לך שמעון שטרית, אורה נמיר?

שר האוצר א' שוחט:

למה אתה מפריע לי? אתה רוצה לשבש את העובדות? תשתית לתיירות – סכום ענקי, 38 מיליון שקלים לכל מדינת ישראל בתקציב 1991. אולי תנחש כמה יש השנה, חבר הכנסת תיכון? מאחר שלא תוכל להגיד את המספר, כי הוא יגרום לך עוגמת נפש מבחינת ההבדל, אני אומר אותו. השנה יש 200 מיליון שקלים לתשתית לתיירות, לעומת 38 מיליון שקלים ב-1991. אלה העובדות, ולא שום דבר אחר.

אמרת משהו על נושא ההפרטה, חבר הכנסת תיכון. יש לי כל הרשימה של 1993. יש לנו בעיה ב-1994, זה נכון. אבל ב-1991 וב-1992 היקף ההפרטה היה פחות ממיליארד שקלים. אני יכול להגיד לך, שב-1993 מכרנו בנקים וחברות ממשלתיות בסכום של 3.2 מיליארדים, פי שלושה ממה שהיה ב-1992, כשהתחלתם או חשבתם על תוכנית ההפרטה. מובן שבנקים לא מכרתם, חברות לא מכרתם, הכול היה בבחינת דיבורים ובבחינת קשקוש אחד גדול.

דן תיכון (הליכוד):

כמה הפרטתם ב-1994?

שר האוצר א' שוחט:

אמרתי שב-1994 יש בעיה, בגלל הבעיה בשוק ההון.

דן תיכון (הליכוד):

אאה, וב-1991 לא היתה בעיה?

שר האוצר א' שוחט:

ב-1992 לא היתה בעיה. לא מכרתם אף בנק אחד, רק דיברתם על הבנקים. לא עשיתם חקיקה, לא מכרתם, לא עשיתם שום דבר. הכול היה בבחינת קשקוש אחד גדול. ואם אתה רוצה, אגיד לך: בשנת 1993 אנחנו מכרנו חברות ב-1.2 מיליארד שקלים, ובנקים ב-2 מיליארדי שקלים.

רון נחמן (הליכוד):

לאן הלכה התמורה?

שר האוצר א' שוחט:

אני רוצה להגיד דבר נוסף. את כל זה עשינו, חבר הכנסת תיכון, תוך כדי הקטנת הגירעון, ואתה יודע שזה טוב למשק, ותוך כדי הורדת מס. מה שאמרת פשוט לא נכון. היתה הורדה במס הכנסה, לא רק ב-1991, אלא גם ב-1 בינואר 1994. נכון שיש הסטות בכיוונים אלה או אחרים. הביטוח הלאומי יקל על החלשים, חבר הכנסת תיכון. אלה שמרוויחים עד מחצית השכר הממוצע, ששילמו 5.3% לביטוח לאומי, ברגע שיעבור החוק – והוא יעבור תוך יום-יומיים – ישלמו רק 2.7%.

דן תיכון (הליכוד):

אמרת שהוא לא יעבור.

שר האוצר א' שוחט:

הוא יעבור. האם אפשר לדעת מי דאג לחלשים? האם אפשר לדעת מי חשב על עזרה לחלשים? מכיוון שמס הכנסה לא מוריד מהחלשים, שכן 45% לא משלמים בכלל מס הכנסה, באנו ואמרנו: הביטוח הלאומי שישלמו החלשים יהיה 2.7%, במקום 5.3%. כלומר מחצית, בקטע הנמוך, וזה כדי לעזור לחלשים, כדי לעזור לאלה שאכן צריכים לקבל עזרה.

אני אסיים ואומר: יש בעיות, יש בעיות מסוימות, מבניות, אבל יש לנו משק וכלכלה שהלוואי שימשיכו כפי שזה היה בשנתיים האחרונות גם מבחינת סדרי עדיפויות – לא דיברתי על הגדלת תקציב החינוך בקרוב ל-50% – גם מבחינת התשתיות, גם מבחינת גידול היצוא, גם מבחינת ירידת האבטלה, גם מבחינת ההשקעות הנכונות בתשתית, ואני חושב שאנחנו עושים בכלכלה מעשה שלא היה כמותו הרבה שנים.

הממשלה יכולה להתגאות בביצועים הכלכליים שלה ויכולה להיות שמחה אם אכן בשנתיים הבאות הדברים יהיו כך.

היו"ר ע' עלי:

תודה. מה אתה מציע?

שר האוצר א' שוחט:

אני מקווה שחבר הכנסת תיכון יסתפק בהצעתי, שכן – – –

דן תיכון (הליכוד):

לוועדה.

שר האוצר א' שוחט:

– – – ואם הוא רוצה לוועדת הכספים – אין לי בעיה.

היו"ר ע' עלי:

אתה מבקש מליאה, לא ועדה. סליחה, אתה מבקש דיון במליאה, השר הציע ועדה, וחבר הכנסת רון נחמן מבקש להסיר.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שר האוצר, שמעתי את הסקירה היפה שסקרת בפני הכנסת, אבל אני רוצה לומר לך, אדוני השר: באמת השתנו סדרי הקדימות במדינת ישראל. כמה שנים עוד תתקיפו את הכסף שהלך להתנחלויות?

אני מודיע לך, בתור חבר ועדת הכספים, כאשר אני רואה מה אתם מזרימים לקיבוצים, אני רואה מה אתם מזרימים לאגף להתיישבות, אני רואה דרך משרד החקלאות – – –

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת רון נחמן, אולי תגיד לי – – –

רון נחמן (הליכוד):

— — — דרך משרד החינוך והתרבות, דרך משרד הבינוי והשיכון — — —

דן תיכון (הליכוד):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

— — — דרך כל המשרדים. העדיפות האמיתית היום היא הקיבוצים, ומה שאתם עומדים לעשות — — —

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת תיכון.

רון נחמן (הליכוד):

— — — זה לקחת — — —

היו"ר ע' עלי:

סליחה רגע, סליחה. חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

שר האוצר א' שוחט:

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

סליחה, רבותי. חבר הכנסת דן תיכון. חבר הכנסת רון נחמן ממתין שעה, הוא רוצה לדבר, ואתה מפריע לו.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להבהיר באופן חד-משמעי, שסדר העדיפויות שאני רואה אותו כחבר ועדת הכספים הוא כך: העברת מיליארדים לקופת-חולים, ועכשיו עם חוק שיעביר להם גם את הכסף, העברת כמה מיליארדים לקיבוצים, עם לקיחת אדמות המדינה, של המדינה, למכור אותן, ולכסות את חובות הקיבוצים. אני רואה את המשבר בקרנות הפנסיה ואת הבורסה שנפלה. אף מלה על הבורסה לא שמענו. הבורסה – מאות אלפים בתי-אב בארץ הזאת, עכשיו, מסתכלים לעבר הכנסת ושואלים: מה קרה לחסכונות שלנו, בהשקעות סולידיות של קופות גמל, בהשקעות סולידיות של איגרות חוב? אף מלה לא שמעתי.

נכון, נעשו דברים גדולים בארץ, אדוני שר האוצר, עשיתם דברים גדולים, אבל הדרך ארוכה ארוכה לעומת ההבטחות שהבטחתם לפני שנתיים, לפני הבחירות. אני מקווה שהממשלה תגיע לסוף דרכה במהרה ואז נראה את התוצאות האמיתיות. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת דן תיכון, שר האוצר מציע להעביר לוועדת הכספים. אתה מסכים?

דן תיכון (הליכוד):

מסכים.

היו"ר ע' עלי:

ובכן, מי בעד העברתה של הצעתו של חבר הכנסת דן תיכון על תפקוד הממשלה בתחום הכלכלי, לוועדת הכספים של הכנסת – יצביע.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 15

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 15, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט להעביר את הצעתו של חבר הכנסת דן תיכון לוועדת הכספים של הכנסת.

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (הגבלת שיעור קנס), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ח' דיין)

היו"ר ע' עלי:

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (הגבלת שיעור קנס), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת דיין. זו הצעת חוק א'תרג.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, החוק שאני בא להעלות היום מדבר על עונשים כפולים ומכופלים על אותה עבירה שעבר נהג אם בשוגג אם בכוונה. אין לי ספק כי הנהג חייב לשלם על העבירה שביצע, אך השאלה הנשאלת על-פי דין היא, האם האדם צריך לקבל כמה עונשים על עבירה אחת?

בשנה שעברה העלו את סכום תשלומי הקנס, ואף יש עבירות שבהן הוכפל הסכום. בעבירות הקלות, כמו חנייה, הסכומים – עד 45 שקלים, לעומת עבירות קשות הנזכרות בדיני התעבורה בתוספת השנייה, השלישית, והרביעית, אשר חלקן מחויבות גם בשלילת רשיון, ואפילו קנס עד 500 שקלים.

הייתי רוצה לחלק את גזר-הדין לשניים: 1. סמכותו של השוטר, לאחר שראה את העבירה וגזר עליו את הקנס; ולמה כוונתי? סמכותו של השוטר היא, לפעמים, יותר מאשר של שופט. ברגע שראה עבירה של נהג הוא עוצר אותו, בודק את רשיונותיו, גוזר עליו את גזר-הדין במקום, ונותן לו את הדוח, הודעה לתשלום עד 30 יום. לעומת זאת, יש אנשים שמוזמנים לבית-הדין, זה אורך ארבעה-חמישה חודשים, ויש עוד סוג של אנשים שמבקשים, בעקבות הגשת הדוח על-ידי שוטר, להגיע לדיון בפני שופט.

בשנת 1993 נרשמו במדינת ישראל 1,136,000 דוחות תנועה. 51% שילמו בתוך 30 יום; 48.9% לא שילמו את הדוחות במועד, וחלקם נגררים עד עצם היום הזה. 0.1% ביקשו להגיע בפני שופט, כאשר מהסך-הכול, אדוני השר, 200,000 הזמנות – לבית-הדין לתעבורה.

היום ניתנת אפשרות למקבל הקנס לשלם את הדוח בתוך 30 יום, ואם לא שילם יוכפל הקנס. יש מקרים רבים שבהם מודבקים הדוחות על הרכב החונה אך מסיבות מסוימות אינם מגיעים לידי הנהג ומוכפלים בכל תקופה. יש מקרים שבהם מקבל הדוח פונה לבית-המשפט ובינתיים הוא חויב לשלם, לפני שנראה הצדק, ואם לא שילם במועדו, לפני פסק-הדין, ישלם כפל קנס. לאחר 180 יום, אם לא שילם, יעלה התשלום מהקרן בכל תקופה ב-50%.

יש נהגים, כאשר מגיע יום קבלת הרשיון, שמגיעים לסכומים שאין ביכולתם לשלמם, עד כדי אלפי שקלים שנעשו בגין דוח שמחייב עשרות שקלים.

החוק שאני מבקש לאשר אותו, חברי הכנסת, מדבר על הכפלה אחת. למה כוונתי? אם אדם קיבל דוח עד 300 שקלים, יוכפל לו פעם אחת. אני לא בא להקל עם הנהגים שקיבלו את העונשים. יוכפל פעם אחת, אבל לא יוכפל כל חצי שנה ב-100% ואחרי חצי שנה עוד פעם ב-100%, ואני מדבר 100, ושוב 100, ושוב 100. תבינו. האם יש בכלל ריבית כזאת במדינה, שמסוגלת לקבל כל-כך הרבה הצמדות כמו בדוחות התנועה?

הטענה שלי אחת ויחידה; דוח יוכפל פעם אחת, וכל חצי שנה, מקסימום, אדוני השר, זאת הצעתי, יקבל עוד 10% מהקרן – – –

אלי דיין (העבודה):

למה לא צמוד?

חיים דיין (צומת):

בדקתי עם מענ"א – המחלקה לעיבוד נתונים אוטומטי – במטה הארצי, והם אומרים שיהיה מסובך מאוד לקבל את טבלאות ההצמדה ולראות מה הסכום שאדם יצטרך לשלם ביום הפירעון. הם אמרו: לא, אנחנו מעדיפים להתעסק עם דברים הרבה יותר קלים.

אלי דיין (העבודה):

מה כתוב בחוק היום? – תיווסף ריבית פיגורים.

היו"ר ע' עלי:

חברים, בואו נצביע, אין לנו זמן.

חיים דיין (צומת):

יקבל ריבית פיגורים – – –

היו"ר ע' עלי:

יש לנו סדר-יום עמוס.

חיים דיין (צומת):

– – – יקבל כפל קנס, הרי אנחנו יודעים זאת. אזרחים פונים אלי ואליך.

היו"ר ע' עלי:

עוד מעט תוכל לעלות לדוכן ולומר את כל מה שעל לבך. למה בקריאות ביניים? תעשה את זה בצורה מסודרת.

חיים דיין (צומת):

אדוני השר, עצם העובדה שאנחנו מעלים, כאן, את נושא הצעת החוק – אני מוכן שהחוק הזה יגיע לוועדה, ונעשה שם את הפשרות ואת המלחמות. יכול להיות שאנחנו, עם כל חברי הבית, נצטרך

לשבת בוועדה, נראה את הדברים, אולי נבחן אותם אחרת עם כל הנציגים הנוגעים בדבר, עם משטרת ישראל, עם מענ"א, עם חברי הכנסת ועם משרד הרישוי לרשיונות הרכב.

אני חושב שזאת הדרך הטובה ביותר לבוא ולתקן מצב עובדתי שאנחנו חייבים לתקן אותו היום. תודה רבה, אדוני היושב-ראש; תודה רבה, אדוני השר.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים דיין. שר התחבורה, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מעניין לראות איך מתנהגת הכנסת ביחסה לתאונות דרכים. כשדנים על תאונות, כל העם קופץ וצועק: צריך להעניש, צריך לעשות, צריך להשמיד, להכות. למחרת באים ומציעים הצעות, יהודים רחמנים בני רחמנים: בוא נתחשב. מה קרה, אתה מציע להתחשב במי שלא שילם קנס? אם הוא רוצה ללכת לבית-משפט, הדרך פנויה לפניו. יגיד שהוא רוצה ללכת לבית-משפט, לא רוצה לשלם את הקנס, כיוון שעשו לו עוול – כל הכבוד, הדרך פתוחה בפניו, אין חובה שהוא ישלם את הקנס אם הוא עומד על דעתו ללכת ולהישפט.

דרך אגב, הזכרת משהו. אני מודיע לך: רק בתקופה האחרונה, עם שר המשפטים, הוספנו תשעה שופטי תנועה מתקציב משרד התחבורה כדי לקצר הליכים, והיום, בתוך חודש, אם אדם מקבל דוח, הוא הולך לבית-משפט, באותן עבירות שעליהן נשפטים בבית-משפט, או בעבירות שעליהן מקבלים קנס אבל האדם רוצה ללכת לבית-משפט. לפעמים השופטים מחכים – הם שופטים גם אחר-הצהריים, מה שלא היה מעולם בבית-המשפט – וזה סידור שעשה שר המשפטים יחד אתנו, יחד עם שר המשטרה, שנקצר את ההליכים כדי שזה יהיה גורם מרתיע. אם זה בא אחרי שנתיים, אין לזה שום ערך.

אדוני, חבר הכנסת חיים דיין, מה שאתה מציע עומד בסתירה לחוק סדר הדין הפלילי. אם הכנסת רוצה שיהיו לנו חוקים שונים, הדרך נתונה. אם רוצים שבקנס של תעבורה, דינו אחד, ובקנס בנושא אחר, דינו אחר – בבקשה. אני חושב שזה שיבוש כל ההליכים.

חיים דיין (צומת):

כנראה לא הבנת אותי.

שר התחבורה י' קיסר:

אמר לי יושב-ראש הכנסת לא להפריע, ואני לא הפרעתי לך.

בחוק סדר הדין הפלילי כתוב, שאם הוא לא שילם, מכפילים פעם אחת, לא כמו שאמרת – כל פעם מכפילים. מכפילים פעם אחת, ואחר כך הוא רק משלם ריבית פיגורים. זה כל הסדר היום.

חיים דיין (צומת):

אדוני השר, זה לא נכון. תבדוק, אני בדקתי.

שר התחבורה י' קיסר:

גם עבורי בדקו, אני לא מדבר מעצמי.

חיים דיין (צומת):

כל 180 יום – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת חיים דיין, הפרוצדורה היא כזאת, כדי שתדע את התקנון: אם השר מתנגד להצעה שלך, אתה יכול לקבל אחר כך את זכות הדיבור.

שר התחבורה י' קיסר:

אני קצת לא מבין את קו המחשבה שלך. מה לך להילחם על מי שלא משלם או מפר חוק? אנחנו עוד מעט נראה שכל חוק הופך למרמס. מדוע? תמיד יש מליצי יושר. כל אחד מחפש את הקטע שבו הוא חושב שהחוק הוא גזירה, כאילו אנחנו בגלות. הדרך הכי פשוטה: קיבלת קנס, תשלם אותו; אם אתה חושב שעשו לך עוול, תפעל כנגדו. אבל לא תהיה במצב שלא תשלם את הקנס, ואנחנו, חברי הכנסת, שאמונים על שמירת החוק, מחפשים דרך להקל עליו שלא ישלם את הקנס. זה לא הגיוני.

גם להצעה השנייה שלך אני מתנגד. הוא מציע בתיקון השני לקבוע בפקודת התעבורה הוראה שלפיה לא יחודש רשיון נהיגה אלא אם כן שילם בעליו כל קנס בגין עבירת תעבורה שהוטל עליו. יש תקנה כזאת. יש לי כוח כשר התחבורה למנוע חידוש רשיון אלא אם כן שילם את הקנס, ואין צורך בתקנה על תקנה. אני מבין שכל חבר כנסת רוצה לחדש, וזו באמת זכותו, אבל לא צריך להכביד. יש תקנה כזאת ששר התחבורה יכול למנוע חידוש רשיון. למשל, עשיתי הסדר עם ראש עיריית תל-אביב הקודם צ'יץ', שנעזר לו לגבות את הקנסות במשרד הרישוי; שיקים תחנה אצלי ונשלח כל מבקש רשיון, שעדיין יש לו פיגורים בתשלום קנס על חנייה, לעירייה – במשרד שלנו, בפנים, תחת הכותרת

של העירייה, כדי לעזור לו. לזה אני מוכן, שוב מתוך אותה גישה: לשמור על החוק ולשמור על הסדר, במיוחד בדבר שכולנו כואבים אותו, בנושא תאונות הדרכים.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני בעד להסיר, אבל – – –

היו"ר ע' עלי:

אבל לספור אתה יודע עד עשר.

שר התחבורה י' קיסר:

כן. אם הוא ירצה להעביר לוועדה – – –

אלי דיין (העבודה):

נעביר לוועדה.

חיים דיין (צומת):

אני רוצה לתקן משהו.

היו"ר ע' עלי:

בשביל מה לך לתקן? יש לך רוב כרגע. תלמד משהו. אם אתה רוצה, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

הלוא אתה רצית להעביר לוועדה, נעזור לך שתעביר לוועדה, ושם יגידו לך: לא.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר התחבורה. חבר הכנסת דיין, יש לך זכות תשובה.

חיים דיין (צומת):

הצבעה.

היו"ר ע' עלי:

אני מודה לך שאתה מוכן.

רבותי, מי בעד אישור הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (הגבלת שיעור קנס), של חבר הכנסת חיים דיין, והעברתה לוועדת הכלכלה של הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה?

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (הגבלת שיעור קנס),

התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 6, אחד נמנע. ובכן, הוחלט להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

שאלות לשר התחבורה.

תאונות הדרכים

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר התחבורה ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

פורסם כי מספר ההרוגים בתאונות דרכים בישראל, ביחס למספר כלי הרכב, גבוה יותר מאשר במדינות מערביות אחרות.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונות הידיעות האמורות?

2. אילו אמצעים יינקטו כדי להקטין את מספר תאונות הדרכים בישראל, אשר הפכו מכת מדינה?

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת אלי דיין, השאלה שלך: האם מספר ההרוגים בתאונות דרכים, ביחס למספר כלי הרכב אצלנו, גבוה? נכון, הוא גבוה. הוא גבוה, אם כי זה לא קנה המידה היחיד שלפיו עושים השוואה. אצלנו יש 19.4 תאונות על כל 1,000 כלי רכב, לעומת יפן – 8.5, אנגליה – 10.8, קנדה – 9.8, ארצות-הברית – 12.2. אבל אם אנחנו לוקחים קנה מידה, שלפי דעתי הוא יותר משמעותי – כמה הרוגים יש על כל 100,000 נפש בישראל מתאונות דרכים לעומת אותן מדינות שבהן כאילו מספר התאונות ביחס לכלי הרכב קטן יותר, הרי בהרוגים התמונה הפוכה: בקנדה יש 16 הרוגים לכל 100,000 נפש, בארצות-הברית – 17.3, באנגליה – 10.3, ביפן – 8.6, בישראל – 10.1. כלומר, אנחנו אחרי יפן לטוב, אם אפשר לדבר בלשון הזאת.

מה אנחנו עושים? זו מלחמה כוללת, ולא פעם אחת היתה לי הזדמנות, מעל הדוכן הזה, להשיב על השאלה הזאת. אני חשבתי שאם רוצים לפעול בזה צריכים לפעול כמערכת – בתשתית, בחינוך, בשפיטה, בכל הניסיונות האלה. ואכן ב-1993, בהשוואה ל-1992, יש שיפור. לצערי, בראשית 1994, במחצית הראשונה, מספר ההרוגים גדל.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, כדי לאפשר לסיעת הליכוד לא לטעון שדוחים לסוף היום את הדיון בהצעות לסדר-היום בנושא: שנתיים לכהונת הממשלה, הסכמתי להוריד, בתום לב, הצעה לסדר-היום בנושא התחבורה הציבורית. דווקא סיעת הליכוד יוצאת בהודעת גינוי נגד יושב-ראש הכנסת, שבכלל לא היה קשור לסדר-היום, ותוקפים אותו שהוא פוליטרוק, וזו הוראה של ראש הממשלה. אני רוצה להודיע באופן רשמי: לא היה ולא נברא. לא היתה שום התערבות בסדר-היום, זה נקבע כרגיל, ואני מקווה שלפחות הדיון בתחבורה הציבורית, שימנע תאונות דרכים, יזכה לטיפול נוסף. אני רוצה להודות לשר על המאמצים שהוא עושה בעניין הזה, הן במניעת תאונות והן בשיפור התחבורה הציבורית.

היו"ר ע' עלי:

מה השאלה שלך? אתה שואל למה סיעת הליכוד גינתה?

אלי דיין (העבודה):

לא. אני שואל, מה יעשה עוד בתחבורה הציבורית שיהיה גם מפתח למניעת תאונות הדרכים?

היו"ר ע' עלי:

שר התחבורה אומר שזה כלול בשאלה אחרת והוא ישיב על כך בהמשך.

שיעורי טיסה מעל כפר-סבא

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר התחבורה ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

ביום 23 ביוני 1993 השיבות על שאלתא ישירה, מס' 197, שהגשתי, אשר עניינה טיסות פרטיות הגורמות למטרד לתושבי כפר-סבא וניר-אליהו. בתשובתך נאמר, כי מקור ההפרעה בהמראת ונחיתת מטוסים בשדה-התעופה הרצלייה, במטוסי חיל האוויר ובמטוסי ריסוס.

בתלונות נוספות שהגיעו אלי והעתקן מצ"ב נטען, כי שיעורי טיסה מתקיימים מעל העיר כפר-סבא במטוסי לימוד המופעלים על-ידי חברות פרטיות.

ברצוני לשאול:

1. האם מתקיימים שיעורי טיסה מעל שטח העיר כפר-סבא?

2. אם כן – האם אין סיכון לחיי תושבי העיר בהטסת מטוסים על-ידי תלמידים מעל יישוב עירוני צפוף?

3. האם קיימות תקנות או הנחיות האוסרות לימוד טיס מעשי בשמי עיר או יישוב?

4. מה הם האמצעים לפקח על המקום שבו מתקיימים שיעורי טיסה?

5. מה הם הקריטריונים להתיר לימוד טיסה מעל יישוב עירוני?

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת זנדברג, אני חייב לציין שכבר עניתי על השאילתא הזאת מעל הבמה, ביום 23 ביוני 1993, ולא נותר לי אלא לחזור על עיקרי הדברים, ברשותך. אמרו לי שהמחשב נפל ואני צריך לענות עוד הפעם, לכן אענה עוד הפעם.

על-פי הפיקוח בשטח נמצא, כי הטיסות מבוצעות על-פי החוק ואין סיכון לחיי התושבים, וכי אין מקום לנקיטת צעדי משמעת כנגד המפעילים.

מינהל התעופה קיים ישיבה עם ראש עיריית כפר-סבא והסביר לו כי ניתנה הוראה להרים את גובה אזור האימונים, ותיבחן האפשרות להזזת אזור האימונים בנדון.

אתה יודע, כל הארץ שלנו צפופה מאוד. איפה שאתה לא נוסע או טס, יש תלונות.

אין בישראל כל חוק או תקנה הקובעים מפלס רעש מטוסים שמעליו יש לאסור את הפעילות האווירית. אולם, המשרד לאיכות הסביבה יזם בדיקה מדעית של מפלס רעש המטוסים מעל כפר-סבא. אם יימצא שהמפלס אכן חורג מגבולות מדעיים כלשהם או גורם למטרד אחר, ייזום המשרד לאיכות הסביבה, בשיתוף עם מינהל התעופה האזרחית, פעילות להזזת אזור האימונים.

תוצאות הבדיקה אמורות להיות מוגשות לנו בראשית חודש ספטמבר 1994.

המינהל לתעופה אזרחית בדק עם לא מעט מתושבי כפר-סבא והאזור, כי רובם אינם מודעים לנושא. יש אדם אחד שהוא פעיל מאוד בנושא הזה, ואין לי שום טענות כלפיו. הוא משגע את כל העולם, וזו זכותו. הוא אזרח שמותר לו להתלונן.

הבדיקה הזאת העלתה, כי רוב רובם אינם מודעים כלל לקיומה של הבעיה הנדונה.

לפי מיטב הערכתנו המקצועית, גובה של 1,000 רגל המופיע בתקנות הוא גובה בטוח ואינו מהווה מטרד. מטוסים קלים טסים בגובה זה מעל מרבית שטחה של המדינה ללא בעיות מיוחדות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר התחבורה. חבר הכנסת זנדברג, בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני מודה לכבוד השר על תשובתו. אכן המדינה צפופה לטייסים ולכלי טיס, מהטעם הפשוט שממשלת ישראל מוותרת על שטחים של המדינה.

אבל לגופו של עניין, שר התחבורה ענה פעם אחת על שאילתא זו והשיב שהמקור למטרד הוא בהמראה ובנחיתה של מטוסים בשדה-התעופה בהרצלייה ובמטוסי חיל האוויר ובמטוסי ריסוס. המידע שהגיע אלי דיבר על לימוד טיס מעל שמי העיר כפר-סבא ומושב ניר-אליהו הסמוך. השאילתא שלי התייחסה לסכנה שבלימוד טיסה מעל אזור עירוני.

לכן גם שאלתי, האם יש הנחיות, תקנות, הוראות, שמונעות טיסה על-ידי מתלמדים מעל אזור עירוני צפוף, לרבות הסכנות הכרוכות בטיסה כזאת על-ידי מי שאיננו מאומן ומיומן וכמובן אין לו עדיין רשיון בר-תוקף להטיס מטוס בכוחות עצמו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת זנדברג. שר התחבורה, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

חברי, חבר הכנסת זנדברג, אמרתי לך שנכון שמלמדים שם תעופה. מי שרוצה לטוס צריך ללמוד באיזה מקום שהוא. לצערנו, רובם ככולם של הלומדים הם מן האזור, כי שם גרים אנשים שיכולים להרשות לעצמם ללמוד טיסה.

אמרתי שלאור הבדיקה, לא של המשרד שלי אלא של המשרד לאיכות הסביבה, כדי שלא נהיה חשודים שאנחנו בודקים את עצמנו; המשרד האמון על כך הוא המשרד לאיכות הסביבה. אם הוא ימצא כי אכן הרעש הוא מעל למותר, אנחנו ננהג בהתאם להנחיות שלו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר התחבורה.

"מספר ירוק" לנכה

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר התחבורה ביום ו' בשבט התשנ"ד (18 בינואר 1994):

מפנייתו של נכה, אשר נפגע ממחלת הפוליו, נמצא כי נכים שאינם נכי צה"ל אינם זכאים לסיוע ממשרד התחבורה לקבלת מספר ירוק למונית. זאת בניגוד לנכי צה"ל הזכאים לסיוע ברכישת "מספר ירוק".

ברצוני לשאול:

1. האם נכונים הממצאים שבידי?

2. האם אין בכך משום אפליה של נכים שאינם נכי צה"ל לעומת נכי צה"ל?

3. מה ייעשה לגבי אפליה זו?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נכון הוא שיש תקנה מיוחדת המעניקה מכסת רשיונות לנכי צה"ל ולא לנכים אחרים, נכי תאונות דרכים, נכי תאונות עבודה או נכים מלידה.

האחרים נכללים בקריטריונים של הענקת רשיונות לכלל האוכלוסייה.

צמצום העסקתם של ימאים ישראלים

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר התחבורה ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

נודע לי כי עבודתם של הימאים הישראלים הולכת ומצטמצמת.

החברות הממשלתיות מסרבות להשתמש בשירותי האוניות הישראליות, והובלת דלק נעשית בדרך כלל על-ידי ספינות זרות.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה ידיעה זו?

2. האם לא נוצרת כך תלות בגורמים זרים?

3. מה הן תוכניות משרדך בקשר לעתיד הספנות הישראלית?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ידיעה זו נכונה.

2. נוצרת תלות בגורמים זרים.

3. הממשלה תומכת בענף הספנות בסכום 15 מיליון ש"ח לשנה לשנים הקרובות, במקביל לצעדי התייעלות וחיסכון של האיגודים המקצועיים וחברות הספנות. במקביל, במטענים חיוניים של דלק ופחם תשלם הממשלה את תוספת העלות של הימאים הישראלים באוניות אלו.

מצב צי הסוחר הישראלי

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר התחבורה ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

צי הסוחר הישראלי עומד בפני חיסול – כך מתריע בראש חוצות האיגוד הארצי לקציני ים; זאת בזמן שקיימת הצהרה מטעם משרד התחבורה על הקמת אקדמיה ימית ותמיכה בצי כחול-לבן.

ברצוני לשאול:

1. עד כמה יש אמת בטענות כי קיימת סכנת סגירה לצי?

2. כיצד פועל משרד התחבורה על מנת לשמור על צי לאומי כפי שקיים במדינות מערביות?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

יש אמת בטענות לגבי סכנת סגירת צי הסוחר הישראלי.

כמו כן, הממשלה תומכת בענף הספנות בסכום 15 מיליון ש"ח לשנה לשנים הקרובות, במקביל לצעדי התייעלות וחסכון של האיגודים המקצועיים וחברות הספנות.

במקביל, במטענים חיוניים של דלק ופחם תשלם הממשלה את תוספת העלות של הימאים הישראלים באוניות אלו.

ליקויי ראייה של נהגים

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר התחבורה ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

ביום שישי, 21 בינואר 1994, התפרסמה בעיתון "ידיעות אחרונות" כתבה על מחלה חשאית התוקפת את עיניהם של עשרות אלפי אנשים בצמצום שדה הראייה עד לעיוורון. אלפי נהגים על הכביש אינם מודעים לכך, ובכך הם מסכנים את עצמם ואת האחרים.

ברצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע וער למצב זה?

2. האם נערכות בדיקות תקופתיות לגילוי מחלה זו?

3. מה ייעשה כדי להתגבר על מצב "אי-דיווח" של הנהג?

4. מה היא שיטת הבדיקות של משרדך, ובאילו תנאים?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הפרסום שהיה בעניין הינו פרי בדיקה של גורם שאינו ממשלתי, ואין לנו אפשרות להתייחס לנתונים שהופיעו בעיתון, לא לאופן ביצוע הבדיקות, לא לאוכלוסייה שנבדקה – האם הינה מייצגת, האם זו אוכלוסייה בעייתית מלכתחילה, מי הבודקים, אמינותם ועוד.

המלצתי – אין להחיל חקיקה בנושא בדיקות הראייה לאוכלוסייה של 2 מיליוני נהגים לפני שנושא מסוג זה ייחקר באופן מקצועי על-ידי גורמים המוסמכים לכך.

אם ניווכח לדעת, כי נושא הראייה משמעותי לגורמי תאונות הדרכים, וכי הוא גורם דומיננטי המשפיע על תאונות דרכים, כי אז נמליץ בכיוון זה. לכך אין סימוכין.

אציין כי אנו מבצעים כיום בדיקות ראייה ובדיקות רפואיות כלליות לנהגים מקצועיים מגיל 50 ומעלה ולנהגים אחרים מגיל 65 ומעלה אחת לשנתיים.

ליקויי ראייה של נהגים

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר התחבורה ביום כ"ז בשבט התשנ"ד (8 בפברואר 1994):

בקרב נהגי ישראל יש רבים מאוד הסובלים ממחלות עיניים שונות המצמצמות את שדה הראייה שלהם ופוגעות בו. יש גם אנשים שלוקחים תרופות מטשטשות ונוהגים. רופאים שיודעים על המחלות הנ"ל לא מדווחים, ומשרד התחבורה לא בודק.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על כך?

2. מדוע משרד התחבורה לא מחייב את רופאי העיניים לדווח למשרד התחבורה על נהגים בעלי מחלות עיניים שאין ביכולתם לנהוג?

3. מה ייעשה בעניין?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המלצתי – אין להחיל חקיקה בנושא בדיקות הראייה לאוכלוסייה של 2 מיליוני נהגים לפני שנושא מסוג זה ייחקר באופן מקצועי על-ידי גורמים המוסמכים לכך.

אם ניווכח לדעת, כי נושא הראייה משמעותי לגורמי תאונות הדרכים, וכי הוא גורם דומיננטי משפיע על תאונות דרכים, כי אז נמליץ בכיוון זה. לכך אין סימוכין.

משרד התחבורה יזם בעבר הצעת חוק, שהתקבלה, סעיף 12ב(א)–(ה), ולפיה רופא המטפל באדם שמלאו לו 16 שנים והוא מאבחן אצלו מחלה וסבור כי אותו אדם עלול בנהיגתו לסכן את עצמו או זולתו מחמת אותה מחלה, ידווח על המחלה לרשות שקבע שר הבריאות, שהיא הרשות הרפואית. הרופאים נדרשים לדווח כאמור כפי שהאזרח מתבקש לדווח על שינוי שחל במצב בריאותו בעת חידוש הרשיון. אנו ניזום במקביל פנייה נוספת בנושא זה לציבור הרופאים.

משרד התחבורה אף דאג שמידע זה יגיע לציבור הרופאים באמצעות ביטאון ההסתדרות הרפואית בישראל במשותף עם שר הבריאות.

צמצום העסקתם של ימאים ישראלים

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר התחבורה ביום כ"ז בשבט התשנ"ד (8 בפברואר 1994):

במכתב שנשלח אלי נאמר, כי עבודת הימאים הישראלים בצי הסוחר הישראלי הולכת ומצטמצמת. עוד נאמר, כי שר התחבורה הכריז על הקמת אקדמיה ימית כאשר היה חשש כי יש מגמה לחסל את הצי.

צעד זה יגרום לסגירת מערכות הגיוס ולמכירת אוניות ישראליות.

ברצוני לשאול:

1. האם אמת הדבר כי עבודת הימאים הישראלים בצי הסוחר הישראלי הולכת ומצטמצמת?

2. האם נכון כי יש במשרדך מגמה להקים את האקדמיה הימית?

3. האם נכון שצעד זה יפגע בצי?

4. מה ייעשה למען העובדים בצי, והאם ישולבו שתי אוניות ישראליות בין עשרות כלי השיט הזרים המובילים דלק אל מדינת ישראל וממנה?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלתך הראשונה, בנושא צמצום עבודת הימאים הישראלים בצי הסוחר הישראלי – התשובה היא כן, עקב עלויות העסקה של ימאים זרים לעומת ימאים ישראלים.

לגבי אקדמיה ימית – הנושא נשקל פעמים מספר, אולם עדיין לא נפלה הכרעה, וזאת בגלל העלויות הרבות הקשורות לנושא.

דבר זה לא יפגע בצי הסוחר, אלא נהפוך הוא, דבר זה יעלה את רמתם של הימאים והקצינים הישראלים.

לגבי שילוב מכליות ישראליות בהובלת דלק לישראל – קיימת החלטת שרי התחבורה והאנרגיה להוביל דלק בשתי אוניות ישראליות, ופורסם עתה מכרז על-ידי משרד האנרגיה. הממשלה אמורה לכסות את הפרש העלות של הצוות הישראלי.

הנחת פסי רכבת בשבת

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר התחבורה ביום י"א באדר התשנ"ד (22 בפברואר 1994):

נודע כי בשבת פרשת "משפטים", 5 בפברואר 1994, בשעות הבוקר, נעשו עבודות להנחת מסילת ברזל בקו חיפה-הקריות סמוך לתחנת הרכבת בקריית-חיים.

ברצוני לשאול:

1. האם מידע זה ידוע לך?

2. האם מדובר במדיניות מכוונת או בטעות?

3. כיצד ינהגו בעתיד לגבי מקרים כאלה, נוכח חוק שעות עבודה ומנוחה?

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר התחבורה ביום י"א באדר התשנ"ד (22 בפברואר 1994):

נמסר לי שביום שבת, כ"ד בשבט התשנ"ד, 5 בפברואר 1994, התבצעה עבודת הנחה של פסי רכבת בין חיפה לקריות סמוך לתחנת הרכבת בקריית-חיים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידיעה זו נכונה?

2. האם ניתן אישור חריג לביצוע עבודה זו בשבת?

3. אם כן – מי נתן את האישור ומאיזו סיבה?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

העבודה בשבת, 5 בפברואר 1994, בוצעה בדרך שנקר – כביש IPC, מאחר שהמשטרה לא אישרה סגירת הכביש בכל יום אחר.

העובדה בוצעה בשבת בהתאם להיתר משרד העבודה 822/94.

ביורוקרטיה בקבלת "מספר ירוק"

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר התחבורה ביום י"א באדר התשנ"ד (22 בפברואר 1994):

ממידע שהגיע אלי התברר לי, שנהגי מוניות המוזמנים לוועדה המאשרת מתן רשיון למונית, "מספר ירוק", נתקלים במחסום הביורוקרטיה.

בהזמנה הנשלחת אליהם לביתם לא מצוינת הבקשה להגיע עם רשימה מפורטת של המסמכים הנדרשים על-ידי הוועדה, אלא רק עם רשיון הנהיגה, והם מתבקשים לחזור ולהביא את המסמכים לוועדה, וזאת לאחר בזבז זמן וכסף.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא מצוינת בהזמנה הבקשה להביא את כל המסמכים המבוקשים על-ידי הוועדה?

2. מה יעשה משרדך בנדון?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. תיקון מס' 25 לפקודת התעבורה ותקנה 532 לתקנות התעבורה מפרטים את המסמכים שמחובתו של מבקש רשיון להפעלת מונית לצרף לבקשה.

החוק והתקנות, ולא ועדת המוניות, הם שקובעים את טיבם של המסמכים שחייבים להמציא לוועדת המוניות לפני שהיא מאשרת את הבקשה.

במאות רבות של תיקי הבקשות שהוגשו לקבלת רשיון להפעלת מונית לא היתה אף בקשה אחת שמגישה מילא אחרי כל הדרישות של החיקוקים הנוגעים לנושא זה.

ועדת המוניות עשתה חסד עם כל מבקש רשיון שלא מילא אחרי הוראות החיקוקים, ובמקום לדחות את בקשתו ולא לאשרה, נתנה לו הזדמנות ולא פעם אחת להשלים את החסר.

במקרים מסוימים דרשה ועדת המוניות, בתוקף סמכותה לפי תקנה 530(ג) לתקנות הנ"ל, להמציא לה ראיות מסוימות שאינן מפורטות בחוק או בתקנות, וטיב המסמכים הנ"ל (עם המסמכים המפורטים בתקנות שטרם הוגשו לה) הובא לידיעת המבקש ונרשם בפרוטוקול של הישיבה במעמד המבקש, ונוסף על כך נשלח אל המבקש העתק הפרוטוקול בנושא זה, עם ציון מפורט של כל המסמכים החסרים. לכן, האמור בשאילתא אינו תואם את המציאות.

בנסיבות המתוארות לעיל לא היה – ואין – מקום לייחס לוועדת המוניות "מחסום הביורוקרטיה" או "טרטור" בריצת הלוח ושוב.

היו"ר ע' עלי:

אני בכוונה דילגתי על השאילתא שלי. אתה תשיב לי כשהיה יושב-ראש אחר ואני אוכל לשאול שאלה נוספת.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני יכול לשאול שאלה נוספת מהמקום.

היו"ר ע' עלי:

זה לא מקובל.

עיכוב בפריקת סחורות בנמלים

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר התחבורה ביום כ"ב באייר התשנ"ד (3 במאי 1994):

ברצוני לשאול:

מדוע לא תיענה תביעת התאחדות התעשיינים להפעלת משמרת שלישית בנמלי חיפה ואשדוד במטרה להתגבר על הפיגור בפריקת חומר גלם וסחורות מ-18 אוניות הממתינות בנמל חיפה ובנמל אשדוד?

שר התחבורה י' קיסר:

לגבי השאילתא של חבר הכנסת דוד מגן בנושא הפעלת משמרת שלישית בפריקת אוניות בנמלים – בנמלי חיפה ואשדוד פועלת משמרת שלישית, לשמחתנו. אולם, יש צורך להגדיל את מספר העובדים בכלל ובמשמרת השלישית בפרט, כי עובדים מסביב לשעון אבל צריך להוסיף ידיים.

כפי שידוע לך, מיניתי ועדה מקצועית שבדקה מה מעכב את האוניות ומדוע הן מחכות לפריקה מחוץ לנמל. כרגע הם מנסים ליישם את זה. התברר שצריך לעשות התאמה של המשמרות, של קבוצות עובדים שונות. יש גם בעיה של איגוד מקצועי, כי איגוד קציני הים עושה קצת בעיות.

אבל, הבעיה האמיתית היא שיש פיגור בתוכניות הפיתוח. לצערנו, בנמלים שלנו לא השקיעו הרבה בהתאם לצפי של גודל המטענים, עדיין בלי השלום; ואנחנו מקווים שאולי מדינות שכנות ירצו להשתמש בנמלים גם-כן, בעיקר ירדן.

כל זה – גם בגלל השיטה של אישור תוכניות הפיתוח על-ידי האוצר, והצלחנו לשנות את קנה המידה. בעבר הם היו עושים את זה לפי ממוצעים, ואם לוקחים ממוצעים הרי אין צפיפות בנמל. אנחנו שכנענו את האוצר שכן לא בונים נמל, אלא לפי ימי שיא ולא לפי הממוצע. כלומר, זה לא עוזר לי שאדם

טובע בבריכה של חצי מטר עומק. הבעיה של הנמל היא דווקא בימי השיא. ואם בימי השיא יש המתנה של אוניות, זה לא עוזר לי שבימי החורף אין המתנה בכלל.

האוצר קיבל את הגישה שלנו, ואנחנו ניגשנו היום לתוכניות פיתוח בסדר גודל של למעלה ממיליארד דולר בשני הנמלים, כדי לענות על הצרכים. פשוט חסרים רציפים. זה כל העניין.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר התחבורה. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר התחבורה, אתה יודע שכאשר צריך להחמיא, אני לא מתבייש להחמיא. אבל כאשר צריך למתוח ביקורת, ובמליאה, אז צריך למתוח ביקורת במליאה ללא היסוס.

אני מצטער לקבוע, שלשכת שר התחבורה לא מצליחה להתמודד בצורה אמיתית עם שאלות שמופנות מטעם חברי הכנסת. לא יכול להיות מצב שהשאלה הזאת אשר נענתה עכשיו צריכה להמתין לתשובה למעלה מחודשיים וחצי. לא יכול להיות מצב ששאלה שנשלחה אליך ב-16 בפברואר על אודות עליית תעריפי התחבורה הציבורית, או ב-8 בפברואר על אודות קרן למימון מחקר ופיתוח בענף התחבורה, או ב-24 במרס על תחנת מוניות בירושלים – אגב, בעניין הזה, בגלל נפילה בין הכיסאות, בין משרד התחבורה לעיריית ירושלים, נשלח אליך מברק על-ידי גם ב-20 ביוני השנה. ב-17 במאי – שאילתא בנושא שירותי קרקע בנמל התעופה בן-גוריון לחברות זרות. לא יכול להיות מצב שלשכת השר לא תצליח להתמודד מול שאלות פשוטות כאלה של חברי כנסת, ובמועד. אני מדבר גם על התכנים וגם על המועד.

אדוני השר, נתקלתי אצלך גם בדבר שלא היה עם שום שר אחר. הופנתה אליך שאילתא שהיא בין משרד התחבורה לבין המשטרה. לא לחינם הופנתה השאילתא אל שר התחבורה. אני לא מדבר על זה. אבל אסור שלשכת השר תענה לחבר הכנסת: הנושא לא בתחום טיפולי, תפנה לשר אחר.

היום אישרנו בוועדה לענייני ביקורת המדינה הצעת חוק ביוזמתו של חבר הכנסת הירשזון, שכל פקיד ממשלתי המקבל מכתב מאזרח, והאזרח טעה בכתובת, הפקיד הוא זה שממשיך לטפל בעניין, מודיע לאזרח מה הטעות ומודיע לו מה המשך הטיפול. ואם אנחנו מבקשים לעשות זאת כלפי כל אזרח, אני חושב שצריך לעשות זאת גם כלפי חברי כנסת שמעלים את הנושאים.

אני מצטער שהביקורת היא רחבה, אבל – – –

שר התחבורה י' קיסר:

הביקורת היא במקומה. קודם כול, חבר הכנסת מגן – – –

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, נתת לי תשובה.

שר התחבורה י' קיסר:

הביקורת במקומה. כמו שהגבת, לצערי, אני הגבתי לגבי דרך התשובה, כי גם אני חושב שמגיע לחברי הכנסת לקבל תשובה בזמן. אני ארגנתי מחדש את הלשכה שלי, כדי שחברי הכנסת יקבלו תשובה. הביקורת שלך נכונה במלואה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן ולשר התחבורה.

מחירי הנסיעה מירושלים לבני-ברק

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר התחבורה ביום כ"ט באייר התשנ"ד (10 במאי 1994):

מחיר הנסיעה בקו 400 מירושלים לבני-ברק הוא 14 ש"ח. לעומת זאת, מחירי הנסיעה בקווים מקבילים מירושלים לתל-אביב זולים יותר: 10.80 ש"ח בקו 480 ו-12.70 ש"ח בקו 405.

ברצוני לשאול:

1. מדוע המחיר בקו הנסיעה מירושלים לבני-ברק יקר יותר?

2. האם תפעל להוזלת מחירי הנסיעה הנ"ל?

3. האם יינתן רשיון להפעלת קו לבני-ברק ליזם פרטי, שיתחייב מראש על תעריף של 10 ש"ח?

שר התחבורה י' קיסר:

3-1. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי חבר הכנסת אברהם רביץ, לפי הבדיקה של המפקח על התעבורה נמסר לי, כי תעריפי הנסיעה בקווים 405, 480 ו-400 משקפים את עלויות הפעלתם. מרחק הנסיעה בקו 400 עולה על מרחקי הנסיעה בקווים 405 ו-480 ב-20% וב-15%, בהתאמה.

משך זמן הנסיעה המתוכנן בקו 400 עולה על הזמנים המתוכננים בקווים 405 ו-480 ב-50% וב-65%, בהתאמה.

בקו 400 מונהג כרטיס נסיעה הלוך ושוב, שמחירו 25.20 שקלים והוא מוזיל את עלות הנסיעה ב-10%. תלמידים שבידם תעודה מתאימה נהנים מהנחה של 50%. חיילי צה"ל משלמים מחיר אחד של 4.20 שקל, כאשר החיילות פטורות מתשלום כלשהו.

לאור המוסבר לעיל, אין בשלב זה הצדקה לשינוי התעריף הקיים בקו 400.

הרפורמה המתוכננת בתעריפים הבין-עירוניים אמורה להוזיל את תעריף הנסיעה מבני-ברק לירושלים ב-10%.

התעריף המוזל בלבד אינו אלא מצדיק הוצאת רשיון להפעלת קו שירות נוסף בני-ברק-ירושלים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני השר, אדוני היושב-ראש, אני מבין שאתה מסתמך על מה שהמפקח הכתיב לך, אדוני השר.

שר התחבורה י' קיסר:

זה נכון.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל בתוך עמי אנוכי יושב, ואני אחד מחברי הכנסת שמשתמשים לפעמים בתחבורה הציבורית. זה לא עולה לי ואני נוסע.

ובכן, הייתי רוצה לקבוע, אדוני השר, שהנסיעה בקו 400 הרבה יותר מהירה מאשר הנסיעה בקו 480, שמגיע מצפון תל-אביב. זה דבר ראשון.

דבר שני, הנסיעה בקו 400 מלאה נוסעים, הרבה יותר מאשר נסיעה רגילה בקו 480.

דבר נוסף, אדוני השר: העובדה שחברה ציבורית פרטית מוכנה להסיע נוסעים בזמנים שיוקצבו לה, ב-10 שקלים לנוסע, היא עצמה מראה שהקו הזה הוא קו רווחי לכל הדעות.

ולבסוף הייתי רוצה להוסיף נקודה אחת. כאשר התחבורה בנויה על קווים רווחיים, יש גם להתחשב בכך שהקו הרווחי הזה משרת אחת האוכלוסיות העניות ביותר בישראל, והיא אוכלוסיית בני-ברק, כפי שצוין כאן פעמים מספר. לכן הייתי מבקש, אדוני השר, שתשקול שוב ותבדוק שוב גם לגבי השטחים הגיאוגרפיים.

אולי ראוי לציין שהקו הזה, קו 400, מתחיל מגבעתיים, ואינני חושב שהמרחקים הם כאלה – 60%, כפי שציננת – יותר מאשר קו תל-אביב-ירושלים. אנחנו נוסעים אותה שלושת-רבעי שעה בין תל-אביב לירושלים ובין בני-ברק לירושלים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רביץ, זו כבר הצעה לסדר, זה נאום ארוך. תודה. בבקשה, אדוני השר.

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת אברהם רביץ, אני תמיד מוכן לבדוק, אם אפשר, שהרי תפקידנו לסייע. כפי שאומרים: לתקן שלחוני, ולא לעוות. כך אנחנו מתפללים בימים הנוראים.

אבל אני מוכרח להעיר, שהדוגמה שהבאת, שיש מישהו שמוכן להפעיל קו מסוים במחיר אחר, היא אפשרית. לצערי או לשמחתי, מדיניות התעריפים איננה על-פי קו מסוים. גם "אגד" אומר: אני מוכן להוריד את המחיר בקו תל-אביב-ירושלים. אבל אז מי שצריכים לנסוע לשלומי ישלמו טבין ותקילין. לכן מדיניות התעריפים מאזנת את עצמה, כדי שאדם שנגזר גורלו לגור בירוחם, לא יכו אותו פעמיים: גם בזה שהוא נמצא בירוחם ומדבר כל הזמן רק עם הקדוש-ברוך-הוא, ונוסף על כך, אם הוא כבר נוסע פעם אחת, הוא יוציא את שכר המינימום המועט שיש לו.

זו שאלה של מדיניות. יכול להיות שנגיע לימים שבהם יהיה כל קו לעצמו. כרגע המדיניות היא כללית, ארצית, מדיניות שמאזנת את עצמה.

היו"ר ע' עלי:

תודה.

רשיונות להפעלת מונית

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר התחבורה ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

מאות אנשים ממתינים שנים לקבלת רשיון למונית – "מספר ירוק". משרד התחבורה הודיע בעבר על כוונה להוציא רשיונות בשכירות או לאשר רשיונות רבים, ובכך גם למנוע האמרת מחירי הרשיונות.

ברצוני לשאול:

1. כמה ממתינים כיום לקבלת רשיון, ומה הוא זמן ההמתנה הממוצע?

2. מה עושה משרדך לפתרון הבעיה?

3. מתי יבוצעו בפועל התוכניות שהועלו במשרדך?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. מספר הבקשות למתן רשיון למונית התלויות ועומדות לפני ועדת המוניות הוא כ-400. מדובר בבקשות למכסת רשיונות למוניות שהוקצו על-פי תיקון פקודת התעבורה (תיקון מס' 25), התשנ"א–1990, ועל-פי חוק לתיקון פקודת התעבורה, התשנ"ב–1992.

בין הבקשות יש כ-100 בקשות הנמצאות בדיון חוזר לפני הוועדה. אני מניח כי מתוך הבקשות הללו יימצאו על-ידי ועדת המוניות 150-200 מבקשים כשירים, הזכאים לרשיון.

כידוע, נטל ההוכחה הוא על מבקש הרשיון, ולכן זמן ההמתנה לקבלת רשיון מותנה בסדר העלייה בגורל של הבקשה והוכחה בעמידה בתנאים לקבלת הרשיון.

ועדת המוניות תסיים את הדיונים בתיקי הבקשות כנראה בתוך חודשים ספורים.

בימים אלה הפיץ משרדי תזכיר הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה, שעיקרה קביעת הסדרים ותנאים חדשים לקבלת רשיון למונית. לאחר אישור החוק נוציאו לפועל.

התנהגות נהג "אגד" כלפי נוסעים

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר התחבורה ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

מר י"ס (פנייתו רצופה בזה) מגולל סיפור שלפיו הוא נתקל בהתנהגות לא נאותה של נהג "אגד" בירושלים, שעלב באשה שומרת מצוות. בהעירו לנהג, ספג מנת עלבונות והורד מהאוטובוס.

ברצוני לשאול:

היבדק מקרה זה, ואם אמת הדבר, האם יוסקו מסקנות?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תלונתו של מר יעקב סגל נמצאת בטיפול גורמי המשמעת של סניף "אגד" בירושלים.

הנושא נמצא בטיפול, ובקרוב יתקבלו התוצאות והממצאים.

מחירי הנסיעות בתחבורה הציבורית

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר התחבורה ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

לאחרונה התבשרנו על העלאת מחירי הנסיעות בתחבורה הציבורית.

ברצוני לשאול:

1. האם העלאת המחירים הנ"ל היא הכרחית?

2. האם הובאו בחשבון הפגיעה בשכבות החלשות ועידוד הנסיעה ברכבים פרטיים, אשר תגדיל את זיהום האוויר ואת מספר תאונות הדרכים?

3. כיצד יפוצו הנפגעים מהעלאת התעריף?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

העלאת התעריפים האחרונה, מיום 3 באפריל 1994, היתה בהתאם להחלטת הממשלה מס' 2764, מיום 13 בפברואר 1994. שיעור ההעלאה תואם את שיעור השינוי שחל במדד יוקר המחיה. מטרת ההעלאה היא לשמור על מסגרת תקציב הסובסידיה.

החלטת הממשלה היא פשרה שמנעה התייקרות ריאלית בתעריפי התחבורה הציבורית, ובכך נמנעה פגיעה בשכבות החלשות.

הפיצוי לשכבות הייחודיות של משתמשים בתחבורה הציבורית ניתן על-ידי מערכת הנחות שנשמרה גם בהעלאת התעריפים האחרונה. בין ההנחות ניתן למנות הנחה לנוער בשיעור של 50%, לקשישים וזכאים בשיעור של 33%, לעיוורים ללא תשלום עד תעריף של 6.40 ש"ח, וחיילי צה"ל, הזכאים להשתמש בשירותי התחבורה הציבורית בכרטיס אחיד שמחירו 4.20 ש"ח, וכן המחזיקים בכרטיס חופשי-חודשי, המקנה עד כ-40% הנחה מהמחיר הרגיל.

תקציבים להגברת ביטחון הנסיעה ב"אגד"

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר התחבורה ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

לאחרונה נודע, כי למרות הפיגועים האחרונים באוטובוסים של "אגד", אין משרד התחבורה נכון להיענות לדרישת "אגד" לקבלת תקציבים מיוחדים להגברת ביטחון הנוסעים באוטובוסים של החברה.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. אם כן – מה יעשה משרדך למען הגברת ביטחון הנוסעים, מלבד רענון הוראות ביטחון?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

האחריות הכוללת לביטחון התחבורה הציבורית חלה על משטרת ישראל מתוקף תפקידה כאחראית לביטחון הנפש והרכוש. משרד התחבורה מסייע למשטרה בפיקוח ובהכוונת הקואופרטיבים לתחבורה הציבורית, לביצוע הוראות הביטחון.

המקורות למיגון כלי רכב, ובכלל זה אוטובוסים, אינם באים מתקציבי משרד התחבורה, אלא מתקציבים מיוחדים של משרד האוצר והביטחון.

עם זאת, אנו פועלים למציאת מקורות למיגון כמה אוטובוסים בקווים בעלי סיכון גבוה.

חניית רכב המוצע למכירה

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר התחבורה ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

בסעיף 73 לתקנות התעבורה, התשכ"א–1961, יש תקנה הקובעת, שרכב המוצע למכירה או שרשינו פקע, לא יוחנה או יועמד בדרך. אזרחים תמימים לעתים לא הספיקו לחדש את רשיון רכבם, והם עדיין מחנים אותו בדרך. מצב דומה נגרם לבעלי רכב המעוניינים למכור את רכבם, משום שאסור, לכאורה, להציג על רכב הצג למכירה, ואם הציגו, הרי שלא יעמידו את רכבם.

ברצוני לשאול:

1. האם נשקל לשנות תקנה זו, שמהכתוב בה משתמע כאילו בעל רכב, המעוניין להיות שומר חוק, צריך לנהוג את רכבו ברציפות, אם אין לו רישוי עברו, או אם ברצונו למוכרו?

2. האם נשקל לקבוע גודל מקסימלי עבור שלט מכירה ולקבוע מיקום כזה, שימזער את הפגיעה בשדה הראייה?

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, בתשובה על השאלתא של חבר הכנסת סילבן שלום בנושא חניית כלי רכב, תקנה 73 לתקנות התעבורה קובעת: "לא יחנה – – –

רפאל איתן (צומת):

אני יושב פה.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, לא ראיתי אותך. שם יושבים בדרך כלל יועצים. לא ראיתי אותך, ואני מתנצל. הוא ישיב לך אחרי התשובה לחבר הכנסת סילבן שלום. אני מסתכל על מקום הישיבה.

סילבן שלום (הליכוד):

הוא יכול להשיב לו עכשיו.

היו"ר ע' עלי:

לא, הוא כבר התחיל להשיב לך. אחר כך הוא ישיב לו.

בבקשה, אדוני השר.

שר התחבורה י' קיסר:

תקנה 73 לתקנות התעבורה קובעת: "לא יחנה ולא יעמיד אדם בדרך רכב המוצע למכירה או רכב שרשיונו פקע". מטרתה של התקנה היא למנוע מצב שרכב המוצע למכירה, או שרשיונו פקע, יועמד בצד הדרך כאבן שאין לה הופכין, באופן שישבש את התנועה ויסכן את הבטיחות בדרכים. הכוונה היא, שרכב כזה לא יועמד רק לצורך הצגתו למכירה באופן שיישאר באותו מקום לתקופות ארוכות, המצביעות על כך שעצם החנייתו שם היא למכירה בלבד וכי החנייה אינה בשימוש הרגיל של הרכב.

הדגש בתקנה זו הוא לגבי רכב אשר מחנים אותו במקום מסוים, למטרה אחת, והיא: מכירת הרכב.

עם זאת הוריתי, כי הנושא ייבחן על-ידי הגורמים המקצועיים במשרדי, יחד עם המשטרה, על מנת לבחון אם יש צורך לתקן את התקנה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת סילבן שלום, יש לך שאלה נוספת?

סילבן שלום (הליכוד):

יש.

אדוני השר, קודם כול אני מודה לך שאתה מוכן לשקול את התקנה פעם נוספת, תקנה שאני חושב שהגיע הזמן להוציא אותה מספר החוקים, כי היא לא ברורה; היא לא מאפשרת לאנשים לעשות דבר עם רכבם.

יש כאלה ששכחו לשלם עבור חידוש רשיון הרכב שלהם, והאוטו עומד בכביש שליד הבית. על-פי התקנה הזאת אסור להם להעמיד שם את האוטו. איפה הם יעמידו אותו? אדם שכח, עבר שבוע. הוא צריך להחנות את הרכב באיזה חניון, לגרור אותו משם? מה הוא בדיוק צריך לעשות? אבל זה עוד דבר קטן.

יש איזו תקנה בספר החוקים שאומרת – טוב שידעו זאת כל אזרחי ישראל – שאסור להדביק על שמשת החלון האחורי הודעה: אוטו למכירה. ואיך התגלה אותו דבר? מתברר ששוטר – כנראה, שוטר קפדן ביותר – הגיש דוח בסך 165 שקלים נגד אדם שעל רכבו היה כתוב מאחור: למכירה אוטו משנה זו וזו, תוך ציון מספר הטלפון. הגיע האדם שקיבל אותו דוח למשטרה. אמרו לו: באמת קיבלת דוח כזה? לא יכול להיות. אמר להם: כן. בדקו את התקנה והתברר שיש תקנה כזו.

אני רוצה לשאול את אדוני השר, האם הוא רוצה לשלוח את כל האנשים האלה לפרסם בעיתונים, להוציא כספים סתם כך, או שהוא בעצם רוצה לאפשר לעשות מסחר, שהוא מסחר טבעי, כמובן, אולי תוך קביעה של תנאים מינימליים מה גודל השלט, כדי שלא ייפגע שדה הראייה, מה האפשרות של אותם אנשים לפרסם, אולי גודל כזה או אחר, מה כן לפרסם ומה לא לפרסם. אבל לאסור לגמרי, לחלוטין, כל אפשרות של מכירת רכב דרך פרסום על השמשה האחורית של הרכב, דבר שקיים עשרות שנים, זו נראית לי פשוט התעמרות באזרח, ואם התקנה הזאת אכן מופעלת, הייתי מבקש מאדוני השר שיפעל לביטולה, ולא לתר.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שלום. בבקשה, אדוני השר.

שר התחבורה י' קיסר:

כפי שאמרתי, יכול להיות שיש צורך לבחון את הדברים מחדש. וכפי שכבר אמרתי, נתתי הנחיה לבחון זאת מחדש, כדי להבהיר את ההבדל בין מי שמחנה את רכבו על אם-הדרך שהיא לרשות הרבים, לבין מי שמחנה את רכבו ליד ביתו לצורך מכירתו. יכול להיות שיש היגיון במה שאתה אומר, ואין לו ברירה. וכי מה יעשה, והרי היא לא גרוטאה, והוא רוצה למכור אותה.

כפי שאמרתי, נתתי הנחיה שהדבר יבדק, ביחד עם המשטרה, ואם צריך לשנות את התקנה או להבהיר אותה או להבחין בין סוג אחד של חנייה לסוג אחר, או בין סוג אחד של רכב לסוג אחר של הרכב, אנחנו נעשה זאת, כי תפקידנו לסייע לאזרח.

סילבן שלום (הליכוד):

ומה בעניין השלט "למכירה" – – –

שר התחבורה י' קיסר:

צריך לראות מה המשמעות של זה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדם שם שלט "למכירה" בחלון האחורי של המכונית – – –

שר התחבורה י' קיסר:

צריך לראות אם המכונית נמצאת על אם-הדרך, ואז אני נגד זה – – –

סילבן שלום (הליכוד):

– – –

שר התחבורה י' קיסר:

לכן אמרתי מה שאמרתי. אדם יקנה שלט "אני למכירה", וחשוב איפה יעמיד את הרכב.

היו"ר ס' טריף:

תרשה לי, אדוני השר, להודות לחבר הכנסת עובדיה עלי שהחליף אותי. היתה לי פגישה חשובה. אני מודה לך, חבר הכנסת עובדיה עלי.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, השאילתא של חבר הכנסת רפאל איתן, מס' 3096, בקשר להעלאת תעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית, מתייחסת לנושא שלצערי עולה מדי פעם בפעם מעל במת הכנסת. לו היה הדבר תלוי בי, הייתי נוהג מדיניות אחרת. אבל אני שר בממשלה ונושא באחריות הממשלה.

העלאת התעריפים האחרונה היתה בהתאם להחלטת הממשלה מיום 13 בפברואר 1994, ובינתיים העלינו אותם עוד הפעם, אלא שהפעם, בניגוד למה שחשב שר האוצר, וכלל בתקציב, להעלות את התעריפים ב-2% ריאלית, הממשלה לא קיבלה את עמדתו, והיא קיבלה את העמדה שאותה הצגתי, אני הייתי בעד הקפאה, והחליטה לעדכן על-פי שיעור האינפלציה, בלי להעלות העלאה ריאלית, ולקיים בממשלה בחודש זה דיון על מדיניות הסובסידיה, ואכן הנושא הזה נמצא על סדר-היום של הממשלה לקראת הדיון בתקציב המדינה 1995, ואז ייקבע מה תהיה מדיניות הממשלה בנושא הסובסידיה לתחבורה הציבורית. לנו יש, כמובן, עניין לעודד את הנסיעה בתחבורה הציבורית, ואחת הדרכים לעשות זאת, ולא היחידה, היא קביעת מחירי נסיעה מתאימים.

עם זאת צריך לזכור שיש לנו סובסידיה לשלוש קבוצות: לנוער יש הנחה של 50%; לקשישים ולזכאים אחרים, הנחה של 33%. חיילות פטורות כליל מתשלום. חיילים משלמים תשלום אחיד מסובסד. היום אנחנו מקיימים שיחות עם משרד הביטחון ועם משרד האוצר על האפשרות לנהוג בחיילים כפי שאנחנו נוהגים בחיילות, וזאת מסיבות של ביטחון. זאת אומרת, צריך למצוא מקור ל-20% הפרש התשלום שהחייל משלם, כדי שאפשר יהיה לפטור אותו כליל מתשלום, כפי שפוטרים את החיילות מתשלום, כדי שהחיילים לא יצטרכו לנסוע בטרמפים, ובמקום שבו יש תחבורה ציבורית הם יוכלו להשתמש בה.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רפאל איתן.

רפאל איתן (צומת):

אדוני השר, כבוד היושב-ראש, עלות הנסיעה בתחבורה הציבורית היא פונקציה של הוצאות תפעול; כמה עולה השכר, הדלק, הצמיגים וכן הלאה.

רציתי לשאול, אולי יש למחיר קשר עם העובדה שאוניות רבות ממתינות מחוץ לנמלים, כאשר המתנה עולה מאות אלפי שקלים ליממה, וממוצע השהייה מחוץ לנמל חיפה של עשר אוניות הוא בין 5,000 ל-20,000 דולר ליממה. באוניות האלה יש חלפים לאוטובוסים, גם אוטובוסים שלמים, יש דלק, חומרי גלם לצמיגים, פחי אלומיניום למפעל "הארגז" ועוד. אולי גם זה משפיע על עלות הנסיעה הציבורית.

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת רפאל איתן, בתשובה שלי על שאילתא אחרת התייחסתי גם לקטע שאתה העלית כאן בעניין המתנת אוניות בנמלים. המתנה בנמלים קיימת בימים מסוימים, לא לאורך כל השנה, לשמחתנו. אמרתי שהדבר תלוי בסידורי עבודה, ואנחנו מנסים להתגבר על הבעיה זאת באמצעות הפעלת הרבה ידיים עובדות מסביב לשעון. בניגוד לעבר, לשמחתנו עובדים היום בנמלים בשלוש משמרות, אלא שעדיין אין לנו מספיק ידיים עובדות. יש לנו גם בעיות עם נתבים ועם איגוד קציני הים. אני מקווה שנתגבר גם על הבעיות האלה.

יש בעיה יותר יסודית, ואלה התייחסתי בדברי התשובה שלי על השאילתא הקודמת, שלא הכינו את הנמלים, ויש פיגור רציני בהשקעות. הפיגור בהשקעות נובע מהשיטה שבה מאשר האוצר תוכניות פיתוח, כאשר הוא עושה זאת לפי הממוצע של הצפיפות. ואני פשוט לא מבין מה הממוצע הזה. יש עונות שבהן הצפיפות גבוהה, ויש עונות שאינה גבוהה. אז אתה תגיד לי שבממוצע שנתי לא צריכה להיות צפיפות. זה אולי נכון סטטיסטית, אבל מה יעשה מנהל הנמל?

כיום קיבל האוצר את העמדה שלנו, שהיא גם מקובלת בעולם, שאת הפיתוח בודקים לפי השיאים, ולא לפי הממוצע. לכן גם ניגשנו לתוכנית פיתוח בשיעור של מיליארד דולר לשני הנמלים, כדי לבנות שם רציפים נוספים, ונקווה שלא תהיה אז המתנה. כי נכון שיום המתנה עולה לפעמים 60,000 דולר, 20,000 דולר. זה עוול למשק, עוול ליצואנים, עוול ליבואנים, וזה לא מוצדק. אבל אי-אפשר להתגבר על זה מהיום למחר. כדי להתגבר על זה יש צורך בהשקעות גדולות, ואכן עושים זאת.

אם יש לזה השפעה על התחבורה הציבורית, הרי זה בשוליים. לא זאת הבעיה. הבעיה העיקרית היא, איך ממשלת ישראל תמשיך בסבסוד התחבורה הציבורית כדי שיותר נוסעים ייסעו בה. וחשוב מזה הוא שיהיו נתיבים מיוחדים לתחבורה הציבורית. כי אם אוטובוס נתקע בפקק כמו שנתקעת מכונית פרטית, אין ערך לתחבורה הציבורית, ואיש לא יעזוב את רכבו הפרטי לטובת התחבורה הציבורית. אבל אם נגדיל את מסלולי הנתיבים המיוחדים לתחבורה הציבורית, ובשביל זה אין לנו מגבלה תקציבית, יהיה אז לאוטובוס יתרון על פני הרכב הפרטי, ואז יעזבו אנשים את הרכב הפרטי ויעלו על התחבורה הציבורית, ואז מחיר הנסיעה יהפוך להיות משני בהתחשב במהירות שבה יוכל הנוסע להגיע למקום העבודה, למקום העסק שלו או לבית-הספר וכו'.

מענק פרישה לסמנכ"ל הרכבת

חבר הכנסת י' לס שאל את שר התחבורה ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

נודע לי, כי סמנכ"ל הרכבת למינהל וכוח אדם, שפוטר מתפקידו לאחר שבעה חודשי עבודה ברשות, קיבל מענק פרישה בסך של 102,000 ש"ח.

הפרישה באה על רקע התעלמות מהנחיות ממונים ועימות על רקע התנגדות הסמנכ"ל לפניית המנכ"ל למשטרה לקבלת רישומים פליליים על עובדים.

הסכם הפרישה נוסח בצל איום פנייה לבג"ץ, ונוסח בדרך שלא תעורר את תשומת לבו של מבקרת המדינה.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע הנ"ל נכון?

2. אם כן – האם אושר ההסכם על-ידי המשרד?

3. האם יתוקן ההסכם ויעמוד באמות מידה ציבוריות הולמות?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כפי שנמסר לי מרשות הנמלים והרכבות, קיבל הסמנכ"ל סך של 102,000 שקל במסגרת הסכם פשרה שקיבל תוקף פסק-דין בבג"ץ.

2. א. פיטורי סמנכ"ל הרכבת לא היו, בשום פנים ואופן, על רקע התנגדותו לפניית הרשות לקבלת רישומים פליליים על עובדים, אלא בשל תפקוד לקוי, התעלמות מנהלים ומהנחיות הממונים.

ב. ההסכם הינו פרי משא-ומתן בין פרקליטי הרשות לפרקליטו של הסמנכ"ל. ההסכם הוצג לבג"ץ ואושר על-ידו, ואין בניסוחו כל כוונה להציג מצג שווא, או להסתירו ממאן דהוא, לרבות מבקרת המדינה.

3. ההסכם קיבל, כאמור, תוקף של פסק-דין ולא אמור היה לקבל את אישור משרד תחבורה. משרד התחבורה אינו מעורב בקבלת או בפיטורי עובדים בתאגידיו.

נוכח העובדה שההסכם קיבל תוקף של פסק-דין בבית-המשפט העליון בישיבתו כבג"ץ, הנחיתי את הגורמים הנוגעים לבחון את הנושא.

הוועדה לבדיקת סידור העבודה בנמלים

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר התחבורה ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

בעקבות פרסומים בתקשורת על המצב התפעולי של נמל חיפה, מינית ועדת מומחים לבדיקת הנושא ולהגשת מסקנות והמלצות למינהלת הנמל, לרשות הנמלים ולך אישית.

ברצוני לשאול:

1. האם העובדה שחברי הוועדה מתפקדים בפועל בהנהלת רשות הנמלים אין בה כדי להשפיע על תוצאות הבדיקה?

2. מדוע לא מונו לוועדה בעלי מקצוע בדימוס או חברים חיצוניים, שאינם ישראלים, המוכרים בענף הספנות העולמי?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הוועדה מונתה על-ידי לבחינת סידור עבודה אופטימלי במחלקות הים בנמלים, ולא לבדיקה כוללת של תפעול נמל חיפה, שכן חזרה ועלתה הטענה שבסידור העבודה ההסכמי הנוכחי מוטל עומס רב, שבגיניו יורדת רמת השירות.

2. כחברי ועדה מונו שלושה חברים כדלקמן: א. תת-אלוף (מיל") שבתאי לוי – לשעבר מנהל מינהל הספנות, רב-חובל במקצועו; ב. מר משה חרל – פנסיונר, לשעבר סמנכ"ל למינהל וכוח אדם ברשות הנמלים והרכבות ומנהל נמל חיפה, ובתור שכזה היה אחראי להסכמים הקובעים את סידור העבודה; ג. רב-חובל מיכה זנד, ראש מחלקת ים בנמל חיפה – כנציג הרשות.

כפי שניתן להיווכח, הוועדה לא הורכבה מאנשי הנהלת רשות הנמלים והרכבות, כקביעתך. שני חברי הוועדה הם אנשי מקצוע בדימוס, וודאי שייטנו כיסוי לכל ההיבטים המקצועיים וההסכמיים.

קווי התחבורה ליישוב ורד-יריחו

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר התחבורה ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

מאז הוחל הסכם האוטונומיה, הופסקו שירות האוטובוסים של "אגד" ליישוב ורד-יריחו, שליד גבול האוטונומיה. תושבי היישוב טוענים, שעליהם ללכת מרחק של כ-4 ק"מ עד לתחנה שבצומת-אלמוג. הפסקת קו האוטובוס ליישוב באה עקב שינוי מסלול הקו.

ברצוני לשאול:

1. מדוע אין האוטובוס יכול להגיע ליישוב כמו בעבר?

2. כיצד ומתי ניתן יהיה להגיע ליישוב ורד-יריחו בתחבורה ציבורית?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

עד ליישום הסכם עזה ויריחו תחילה עברו בציר הראשי בסמוך ליישוב ורד-יריחו קווי תחבורה ציבורית שקשרו את ירושלים לצפון הארץ דרך בקעת-הירדן.

עם יישום ההסכם ובשל המצב הביטחוני הורו כוחות צה"ל ל"אגד" לנסוע בדרך כביש עוקף, ולא בציר הראשי העובר דרך יריחו.

על מנת שלא לנתק את היישוב מתחבורה ציבורית הסדרנו ארבע כניסות ליישוב זה באמצעות קו 977 – ממעלה-אפרים, בשעות 05:30 ו-13:00, ומירושלים בשעות 10:50 ו-18:15. בנוסף, קו 487, ירושלים-עין-גדי, מבצע שתי כניסות, לפי הצורך, בדרכו מירושלים, בשעות 16:00 ו-19:45.

שינוי מיקום תחנות אוטובוסים בירושלים

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר התחבורה ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

מחזיק תיק התחבורה בירושלים הורה להעתיק את תחנות האוטובוס מסוף רחוב הרב פרנק בירושלים לתחילתו באופן שמקשה, לדברי תושבי השכונה, על מאות איש.

ברצוני לשאול:

1. מדוע החליט מחזיק תיק התחבורה על שינוי מיקום התחנות, והאם זה בסמכותו?

2. הייבדקו טענות התושבים שהשינוי גורם להם לסבל, ואם כן – האם יורו על החזרת המצב לקדמותו?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מחזיק תיק התחבורה בעיריית ירושלים פנה למפקח על התעבורה במחוזות ירושלים והדרום בבקשה לאשר הרחקת התחנה ברחוב הרב פרנק בשכונת בית-וגן בירושלים לתחילתו על הרחוב.

בין נימוקיו לבקשה הוא ציין, כי התחנה במקומה הנוכחי מפריעה וגורמת סבל רב לתושבים, שמספרם גבוה במקום זה, לעומת המקום המוצע, שם האוכלוסייה דלילה.

ההעתקה אושרה לתקופת ניסיון ובתנאי כי אם יהיו טענות ותלונות היא תוחזר למקומה המקורי.

ביקשתי מהמפקח על התעבורה במחוז ירושלים והדרום לבדוק שוב את נושא העברת התחנה.

מתנות במחלקת העסקים ב"אל על"

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר התחבורה ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

במחלקת העסקים במטוסי חברת "אל על" מקבלים הנוסעים, במסגרת השירות המיוחד של מחלקה זו, מתנה – אפטר-שייב.

נשים הנוסעות במחלקת העסקים, גם הן מקבלות כשי אפטר-שייב לגברים.

ברצוני לשאול:

1. מה היא תגובתך על תופעה זו?

2. מדוע חברה לאומית כ"אל על" נוקטת אפליה כזו בין גברים לנשים?

3. האין החברה מודעת לכך שגם נשים נוסעות היום במחלקת העסקים?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

זה שנים רבות נוהגת חברת "אל על" לחלק לנוסעי מחלקת עסקים, כחלק ממערך השירות, תיק מיוחד הכולל פריטים מספר לשיפור נוחיותם של הנוסעים במהלך הטיסה ורענון לקראת נחיתה.

התיק כולל: זוג גרביים, עיניות לכיסוי עיניים, מברשת ומשחת שיניים, מסרק, מכשיר לניקוי בגדים, תיק כלי תפירה, בקבוק קטן של מי טואלט מבושמים, יוניסקס; מדובר במי טואלט, ולא באפטר-שייב, שמתאימים הן לנשים והן לגברים.

מטוסי 747-400 של "אל על"

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר התחבורה ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

פורסם בתקשורת, כי נוסעים ואנשי צוות ב"אל על" מתלוננים על התכנון הפנימי במטוסי החברה החדשים מסוג 747-400, הגורמים לסבל לנוסעים.

בין הטענות הוזכרה בעיית צפיפות במושבים, תוספת 100 מקומות ישיבה, מחסור בבתי-שימוש ותנאים פחותים במחלקות היקרות – ראשונה ועסקים.

עוד נטען, כי הנהלת החברה עומדת להשקיע מיליוני דולרים בשיפוץ מטוס שלא מכבר ירד מפס הייצור.

ברצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לבעיות שהוזכרו לעיל?

2. כיצד ינהג משרד התחבורה כדי לשפר את המצב הקיים ולמנוע אובדן גדול של נוסעים מחברת התעופה הלאומית?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

התלונות שהועלו לגבי התכנון הפנימי במטוסי 400-747 של "אל על" נגעו בעיקר למחלקת עסקים, וחלקן הקטן למרווח המושבים במחלקה הראשונה.

אשר למחלקת עסקים – בעת הזמנת המטוס הוא הוזמן בתכנון פנימי שתאם את מה שהיה מקובל באותה עת לגבי מחלקת עסקים במטוסי 400-747. דהיינו, שמונה מושבים בשורה. במהלך השנתיים שחלפו ממועד ההזמנה ועד אספקת המטוס, ביצעו חלק מן החברות הטסות במטוסים אלה שינויים במחלקת עסקים, שהתבטאו בהרחבת המושב עצמו ובצמצום מספר המושבים משמונה לשבעה. גם "אל על" הולכת בדרך זו, אלא כיוון שהמטוסים כבר הוזמנו במבנה הנוכחי, מתבצע השינוי רק לאחר שהמטוסים כבר נמסרו.

כרגע אנו בתהליך שינוי במחלקת עסקים, ממצב של שמונה מושבים בשורה למצב של שבעה מושבים, רחבים יותר, תוך התאמת המושבים הקיימים.

לכשיסתיים שינוי זה, בעוד חודשים מספר, לא יהיה עוד מקום לתלונות בנושא זה.

אנו בתהליך של הוספת בית-שימוש אחד, נוסף על השניים הקיימים, לנוסעי מחלקת עסקים, כך שהיחס של נוסעים–בית-שימוש יעמוד על 14 ל-1; במטוסים הישנים היחס הוא 17 ל-1. כמו כן, אנו מוסיפים ארון למעילים, במחלקת עסקים, ומשטחי עבודה לדיילים, להכנת ארוחות, למחלקה ראשונה.

אין כל שחר לשמועות כי עלות התיקונים תהיה מיליוני דולרים. עדיין אין בידינו מחירים סופיים, אולם העלות תהיה כ-200,000 דולר.

הערה כללית: במספר רב של פעמים, כאשר נכנס מטוס מדגם חדש לשירות בחברת תעופה כלשהי, מתבצעים לגבי התאמות ושינויים, במהלך השנה-שנתיים הראשונות לשירותו בחברה – מטוס משרת בחברה עד 25 שנה – ואין לראות בכך כל תופעה חריגה.

לצערי, נופחו הדברים מעבר לכל פרופורציה, הן על-ידי חלק מעובדי החברה והן על-ידי התקשורת.

אשר לטענה בתקשורת כי במטוסי "אל על" יש 100 מושבים יותר, לעומת חברות אחרות – המבנה הפנימי שונה לחלוטין מחברה לחברה, בהתאם להרכב נוסעיה. כאשר יש הרבה נוסעי מחלקה ראשונה ומחלקת עסקים, הרי הן מחלקות גדולות, ובסך הכול במטוס יש מעט מושבים. אין להסיק מכך כל מסקנה אשר לצפיפות המושבים.

בפועל, המרווחים בין המושבים במטוסי "אל על" זהים למרווחים במטוסי חברות אחרות, במחלקות המקבילות. אלא שב"אל על" מחלקת תיירים גדולה מאוד, ולכן בסך הכול יש במטוס יותר מושבים.

כביש הגישה ליישוב שיח'-דנון

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר התחבורה ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

ביישוב שיח'-דנון מתגוררים כ-1,600 תושבים, והוא משמש לקליטת מחוסרי דיור מכפר מזרעה ומעכו העתיקה. ליישוב יש כביש גישה באורך 750 מטר, אשר מצוי במצב גרוע ביותר ומחייב הרחבה ושיפוץ באופן מיידי. ראש הוועד המקומי פנה אליך כבר פעמיים בבקשות בנושא.

ברצוני לשאול:

1. האם ישפץ וירחיב משרדכם את כביש הגישה לכפר? אם כן – כיצד ומתי?

2. מה הוא הסכום שיקצה משרדכם לסלילת כבישים בתוך היישוב, ומתי?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כביש גישה ליישוב שיח'-דנון ייכלל בתוכנית העבודה לשנת 1995 במסגרת חברת "נתיבי הגליל" ועל-פי הקריטריונים המקובלים.

מערכת הכבישים ביישובים הערביים

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר התחבורה ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

כבישי הגישה ומערכת הכבישים הפנימיים ביישובים הערביים, מצבם קשה זה שנים, ולכן נגרמות הרבה תאונות עם נפגעים. התקציבים שהועברו למועצות המקומיות אינם עונים על הצרכים, והמועצות מתקשות להדביק את קצב ביצוע השיפוצים הדרושים וסלילת הכבישים בשכונות חדשות.

ברצוני לשאול:

1. מה עשה משרדכם בשנה האחרונה למען סלילת כבישים חדשים ולמלחמה בתאונות במגזר הערבי?

2. מה הן תוכניותיכם לשנה הנוכחית ולשנת הכספים 1995, כולל תקציבים?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בשנים 1993 ו-1994 טיפל ומטפל משרד התחבורה באמצעות חברת "נתיבי הגליל" ב-68 יישובים במגזר הדרוזי והערבי בסך כולל של כ-100 מיליון שקל.

משרדנו נערך להמשך העבודות גם בשנת 1995.

תשלומי ארנונה של רשות הנמלים והרכבות

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר התחבורה ביום ז' בסיוון התשנ"ד (17 במאי 1994):

ברצוני לשאול:

1. מה הם פרטי תשלום הארנונה והסדריהם של רשות הנמלים והרכבות לעיריית חיפה, לעיריית אשדוד ולעיריית אילת?

2. האם הרשות משלמת ארנונה לעיריות הנ"ל לפי קריטריונים זהים?

3. מה הוא סכום הארנונה (לרבות בגין הסדרים מיוחדים) שהרשות תעביר ב-1994 לעיריית חיפה ועיריית אשדוד?

היו"ר ס' טריף:

כבוד השר ישיב על שאלתא מס' 3044, של חבר הכנסת דוד מגן.

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת מגן, אני העברתי אליך תשובה בכתב. הפעם לפחות ניתנה התשובה גם בכתב; אבל אתה ביקשת שאשיב לך גם בעל-פה.

דוד מגן (הליכוד):

חשבתי שאין בידך התשובה בכתב, והנה אני בדרכי אליך למסור לך את התשובה שקיבלתי ממך.

שר התחבורה י' קיסר:

התשובה בידי, חבר הכנסת מגן. לפחות יש אצלנו סדר.

השאלתא של חבר הכנסת דוד מגן מתייחסת לארנונה בערי הנמל – עיריית חיפה, עיריית אילת ועיריית אשדוד. הוא קיבל ממני תשובה מפורטת בכתב לגבי כל נמל ונמל. ייקח זמן לקרוא את כל המכתב הזה, אבל אם אתה רוצה – – –

דוד מגן (הליכוד):

אני מציע, ברשות היושב-ראש, שהתשובה תועבר לפרוטוקול. אני למדתי את התשובה, אחרי שקראתי אותה שלוש פעמים – – –

היו"ר ס' טריף:

ואתה מבקש לשאול שאלה נוספת. בבקשה, אם אדוני השר מסכים.

דוד מגן (הליכוד):

התשובה עוברת אפוא לפרוטוקול.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, אתה מסכים?

שר התחבורה י' קיסר:

התשובה מפורטת בכתובים, כי מצאנו לנכון לתת לו פרטים מלאים על העניין. אנחנו נעביר לפרוטוקול את התשובה המלאה. אם יש לחבר הכנסת מגן שאלה נוספת, בבקשה.

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. א. עיריית אילת. נמל אילת נכלל מאז הקמתו בתחום שיפוט עיריית אילת, שבה מחויבים המדינה וכל התאגידים שהוקמו על-פי דין לשלם ארנונה מלאה, בהיות אילת עיר עולים.

לרשות הנמלים והרכבות יש הסדר מיוחד עם העירייה, שהושג בעקבות ערעור לבית-המשפט המחוזי, ובו נקבע כי החל משנת המס 1975/76 תשלם הרשות ארנונה בגין קרקע תפוסה בגובה מחצית מהארנונה הקבועה לקרקע תפוסה בצו המסים העירוני.

הסכום השנתי הכולל המשולם לעיריית אילת, במחירי חודש ינואר 1994, הוא 2,561,569 שקל, וזאת בגין מבנים ששטחם 27,038 מ"ר וקרקע תפוסה ששטחה 270,218 מ"ר.

ב. נמל אשדוד. נמל אשדוד נבנה באזור חסר מעמד מוניציפלי והוא צורף לתחום שיפוט עיריית אשדוד בשנת 1992 בהסכמה הדדית של עיריית אשדוד ורשות הנמלים והרכבות. ההבנות שהושגו בין שתי הרשויות – כתנאי לצירוף הנמל לתחום שיפוט העירייה – עוגנו בחוזה שנחתם בין הצדדים, לאחר שאושר על-ידי מועצת העירייה, מועצת הנמלים והרכבות, שר הפנים ושר התחבורה.

בחוזה נקבע, שהארנונה שתוטל על המבנים בנמל תהיה בשיעור של 40% מהארנונה המשולמת לתעשייה באזור א', ועל הקרקע התפוסה תוטל ארנונה בשיעור 40% מהארנונה המשולמת על קרקע תפוסה בעיר. החוזה מפרט את השירותים המוניציפליים שיינתנו על-ידי העירייה. תחילתו מתאריך 1 במרס 1992, ותוקפו עשר שנים. שינוי החוזה טעון הסכמה הדדית של שתי הרשויות.

שטחם הכולל של המבנים שבשימוש הנמל הוא 76,632 מ"ר, שטח הקרקע התפוסה 471,566 מ"ר, וסכום הארנונה לשנת 1994 הוא 3,032,046 שקל.

ג. נמל חיפה. בניגוד לערים אילת ואשדוד, חיפה אינה עיר עולים ורשות הנמלים והרכבות פטורה, על-פי חוק, מחובת תשלום ארנונה לעירייה. מאידך גיסא, העירייה קיבלה, בתוקף סמכויותיה על-פי חוק, החלטה להטיל אגרות פינוי אשפה על כל הנכסים הפטורים מתשלום ארנונה, בשיעור של שליש מגובה הארנונה שנקבעה להם בצו המסים העירוני. רשות הנמלים והרכבות סירבה לשלם את הסכומים שנדרשו, ועיריית חיפה עתרה פעמיים לבג"ץ כדי לחייב את הרשות ומשרדי ממשלה נוספים בתשלום הסכומים שנדרשו מהם.

נוסף על עתירות לבג"ץ, הגישו עיריית חיפה ורשות הנמלים והרכבות תביעות משפטיות הדדיות שגרמו להחרפת היחסים ביניהן.

לשם הסדרת הנושאים השנויים במחלוקת, סוכם בין צוותים שמונו על-ידי עיריית חיפה ורשות הנמלים והרכבות לחתום על חוזה זהה במהותו ובתוקפו לחוזה שנחתם עם עיריית אשדוד בנושא הארנונה, ושעל-פיו תשלם רשות הנמלים והרכבות ארנונה לעיריית חיפה בשיעור של 40% מהארנונה הקבועה לתעשייה באזור א', וכן 40% ארנונה בגין הקרקע התפוסה. הארנונה תשולם

לעירייה רק מהיום שתחול חובה חוקית לשלמה, ועד שתחול חובה כזו תשלם רשות הנמלים והרכבות אגרת פינוי אשפה בלבד, ששיעורה שליש מהארנונה הקבועה לתעשייה באזור א'.

החוזה מסדיר גם את הנושאים האחרים השנויים במחלוקת ומבטל את כל ההליכים המשפטיים שהוחל בהם על-ידי שני הצדדים.

יצוין שפרטי החוזה סוכמו על-ידי שתי הרשויות, ואושרו לאחרונה על-ידי מועצות עיריית חיפה ורשות הנמלים והרכבות.

סך כל אגרות פינוי האשפה לשנת 1994 הוא כדלקמן: נמל: סך 6,592,023 שקל בגין מבנים ששטחם הכולל 147,287 מ"ר, וקרקע תפוסה ששטחה 1,207,742 מ"ר. רכבת: סך 1,097,507 שקל בגין מבנים ששטחם הכולל 41,975 מ"ר, וקרקע תפוסה ששטחה 140,000 מ"ר.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, אני מודה לך על שהואלת להעביר לי את התשובה עוד אתמול, ולמדתי אותה בלילה. אני רוצה להדגיש ואולי גם לתמצת את התשובה. השר ענה לי כך: נמל אילת הוא חלק אינטגרלי של העיר מיום הקמתו, הנמל משלם ארנונה. אשדוד – ב-1992 נתקבלה החלטה שחלק מהנמל יסופח לתחום המוניציפלי של אשדוד, ולפיכך רשות הנמלים והרכבות משלמת ארנונה מאז 1992. בחיפה, אדוני השר, כפי שאתה ענית, מיום הקמת הנמל והעיר, הנמל הוא חלק מהעיר, לא משלם שום ארנונה לעירייה.

היו שני בג"צים, כמו שכתבת בדברי התשובה, ויכוחים עקרוניים, אני מדגיש את המלה עקרוניים, לא לשלם ארנונה לעיריית חיפה. היום, לפי אותה פשרה – ומעניין אותי לדעת אם אתה היית מעורב בהשגת הפשרה הזאת – מסתבר שרשות הנמלים והרכבות תעביר כ-7 מיליונים ו-700,000 שקל מדי שנה אגרת אשפה לעיריית חיפה.

אני רוצה לשאול: מדוע אני, כתושב קריית-גת, צריך לשלם ארנונה עקיפה לעיריית חיפה? הרי לא מדובר כאן מהכנסות של רשות הנמלים והרכבות מעניינים שקשורים להימצאות המתקנים בחיפה, כדי שתעביר את הארנונה לשם. ואני אומר זאת במיוחד נוכח הוויכוחים העקרוניים והדיונים שהיו בבג"ץ ולא הגיעו לידי מיצוי בבג"ץ, כנראה בגלל התערבות השר.

אני מבין שמותר, כמובן, לשאוף לפשר ביחסים קוטביים בין רשויות שונות, אבל, אדוני השר, גם אם יש לך רצון עז לתגבר את תקציב עיריית חיפה, כשראש העיר החדש הוא עמרם מצנע – אני חושב

שהרצון הזה הוא לגיטימי – אני חושב שתשלומי ארנונה עקיפים של מי שאינם תושבי חיפה לאותה רשות, לא מוצדקים.

היו"ר ס' טריף:

השאלה ברורה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

ואם ירשה לי היושב-ראש עוד חצי משפט בעניין אחר לגמרי. אדוני השר, בתשובה שקיבלתי בוועדת שרים לענייני חקיקה על אודות מכליות נפט שאין להן דופן כפולה ואסור להן להיכנס לנמלים, נאמר לי שעמדת משרד התחבורה היא שהמכליות שמובילות נפט הן מכליות חד-דופן. אני רוצה להזכיר לך, שהצעת החוק שלי בעניין הזה עלתה, בנושא הזה אמרת לי שריב הסמכויות עם המשרד לאיכות הסביבה מונע ממך לתמוך בחוק. תיקנתי את הצעת החוק לפי דברים שאמרת. אני מאוד מקווה שהצעת החוק תגיע בשבוע הבא, אפשר יהיה להעלות אותה בהנמקה מהמקום, כדי שמשרד התחבורה יחייב את מובילי הנפט להוביל את הנפט רק במכליות בעלות דפנות כפולות.

אדוני היושב-ראש, לפעמים מותר להכין שיעורי בית גם לשבוע הבא. אם רשות הנמלים ועיריית חיפה הגיעו לידי סיכומים, גם שר התחבורה וחבר הכנסת יכולים להגיע לידי סיכומים.

היו"ר ס' טריף:

אין ספק.

שר התחבורה י' קיסר:

לגבי הקטע השני שאתה נותן לי חומר לעשות שיעורי בית, לא עניתי על השאלה הזאת במובן המקצועי. אני לא מומחה לבניית אוניות. אבל יש ויכוח מקצועי לגבי יעילותן של אוניות בעלות דפנות כפולות. אנחנו העלינו את רמת הבטיחות של האוניות. מינינו ועדה כי אנחנו מאוד רוצים לשמור על חופי מדינת ישראל, במיוחד עכשיו. מילא, אצלנו יש פיקוח. אנחנו פועלים כלפי הפלשתינים בנמל עזה. שהרי אם תבוא מכלית רעועה והיא תישבר, יישפך דלק. לא יעזור, הגבולות אינם מסומנים ואין גבול לזיהום.

לכן אנחנו עומדים עכשיו על המשמר בהסכמים עם הפלשתינים לא לרדת ברמה, ולאו דווקא בעניין הדפנות הכפולות, אלא באיכותן של האוניות ואורך חייהן וסדרי הבטיחות בהן.

זה לגבי הקטע ההוא. אבל כיוון שהנושא נדון, יש לו עוד זמן. אמרת שיעורי בית, נעשה שיעורי בית. אין פה בעיה פוליטית. זו בעיה בעלת אופי מקצועי, והמטרה, אני מניח, לך ולנו משותפת בהחלט.

השאלה היא רק מהו הצד המקצועי הטוב ביותר להשיג אותה ומהי העלות. אלה הן שתי השאלות העיקריות. לגבי המטרה אין ויכוח.

לגבי הנושא השני, אל תחשוד בכשרים. ראש עיריית אשדוד הוא חברנו צילקר, והוא מקבל מהנמל 3 מיליוני שקל לשנה. בתקופה של גוראל, ושאל רזיאל, זיכרוננו לברכה, הם לא הצליחו להגיע ביניהם להסדר. היתה תביעה, היה בג"ץ, והם רבו ביניהם. לא הגיעו להסדר.

היום, מנהל רשות הנמלים והרכבות וראש העירייה הגיעו להסדר של פשרה ביניהם. אני לא הייתי מעורב, מלבד לעודד אותם שימצאו פתרון. שהרי אנחנו לא כל הזמן נשב בבג"ץ. ואכן הם הגיעו לפשרה ביניהם, בלי לשלם אחורה. זאת תקופה ארוכה, כפי שציננת, בצדק, שנמל חיפה לא שילם בגלל איזה חוק. אני לא יכול להגיד לך את כל הפרטים. חלק מהם מופיעים במכתב.

לכן, הייתי מצפה ממך, כמו שקיבלתי את הביקורת שלך בסעיף הראשון, לגבי סדרי המינהל של הלשכה, לבוא להגיד: תשמע, אנחנו רוצים באמת להודות לשר התחבורה שסוף-סוף הגיעו ראש עיריית חיפה עם מנהל רשות שדות התעופה, עם מנהל רשות הנמלים והרכבות, להסכמה בנושאים רבים, כדי לקדם את נושא התחבורה והחובות ההדדיים שיש האחד לשני סביב שולחן ולא בבתי-המשפט.

אני חושב שזו דרך נכונה. יש עניין לקדם את חיפה. יש בעיות תחבורה אדירות בנמל, באוויר, ורק לפני שבועיים נחנכה טיסה בין-לאומית ראשונה מחיפה לאזור, שאנחנו בעדה, כדי לעודד את התיירות. לא כולם צריכים להגיע לשדה התעופה בן-גוריון. זה הודות לשיתוף הפעולה הבונה והיוצר של רשות שדות התעופה, רשות הנמלים והרכבות וראש העיר. אני רואה את זה בברכה.

יש לנו גם שיתוף פעולה מלא עם ראש עיריית אשדוד. אני מברך על זה ואני חושב שכך צריך לעבוד. יש בחירות פעם אחת, ואחר כך צריכים לעבוד ביחד. זוהי המדיניות שלי.

היו"ר ס' טריף:

תודה לאדוני.

דוד מגן (הליכוד):

לו היה השר שואל את דעתי, הייתי מציע לספח את כל נמל אשדוד לעיריית אשדוד.

היו"ר ס' טריף:

זה רעיון.

אנחנו נמשיך. אדוני, יש עוד שאילתא של סגן היושב-ראש עובדיה עלי. ברשותך האדיבה, הוא היה על הדוכן ולא יכול היה להביא את השאילתא שלו.

"מספרים ירוקים" למוניות

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר התחבורה ביום כ"ז בשבט התשנ"ד (8 בפברואר 1994):

בתקשורת נמסר, כי משרדך יקצה השנה עוד 1,000 "מספרים ירוקים" למוניות.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. האם נבדקו ההשלכות של הקצאה זו על ענף המוניות בארץ?

3. האם אין בכך לפגוע בפרנסת נהגי המוניות, שרבים מהם נכי צה"ל או בעלי נכות אחרת?

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת עובדיה עלי שואל על הנושא של הקצאת "מספרים ירוקים". בימים אלה הסתובבה במשרדי הממשלה הצעת חוק שהצעתי, איך להקצות עוד 1,000 מוניות, מה שקרוי "מספרים ירוקים", על-פי קריטריונים שונים מבעבר, של מכרזים, אלא לאלה שמתפרנסים מהמונית, על-פי הוותק.

בהנחה שאנחנו כבר קיבלנו חלק מהערות השרים, ממשרד האוצר וממשרדים אחרים, נעביר החלטה בממשלה, והיא תעבור לוועדת הכלכלה של הכנסת. אני כבר דיברתי עם יושב-ראש ועדת הכלכלה, חבר הכנסת צחי הנגבי, כי אני מאוד מעוניין לקדם את הנושא הזה, להקצות "מספרים ירוקים".

לצערי, יש פיגור נורא בכל השיטה הקודמת. ועדה בראשות שופט אחד קובעת את הקצב של מסירת האישורים. פניתי אליו וביקשתי ממנו להקים עוד צוות. הוא טוען שמשפטית אין זו כוונת המחוקק. אני מנסה להתגבר על עניין זה, כי אני חושב שיש כאן צוואר בקבוק.

במקביל הבאתי הצעת חוק שצריכה לאשר כמות נוספת של "מספרים ירוקים" כדי להקטין את הלחץ. יש ביקוש, ומחיר "המספר הירוק" הרקיע שחקים, ל-80,000 דולר.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, השאילתא שלי היא מ-8 בפברואר, היום לפני כחמישה חודשים.

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת עובדיה עלי, חבר הכנסת דוד מגן אמר משהו, ואמרתי שהוא צודק. היתה איזו תקלה. אמרתי לו: מודה ועוזב ירוחם, לא משל אלא ישראל קיסר. אני מתנצל בפני חברי הכנסת. שיניתי את הסדרים כדי שהתשובה תינתן במועדה.

עובדיה עלי (הליכוד):

תודה על התשובה.

אני מבקש לדעת, האם יהיו קריטריונים ברורים לחלוקת המספרים האלה? מדובר כאן בכ-1,000 מספרים, רשיונות, אישורים, להפעלת מוניות. כפי שאמרת, עלות של "מספר ירוק" בשוק היום היא כ-80,000 דולר. השאלה היא, האם יהיו קריטריונים ברורים כדי למנוע פרוטקציוניזם, למנוע עוולות, שבאמת מי שצריך לקבל את זה יקבל. אני מבקש לשמוע מעט על הקריטריונים.

השאלה השנייה. אני מבקש לדעת, האם נבדקו ההשלכות של הקצאה זו על ענף המוניות בארץ, ולכשיוקצו המספרים האלה – באילו תנאים הם יוקצו? מה תהיה עלותם? למי בדיוק הם יוקצו?

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת עובדיה עלי, ראשית, הקריטריונים להקצאת המספרים למוניות מופיעים בהצעת החוק, כדי למנוע אפשרות לתת העדפה למישהו שלא על-פי קריטריונים ברורים וגלויים, גם אם כל ההצעה מסורה לידי ועדה בראשותו של שופט או שופט בדימוס.

כלל אחד קבעתי לעצמי: לא יהיה מה שהיה, שעשו מכרז ומי שהיה לו כסף קנה את המספר, אחר כך הוא השכיר את המספר לנהג, ניצל אותו ב-700 דולר לחודש, ועוד תבע ממנו שירשום רק 300 כדי להתחמק מתשלום מס הכנסה, או שהמחיר של "המספר הירוק" יגיע ל-70,000, 80,000 דולר.

לכן הצעתי שלא יהיה עוד זכות קניין. אנחנו ניתן למי שפרנסתו נהיגה, והוא יוכל להשתמש בו כל ימי חייו, הוא וצאצאיו; הוא לא יוכל למכור אותו – כמו דמי מפתח. ירצה למכור אותו, יחזיר לי אותו ואני אתן לו חלק מהפיקדון. זה מופיע בהצעה. אם תרצה, אני אשלח לך את ההצעה המפורטת. אני מקווה שתהיה תמיכה. יש שיטה קצת שונה, שהיא בכיוון של מתן אפשרות להתפרנס ממונית ולא לספסר במונית.

בהצעה יש גם קרן לחידוש רכב. בימים אלה מנהל "מבטחים" משא-ומתן עם ארגון בעלי המוניות כדי להקים להם קרן פנסיה. אני מצאתי לנכון להסדיר את הענף הזה, שהוא לא יהיה כמו חאפרים, סתם אנשים בודדים שיש להם מוניות, אלא כמו שלאוטובוסים יש ארגון, יש סדר, יש פנסיה, הוא הדין לגבי נהגי מוניות, אם כי לכל אחד יש המונית שלו. זאת ההצעה שלי, זה קו המדיניות שלי. אנחנו עובדים בצורה מסודרת מאוד עם ארגון בעלי המוניות. רוב הדברים נעשים על דעתם ובהסכמתם. אני לא חייב, אבל אם אני יכול להגיע אתם להבנה, אני רואה את זה לכבוד – היכולת לעבוד ביחד – והם אתנו לאורך כל הדרך. אני מקווה שגם הכנסת תתמוך בהצעת החוק.

איך הגענו ל-1,000? עשיתי חישוב, אין לי מחקר מעמיק, שלפי קצב גידול האוכלוסייה, סדר הגודל הוא 500 כלי רכב בשנה. לקחתי את השנים 1993 ו-1994, ביחד זה 1,000 כלי רכב, כדי לסגור את הפער. זה בעצמו יוריד את המחירים, אינני יודע בכמה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לשר התחבורה על התשובות הטובות והמפורטות.

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים. אני רוצה לקיים הבטחה של יושב-ראש הכנסת לחבר הכנסת שאול עמור. אנחנו נחרוג מסדר-היום.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מאוד מכבד את חבר הכנסת שאול עמור. כל ההצעות – – – שמים אותן בסוף. זו החריגה השנייה או השלישית היום, כולל השאלות של ישראל קיסר – – –

שאול עמור (הליכוד):

אני מוותר. אחרי חבר הכנסת רון נחמן וסגן שר הבריאות, אני אדבר.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך. אני חושב שצריך לשמור על סדר-היום במידת האפשר.

הצעה לסדר-היום

המשך מתן שירותי בריאות במוסדות החינוך

היו"ר ס' טריף:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 4556 בנושא: המשך מתן שירותי בריאות במוסדות החינוך. חבר הכנסת רון נחמן, בבקשה. ישיב סגן שר הבריאות.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביום שלישי, 28 ביוני 1994, פורסמה ידיעה מאירת עיניים בעיתון "מעריב", ובה הודעה כי קופת-החולים הכללית תפסיק בשנת הלימודים הבאה את מתן שירותי הבריאות בבתי-הספר ובגני-הילדים. כותב מרכז השלטון המקומי: "לאור פניותיהן של רשויות רבות ועל סמך ניסיון חיובי מצטבר, האריכה החברה למשק וכלכלה את ההתקשרות עם הזכיינים בשנה נוספת. כך מתאפשר לכל רשות להתארגן מבעוד מועד להפעלת השירות בשנת הלימודים תשנ"ה". זה מכתב של מרכז השלטון המקומי מ-28 ביוני.

בכתבה שפורסמה ב"מעריב" נאמר כך: קופת-חולים הכללית תפסיק בשנת הלימודים הבאה את מתן שירותי הבריאות בבתי-הספר ובגני-הילדים. כמו כן, תפסיק הקופה בעוד שלושה שבועות את מתן שירותי טיפת-חלב לחברי הקופות האחרות. קופת-חולים הכללית היא הקופה היחידה שסיפקה שירות רפואי לבתי-הספר, שירות שכלל אחיות וביקורים של רופאים. אולם בשל הצמצומים שבהם נמצאת עתה הקופה ובשל העובדה ששירותים אלה גרמו לגירעון של מאות אלפי שקלים בשנה, החליטה הנהלת הקופה להפסיק את מתן השירותים הללו. אומר מנכ"ל הקופה, מר אביגדור קפלן: אגרת החינוך היתה אמורה לכסות את עלות השירות אך היא לא מכסה זאת, וכך נוצר הגירעון.

ב-16 ביולי קבעה קופת-חולים שהיא תפסיק לתת שירותי טיפת-חלב לאם ולילד לחברי קופות-חולים אחרות – כי אין לנו רצון לסבסד קופות אחרות.

אדוני מנכ"ל קופת-חולים, אדוני יושב-ראש קופת-חולים, אדוני מזכיר ההסתדרות החדש, ומה אחר כך? לאן ילכו כל אותם תינוקות שטופלו בטיפת-חלב של קופת-החולים הכללית ואינם חברים בקופה? האם התיקים שלהם ילכו אתם? האם יאלצו לנדוד הרחק כדי לקבל טיפול בתחנות של משרד הבריאות?

אדוני היושב-ראש, בישראל יש כ-1,200 תחנות של טיפת-חלב, מהן 577 שייכות לקופת-חולים הכללית, כ-500 שייכות למשרד הבריאות ויש עוד תחנות השייכות לעיריות ולקופות אחרות. למשל, עיריית ירושלים העמידה כ-40 תחנות לתושבי ירושלים. בתל-אביב יש 25 תחנות. קופת-החולים "מכבי" הקימה לאחרונה שמונה-תשע תחנות.

בתשובה על שאלות של פונים למשרד הבריאות ענתה הדוברת, שאכן אם יוחלט בתוכנית ההבראה, אדוני סגן השר, שקופת-חולים הכללית לא תיתן שירותי בריאות של טיפת-חלב למבוטחי קופות-החולים השונות, ייתן משרד הבריאות פתרון מיידי עד להיערכות קופת-חולים או קופות-החולים כולן. היא אמרה שתחנות טיפות-חלב של קופת-החולים הכללית פועלות בכל הארץ, אך בעיקר מכסות שטחים גיאוגרפיים גדולים, קיבוצים, מצפים ומושבאים. דוברת משרד הבריאות אמרה, שבמקומות שבהם אין שירות מלבד זה של קופת-חולים הכללית, תהיה הבעיה קשה במיוחד. התושבים ביישובים אלה יאלצו, לפחות בשלב הראשוני, לנסוע ליישובים אחרים שבהם יש שירותים של משרד הבריאות. ועוד קבעה, שמשרד הבריאות לא יפקיר את האנשים.

פרופסור דנון, מנכ"ל המרכז הרפואי לילדים בישראל, כתב לד"ר יצחק קדמן, יושב-ראש המועצה לשלום הילד, והתייחס לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, שאנחנו אישרנו כאן לפני כמה שבועות; אז נקבע שמועד כניסתו של החוק יהיה לאחר שמס הארגון ייכנס לתוקף, בסביבות אוקטובר 1994, אם אכן יאושר חוק מס ארגון. אבל מה יקרה אם הוא לא יאושר? ומה יקרה אם חוק ביטוח בריאות לא ייכנס לתוקפו? ומה יקרה מהיום, 13 ביולי 1994, ועד לאוקטובר? מה יקרה אז על הרפואה הזאת, על שירותי הרפואה של טיפות-החלב ובתי-הספר?

כותב פרופסור דנון דבר מאוד מאוד מוזר – אני קראתי קודם, אדוני סגן השר, את הפרסום שהפיץ המרכז לשלטון מקומי לכל ראשי הערים במדינה – הוא כותב שהחברה האריכה את ההתקשרות עם הזכיינים בשנה נוספת. לכאורה לא היתה צריכה להיות בעיה. אבל פרופסור דנון קובע, שבשל קשיים של פיתוח השירות, גביית האגרה והעברתה לנותני השירות, בעיקר משרד הבריאות וקופת-החולים הכללית, החליט מרכז השלטון המקומי לצאת במרכז מחוזי לספקי שירותים, שיתנו את השירות על-פי קריטריונים שנקבעו על-ידי שירותי בריאות הציבור. אבל, הוא כותב, הסדר זה לא הופעל עד כה והמכרז בנושא לא העלה מפעילים אפשריים.

והוא מזכיר: התוצאה בפועל, בחודש האחרון הודיעה קופת-חולים הכללית על הפסקת מתן השירות בתחנות לאם ולילד ועל הפסקת מתן השירות הרפואי לבתי-הספר. התוצאה של הליכים אלה עלולה – כך הוא כותב – כבר בשנה הקרובה, להביא לסגירת תחנות לאם ולילד ולהפסקת מתן השירות הרפואי לבתי-הספר, שמבחינת שירותי הרפואה המונעת ובריאות הציבור, משמעותם חזרה לשנות ה-50; אומר פרופסור דנון, חזרה לשנות ה-50.

גם אם יצליח ניסיון ההפרטה של שירות הרפואה לתלמיד, הליך זה עלול להביא לפגיעה חמורה באיכות השירות ולהעסקה של בעלי מקצוע לא מתאימים, במקום אחיות מוסמכות בתחום בריאות הציבור ורופאי ילדים מוסמכים.

גם פרופסור ורסאנו, יושב-ראש איגוד רופאי הילדים בהסתדרות הרפואית, וד"ר כץ, יושב-ראש החברה הישראלית לפדיאטריה אמבולטורית, כותבים לד"ר דיציאן, ראש האגף הרפואי בקופת-חולים: איגוד רופאי הילדים והחברה לפדיאטריה אמבולטורית מודאגים מאוד ממצב זה ומהירידה הצפויה במתן הטיפול המונע לתינוקות וילדים ונוער.

והם מוסיפים, שהאיגוד והחברה לפדיאטריה אמבולטורית מוכנים ומעוניינים להיות שותפים בעבודת ההכנה של תוכנית אלטרנטיבית לאספקת שירותים חיוניים אלו, כך שיוכלו להינתן ללא עיכובים עם התחלת שנת הלימודים הקרובה.

אדוני סגן השר, בדיון בנושא המשבר בקופת-החולים, שהתקיים בוועדת הכספים, הודיעו אנשי קופת-חולים על הפסקת השירות מ-1 ביולי 1994. שבוע לאחר מכן, ביום שישי, כשהתכנסו ואישרנו את ההלוואה לקופת-חולים בסך של 485 מיליון שקל, נאמר על-ידי מנכ"ל הקופה והיושב-ראש, שבינתיים ההחלטה הזאת נדחתה עד ה-15 ביולי. היום אנחנו נמצאים ב-13 ביולי, חודש וחצי לפני פתיחת שנת הלימודים התשנ"ה.

מצאתי לנכון להעלות בדחיפות את ההצעה הזאת לסדר-היום מאחר שכל הרשויות במדינת ישראל, אשר מחזיקות בבעלותן גם את מוסדות החינוך וגם את מוסדות הרפואה, וכן קופת-החולים השונות, שהן מפוזרות על-פני מדינת ישראל, ארץ-ישראל השלמה, עלולות למצוא את עצמן, גם הרשויות וגם קופת-החולים, במצב קשה ביותר של אי-מתן שירות לאזרחים ולתושבים שלהן, אם משרד הבריאות לא יתארגן כראוי לתאריך הזה.

מאחר שאנחנו עומדים ב-13 ביולי 1994, הייתי מבקש, אדוני סגן השר, לקבל כאן, מעל דוכן הכנסת, את תשובות משרד הבריאות, מה היה בדעת משרד הבריאות לעשות מאז אושר התקציב, תקציב הביניים לקופת-החולים הכללית, לפני כשלושה שבועות, כדי להתמודד עם הבעיה שתקרה מחר? לכמה זמן מצאתם פתרון ביניים? מה בדעתכם לעשות עם כניסתו לתוקף של חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ומה יהיה אם לא ייכנס החוק לתוקפו? כיצד אתם מתכוונים לתקצב ולסייע לרשויות, לקופות ולחברי קופת-החולים שאינם חברים בקופת-החולים הכללית, כדי שיקבלו את הזכויות שלהם מקופת-החולים הכללית, לתת שירותים של טיפת-חלב ושירותים בבתי-הספר? על כל השאלות האלה, אדוני סגן השר, הייתי מבקש שיינתנו כאן היום תשובות לחברי הכנסת.

ואחרון חביב, אדוני סגן השר, לפני דקות מספר שמעתי משר האוצר סקירה יפה על הישגי הממשלה. אדוני סגן השר, אני חושש. אני שומע את הסקירות היפות הללו, אבל אנחנו רואים מה קורה בשטח. ראשי ערי הפיתוח, אדוני סגן השר, שהנושא של סגירת השירותים הללו נוגע להם במיוחד, מתחילים מחר בשביתה באוהל מול משרד ראש הממשלה ומול משרד שר האוצר, כי המצב מחייב אותם לצאת מיישוביהם, להתכנס בירושלים ולפתוח בשביתה, והחל מיום שני המוני, אלפי תושבי ערי הפיתוח יגיעו לכאן, לירושלים, כדי להביע ברגליים ובהפגנה את ההיפך ממה שהציג שר האוצר לגבי המתרחש היום בתחום הרווחה במדינת ישראל. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. סגן שר הבריאות, חברה הכנסת נואף מסאלחה, בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני מבקש להתנצל בפני חבר הכנסת שאול עמור. הייתי מוכן לחכות לך עוד חצי שעה, גם בגלל האמון האישי שבינינו. אבל כפי שאמרתי, יש סדר-יום שנקבע על-ידי הנשיאות, על-ידי יושב-ראש הכנסת. היום שינו והקדימו שלושה שרים, כששר אחד ענה במשך שעה על שאילתות. זו הסיבה, ולא שלא יכולתי לחכות לך.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול, כמה נתוני יסוד. השירות המונע נתפס כשירות באחריות המדינה, כאשר קופת-חולים הכללית הינה הקבלן שלה, הנותן שירות מונע לכ-20% מכלל תושבי ישראל, שחלקם מבוטחים בקופות-החולים הקטנות. לפי ההשערה, מדובר באוכלוסייה של 6,000 תינוקות מכלל 105,000 התינוקות הנולדים במדינה מדי שנה. יש חוזה כתוב ומתוקצב רק ביש"ע – חבר הכנסת רון נחמן, לכן אתה יכול לומר שהממשלה הזאת עשתה משהו – ו-58 תחנות ביישובים קטנים ומרוחקים שהועברו לקופת-חולים הכללית בשנת 1988. החיסונים מסופקים לקופות-החולים חנם.

יש שוני בין קופות-החולים השונות לגבי יכולתן לקבל את השירות הזה בעתיד המיידי ולתת אותו למבוטחיהן, אבל ככלל – האפשרויות הן קטנות. קופת-החולים "מאוחדת", למשל, אינה מסוגלת לתת את השירות. לא קיים מערך במרפאות. קופת-החולים "לאומית", בעלת ניסיון במתן שירות מונע ביש"ע, דווקא משום כך היא יודעת שהיא אינה ערוכה לתת את השירות במקומות אחרים בארץ. קופת-החולים "מכבי", יש לה ניסיון בשמונה תחנות בארץ, היא יודעת את המשמעויות, בכללן הבעיות, בהכשרת אחיות. היא מסוגלת לתת "זריקות חיסון" בצורה שאינה רצינית.

קיימת שונות בין המחוזות השונים לגבי שיעור חברי הקופות הקטנות בהם. הבעיה מתרכזת בעיקר בגוש המרכז: כפר-סבא, רעננה, הוד-השרון, יהוד, גבעתיים, קריית-און, אפעל, אור-יהודה, הרצליה.

הפתרונות הספציפיים של כל מחוז ונפה שונים ומקומיים. הדבר הקל ביותר הוא להפנות את האמהות ותינוקותיהן למקומות – וכאן הבעיה – שבהם נותן משרד הבריאות את השירות המונע בטיפות-החלב.

מדובר בפתרונות ביניים, שבהם אי-אפשר לתת מענה כמו במקרה של העברה מסודרת. אין לי ספק, כי הדבר יביא להורדת כיסוי החיסונים בקרב הילדים. ואני אומר את דעתי האישית: זה מסוכן.

המדיניות שמשרד הבריאות יכול להציע היא:

1. בכל היישובים הקטנים תיתן לשכת הבריאות הנפתית, או המחוזית – במקום שהמחוז הוא גם נפה, למשל אשקלון – פתרון בצורת הפניית המטופלים לתחנות קיימות. הדבר יצריך נסיעה של המטופלים למרחקים שבין 10 ל-30 קילומטר, מה שנחשב בעייתי ביותר לאמהות ולתינוקות.

2. ביישובים הגדולים קיימות שתי חלופות: הראשונה, קופת-חולים אחת תיטול על עצמה את מתן השירות המונע לאחרות; והשנייה, לשכת הבריאות תעשה יום חיסונים במרפאה קיימת, או במקום שיוקצה על-ידי הרשות המקומית, והוא יינתן לכלל חברי הקופות הקטנות.

בהתחשב בכך כי בחלופה הראשונה יעבוד כוח סיעודי שאינו מכיר את הנושא וכי קיים חשש כי הקופה שנותנת את השירות תהפוך לאטרקטיבית יותר, הרי החלופה המועדפת על-ידי המשרד היא השנייה.

קופת-החולים "מכבי" מקיימת כשמונה תחנות טיפות-חלב, והיא תוכל לעבות את השירות לחבריה. זו רק דוגמה לאותם מקומות שבהם היא תיקח את האחריות.

3. משרד הבריאות מודע, כי יהיה בכך מתן פתרון שהוא גרוע בהרבה מזה הקיים היום. הדבר עלול להביא להורדת כיסוי החיסונים, מפני שלא יהיה אפשר לקיים את ההישג שעליו מתבססות טיפות-החלב בדאגתן שכל האוכלוסייה תקבל את השירות המונע.

4. המשרד רואה בחומרה את ההודעה החד-צדדית של קופת-חולים הכללית על הפסקת השירות המונע לחברי קופות-החולים האחרות. נכון כי השירות המונע האישי כלול בסל השירותים העתידי של קופות-החולים. אולם הקופות הקטנות אינן ערוכות לכך, ויש צורך בתקופת ביניים של הכשרת צוותים, ולא בהכרזה פתאומית על הפסקת השירותים.

משרד הבריאות קורא לכנסת ולהנהגה החדשה של ההסתדרות, שנבחרה בימים אלה, להמשיך את המצב הקיים בקופת-החולים הכללית עד שהקופות הקטנות, או לחלופין משרד הבריאות, יוכלו לתת את השירות המונע.

מתן שירותי בריאות לתלמיד בשנת הלימודים התשנ"ה, 1994/95, במקומות שבהם מפסיקה קופת-חולים הכללית לתת את השירות – להלן כמה נתוני רקע:

1. הרשות המקומית אחראית למתן שירות בריאות לתלמיד על-פי חוק חינוך חובה, כאשר הקהל ונבחרו הציבור רואים את משרד הבריאות כאחראי לכך באופן מיניסטריאלי.

2. העסקת הצוות הסיעודי והרפואי נעשית על-פי אגרת הבריאות המשולמת על-ידי הורי התלמידים. בוודאי אתה, כיושב-ראש רשות, יודע את זה, ואתה עושה את זה. יש לשער, כי ועדת החינוך של הכנסת לא תעלה את מחיר האגרה, והוא יישאר בסכום של 49 שקלים כבשנה החולפת, לכל תלמיד.

3. בשנה שעברה קיים ניסיון ראשון מסוגו בארץ – ולעניות דעתנו, גם בעולם – להפריט את השירות הזה, בעקבות מכרז של החברה למשק וכלכלה של המרכז לשלטון מקומי. שום קופת-חולים לא ניגשה למכרז. אתה הזכרת את זה בנאום שלך, חבר הכנסת נחמן. וזכו בו חברות כוח אדם קטנות –

—

רון נחמן (הליכוד):

עשיתי עבודת מחקר בנושא הזה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אני רואה שאתה עושה עבודת בית. אני יודע מה ההעדפות שלך, אם הליכוד יעלה לשלטון. אתה רוצה להיות שר הבריאות.

רון נחמן (הליכוד):

on וחלילה.

דוד מגן (הליכוד):

למה "אם", כשהליכוד יעלה לשלטון. זה כבר לא עומד בספק.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אתה, חבר הכנסת דוד מגן, יכול להגיד את זה, ואני חייב להגיד אחרת.

שום קופת-חולים לא ניגשה למכרז זה, וזכו בו חברות כוח אדם קטנות, שנתנו את השירות ל-40,000 מכלל מיליון תלמידי בתי-הספר היסודיים; 40,000 בסך הכול. לפי דיווחים שהגיעו מכם, לא היתה שביעות רצון מרמת השירות ומהמומחיות של הצוות הרפואי והסיעודי שהועסק, פרט למקומות או למקרים בודדים.

אדוני היושב-ראש, היתה פנייה בכתב למנהלי קופות-החולים לבדיקת רצונם לתת את השירות הבריאותי בבתי-הספר. התקבלו תשובות בכתב. מקופת-החולים הכללית – תשובה שלילית. מקופת-החולים "מכבי" – תשובה חיובית, הדורשת העלאה משמעותית של אגרת הבריאות. זאת אומרת, הם מוכנים, אבל תעלה למי שמשלם, התלמידים וההורים. קופת-החולים "לאומית" – התקבלה תשובה על נכונות לתת את השירות באזורי יש"ע ורמת-הגולן – כנראה אתה קשור אתה, עם קופת-החולים "לאומית", ואתה משכנע אותה – באזור ירושלים ובאזור אשדוד. קופת-החולים "מאוחדת" אינה ערוכה לכך כלל. כלומר, מדובר בשירות שאינו אטרקטיבי לקופות-החולים למרות היותו בעל חשיבות עליונה בבריאות הציבור.

קופת-החולים הכללית נותנת שירותי בריאות לתלמיד לכ-20% מתלמידי ישראל במקומות שבהם היא נותנת את השירות המונע. היא תפסיק זאת בשנה הבאה.

גם בנושא החיסונים גוברות המטלות על שירות זה בשנת הלימודים הקרובה: יוחל בחיסון MMR בכיתות א', במקום החיסון נגד חצבת היום. יוחל בחיסון כיתות ז' וח' נגד חצבת, שאמור להסתיים בשליש הראשון. כלומר, תוספת מטלות במצב של אי-ודאות.

מדיניות שירותי בריאות הציבור היתה מאז ומתמיד, כי הגורם הנותן את השירות המונע בתחנות לבריאות המשפחה – טיפות-חלב – ייתן גם את שירות הבריאות לתלמיד בבתי-הספר.

שר הבריאות הודיע לנו בשיחתנו הראשונה, כי הוא רואה לנושא חשיבות עליונה וייתן עדיפות לכל סידור אשר יעסיק בשירות זה אחיות ורופאים, מהם עולים חדשים מחבר המדינות.

נייר עמדה הוצג על-ידי למשנה למנכ"ל. עד היום לא התקיים על כך דיון, אבל יתקיים דיון.

בסיכום, להלן ההצעות של השר:

1. נושא שירות בריאות לתלמיד הוא באחריותה של הרשות המקומית, הגובה את אגרת הבריאות מהורי התלמידים.

2. הרשות המקומית יכולה לתת שירות זה בעצמה, או להתקשר לגוף הנותן שירות בריאות. על לשכת הבריאות לדאוג, כי במקרה כזה יהיה זה גוף שהוכר על-ידי שירותי בריאות הציבור ו/או כזה שנתן שירות מונע שעמד בהצלחה בפיקוח הלשכה. בתרחיש כזה תפקח לשכת הבריאות על השירות, תקבל דיווח ותספק לו חיסונים.

אדוני היושב-ראש, החלופה המועדפת על המשרד היא, שלשכת הבריאות במחוז או בנפה תנהל משא-ומתן עם העירייה עצמה, שתהיה הגורם נותן השירותים אך ורק בכספי אגרת הבריאות שיועברו אליה. בכספים אלה יהיה אפשר להעסיק צוות סיעודי ורפואי.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להגיד, שמנכ"ל משרד הבריאות מסר לי, ואני קורא את הדברים: "פרופסור שני מוסר, שדיבר עם חבר הכנסת חיים רמון, המזכ"ל החדש של ההסתדרות, שאמר לו, כי קיימת סבירות גבוהה שקופת-חולים הכללית תמשיך לספק את שירותי הרפואה המונעת – טיפת-חלב – גם לחברי קופות-החולים האחרות כמקודם. בכל מקרה וליתר ביטחון, משרד הבריאות ערוך למתן פתרונות חלופיים לחברי קופות-החולים האחרות עד לכניסת חוק ביטוח בריאות ממלכתי לתוקף", ומדובר על 1 באוקטובר או 1 בנובמבר.

גברתי היושבת-ראש, אני מסכם ואומר: חברי הכנסת, השירות של טיפת-חלב והשירות המונע לא ייפגעו, וזה על אחריותי, על אחריות המשרד, זה גם התיק שלי. אנחנו דנו בזה, ואנחנו דנים בזה גם עם מזכ"ל ההסתדרות וגם עם הנהלות קופות-החולים, ודאי עד שחוק ביטוח בריאות ממלכתי ייכנס לתוקפו.

אני מציע להעביר את הצעתו של חבר הכנסת רון נחמן לוועדת העבודה והרווחה, ואם חבר הכנסת רון נחמן יעמוד על קיום דיון במליאת הכנסת, אינני מתנגד לדיון במליאת הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רון נחמן. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מנצל את נוכחותו של שר הכלכלה והתכנון כדי לבקש ממנו, הוא בוודאי הקשיב לנאומי של סגן שר הבריאות ושמע כי המדיניות המדברת על העברת אחריות ממשד למשרד נמשכת ומכה שורש.

אדוני סגן שר הבריאות, אם הממשלה החליטה שאתה עונה על ההצעה, אתה צריך לענות בשם כל הממשלה, ולא להעביר את האחריות לא לרשויות המקומיות, בוודאי לא להסתדרות הכללית, כאשר אנחנו מדברים על דה-פוליטיזציה של מערכת הבריאות, וודאי לא לגופים אחרים.

מן הדין היה, שוועדת השרים לענייני תיאום ומינהל תתכנס בפגרת הקיץ לדיון בנושא הזה, תתאם בין הגורמים ותיתן מענה בנושא שירותי הרפואה לתלמידים, במיוחד מן ההיבט של רפואה מונעת, במלוא ההיקף, כבר בשנת הלימודים התשנ"ה. לא רק שאין מקום לסגת, לא רק שאין מקום להסתפק במה שיש נוכח ההתפתחויות הגדולות הקיימות במערכות החינוך, צריך לדאוג שהנושא הזה ימוסד בצורה המדויקת ביותר.

משפט אחרון. אדוני סגן השר, גם כשאתה לא נמצא כאן, אני רוצה שתדע שהכנסת מטילה עליך הרבה מאוד מטלות. לפני שבוע קיבלה הכנסת החלטות בנושא בטיחות בחופי הרחצה והטילה על ועדת השרים לענייני תיאום ומינהל להיכנס בעובי הקורה, לתאם בין 11 גורמים ולקבל בנושאים הללו את האחריות.

אני מאחל לך הצלחה במשימות התיאום.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת רון נחמן, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה?

רון נחמן (הליכוד):

לא. אני מבקש דיון במליאה. סגן השר הסכים.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 11, ללא מתנגדים, ללא נמנעים – אני קובעת שההצעה לסדר-היום בנושא: המשך מתן שירותי בריאות במוסדות החינוך, תובא לדיון במליאה. תודה.

הצעה לסדר-היום תפקוד הממשלה בתחומי צמצום העוני, הגידול בתופעת חסרי הבית והמחסור בדירות והתייקרות

היו"ר ע' מאור:

אנחנו משנים מעט מסדר-היום, ואני מזמינה את חבר הכנסת שאול עמור להצעה לסדר-היום מס' 4679 בנושא: תפקוד הממשלה בתחומי צמצום העוני, הגידול בתופעת חסרי הבית והמחסור בדירות והתייקרות. ישיב שר הכלכלה. בבקשה.

שאול עמור (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני רק רוצה להעיר לידידי סגן השר – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת עמור, ברשותך, יושב-ראש הכנסת רוצה לתת הבהרה. נראה אם הוא מגיע, כדי שלא אקטע אותך לפני הדיון. סליחה, חבר הכנסת עמור, ברשותך, אתה יכול להתחיל את דבריך.

שאל עמור (הליכוד):

ברשות היושבת-ראש, אני רוצה להעיר לידידי סגן שר הבריאות – ואנחנו ידידים שנים – שאני לא ביקשתי טובה מאיש. היושב-ראש הקודם של הישיבה קרא לי לדבר. לא מעניין אותי אם זה לפני הזמן או אחרי הזמן. אני לא זקוק לטובות. חבל מאוד שהדבר הזה קרה. בכל זאת ויתרתי.

אני רוצה להודות לידידי שר הכלכלה, שבא במיוחד ונענה לבקשה של יושב-ראש הכנסת להקדים את הדיון שהוא דיון כולל ולא קשור אלי. היתה החלטה להקדים את הדיון, ולכן אני חייב להביא את הדבר הזה.

אני רוצה לשלוח מכאן ברכה לשרת העבודה והרווחה, ברכת החלמה מהירה, ולאחל לה שתשוב במהרה למשרדה ותעשה את עבודתה נאמנה, כפי שעשתה עד כה.

חבר הכנסת רון נחמן הזכיר, שממחר ראשי ערי הפיתוח עוברים את השבת בירושלים, מאחר שמצבם של תושבי ערי הפיתוח הגיע לשבר כלכלי חברתי בכל התחומים. המצב ידוע לממשלה, לראש הממשלה, ואני מתפלא מאוד, זה לא היה מעולם בהיסטוריה של ערי הפיתוח, שראש הממשלה יסרב לקבל נציגות של ראשי ערי הפיתוח. אבל אני קורא לו לעשות כן. ודאי שהמאבק הזה הפעם יהיה קשה מאוד בגלל ההידרדרות של ערי הפיתוח, וזה על דעת כל המפלגות וכל ראשי ערי הפיתוח, ולא משנה לאיזו מפלגה הם שייכים.

נעבור לנושא הנדון. נשנה את סדר העדיפויות הלאומי. נקפא את הבנייה ביהודה ובשומרון ונעביר את המיליארדים כדי לטפל בשכבות החלשות, בתחומי הדיור, העוני, העלייה וכו' – כך הצהירה הממשלה פעם אחר פעם בראשית כהונתה, לפני שנתיים.

כשאני עומד לפניכם, חברי הבית, ובוחן את פעולתה של הממשלה בתחומים החברתיים, אני שואל, היכן המיליארדים שהיא הבטיחה להעביר לשכבות המצוקה. הממשלה הבטיחה לשפר את תנאי הדיור של זוגות צעירים, של עולים חדשים, ולבער את העוני ההולך וגובר.

אכן נכשלתם כישלון חרוץ בתחומים אלה. בתחומי הדיור, ובוודאי ירחיב על כך את הדיבור חבר הכנסת אריאל שרון, הכישלון הוא החמור ביותר. גם מלחמתו של שר השיכון, שראה את התמונה בעוד מועד, נכשלה לחלוטין. דירה ממוצעת התייקרה מאז החלה הממשלה את כהונתה בכ-44% בדולרים, במשך שנתיים, בעוד השכר הממוצע של השכיר לא עלה כלל. לדוגמה, בירושלים, מחיר דירה ממוצעת 463,000 שקל, תוספת של 154,000 שקל לעומת מחירה ב-1992. התייקרות נוראית זו עוברת כחוט השני בכל חלקי הארץ.

מצב זה הביא לכך, שקניית דירה מתרחקת מהישג ידם של רבבות זוגות צעירים, משפחות ברוכות ילדים ועולים חדשים. זוהי פצצת זמן חברתית, וכבר ראינו את הנורות האדומות שדלקו עם התבצרותם של מחוסרי הדיור בחולון – – –

משה קצב (הליכוד):

בירושלים.

שאול עמור (הליכוד):

ובירושלים. מצב זה נובע מתכנון לקוי ומקוצר ראות. אני מציע כי תקומו אתם, שרי הממשלה הנוכחית – – –

דן תיכון (הליכוד):

לא מתכנון לקוי, מהעדר תכנון, מהעדר יכולת לבנות. לא בונים, ולכן המחירים עולים.

מיכאל איתן (הליכוד):

דווקא בתכנון הם חזקים. היו להם כבר שבע תוכניות לפתרון בעיית הדיור.

דוד מגן (הליכוד):

במלה כוללת אחת, זה נובע ממחדל.

שאול עמור (הליכוד):

הגיע הזמן שאתם, שרי הממשלה הזאת, תכירו במעשה הגדול של ממשלת הליכוד – באמצעות אריאל שרון – שראתה את הנולד ובנתה מאות אלפי יחידות דיור לעולים ולוותיקים. צריך לשוב לבנייה ציבורית, להפשרת קרקעות ולסבסודן, במיוחד באזורי המצוקה ובערי הפיתוח.

חסרי בית – תופעה שלא ראינו כמותה מאז קום המדינה; תופעה כאובה ובזויה. כ-326 חסרי בית מכתתים רגליהם בין פחי האשפה, לנים ברחובות, חשופים לסכנות רבות. אכן, תעודת עניות לחברה בכלל ולממשלת ישראל בפרט.

העוני. הדוח האחרון על העוני מצביע על תוספת של כ-10%: מ-560,000 איש עניים ל-680,000 איש. נכון, האחריות לנתון זה מתחלקת בין שתי הממשלות. אבל מה עשיתם עד עכשיו לצמצום העוני, על-פי הבטחותיכם? חמורה במיוחד תופעת העוני בקרב קשישים ומשפחות ברוכות ילדים. הצעת החוק של הממשלה לצמצום העוני הינה קוסמטית, לא מתמודדת התמודדות אמת ומהווה לעג לרש. ראה את הוויכוח בין חבר הכנסת עמיר פרץ לבין שר האוצר על הגדלת הקצבה העלובה לקשישים בעלות של 70 מיליון שקל, כאשר מעבירים במחי יד 480 מיליון שקל לקופת-חולים.

האם אתם, שרי ממשלת ישראל, תוכלו להישיר מבט מול קשיש, נכה, אלמנה, שמתקיימים מקצבה שנעה בין 800 שקל ל-900 שקל, בעוד לאוצר יש כסף להפחית את המס לשכבות החזקות, לעומת העניים שבלאו הכי פטורים מתשלום מס?

דן תיכון (הליכוד):

הם לא מפחיתים את המס. הם מעלים את המס לכולם. עם הביטוח הלאומי הכול עולה.

שאול עמור (הליכוד):

העניים לא נהנים מזה. אותם אנשים שבלאו הכי פטורים ממס לא מקבלים.

דבר זה יגדיל את הפער החברתי במדינתנו. לכן, רדו אל העם, בקרו בלשכות הרווחה, ראו את המחזות קורעי הלב לנוכח קשישים, אמהות מלוות בילדים מרושלי לבוש, ולעתים רעבים, כאשר העובדת הסוציאלית חסרת אונים לסייע חומרית לרבות מקרים אומללים אלה. אני מעיד על כך כראש רשות. הפער בחברה הישראלית הולך וגדל בתקופה של הממשלה "הסוציאליסטית". אני צופה חזרה לתקופת "הפנתרים השחורים", שלווה במאבק אלים ומכוער בחברה הישראלית, אם לא ייעשה מעשה.

הפער החברתי-הכלכלי יעמיק בתחום הבריאות עם הפעלת החוק שיאלץ את אזרחי ישראל לשלם כפול ומכופל ביחס לתשלומים היום. תופעה זו תבריא את האוכלוסייה החזקה לרפואה השחורה ותותיר את השכבות החלשות בשירות הממשלתי, שייתן שירות ממשלתי הלוקה בחסר, שירות עני לעניים.

ומה בתחום החינוך? נכון, הממשלה הגדילה את תקציב החינוך – הרוב הלך לשכר המורים. האם זה הביא למהפכה בחינוך, כאשר עד היום המורים המנוסים מלמדים באזורים העשירים והחזקים, ואילו בפריפריה ובשכונות אין ניסיון לכוון, על-ידי תמריצים מיוחדים, את מיטב המורים הוותיקים, שיעדם לחזק את האוכלוסיות החלשות?

הפער בחינוך הולך וגדל נוכח הגידול בחינוך האפור והמסגרות הפרטיות. לא אחת שוחחתי על כך עם שר החינוך, שנראה כי הוא חסר אונים במאבק זה.

ובכן, מה תגידו בחוצות קריית-גת ובחוצות שלומי, נתיבות ואופקים? אכן הצלחתם לשנות את סדרי העדיפויות, הצלחתם להשפיל מטה עוד יותר את העניים, להתעלם ממצוקתם של עולים מזי רעב, ולהעדיף על פניהם את השכבות החזקות ואת הסקטורים הפוליטיים הקרובים לכם.

אני מקווה ומשוכנע שתיתנו את הדין בפני הבוחר.

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת שאול עמור. אני מזמינה את שר התכנון והכלכלה, השר שמעון שטרית, להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

השר שטרית, אתה הולך להגן על הממשלה בנושא חברתי? הרי אתה המבקר הגדול ביותר של הממשלה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אם תיתן לי לפתוח בדברי, אענה לך על כך.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חברי חבר הכנסת שאול עמור, ידידי חבר הכנסת ויינשטיין, שכבר הציג לי שאלה, אני מבטיח לך שתהיה לך תשובה גם על הסוגיה הזאת, ואני כבר אומר לך, שמצבי היום הוא כמצבה של מדינת ישראל מבחינת ההכנסה לנפש – – –

דן תיכון (הליכוד):

איזה ציון אתה נותן לממשלה בתחום הרווחה?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אגיד לך. לעומת ממשלת הליכוד – עשר. לעומת מה שאני רוצה – שמונה.

דן תיכון (הליכוד):

ואני אומר לך שאתה נותן ארבע מינוס, אלא שאתה מפחד לומר את זה. אילו היתה כאן השרה אורה נמיר, היא היתה נותנת ארבע מינוס.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, ברשותך, זה היה נושא שהעלה חבר הכנסת עמור, אז תאפשר לשר להשיב על דבריו.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

קודם כול, אני רוצה לומר דבר אחד לסדר. אחרי צריך להופיע כאן ראש האופוזיציה, חבר הכנסת ביבי נתניהו. אני יודע שהנושא נדון עכשיו לא לפי הסדר, לפי בקשת חבר הכנסת שאול עמור. אשתדל לקצר, אם תרשו לי לומר את דברי. ואם בסוף דברי לא יהיו תשובות על כל שאלות הביניים, אשמח להשיב עליהן בקיצור. אני עושה זאת משום שאני יודע שכבר היו כמה התבטאויות של הבעת תרעומת על השינוי. השינוי בא כדי להיענות לבקשה, ואני חושב שצריכים להגיד לנשיאות הכנסת מלת תודה על כך שחבריה נענים לצרכים אנושיים ולאילו צרכים כאלה ואחרים של חברי כנסת.

ובכן, ברשותכם, אני רוצה לפתוח ולומר, שההישגים של ממשלת ישראל בתחום החברתי, בשנתיים הראשונות לכהונתה, הם הישגים שיכולים בהחלט להיות בסיס להערכה חיובית. אינני רוצה להיכנס למתן ציונים מספריים, אבל בהחלט צריכה להיות הערכה חיובית ביותר להישגים החברתיים.

אני רוצה להזכיר, שאנחנו נמצאים בתהליך של צמיחה כלכלית ניכרת, דבר שמשפיע גם על הצד החברתי. העלייה בגידול בתוצר בשנים האחרונות בהחלט תרמה. הורדת האבטלה מ-11.2% בסוף 1992 ל-8.1% היום, בהחלט יש לה תרומה חברתית לא רק בגין התוספות התקציביות, אלא גם בגין העובדה שיותר אנשים עובדים וזה מקל גם בעניין החברתי. הגידול המהיר ביצוא והצמיחה המהירה בהשקעות, גם הם סימן לשיפור במצב החברתי. גידול בצריכה הפרטית במהירות, גם הוא מעיד על שיפור במצב החברתי.

הפחתת מע"מ מ-18% ל-17%, לא תמיד ניתן לה הערך החברתי הראוי. ניקח לדוגמה אדם ששכרו 2,000 שקלים נטו, אחרי ששילם מס הכנסה. כשהוא מגיע לחנות, לפי החלוקה של נטל המס, כי נטל המס בישראל הוא 40% מההכנסה, זאת אומרת 20% הוא משלם אחרי שהוא כבר שילם מס הכנסה על 2,000 השקלים – כשהוא יבוא לחנות ויקנה אופניים או חולצה וכו', הוא משלם עוד 20%. זאת אומרת עוד 400 שקלים מה-2,000 הוא משלם במס עקיף. לכן, בזה שהפחתנו את המע"מ מ-18% ל-17%, הקלנו גם על השכבות החלשות, והקלנו עליהן יותר. כי המס העקיף הוא לא פרוגרסיבי, כולנו משלמים אותו דבר. אני רוצה לומר לכם, שמיליארד השקלים שעלתה ההפחתה של ה-1% הזה, לא תמיד נתנו לו את הניקוד החברתי. ואני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת כדי להדגיש עוד כמה חשובה הפחתת המס העקיף בשביל להביא צדק חברתי. אני בטוח שחבר הכנסת עמור מסכים אתי בנקודה הזאת, שבמדינת ישראל נטל המס העקיף גבוה מדי.

משה קצב (הליכוד):

אני מבקש ממך, השר שטרית, להזכיר גם את סלילת הכבישים שעליהם נוסעים גם העניים, ובכך הועלתם גם לעניים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

גם העניים נוסעים על הכבישים. ואם אתה חושב שהשקעה בתשתית שמניבה פירות כלכליים לא מועילה לעניים, אני חייב לחלוק עליך.

משה קצב (הליכוד):

להיפך, באתי לחזק את – – –

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני רוצה להדגיש, שהתקציבים לנושאים החברתיים עלו באופן משמעותי לעומת שנת 1992. יש מחלוקת בתוך הממשלה בכמה. אני אומר לכם, שגם לפי החישוב הכי קפדני הם עלו לפחות ב-10%; לפי חישוב פחות קפדני, הם עלו ברבע. לכן אני אומר לכם שאי-אפשר להתעלם מההישגים הגדולים שהושגו.

אני רוצה להזכיר גם את הנושא של החזרת קצבת ילד ראשון ושני. אני רוצה להזכיר את ההעברה של חוק חיילים משוחררים, דבר שנעשה בהסכמת הממשלה. ואני רוצה להזכיר את ההתחלה של השוואת קצבאות הילדים במגזר הערבי. ואני רוצה להזכיר שכ-6,700 בני אדם פונו מקרוונים לדוור קבע. ואני רוצה להזכיר שהכנו תוכנית לצמצום ממדי העוני. ובהקשר זה אני חייב לברך את שרת העבודה והרווחה, הגברת אורה נמיר, עם שובה לארץ אחרי הניתוח. היא גיבשה תוכנית מקיפה. התוכנית היתה אמורה לחלץ ממעגל העוני 55,000 משפחות בעלות של כ-410 מיליון שקלים. אני מודה שבעניין הזה, עלות התוכנית הנוכחית שאושרה על-ידי הממשלה היא רק 335 מיליון שקלים, שמתוכם 80 מיליון הם תוספת תקציבית, והיא אמורה לחלץ ממעגל העוני רק 46,000 משפחות, לעומת 55,000 משפחות שנמצאות מתחת לקו העוני.

משה קצב (הליכוד):

אחרי שנתיים, מדוע היקף העוני בחברה הישראלית גדל? אם זה כל כך טוב – – –

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני אגיד לך למה. קודם כול – – –

דן תיכון (הליכוד):

אם כל כך טוב, למה כל כך רע?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני אגיד לך למה. כידוע לך, יש מגמות כלליות של גידול באחוז שהולך לשני העשירונים העליונים, זו מגמה שהיתה שלטת גם בתקופה שאתם הייתם בשלטון, גם אצלנו קיימת המגמה הזאת, והחציון עולה תמיד. אחוז המשפחות מתחת לקו העוני הולך לפי החציון. כשעולה השכר – החציון עולה, לכן יותר אנשים נמצאים מתחת לקו העוני. אתה יודע את זה, אני יודע את זה, וזאת הסיבה. אבל, בסך הכול אני מודה שצריך לעשות מאמץ יותר גדול, אבל בהשוואה למה שנעשה, הדברים בהחלט ראויים להערכה חיובית.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת שאול עמור בנושא דרי הרחוב, שהוא הזכירו, שבאוקטובר 1992 הוקמה בתל-אביב יחידה לטיפול בדרי רחוב. עם כניסת שרת העבודה והרווחה לתפקידה, בינואר 1993, ולאחר ששניים קפאו למוות, הורתה השרה על הרחבתה ותגבורה של היחידה, במגמה להפוך אותה לדגם טיפולי עבור הלשכות החברתיות בכל רחבי הארץ. היחידה בתל-אביב הוכרה כמפעל מיוחד, במסגרת המפעלים המיוחדים של המוסד לביטוח לאומי. אני רוצה לומר שיש לנו דיון מיוחד על השיכון, ואני מעריך ששר הבינוי והשיכון יענה, בצורה מפורטת. בסך-הכול בנושאים הללו יש לנו תוכנית שאושרה, ואנחנו מקווים שפירותיה יורגשו.

אני כבר מסיים. אני רוצה לומר, שבמשך 15 שנה היתה ירידה, נסיגה משמעותית בהוצאות החברתיות, ובשביל לפצות על 15 שנות הירידה לא די בשנתיים, אף-על-פי שיש בממשלה הזאת אנשים מוכשרים מאוד ואנשים אקטיביים מאוד בנושא החברתי. שנתיים לא מספיקות, ואני אומר לכם, אפילו קדנציה אחת לא תספיק לתקן את הנסיגה שהיתה ב-15 השנים שאתם הייתם בשלטון, לצערי הרב. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. מהי הצעתך לגבי הדין?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

הצעתי היא שהנושא יעבור לדיון בוועדה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יוסף ונונו ביקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה, דקה מן המקום.

דוד מגן (הליכוד):

סליחה, גברתי, נדמה לי שנרשמתי – – –

היו"ר ע' מאור:

הנוהל הוא, שאם יש מציע מסיעה אחרת, הוא קודם, חבר הכנסת מגן. התקנון, כמובן. כן, בבקשה, חבר הכנסת ונונו, דקה מן המקום.

יוסף ונונו (העבודה):

בדיון שהתקיים פה, במליאה, על התוכנית למלחמה בעוני, טענתי שהתוכנית מצומצמת מדי ומאוחרת מדי, ועד שנתחיל לראות את הביצוע ואת היישום שלה יעבור זמן רב.

אני נדהם לשמוע על הכוונה של שר האוצר למשוך את החוק בגלל חילוקי הדעות עם הוועדה. הובטח לקבור את התוכנית ולהחזיר אותנו לאחור עוד לפני התחלת היישום של התוכנית.

אני רוצה לקרוא לשר האוצר, שעליו להימנע מהצעד הזה של משיכת החוק, ולבוא למליאה בהסכמה. להיפך, לבוא ולהילחם בעוני ביתר תוקף. לכן אני מבקש להסיר את ההצעה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת שאול עמור, האם אתה מסכים לדיון בוועדה?

דן תיכון (הליכוד):

לא, במליאה.

שאול עמור (הליכוד):

במליאה.

היו"ר ע' מאור:

במליאה.

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעתו של חבר הכנסת עמור – דיון במליאה – בבקשה.

מסכים במליאה. כן, בהסכמת השר.

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 14

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

אני קובעת שברוב של 14, ללא מתנגדים, ללא נמנעים – ההצעה לסדר-היום על תפקוד הממשלה בתחומי צמצום העוני, הגידול בתופעת חסרי הבית והמחסור בדירות והתייקרותן, מועברת להמשך דיון במליאה.

דברי היושבת-ראש לזכרו של חבר הכנסת לשעבר חביב שמעוני, זיכרונו לברכה

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, הגיעה זה עתה הודעה על פטירתו של חבר הכנסת לשעבר חביב שמעוני.

אני מבקשת מכל חברי הכנסת לעמוד. לקום, בבקשה.

הלך לעולמו חבר הכנסת לשעבר חביב שמעוני. חביב שמעוני היה חבר הכנסת השמינית וחבר בוועדת החינוך והתרבות ובוועדת השירותים הציבוריים.

הוא ייצג בכנסת את מפלגת פועלי ארץ-ישראל, ונפטר בלא עת.

הכנסת שולחת תנחומים למשפחת שמעוני ולסיעתו, סיעת העבודה בכנסת.

הלווייתו של חביב שמעוני תצא מחר, בשעה 18:00, מבית-ההלוויות שמגר אל הר-המנוחות בירושלים.

יהיה זכרו ברוך.

(חברי הכנסת מכבדים בקימה את זכרו של המנוח.)

הצעה לסדר-היום פעילות הממשלה במשא-ומתן המדיני במלאות שנתיים לכהונתה

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו חוזרים לסדר-היום, עם ההשתתפות בצער. אני מזמינה את חבר הכנסת רן כהן להעלות הצעה לסדר-היום, מס' 4685, בנושא: פעילות הממשלה במשא-ומתן המדיני במלאות שנתיים לכהונתה. בבקשה.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברות וחברי הכנסת, בואו נאמר את האמת – נוצר מצב מוזר, משום שחשבנו שמן הנכון יהיה, אם יוזמת האופוזיציה לתקוף את הממשלה שנתיים לאחר שנבחרה – השבוע, שנתיים לאחר שנבחרה – להציג גם את ההישגים של הממשלה, ולכן אני נמצא כאן. והנה, ברגע האחרון החליט חבר הכנסת ביבי נתניהו שלא לעלות לכאן להעלות את הצעתו, והנה אני פותח, ואני שמח על כך.

גברתי היושבת-ראש, בהמשך לדברים החמורים, הקשים, הייתי אומר הנוראים שהיו אמש מעל הדוכן הזה, עם דברי השיקוץ הנוראים שהושלכו לעברי – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

מסכן, מחר נזיל דמעה.

רן כהן (מרצ):

— — — ולא משום שאני חייב משהו לחבר הכנסת מיכאל איתן, אלא אני חייב לציבור של הליכוד, שאני מכבד, ולנבחרים של הליכוד, שגם אותם אני מכבד, וכדי שלא תהיה שום אי-הבנה לגבי תשובתי על שאלתו הפרובוקטיבית של חבר הכנסת מיכאל איתן, אני רוצה להבהיר באופן החד-משמעי והנמרץ. בראשית נאומי הוקעתי בלשון הבוטה ביותר את הרוצחים של נרצחינו מהשבוע שעבר, הוקעתי אותם באופן הנמרץ ביותר, קראתי להם: ארורים, טרוריסטים, ולכן חלילה לי מלשייך את הרצח במשהו מעשי אל הליכוד, ואם כך הובן, אני מצטער על כך. לא היתה בכך שום כוונה מצדי.

לעומת זאת, אני בהחלט אומר שיש אחריות פוליטית למדיניות, וזאת היתה כל כוונתי. אם מישהו נפגע מהבנה אחרת, אני שוב מצטער על כך. אני לא מתנצל על אף מלה מכל נאומי, שבו לא היה אפילו לא משפט אחד, אפילו לא מלה אחת לא של שיקוץ, לא של קללה ולא של גידוף. היו בו דברים נוקבים כלפי הליכוד והימין, נכון, אבל יעבור כל אדם הגון בכנסת הזאת ובארץ ויקרא את נאומי מתחילתו עד סופו ולא ימצא שם אפילו לא מונח אחד של גידוף אישי או קולקטיבי. ביקורת קשה מאוד כלפי הימין, כן, אבל לא מלות גידוף.

משה קצב (הליכוד):

— — —

רן כהן (מרצ):

אני הבהרתי הבהרה, אף שחבר הכנסת מיכאל איתן לא מצא לנכון לא לחזור בו ולא להתנצל על מלים איומות ונוראות מן ההיסטוריה של העם היהודי, מההיסטוריה הנוראה והמחרידה של העולם ושל המין האנושי. לא כלפיו אני חייב, אבל כלפי הליכוד כתנועה פוליטית, כלפי הציבור של הליכוד, ואמרתי והבהרתי את הדברים הללו מרצוני, בלי שנתבקשתי על-ידי אדם אחד.

גברתי היושבת-ראש, איזו מדינה קיבלנו ולאיזה מצב הובלנו בשנתיים האחרונות? והייתי מעז לומר – ועוד ידנו נטויה. קיבלנו מדינה אחרי ארבע שנים וחצי של אינתיפאדה המונית, שהלכה ונמשכה והחריפה ודיממה ורצחה ופצעה, אינתיפאדה של מאות אלפי ילדים, נשים וגברים, שגרמה ליהודים ולערבים מאות אלפי הרוגים ופצועים, עשרות אלפי עצורים ומכלאות פזורות על פני הארץ לאורכה ולרוחבה. זו היתה המציאות לפני שנתיים. היום אין אינתיפאדה. לא מת כל הטרור, הוא עדיין קיים, אבל האינתיפאדה מתה בזכות הממשלה הזאת, והיא לא קיימת כהתקוממות עממית. אילו נשאלו אזרחי ישראל – ואני מכיר אותם, רבים מהם – בוודאי היו אומרים כי רק בשל ביטול האינתיפאדה, טוב שממשלה זו נבחרה ומתפקדת בשנתיים האחרונות.

עוזי לבדאו (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה? רן, אפשר לשאול שאלה?

רו כהן (מרצ):

ברשותך, יותר מאוחר.

עניין שני: רק לפני שנתיים קיבלנו שטחים, ובכללם את רצועת-עזה, שבהם הלכו כוחותיהם של ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" והתחזקו תחת שלטון הליכוד. הם השתלטו חלקה אחר חלקה על חייהם של הפלשתינים בשטחים, ונשק השתלטותם על ההמונים הפלשתינים לא היה אלא שנאת היהודים ורצח יהודים מדי יום. אש"ף, שביקש גם פתרון מדיני אך עדיין הפעיל טרור, הלך ונחלש בשטחים, לעומת הפנאטים והמטורפים של ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי". היום אש"ף יצא מכלל טרור. אש"ף כארגון, אש"ף כמנהיגות, יצא מכלל טרור. היו כאלה שביקשו להתקבל לאש"ף ביוזמתם, ולאחר ביצוע מעשי רצח לא נתקבלו על-ידי אש"ף. ממש כמעט ימות המשיח. אש"ף הוא זה הדוחק את ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" לשוליים. אש"ף, לא מטובתנו אלא מטובת הפלשתינים ומטובת עצמו, עושה את העבודה המבורכת הזאת מבחינתו.

אבל עובדה: ראשי המינהל הפלשתיני הם אלה העוצרים טרוריסטים פלשתינים. הממשלה הזאת אמרה: כל זמן שלא נגיע למצב שבו שוטרים פלשתינים, מרצונם ומהאינטרסים שלהם, יעצרו טרוריסטים פלשתינים, לא יהיה דיכוי ממשי של הטרור. זה בדיוק מה שהתחיל לקרות וזה בדיוק מה שהתחיל להתרחש. לא את כולם, לא את כל הטרוריסטים הם הצליחו לעצור, אש"ף, אבל גם אנחנו, עם הצבא הכי חזק במזרח התיכון, לא הצלחנו לעצור את כל הטרוריסטים הפלשתינים.

שוב, אני בטוח שאילו נשאלו אזרחי ישראל לדעתם, בוודאי היו אומרים כי רק בשל עצירת השתלטות ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" ורק בשל האפשרות לומר ברוך שפטרנו מהכיבוש ומהשירות ברצועת-עזה, רק משום שחיילים שלנו שוב אינם צריכים לצאת לשרת בג'באליה, בשאטי, בח'אן-יונס וביריחו, רק בשל כך טוב שממשלה זו נבחרה ומכהנת בשנתיים האחרונות.

והעניין השלישי: גברתי היושבת-ראש, מה קיבלנו לפני שנתיים מהליכוד? לפני שנתיים קיבלנו אפס סיכוי לשלום בכל החזיתות. היה משא-ומתן עם הפלשתינים, שלא היה בו לא משא ולא מתן, משא-ומתן על ניוטרל, על ריק. ממשלת הליכוד ישבה לשיחות עם אחד מראשי המייסדים של אש"ף, עם חיידר עבד אל-שאפי, ועיקרה את המשא-ומתן במו עמדתה הסרבנית, כשאפילו על רצועת-עזה דאז, במדרד ובוושנינגטון, היא סירבה לוותר.

קיבלנו אפס סיכוי לשלום עם ירדן, אפס סיכוי לשלום עם סוריה ולבנון. היום, שנתיים אחרי, יש התחלה ממשית של שלום.

הצלחנו לצאת מרצועת-עזה ולהעבירה לידי הפלשתינים כהתחלת שלטון פלשתיני, שיוליך לשלום בין ישראל לבין העם הפלשתיני. היום יש פרטנר אמיתי בישראל לפלשתינים, ופרטנר אמיתי בין הפלשתינים לישראל כדי להוביל מהלך שלום מול ההנהגות העקרות שהיו בעבר.

היום אנו מצויים על סף שלום נפרד עם ירדן. רק בעוד ימים ספורים, עשרה ימים כמדומני, ישב שר החוץ הישראלי בגלוי, בגאון, בתוך מדינת ירדן להמשך המשא-ומתן, ואני מקווה לחתימה טובה בהקדם האפשרי בינינו לבין ירדן.

היום, לראשונה, יש פוטנציאל ממשי לשלום עם סוריה, המסוכנת שבאויבינו, עם נשיא סורי שאמר – לא לפני הבחירות האחרונות, בזמן הליכוד, אלא בימי הממשלה הזאת – שהוא מכיר במדינת ישראל ובצרכיה הביטחוניים. זאת בלי שהחזרנו סנטימטר אחד מרמת-הגולן.

ושוב, אני חוזר על הדברים: אני בטוח שאילו נשאלו אזרחי ישראל אם היה כדאי, היו שבים ואומרים כי רק בשל הסיכוי לשלום עם הפלשתינים ורק בשל הסיכוי הממשמש ובא לשלום עם ירדן ורק בשל פוטנציאל הסיכוי לשלום עם סוריה, טוב שהממשלה הזאת נבחרה לפני שנתיים.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לסיים בשני משפטים קצרים. עד לפני שנתיים הקציבה הממשלה כ-4 מיליארדי שקלים להתנחלויות. מאז עבר כל תזרים המזומנים לחינוך, לכבישים, לקצבאות ילדים, לבניית מדינת ישראל. היתה אבטלה של 11.2% של העובדים והמועסקים בישראל, היום – 8.3%, 8.4% – כמעט המדינה היחידה בעולם שהצליחה להגדיל את מספר המועסקים ולהקטין את האבטלה תוך כדי קליטת עלייה.

משה קצב (הליכוד):

כאשר מפסיקים עלייה, יש ירידה באבטלה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה הומור מקאברי.

רן כהן (מרצ):

ושוב, אילו נשאלו הישראלים, אני סמוך ובטוח שהיו אומרים גם כן: רק בשל כך טוב שהממשלה הזאת נבחרה. תודה רבה, גברתי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כאשר יצמצמו את העלייה, לא תהיה אבטלה בכלל.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

הצעה לסדר-היום פעילות הממשלה ואחריותה למצב המדיני והביטחוני של ישראל

היו"ר ע' מאור:

הצעה לסדר-היום מס' 4678. אני מזמינה את חבר הכנסת בנימין נתניהו, ואחריו – את חבר הכנסת בנימין טמקין.

בנימין נתניהו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הבית, אין זה סוד שהבענו את מורת רוחנו מן העובדה שהדיון החשוב הזה נדחה, מסיבות שונות, אל סוף היום. במלאות שנתיים לכהונת הממשלה היינו צריכים לעשות לפחות משהו דומה למה שניסה ראש הממשלה לעשות כאשר מלאה שנה לכהונת הממשלה, כשהוא הלך לנשיא המדינה ועשה משדר הפקות בבית הנשיא. הוא הלך מעל הכנסת, עוד יותר גבוה מהכנסת. טוב, השנה הוא לא בא לכנסת, גם לא התעכב אצל הנשיא, מסיבות טובות שתיכף אגע בהן, אבל חשבנו שהכנסת צריכה לעמוד על כך שהדיון הזה יתפוס את מרכז הבמה, את מרכז הזמן, את מרכז תשומת הלב. והנה, אנו מוצאים את עצמנו, אני וחברי, מדברים בסוף היום, חלקנו גם בשבוע הבא.

שוחחתי עם יושב-ראש הכנסת, והוא הבהיר לי שהדבר לא נעשה מתוך זדון שלו. הוא עשה ככל יכולתו כדי לתקן את הדברים, כך הבהיר לי, ואני מוכן לקבל את הדברים כהווייתם. אבל לכנסת זו תעודת עניות.

הנושא הזה הוא באמת במהות תפקידנו. הכנסת היא הכוח המאזן לממשלה. האופוזיציה בכנסת היא הכוח המאזן למפלגת השלטון. וזה שיש פה ניסיונות לסתימת פיות על כל צעד ושעל מחוץ לבית הזה, זה דבר אחד. אבל הבית הזה צריך להיות פתוח, עם פיות פתוחים וגם עם מוחות פתוחים לשמוע ולהשמיע.

ובכן, בדיון הזה על השנתיים של כהונת הממשלה, אני חושב שאין דבר שממחיש יותר את כישלונה ועיוורונה של הממשלה מאשר האירוע המביש שהתרחש ביממה האחרונה במעבר הגבול ברפיח.

מה קרה שם? ערפאת נכנס בכניסה מיוחדת של אח"מים, שאפשרה לו ממשלת ישראל, והוא הגניב באמצעות המעבר הזה במכוניותיו ארבעה רוצחים מתועבים: שלושה ממתכנני הטבח של ילדי מעלות והרביעי ארכי-רוצח, שביצע, תכנן, שלח מרצחים למאות פיגועים בתוך ישראל.

נכון, אדוני שר החוץ, אמרתם להם לא להביא אותם. אפילו סירבתם לאשר את הגעתם. אבל מה התברר פה? ערפאת מצפצף עליכם, אתם לא מזיזים לו, הוא בכלל לא מתייחס אליכם. הוא מצפצף על כל ההבטחות שהוא נתן לכם. הוא מצפצף על ההבטחה לביטול האמנה הפלשתינית, לגינוי הטרור, לנקיטת צעדים נגד מחוללי הטרור גם מתוך שורות אש"ף ו"פתח", שרצחו שליש מהישראלים שנרצחו מאז הסכם אוסלו, ומספרם גדול. כמו שהוא מתעלם לחלוטין מההתחייבות שלו להגן על משתפי הפעולה. להגן עליהם? הוא רודף אותם. כמו בכל התחייבות.

ובמקום זה, מה שהוא נותן לנו, מה שהוא נותן לכם, הצהרות על ג'יהאד ביוהנסבורג, הצהרות על שחרור הגליל והנגב בעזה. אתם פשוט לא מזיזים לו. הוא לא מתייחס אליכם. הוא שם אתכם ללעג ולקלס.

אז מה עשיתם במקרה הזה? בואו נראה, מה עשיתם. מה תגידו עכשיו לציבור בישראל? איזה ראש ממשלה חזק. הוא עשה שריר, הוא עשה שרירונצ'יק. גמרנו אומר והם לא ייכנסו לעזה. כלומר, נכנסו, ובמקום שתעצרו אותם ותדרשו מערפאת שיאסור אותם, או תדרשו ממנו לפחות להסגיר את הרוצחים הנאלחים הללו, גמרנו אומר והם שוחררו.

וכמובן, אדוני שר החוץ, את העיקר לא עשיתם. כי לא טיפלתם בשורש הבעיה ששוב נחשפה באירוע הזה. שוב ושוב מתברר, שעשיתם הסכם, שעשיתם עסקה עם אדם שהוא שקרן ורמאי פתולוגי. זה שורש הבעיה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתה מציג אותם בתור אנשים טהורים, את מר פרס ואת מר רבין; את מר פרס, שמעלים מסמכים, את מר רבין, שמסייע לו בדברים האלה. אולי הלך הזרזיר אצל העורב?

בנימין נתניהו (הליכוד):

גם בעניין הזה, הספציפי יותר, מה עשיתם?

מר פרס, אדוני שר החוץ, אני רוצה שתערוב לציבור, תעלה לדוכן הזה אחרי שאני אסיים, ואני מבקש ממך לערוב לאזרחי ישראל, שערפאת לא הגניב אנשים או אמצעי לחימה מסוכנים במעברים שהוא כבר ביצע, או שלא יגניב אותם בהמשך.

למשל, אזרחי ישראל בוודאי לא מכירים את זה, אבל במכוניות שלו קל מאוד להגניב, להעביר מזוודות בגודל כזה שיכולות להכיל טילי "סטינגר". אלה טילים לא גדולים, וטיל כזה ליד שדה התעופה לוד מוריד מטוס "אל על", וטיל כזה בשדה התעופה עטרות, ליד רמאללה, מוריד מטוס "ארקיע". אתה יכול לערוב לנו שטילים כאלה לא נכנסו?

אם אתם רוצים לעשות משהו בעניין הזה, רק משהו בעניין הזה, לשיטתכם – כי את דעתנו על ההסכם כולו אתה יודע; אבל לשיטתכם, בתוך ההסכם הזה, בתוך ההתחייבויות שקיבלתם, אתם צריכים לעשות עכשיו צעד מינימלי אחד. לעשות. לא לדרוש, לא לבקש, לעשות.

ומה שאתם צריכים לעשות, זה לגרום לכך שלא תהיה יותר כניסה חופשית של אח"מים. אין יותר "מסלול ירוק". אין דבר כזה. לא ערפאת, לא חבר מרעין, לא המכונות, לא הכבודה, לא הציד, לא המזוודות. שום דבר ושום אדם אינו פטור מבדיקה.

כי אם לא עשיתם את זה, לא עשיתם כלום. הפקרתם את הביטחון שלנו שוב להבטחות הנבובות של האיש הזה, של הבדיחה המהלכת הזאת. אבל אתם הרי לא תעשו את זה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הבדיחה המהלכת זה לא הוא, הבדיחה המהלכת היא האיש הזה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

הקביעה הוודאית, חבר הכנסת לנדאו, לצערי, אני אומר את זה, שהממשלה הזאת הרי לא מסוגלת למתוח את הקו האדום, האדמדם, הוורדרד הדקיק ביותר בחול.

חבל ששר החוץ בורח.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גם הוא סובל מהרעלת ניקוטין. זה הפתח שדרכו יוצאים מי שסובלים מהרעלת ניקוטין.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה באמת מומחה לרעל, זה בטוח.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אנחנו לא מדברים על הרעלות ניקוטין, חבר הכנסת לנדאו. אנחנו מדברים על הרעלת האמת.

כפי שאמרתי, ואני חושב שיציאתו של שר החוץ מוכיחה את זה, הממשלה הזאת אפילו לא יכולה, לא מסוגלת לשמוע את מה שהיא צריכה לעשות, וודאי שהיא לא תעשה.

הם הבטיחו, או יותר נכון הוא הבטיח, האיש הזה, והם הפקירו את הביטחון בידי שקרן. ועכשיו מה שהם יעשו, אני בטוח ששר החוץ לא יאכזב אותנו, ערפאת משקר ונציגי הממשלה יבואו לחפות על השקרים, לסנגר עליהם.

כלומר, השיטה היא פשוטה מאוד, וזה בעצם כל ההסכם. ערפאת מרמה אתכם ואתם באים ומרמים את הציבור. זו חלוקת העבודה. זה כל הסיפור של הממשלה הזאת. כל הסיפור של הממשלה הזאת הוא הפרה סיטונית שיטתית של כל ההתחייבויות שהבטחתם לציבור לפני שנתיים ורצף של תרגילי הונאה בלתי פוסקים כדי לנסות לזרות חול בעיני הציבור.

מה לא הבטחתם? אתה יודע, מר פרס, מר רבין, שאתו התמודדת על הנהגת מפלגתך, מר רבין טרח במערכת הבחירות הפנימית ביניכם, ואחר כך במערכת הבחירות לכנסת, הוא טרח להבטיח חזור והבטח, שהוא יביא פוליטיקה נקייה לעם. הוא דיבר אז על תרגיל מסריח. אתה זוכר את זה, בוודאי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מה זה הוא זוכר את זה. מה זה הוא זוכר את זה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

והיום מר רבין מבצע תרגיל מסריח ב', כשהוא קונה שני חברי כנסת בג'ובים, בטובות הנאה. הוא הבטיח פוליטיקה נקייה, וקיבלנו פוליטיקה מלוכלכת, אבל איזו פוליטיקה מלוכלכת. זו לא קביעה שלי, מר פרס. זו קביעה של מבקרת המדינה, שראש הממשלה כל כך מכבד ומעריך אותה.

היא הוציאה שלושה דוחות. דוח ראשון מאז עלתה הממשלה הזאת דיבר על קניית השלטון בכסף על-ידי מפלגת העבודה. דוח שני דיבר על חשדות למעשים פליליים במשרד השיכון וחשף פוליטיזציה פושה ופושעת בכל משרדי הממשלה, כמעט בכולם. דוח שלישי, שקיבלנו אותו רק לפני יומיים, אומר שהשחיתות הזאת הגיעה עד לצמרת של המשרד הראשי, משרד ראש הממשלה, עד למנכ"ל משרד ראש הממשלה, יד ימינו ואיש סודו של ראש הממשלה. שמעון שבס מואשם בשיבוש הליכי חקירה חקירה משטרתית. לא היה דבר כזה בתולדות המדינה.

עכשיו, אחת משתיים: אם ראש הממשלה ידע על מעשיו של שבס, שהוא הודה בהם – או יותר נכון, אם הוא לא ידע, שבס מעל בתפקידו, שיפטר אותו; ואם ידע, שיתפטר ראש הממשלה בעצמו. אין אפשרות אחרת. אלה שתי האפשרויות.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת נתניהו, תרשה לי משפט. תתאר לך שראש הממשלה במקרה כזה היה יצחק שמיר או שמעון פרס.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אזה.

דוד מגן (הליכוד):

אתה יודע מה התקשורת היתה עושה?

בנימין נתניהו (הליכוד):

חבר הכנסת מגן, אני רק – – –

דוד מגן (הליכוד):

יש ראש ממשלה חסין בפני כל ביקורת תקשורתית. איש לא מזדעזע מהמעשים הללו. אך אילו שמעון פרס היה ראש הממשלה, לא היו עוברים לסדר-היום. השר שמעון פרס – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן, ברשותך, אני מאפשרת לחבר הכנסת נתניהו להאריך קצת, אבל נא לאפשר לו להביא את דבריו.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני רוצה לשאול את חבר הכנסת מגן, שהוא יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת, אני רוצה להחזיר לך בשאלה. תאר לך מה היה קורה לו היתה ממשלה אחרת, ושניים מחברי מרצ היו עורקים תמורת ג'ובים לליכוד. הו, הו, הו. אני יכול כבר להגיד לך מה היה קורה, איזו סערה בכנסת ובתקשורת, אזה. לכן התשובה שלי על השאלה שלך היא בשאלה, ואת התשובה על השאלה שלי אתה יכול לומר לי בעוד שאלה, וכך נשחק פינג-פונג. אני רק בא לשאול שאלה ולא לשחק פינג-פונג.

רן כהן (מרצ):

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני רוצה לשאול אותך, מר פרס, איך הספקתם בתקופה כל כך קצרה לצבור כל כך הרבה שחיתות? איך עשיתם את זה? ואני אומר את זה, לצערי, על מחדלים וכישלונות בכל תחום. דיור – אין. ראית את המול את הזוגות הצעירים שעולים לגגות מתוך ייאוש. תרתי משמע, עולים על הגגות, כי אין להם איפה לגור. וקרנות הפנסיה, שכל אזרחי המדינה תלויים בהן, הן בהתמוטטות, גירעון אקטוארי של עשרות מיליארדים. ומערכת הבריאות קורסת, ועיירות הפיתוח, והעוני והמצוקה מתרחבים, כפי שאמר כאן חבר הכנסת שאול עמור. והיום יש שביתה. העוני המתרחב הזה והכישלון שלכם מתבטאים בשביתה של כל עיירות הפיתוח. כולם מקימים כאן אוהלי מחאה. אלה כבר לא רק אוהלי מחאה של המתנחלים, שאתם תוקפים אותם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת נתניהו, אני מבקשת לסיים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

כלומר, עוד לא היתה ממשלה שהפרה בצורה כל כך בוטה, בכל התחומים, בכל הנושאים, את התחייבויותיה ואת הבטחותיה לבוחר, וזה שתצא מכאן לא יעזור לך.

בנימין טמקין (מרצ):

הוא לא יוצא.

רן כהן (מרצ):

בנימין נתניהו (הליכוד):

וכך גם בתחום המדיני. הבטחתם לשמור על הגולן, אתם מוסרים את הגולן. "אתם" זה פרס ורבין, והם מחלקים את העבודה גם כאן.

הבטחתם לא לדבר עם אש"ף, ואתם מנהלים משא-ומתן עם רבי-המרצחים. הבטחתם אוטונומיה – כפי שאתה אוהב לומר, בסך הכול אוטונומיה של קמפ-דייוויד – ואתם מקימים מדינה לכל דבר. בינה לבין האוטונומיה שלנו אין שום דבר. איזה מין אוטונומיה זאת, שבה אתם מכניסים צבא של מחבלים, נותנים את הביטחון בידי צבא זר? איזה מין אוטונומיה זאת, שבה אתם מקפידים את הבנייה? אנחנו דיברנו על דברים כאלה בקמפ-דייוויד? מנחם בגין דיבר על זה? משהו התחייב לדברים האלה? נותנים להם את כל הסמלים ואת כל הסמכויות של מדינה לכל דבר וקוראים לזה: אוטונומיה, ואומרים: זאת האלטרנטיבה שלנו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת נתניהו, אני מבקשת.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אתם מקימים מדינה, אנחנו רוצים אוטונומיה – הבדל לא קטן, הבדל גדול, כל ההבדל.

והבטחתם לשמור על ירושלים, על אחדותה, ואתם יום יום מאפשרים את פרימתה, היפרדותה, הפיכתה לבירה, לשתי בירות, לבירת פלשתיין בדיוק כפי שערפאת אומר: עם משרד ממשלת פלשתיין, עם משרד החוץ של פייצל חוסייני, שפועלים שם, ואתם, מה אתם אומרים? שולחים את שחל לדבר עם חוסייני, ולמחרת הוא יורק עליו ברדיו, לצערי – על כולנו.

אבל אני רוצה להגיד, שמה שהבטחתם ומה שהבטיח ראש הממשלה מעל לכול הוא אחדות. הבטחתם במערכת הבחירות ללכת בדרך של הסכמה לאומית רחבה, ויצחק רבין סימל, אולי יותר מרוב הפוליטיקאים בישראל, אדם שמנסה לאגד את חלקי החברה הישראלית ואגפיה. ומה שמתברר עכשיו הוא, שאותו יצחק רבין הפך להיות המפלג הלאומי, הפך להיות פלגן בלתי נלאה, אדם שמסית ללא הרף, זורע שנאה ופירוד, ובימים קשים כאלה, שמחייבים התנהגות הפוכה – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת נתניהו, כבר הוספתי לך זמן ואני מבקשת שתסיים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני מסיים.

אני אומר לראש הממשלה, כפי שאני אומר לך, אדוני שר החוץ: אין לנו עתיד כעם, אין לנו עתיד בארץ הזאת אם אנחנו מפוצלים, והתנאי להצלחה של כל מהלך מדיני הוא ישראל חזקה, שמקרינה עוצמה חיצונית ועוצמה פנימית, עם חברה מלוכדת, מאוחדת, שיש בה הידברות בין הזרמים השונים, ואותה הסכמה לאומית רחבה, שכולם תלו בה תקוות, ועדיין לא מאוחר, אבל מתחיל להיות מאוחר. אתם, בהסתה הפרועה שלכם, ובמיוחד של ראש הממשלה, שקורא למחצית העם "חמאס", "רוצחי יהודים" – הוא קורא ליהודים, לאנשי האופוזיציה, "רוצחי יהודים" שרוצים בחיסולה של מדינת היהודים.

עדיין לא מאוחר, ולפני שאנחנו הולכים לשלב הבא – ואנחנו לא מדברים פה על עזה, אנחנו מדברים פה על לבה של המדינה, של המולדת היהודית, על מקורות ההיסטוריה שלה, על מקורות המים שלה, על חומות הביטחון שלה, אנחנו מדברים פה בדבר היקר ביותר, בחלום דורות – אי-אפשר לגשת לדון בגורל הנכסים והאוצרות הללו מתוך שסע עמוק בעם ובלי הידברות עם מחצית העם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת נתניהו, אני מבקשת לסיים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

ואני קורא לראש הממשלה: מה שדרוש עכשיו יותר מכול זה הידברות ואחדות, ולפני שתפתח אותו שסע ואותו קרע בעם, שאינני יודע כיצד הם יסתיימו, אינני יודע כיצד נאחה אותם, עצור. לאחר שהפרת את כל ההתחייבויות שלך לבוחר, לאחר שהבאת אותנו אל סף התהום, עצור. עצור ותבין שבשעה הזאת, במלאות שנתיים לממשלה שלך, יש לך ברירה: או להגיע להסכמה לאומית או לאפשר הכרעה לאומית בבחירות חדשות.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

הצעות לסדר-היום

תפקודה של הממשלה במלאות שנתיים לכהונתה

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת בנימין טמקין, שיעלה הצעה לסדר-היום מס' 4686. אחריו, אחרון הדוברים לפני תשובת שר החוץ – חבר הכנסת משה קצב. גם הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת משה קצב מועברת לסדרה הזאת, שהשר פרס צריך להשיב עליה.

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר החוץ, הכנתי נאום על הישגי הממשלה במשך השנתיים האחרונות. רצה הגורל ויושב-ראש האופוזיציה דיבר לפני חבר כנסת חדש, חבר כנסת שאיננו ראש אופוזיציה ואיננו ראש קואליציה; בסך הכול חבר כנסת, שחוץ מלהיות ראש של משהו, הוא גם רוצה להגיד כמה דברים בעלי תוכן – לא רק צורה, אלא גם תוכן.

עומד כאן יושב-ראש האופוזיציה הבא להתמודד עם שנתיים של מדיניות הממשלה בתחום המרכזי של החיים בישראל, ואת השנתיים האלה בנושא המדיני הוא מסכם באירוע, אירוע באמת מביך וקשה, שצריך לגנות אותו וצריך להתמודד אותו וצריך ללמוד ממנו, אותה התגנבות של אותם אנשים שבאו ביחד עם ערפאת דרך הגבול ברפיח. והממשלה אומנם מתמודדת עם זה ותתמודד עם זה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

חבר הכנסת טמקין, מה רע באותם אנשים?

בנימין טמקין (מרצ):

לא, תן לי, אני בכוונה לא הפרעתי במשך כל הדיון. אומנם אני לא ראש אופוזיציה, אבל ראש – יש.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

את זה ראינו גם – – –

בנימין טמקין (מרצ):

תן לי.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני חושב שתהיה לך תשובה אינטליגנטית. מה רע באנשים האלה לעומת האחרים?

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת בני בגין, תן לי לדבר. עשה טובה פעם אחת.

ממשלת ישראל התחילה להתמודד ברצינות עם הבעיה המרכזית של החיים של כל האזרחים במדינת ישראל, ולפני היווצרותה של מדינת ישראל, שהיא הסכסוך בינינו לבין העם הפלשתיני. בהתמודדות הזאת אנחנו נפגשים, אנחנו מתמודדים עם אויב קשה שנמצא אתנו במלחמה ארוכה במשך שנים. בהתמודדות הזאת החלה הממשלה הזאת באופן רציני מייד עם הקמתה.

בהתמודדות הזאת אנחנו נתקלים בבעיות, נתקלים בסכנות. ההבדל הגדול – וכל הציבור בישראל יודע – בין המצב שהיה לפני הקמת הממשלה הזאת ולפני תהליך השלום לבין המצב היום הוא בכך שהיום, לצד הסכנות ולצד הבעיות יש, בפעם הראשונה, גם סיכוי וגם תקווה.

חבר הכנסת נתניהו וכל חברי הכנסת מהימין, כל פעם שהם עולים לכאן הם מציינים בעיה זו או אחרת הקשורה בתהליך המדיני, ויש הרבה בעיות ויש הרבה סכנות. מה שאתם לא מציינים אף פעם, והעם מחכה לשמוע זאת מכם, זה שתאמרו לנו מה היא האלטרנטיבה.

עומד כאן חבר הכנסת נתניהו וקורא לאחדות. נו, בסדר. אותם אנשים שהובילו אותנו למלחמה בלבנון במשך שלוש שנים ארוכות חיכו לאחדות בשביל להוביל אותנו לשם? אותם אנשים שהחליטו והתחילו להתנחל באופן מסיבי בכל השטחים, והתחילו להיכנס עם התנחלויות לכל מקום שרק אפשר, גם לתוך רצועת-עזה, הם חיכו לאחדות בשביל לעשות את זה? הם ביקשו אז אחדות? הם הלכו ויצרו מצב בלתי אפשרי, מצב שהממשלה התחילה היום להתמודד אתו.

המטאפורה הכי טובה, הדוגמה הכי טובה, למה שאנחנו מתכוונים היא למשל כאשר הממשלה סוף סוף – – –

משה קצב (הליכוד):

– – – על מה אתה מדבר בכלל?

בנימין טמקין (מרצ):

– – – כאשר הממשלה מתחילה להתמודד למשל בעניין מערכת הכבישים בישראל, אחרי שבמשך שנים לא נעשה בהם דבר. יש פקקים, יש בעיות, והציבור בישראל נוסע ורואה את הכבישים ורואה את הבעיות שנוצרות בגלל הפקקים, אבל עם זאת הוא יודע, שיש עכשיו תקווה, שמערכת הכבישים תהיה מערכת כבישים המותאמת לצרכים של מדינת ישראל בעתיד.

ממשלת ישראל היום התחילה להתמודד עם נושא השלום, ונכון שיש עם זה בעיות. למי אין בעיות של שלום? למי שמוביל בדרכו יום יום ליותר מלחמות, למלחמה אתנית שאין לה פתרון כלשהו, למצב שבו 5 מיליוני ישראלים שולטים על 2 מיליוני פלשתינים, כאשר סביבנו יש עמים אחרים. יגיד לי ביבי נתניהו, לא בתנועות ידיים ולא בחיוכים כאלה ואחרים, יאמר לי באיזה מקום בעולם 5 מיליוני אנשים השייכים לעם אחר, לדת אחרת וללשון אחרת יכולים להמשיך לשלוט על 2 מיליוני אנשים, כאשר מסביב יש מאות מיליונים השייכים לאותו זרם לאומי.

על השאלות האלה אין לימין תשובה. וכל עוד אין לכם תשובה, הממשלה צריכה להמשיך ולהתמודד, להמשיך ולתת תקווה לעם, שאנחנו מסוגלים להוציא אותו מהמעגל הזה של שנאה ודיכוי, טרור וזרם ועוד יותר שנאה.

כל הנאומים, עם חיוכים ובלי חיוכים, עם תנועות ידיים שלומדים אותן בשביל להופיע טוב בטלוויזיה, כל הנאומים של ממגרי האינתיפאדה המקצועיים, שלא מיגרו ולא שמו קץ לטרור ולא נתנו תקווה לעם, כל הנאומים האלה לא יכולים להתמודד עם העובדה, שהממשלה הזאת החלה את התהליך ההיסטורי של הפיוס בינינו לבין מדינות ערב, בינינו לבין העם הפלשתיני. ועוד דבר ששחרר אותנו הוא העובדה שהפסקנו את ההתנחלות האבסורדית והבזבזנית בשטחים, וזה אפשר לנו גם להתמודד עם בעיות שבמשך שנים לא התמודדו אתן.

חבר הכנסת שאול עמור דיבר כאן על הבעיות הקשות של עיירות הפיתוח. אני רוצה לומר דבר פשוט: המספרים מדברים, והעם ישפוט. אף אחד אחר לא ישפוט. אני משווה בין אוגוסט 1992, מייד אחרי ממשלת הליכוד, עם אפריל 1994, לפני כמה חודשים. האבטלה בשלומי – 20.6% באוגוסט 1992, 10% באפריל 1994. בשדרות – 20% ב-1992, 13% ב-1994. בירוחם – 16% ב-1992, 9% ב-1994.

משה קצב (הליכוד):

חוכמה גדולה, לא קולטים עלייה.

בנימין טמקין (מרצ):

ואני יכול להמשיך ברשימה הזאת לאורך כל הדרך. ומה עשתה הממשלה, האם יש מי שלא יודע שהיתה תוספת רצינית ביותר לחינוך הילדים? האם לא יודעים שבמשך שנים אתם הקפאתם את החינוך?

משה קצב (הליכוד):

כמה עולים הגיעו בתקופה הזאת?

בנימין טמקין (מרצ):

העם בישראל לא יודע שאתם הקפאתם את החינוך?

משה קצב (הליכוד):

כמה עולים קלטתם בתקופה הזאת? לא נוח לך להשיב לי.

בנימין טמקין (מרצ):

את התהליך הזה התחלתם ב-1977. על מה אתה מדבר? מאז 1977 היתה הידרדרות מתמדת בכל מיני תחומים, עד שהממשלה הזאת התחילה סוף סוף להתמודד אתם. זה מתחיל בנושא התשתית ועד – – –

באים לכאן ואומרים שיש בעיות בריאות, יש בעיות עם פנסיה. סליחה, איזו ממשלה החליטה סוף סוף והצליחה להעביר גם חוק ביטוח בריאות ממלכתי, גם חוק חיילים משוחררים, גם להחזיר את קצבת הילדים? מי הצליח בזה? מה? העם באמת לא יודע?

משה קצב (הליכוד):

ולמה העוני גדל? למה?

בנימין טמקין (מרצ):

תסלח לי, אתה חושב שהעם לא יודע?

משה קצב (הליכוד):

למה יש יותר עניים? יש לך תשובה?

בנימין טמקין (מרצ):

עכשיו הרי התקבל חוק שישנה את עניין העוני. אבל ביני ובינך אגיד לך – –

משה קצב (הליכוד):

בסוף הקדנציה – – –

בנימין טמקין (מרצ):

– – שגם קודם העוני הזה, כפי שהוא נמדד, ואתה הרי יודע שזה גם עניין סטטיסטי – – –

משה קצב (הליכוד):

אתה כבר מתחיל להכין את האמתלות, אתה מכין את התירוצים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קצב, ברשותך.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת קצב, הרי העם ישפוט אותנו אחרי ארבע שנים.

משה קצב (הליכוד):

נכון.

בנימין טמקין (מרצ):

העם ישפוט אותנו אחרי ארבע שנים. לכם אין סבלנות, וגם אין לכם דרך-ארץ כלפי המשטר הפרלמנטרי. אתם קוראים לעם שם להפיל את השלטון וליצור מצב כזה שהשלטון לא יוכל לתפקד. אתם עושים את זה, ועל-ידי כך אתם הורסים את הבסיס הפרלמנטרי שקיים בחברה הישראלית, ושבלעדיו אי-אפשר להתמודד עם הבעיות שעליהן אנחנו מדברים.

החברה בישראל התחילה לראות תזוזה בכל התחומים: בתחום התשתית ובתחום הצמיחה והירידה באבטלה. אנחנו יודעים שבמדינת ישראל האוכלוסייה הערבית הופלתה לרעה במשך שנים, והיום יש תיקון גם בתחום הזה.

האוכלוסייה בישראל יודעת, כל האוכלוסייה יודעת, שבמשך שנים לא טיפלו במערכת הטכנולוגית של מדינת ישראל, לא טיפלו במערכת התקשורת של מדינת ישראל, וכל זה נעשה היום על-ידי ממשלה שבניגוד לקודמותיה היא מתמודדת עם הבעיות המרכזיות, ובתוך זה כלול כמובן נושא השלום.

בסוף ארבע השנים האלה אנחנו נצא אל העם עם חוק ביטוח בריאות ממלכתי, עם חוק חיילים משוחררים, עם חוק פנסיה ממלכתית, עם תשתיות חדשות מודרניות, עם מערכת חינוך משופרת, עם תהליך שלום מתקדם. ועל הבסיס הזה העם בישראל ייתן בנו את האמון, ולא באנשים שהדבר היחיד שיש להם להציע לו הוא נאומים ומלים והצהרות שלא משנות את היסוד. והיסוד הוא איזה סוג של מדינה נהיה – האם נהיה מדינה שכל פעם מחדש צריכה להילחם על קיומה, שכל פעם מחדש צריכה להילחם באמצעים צבאיים, או שנהיה מדינה שמשתלבת באזור, בטוחה בכוחה וחיה בשלום עם שכנותיה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת משה קצב, הצעה לסדר-היום מס' 4682, בבקשה. אחריו – תשובת שר החוץ.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בתום שנתיים לכהונת הממשלה, יצחק רבין ראש הממשלה העדיף ללכת לנשיא למסור שם דיווח על שתי שנות כהונתו, פשוט משום שהוא חושש לבוא לכנסת. אין ליצחק רבין העוז לעמוד מול נבחריו העם. אין לו האומץ לעמוד מול הגוף שבחר את הממשלה הזו ולדווח לו. כי כך יותר נעים, יותר קל להופיע בפני נשיא המדינה, לדווח לו, להצטלם ולקבל כיסוי תקשורתי.

לא, אדוני ראש הממשלה. מפלגתך, ממשלתך ואתה לא הפקתם את הלקחים של 15 שנות ישיבה באופוזיציה. בשנתיים האחרונות, רשמית מהר מדי לזכותכם כישלונות ומחדלים. קיבלתם מדינה במצב כלכלי טוב, עם תנופת צמיחה, עם תנופה חסרת תקדים בערי הפיתוח. קיבלתם מדינה עם מגמה של ירידה בהיקפי הטרור. קיבלתם מדינה עם גל עלייה גדול, עם קליטת עלייה אדירה, חסרת תקדים ב-20 השנים האחרונות. קיבלתם מדינה עם פתרונות דיור מסיביים ותנופת בנייה חסרת תקדים, לרבות בערי הפיתוח, שעברו שינוי מהפכני בשנים האחרונות לכהונת ממשלת הליכוד. קיבלתם מדינה וקיבלתם שלטון, לאחר הבחירות, עם קרדיט ואמון רב של העם. אבל בזבזתם את האמון בחוסר רגישות, ואת האשראי בזבזתם בחוסר אחריות.

אזרחי ישראל קיבלו בשנתיים האחרונות יוקר מאמיר של מחירי דירות. ערי הפיתוח, שסם החיים שלהן תנופה אדירה בהיקפי הבנייה, עומדות בפני שוקת שבורה. יש מחסור חמור בדיור לזוגות צעירים. כבר יש סימנים חדשים של הפגנות אוהלים בירושלים, באילת, בחולון ובערים נוספות ברחבי המדינה. יש מחסור חמור בדיור למשפחות ברוכות ילדים. יש מחסור חמור בדיור לעולים חדשים, גם כאשר גלי העלייה הגדולים נפסקו. אין לכם היכולת לתת מענה על בעיות הדיור שמחריפות והולכות בקרב אזרחי ישראל. למרות פתרונות דיור שממשלת הליכוד השאירה. אך העדפתם להקפיא את הבנייה, לשלם מיליוני שקלים פיצויים לחברות בנייה עבור הפרת חוזי בנייה ולא לאפשר את המשך הבנייה. העדפתם שהגליל ימשיך לסבול מרוב לא-יהודי ולא לאפשר שם פיתוח בנייה. העדפתם

להקפיא את הבנייה בנגב ולא לתת לנגב תנופת בנייה והתפתחות, בגלל צרות עין, בגלל עיוורון, בגלל קהות חושים.

אתם משתבחים בהישגים שלכם בתחום החברתי. אולם עוד מעט יתפרסם הדוח הבא של המוסד לביטוח לאומי. גם אז תטפח המציאות על פניכם. היקפי העוני תחת הממשלה הזו גדלו. הפערים בחברה הישראלית גדלו, ואין לכם תשובה על הבעיות החברתיות המחריפות והולכות. אנחנו חוזרים לתקופה הקשה ביותר של "הפנתרים".

רק אתם נושאים באחריות למשבר קרנות הפנסיה. מי שגילו היום 40-50, עומד בפני שוקת שבורה. אין לו שום ביטחון כלכלי בעתיד, בעוד 10-15 שנים, משום שניהלתם, אתם, אנשי מפלגת העבודה, את קרנות הפנסיה בחוסר אחריות, הן התמוטטו, ואנחנו צפויים למשבר חמור יותר ממשבר המניות שפקד את מדינת ישראל לפני כמה שנים. חסרים 35 מיליארד שקל כדי להציל את קרנות הפנסיה.

שירותי הבריאות קורסים. מבטיחים חוק ביטוח בריאות ממלכתי שמנותק מהזיקה למס הארגון, מהחברות להסתדרות. מתחייבים לציבור, ומתעתעים שוב בציבור.

דוחות מבקר המדינה הפכו להיות חריפים ביותר בתולדות המדינה. נורמות שליליות, סטנדרדים חדשים מסוכנים. אתם הורסים כל נורמה וסדרי ממשל תקינים.

בפעם הראשונה בתולדות המדינה הממשלה מרשה לעצמה להתייצב מול הכנסת ולכזב, לדווח דיווחי שקר, להטעות במזיד, לעתים גם בשגגה, אבל בדרך כלל במזיד. הייתכן שהמוסד הריבוני היחיד שמבטיח את סדרי הממשל התקינים, את חומת הדמוקרטיה, הממשלה תתעתע במוסד הזה? לא היה כדבר הזה בעולם הדמוקרטי כולו. מזמן כבר הייתם עפים אילו היה מדובר במשטר דמוקרטי במדינה אחרת.

בממשלה הזאת אין סדר ואין לה מסורת של קבלת החלטות בתהליך נכון. ההחלטות הקריטיות ביותר, גברתי היושבת-ראש, שנוגעות לגורל העם והמדינה, ההחלטות החשובות ביותר מתקבלות בסדר דיון לא תקין, לא מסודר, ללא עבודת מטה, ללא התייעצות עם הגורמים המקצועיים, ללא התייעצות עם חברי הממשלה, אפילו ללא דיון בוועדת שרים לענייני ביטחון. הכול מתנהל בחדרי חדרים, וזו הסיבה לתהליך המדיני השגוי ולהתפתחויות החמורות שאנחנו עומדים בפניהן.

שרים מתבטאים בצורה חריפה ביותר כנגד ראש הממשלה. שר התעשייה והמסחר אמר לא מזמן: ראש הממשלה משפיל את השרים, משפיל קצינים בכירים בצה"ל, משפיל את המפכ"ל, משפיל פקידים בכירים במשרדי ממשלה תוך השמעת הערות של קוצר רוח.

ראש הממשלה חושף יותר ויותר את חולשותיו, לא רגוע, גס, בוטה, לחוץ, משתלח, מדבר בפניקה. אנחנו רואים זאת לעתים קרובות גם בדיונים במליאת הכנסת. ראש ממשלה צרחני, עצבני, צועק על יושב-ראש הכנסת, משתלח באופוזיציה, מפלג את העם. במקום להוביל תפקיד של מנהיג אחראי, מאחד, מלכד, ראש הממשלה עומד בשורה אחת עם השוליים הקיצוניים ביותר בחברה הישראלית משני הקצוות. הוא משתלח בכל מי שמבקר וחושף ליקויים בתפקוד הממשלה. זה התחיל בביקורת

שלו כלפי פרקליטות המדינה, נמשך עם הביקורת שלו על היועץ המשפטי לשעבר, עם הביקורת שלו כלפי בג"ץ, וכעת כלפי מבקרת המדינה וגם כלפי האופוזיציה הראשית – הליכוד.

כאשר אנחנו חושפים ליקויים, אין לראש הממשלה האומץ להתייבב פה ולהתמודד אתנו. הוא מעדיף ללכת למרכז מפלגת העבודה או לשיבות סיעת מפלגת העבודה ולהשתלח שם בליכוד.

הממשלה הזו, גברתי היושבת-ראש, נכשלה בחודשים האחרונים עשרות פעמים במליאת הכנסת. היא איננה יכולה לתפקד. בחודשים האחרונים קיבלה הכנסת עשרות החלטות, חוקים, הצעות בניגוד לעמדת הממשלה. זה מעיד על חוסר האונים, על חוסר היכולת, על תפקוד לקוי של הממשלה.

הממשלה נשענת על רוב קואליציוני דל, מצומצם. קונים שלטון בכסף, מרחיבים את הקואליציה על-ידי הענקת עמדות שררה. חברי הכנסת גונן שגב ואלכס גולדפרב, אתם תיזכרו לדיראון עולם על התמיכה המלאכותית שאתם נותנים לממשלה הזאת. אתם מנשימים אותה הנשמה מלאכותית; ממשלה שמאפיין אותה בעצם מוות קליני. ואתם פוגעים באינטרסים הלאומיים החיוניים ביותר. מוטב שתלכו ותשפטו את עצמכם על-ידי קריאת הנאומים שנשאתם במליאת הכנסת בשנה האחרונה.

סיעת ש"ס התחברה לסיעת מרצ, ציבור הבוחרים של ש"ס בוכה יום יום, שעה שעה. אתם, ציבור בוחרים סיעת ש"ס, הבעתם אמון בשישה נציגים פה שמועלים בכם, לא סרים למרותכם. כיצד אפשר לצפצף בצורה כל כך בוטה על הבוחרים שלכם? חברי הכנסת של ש"ס מעדיפים בדרך כלל לא להיות נוכחים פה, והם נותנים יד להמשך אותו משטר קלוקל, חמור, של פגיעה בערכי דת ומסורת, של הממשלה הזו. מה שהרבנים של ש"ס אוסרים, הרבנים של סיעת מרצ מתירים. מה שראשי סיעת מרצ מתירים, רבני ש"ס אוסרים.

ואני מבקש לסיים ולומר, גברתי היושבת-ראש, הממשלה הזו, אם יש לה ביטחון עצמי, מוטב שתתייבב מול העם, תאמר את דברה, ואולי צודק שר התעשייה והמסחר שאמר לאחרונה: הבחירות הבאות לכנסת עלולות להיפך למפלה גדולה יותר למפלגת העבודה, בהשוואה לשנת 1977. את זה אומר חבר הממשלה שלך, אדוני סגן ראש הממשלה ושר החוץ, וכנראה הוא יודע על מה הוא מדבר.

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת קצב.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' מאור:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונח היום על שולחן הכנסת הסכם קואליציוני שנחתם בין סיעת העבודה לבין סיעת יעוד בכנסת, וזאת על-פי סעיף 13 ב לחוק-יסוד: הממשלה.

ועוד הונחה הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת קטין) (תיקון), התשנ"ד–1994, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

הצעות לסדר-היום תפקודה של הממשלה במלאות שנתיים לכהונתה

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את שר החוץ שמעון פרס לשאת דבריו. אדוני שר החוץ, בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אכן, שמחת עניים. אני מאחל לאופוזיציה שיהיה לה קצת יותר מזון, קצת יותר תוכן. בכלל יש לי כבוד עמוק לאופוזיציה, והפעם היא במצב של גוף דל קלוריות מפני שאין מספיק מזון בשטח.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה הכי בריא, אדוני.

שר החוץ ש' פרס:

מצוין. אני אומר לך, יש לך כל הסיכויים לרזות. גם זה יתרון. אני לא מזלזל בזה.

משה קצב (הליכוד):

אתה יודע שחומר משמר מזיק לבריאות.

שר החוץ ש' פרס:

מאה אחוז. כל החומר המשמר אני נותן לכם.

הבוקר בשעה 06:00, 06:15, התחילו שריקות ליד הבית שלי. באו לחגוג, אני מבין, את השנתיים.

יהושע מצא (הליכוד):

לא רק אצלך.

שר החוץ ש' פרס:

בסך הכול באו 10 או 15 אנשים, הרגיזו את השכנים בצורה נוראה. מה אתם עושים, בחייכם? אני קם הרבה יותר מוקדם, אין לי בעיה. אבל באו 10-15 חברה עם משרוקיות. כל השכנים יצאו ואמרו: מה אתם עושים כאן? גירשו אותם.

בנימין נתניהו (הליכוד):

שר החוץ ש' פרס:

ביבי, תאמין לי, אני מדבר כידיד. גירשו אותם. אתם שרקתם והקהל צפצף עליכם.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני שר החוץ, אצל פואד השכנים חילקו קפה ועוגות.

שר החוץ ש' פרס:

בדרך כלל אצלנו בבוקר הציפורים מזמרות, זה נורא יפה. ההתערבות הזו עם השריקות, אף אחד לא ידע מה, מי, נגד מה אתם, בעד מה אתם. אני רוצה להגיד לך, שהמחזה הזה קצת חוזר עכשיו. זה נורא קשה להיות ראש אופוזיציה כמוך. אתה בא, אף אחד לא בא, הספסלים ריקים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אם אתה כל כך מגלה נוסטלגיה, אני מאוד – – –

שר החוץ ש' פרס:

אני מילאתי את כל התפקידים, פעם פה, פעם שם, כפי שנהוג בארץ דמוקרטית. אין לי טענות. הבעיות שיש לך לא בצד הזה, זה בצד הזה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

תשאיר לי לטפל בזה, טפל בבעיות של המדינה.

שר החוץ ש' פרס:

בסדר גמור, אני משאיר לך, לא אגזול ממך שום דבר, תאמין לי. אני מטפל בבעיות של המדינה. תיכף אגיד כמה מלים.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר החוץ, באווירה נינוחה זו, אתה יכולת להעלות על הדעת מה היה קורה לו היתה מתפרסמת חוות דעת מבקרת המדינה כפי שהתפרסמה וראש הממשלה היה שמעון פרס?

שר החוץ ש' פרס:

מר פרס היה עומד גם בזה.

משה נסים (הליכוד):

אבל אז שבס לא היה מנכ"ל.

דוד מגן (הליכוד):

העולם היה רוגש וסוער.

שר החוץ ש' פרס:

שום דבר. תשמע, על גבי חרשו החורשים וזה לא הסיר חיוך מפני. אני יודע כמה זה נבוב וכמה זה לא רציני. אני לא רוצה להיכנס לכל הדברים האלה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

מנכ"ל משרד ראש הממשלה משבש חקירה, זה לא רציני?

שר החוץ ש' פרס:

יש במדינה חוקים וכללים, כולם שווים בפניהם. מבקרת המדינה אמרה בעצמה, שהיא לא שופטת, היא רק מחווה דעה. יש כללים, עובדים לפיהם.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אתה מעדיף שהוא ילך למשפט?

שר החוץ ש' פרס:

מה, אני שופט? אני תובע? אתה שופט?

בנימין נתניהו (הליכוד):

איש ציבור.

שר החוץ ש' פרס:

הסיכויים לכך לא גדולים. קח נושא אחר. זה היה בהערת ביניים קטנה, בסוף. תמצא נושא יותר רציני. אחרי שנתיים, כל מה שיש לך לשבת – זה על שבס? מה מצאת?

בנימין נתניהו (הליכוד):

רק שחיתות של שבס.

שר החוץ ש' פרס:

קודם כול אני רוצה להגיד לך, נהגת היום בצורה הוגנת מפני שאמרת כך: בעצם עד אמש לא היו בעיות; עד שבאו ארבעת החבר'ה האלה במעבר, לא היו בעיות.

בנימין נתניהו (הליכוד):

לא.

שר החוץ ש' פרס:

למה לא? על זה דיברת. זה היה יוצא מן הכלל. אחרי שנתיים, בסך הכול ארבעה טרמפיסטים.

אני רוצה להגיד לך, מאוד התרשמתי מאחדות לאומית. גם אחדות לאומית קמה. הנה, למשל, אני לא יודע מי מאתנו נפגש עם חוסיין, אבל אתה נפגשת עם חסן ואמרת: בעניין ירדן יש אחדות לאומית. אני מניח כך, אני לא הייתי בשיחה, אני גם לא יודע מי הדליף אותה, אגב. אני לא בטוח שזה מהצד שלנו. הנה, לאט לאט בונים אחדות לאומית.

עכשיו קראתי שאחד מחברי הליכוד, מנהיג מאוד חשוב, שלחצת לו יד בפומבי, אמר שהוא בעד היציאה מרצועת-עזה. הוא אומר שבכלל זו תוכנית שלו. איך אפשר להגיע לאחדות עמוקה יותר אם אחד מהמנהיגים הגדולים ביותר – אומנם אני מוכרח להגיד שהמנהיג הזה גם הביע חרטה על הורדת ההתנחלויות. הצרפתיים אומרים: מוטב להצטער מאשר להתחרט. מה יוצא לך מזה שאתה מתחרט? את ההתנחלויות הורידו. אנחנו, שום התנחלות לא הורדנו.

בנימין נתניהו (הליכוד):

לא, תייבשו.

שר החוץ ש' פרס:

חשבתי שאתה שייך למפלגה שיש לה אמונה עמוקה. מה, אתה מאמין ביובש? אתה תשקה אותם, אתה תרטיב אותם, הם יצמחו ויפרחו.

יהושע מצא (הליכוד):

בעוד שנתיים.

שר החוץ ש' פרס:

בסדר, אז יש תקווה לעם. מה אתה מודאג?

ביבי, אחרי שנתיים כאלה, זה אסון, מה שקרה לאופוזיציה. בפנים היא לא מתאחדת, כלפי חוץ יש פירורים פה, שם, בצדי הדרכים. אף אחד לא בא להתעניין. אתה יודע מה זה שנתיים כאלה עם ספסלים כל כך ריקים?

בנימין נתניהו (הליכוד):

האחדות הנפלאה בשורות הממשלה, האחדות במפלגת העבודה והאחדות בהסתדרות.

שר החוץ ש' פרס:

אני יודע שאכזבנו אתכם נורא. אני יודע שאתם אמרתם שרבין ואני נריב, ואנחנו לא רבים. אתם לא יודעים, לא עולה על דעתכם מה קורה, מדוע אנחנו מתנהגים לא כפי שאמרתם.

משה קצב (הליכוד):

רק צועקים בוז לרבין.

שר החוץ ש' פרס:

אצלכם לוחצים ידיים. אהבה פורחת כזאת. שירי אהבה מושמעים.

משה נסים (הליכוד):

פילוג לא היה, התפוררות לא היתה.

שר החוץ ש' פרס:

אבל מנהיג אחד תומך באופציה הירדנית, מנהיג שני תומך בעניין עזה. אתה צריך אחדות גדולה מזאת? איזו ממשלה זכתה? אתה מצדיק מימין, הוא מצדיק משמאל, אנחנו מרגישים מאוד בטוחים, אפילו אם נדון לפי האופוזיציה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

משהו לעניין, השעה כבר 20:00, רוצים לשמוע משהו לעניין.

שר החוץ ש' פרס:

ערב נעים נורא. מה רע לך? יושבים, משוחחים בנחת. מה מעיק עליך?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

רן כהן (מרצ):

שר החוץ ש' פרס:

אני לא צריך להגיד שום דבר. מעשי ידברו במקומנו. מה יש לי להשיב?

יהושע מצא (הליכוד):

אכן מעשיך מדברים.

שר החוץ ש' פרס:

הליכוד רצה אוטונומיה על כל התושבים. אנחנו עשינו על חלק מהם. מה יש לך לרגוז? אתה קורא לשוטרים צבא המחבלים, במה הוא מחבל?

בנימין נתניהו (הליכוד):

— — — עם קלצ'ניקוב — — —

שר החוץ ש' פרס:

למשטרה אין קלצ'ניקובים? מה אתה רוצה, שהם יופיעו עם אולרים? איזו משטרה אתה רוצה? יכול מאוד להיות שאילו הליכוד היה עושה את האוטונומיה, הוא היה מנדב את המשרוקיות של הבוקר לשוטרים והיה אומר להם: לכו תשרקו. יש מחבלים, אתם תשרקו.

בנימין נתניהו (הליכוד):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

היה לי חבל על השכנים. אתם עושים שטות. אתם מרגיזים את השכנים.

יהושע מצא (הליכוד):

אני שכנו של פואד. השכנים הגישו קפה לכל המפגינים. אני לא יודע איזה שכנים יש לך. מצא שכן את שכנו.

שר החוץ ש' פרס:

באמת השכנים יותר מנומסים מהמפגינים. אלה מעירים אותם בבוקר, אלה מגישים להם קפה. זה יוצא מן הכלל.

חברים יקרים, הלוא פעם צריך לדבר ברצינות. יש 800,000 תושבים ברצועת-עזה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

עוד הפעם עזה.

שר החוץ ש' פרס:

למה לא? אתה כבר בעד עזה?

בנימין נתניהו (הליכוד):

אנחנו מדברים על ההמשך. הפזמון – עזה. עזה כבר לא פה.

שר החוץ ש' פרס:

הלוא שנתיים אנחנו חוגגים את עזה. סלח לי, אני שואל אותך, בכל הכבוד, עזה זה בסדר?

בנימין נתניהו (הליכוד):

אנחנו מדברים על עזה?

שר החוץ ש' פרס:

תענה לי, עזה זה בסדר או לא?

בנימין נתניהו (הליכוד):

מה אתה הולך לעשות ביהודה ובשומרון? אתה הולך לעשות ביהודה ובשומרון מה שעשית בעזה?

שר החוץ ש' פרס:

למה אתה לא עונה לי? אני שואל אותך כחבר כנסת אל חבר כנסת, כראש אופוזיציה מכובד על כולנו.

בנימין נתניהו (הליכוד):

למה אתה לא עונה לי?

שר החוץ ש' פרס:

על מה?

בנימין נתניהו (הליכוד):

האם מה שעשיתם בעזה זה מה שאתם הולכים לעשות ביהודה ובשומרון?

שר החוץ ש' פרס:

לא, שם נעשה תוכנית אחרת.

בנימין נתניהו (הליכוד):

תגיד לנו מה אתם הולכים לעשות שם.

שר החוץ ש' פרס:

אנחנו חוגגים שנתיים, אל תשכח. היום זה חגיגה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

ממש חגיגה.

יהושע מצא (הליכוד):

בפאריס חגגתם.

שר החוץ ש' פרס:

חגיגה, שמחת עניים.

אני שואל אותך לגבי עזה, זה בסדר?

בנימין נתניהו (הליכוד):

זה לא בסדר.

שר החוץ ש' פרס:

למה?

בנימין נתניהו (הליכוד):

כשנכנסים מנוולים כאלה לעזה – – –

שר החוץ ש' פרס:

מי רצית שייכנס?

בנימין נתניהו (הליכוד):

כשנכנסים מנוולים כאלה לעזה והם הבטיחו לשים עליהם יד, ואתם נותנים להם לצאת – – –

שר החוץ ש' פרס:

מי רצית שייכנסו?

בנימין נתניהו (הליכוד):

— — — ואתם הבטחתם לשים עליהם יד ולא עושים שום דבר, זה לא בסדר.

שר החוץ ש' פרס:

מי רצית שייכנסו?

בנימין נתניהו (הליכוד):

זה לא בסדר. כשרוצחים יהודים ופוגעים ביהודים בסביבות עזה ואתם לא עושים שום דבר, זה לא בסדר.

שר החוץ ש' פרס:

מה כן? אז אתה נגד עזה?

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני נגד סידור — — —

קריאות:

— — —

שר החוץ ש' פרס:

איזה סידור?

קריאות:

— — —

שר החוץ ש' פרס:

אני מכבד את דבריך.

אפשר בעזה לעשות אחד משלושה דברים. אחד מהם – להשאיר את צה"ל. אתם התחלתם ב-350,000 אנשים. היום יש 800,000. אפשר לחכות עוד 20 שנה, יהיו מיליון ו-600,000 – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

מה אתה הולך לעשות ביו"ש? תגיד לנו, מה אתה הולך לעשות?

שר החוץ ש' פרס:

למה אתה בורח מעזה? אני עדיין בעזה. אני לא מהיר כמוך.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה לא בעזה, אתה בירושלים. למה אתה מספר סיפורי בדים. אתה בירושלים. מה אתה הולך לעשות עם ה"אוריינט האוס"? מה אתה עושה עם המרכז לסטטיסטיקה? מה אתה עושה עם המרכז של שר החוץ הקנדי – – למה סיפורי הבדים? עזה, עזה, עזה. קצת רצינות.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מצא, ברשותך.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מצא.

שר החוץ ש' פרס:

סלח לי, אני שמח לשמוע שה"אוריינט האוס" נוצר על-ידי מפלגת העבודה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

נכון.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה לומר, שב"אוריינט האוס" ישבו מנהלי המשא-ומתן מטעם אש"ף, בתקופת הליכוד, ואני רוצה להגיד לך, הליכוד גילה סבלנות, הבנה, ולא סגר את ה"אוריינט האוס", וראש הממשלה מטעם הליכוד יושב יחד עם סגן מייסד אש"ף – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

מתי ערפאת קרא לעצמו נשיא ב"אוריינט האוס"? מתי?

שר החוץ ש' פרס:

– – – והם דיברו נורא יפה ונורא בנימוס.

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – –

שר החוץ ש' פרס:

גברתי, אפשר לבקש, שם מישהו צועק.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לנדאו, ברשותך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לנדאו, אני מבקשת. חבר הכנסת לנדאו.

שר החוץ ש' פרס:

אנחנו עשינו למען ירושלים השנה דבר לא רע לגמרי. נציג של מיליארד תושבים בעולם, של הקתולים, הוויטיקן, ישב אתנו והכיר בירושלים, לא הזכיר את המלה בנאום, לא הזכיר את המלה חלוקה. מה יותר תרם בפועל ובכוח לאחדותה, למעמדה, לכוחה של ירושלים, מאשר לראות את נציגו של האפיפיור יושב אתנו בעיר המאוחדת, בבירת ישראל, מחליף אתנו שגרירים ומכריז, לא רע, הוא אומר: אני מכיר בזכות העם היהודי לשוב למולדתו.

יהושע מצא (הליכוד):

ותובע זכויות למקומות הקדושים.

שר החוץ ש' פרס:

היה לכם אפיפיור כזה? אני לא אומר שזה האפיפיור של מפלגת העבודה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

זה האפיפיור של הליכוד.

שר החוץ ש' פרס:

אני אומר, זה קרה בתקופת הממשלה הזאת. זה החליש את ירושלים?

משה נסים (הליכוד):

לא נכון. זה התחיל תחת ממשלתנו, אתה יודע את זה.

שר החוץ ש' פרס:

אה, זה בסדר. נו, אז יש אחדות לאומית. משה, אחדות לאומית. תשמע. יוצא מן הכלל.

משה נסים (הליכוד):

זה התחיל בתקופת ממשלת הליכוד, אתה יודע את זה.

שר החוץ ש' פרס:

הלוא זה מה שאני אומר.

משה נסים (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת נסים.

שר החוץ ש' פרס:

מר נסים, הלוא אני אומר שאנחנו ממשלת המשך. הכול הליכוד התחיל ואנחנו ממשיכים. הליכוד התחיל עם אש"ף, הליכוד התחיל עם האוטונומיה, הליכוד התחיל לספר סיפורים על סיני, אנחנו רק ממשלת המשך.

בנימין נתניהו (הליכוד):

רק ממשלת המשך.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להגיד לך, ביבי, אם אתה לא יודע. הרעיון של עזה תחילה, תשמע, הרעיון של עזה תחילה נולד על ברכי הליכוד. יש לי מאמר, אני אראה לך את זה. אנחנו רק מבצעים את זה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

עוד הפעם עזה? עוד הפעם עזה?

שר החוץ ש' פרס:

אותו דבר, שנתיים, זה מה שאנחנו מציינים.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה רוצה לקחת את עזה חזרה, שאתה מדבר כל הזמן על עזה?

שר החוץ ש' פרס:

לא, לא, לא. אנחנו בסדר, אל תדאג. רק שכחת את ירושלים. שכחת את ירושלים.

יהושע מצא (הליכוד):

שר החוץ ש' פרס:

אנחנו חיזקנו את ירושלים. אנחנו איחדנו את ירושלים, ונשמור אותה מאוחדת.

משה קצב (הליכוד):

אדוני שר החוץ, אני הייתי בעד עזה תחילה.

שר החוץ ש' פרס:

היית? מצוין. יש אחדות לאומית.

משה קצב (הליכוד):

שר החוץ ש' פרס:

לא. משה, למה? אם היית בעד, זה מספיק. למה לך להתחרט?

משה קצב (הליכוד):

אני לא מתחרט.

שר החוץ ש' פרס:

יופי. מצוין.

משה קצב (הליכוד):

אני בעד עזה תחילה, אוטונומיה בעזה תחילה. אני הייתי בעד זה שעזה לא תהיה מדינונת עם סמכויות, ריבונות ודגלים, אמצעי נשק ו"קטיושות".

שר החוץ ש' פרס:

אלא?

משה קצב (הליכוד):

אוטונומיה בלבד.

שר החוץ ש' פרס:

מה זאת אומרת?

משה קצב (הליכוד):

שעזה לא תהיה עיר מקלט לרוצחים הרוצחים את בנינו ונמלטים לשם ואתם לא נוקפים אצבע כדי לעצור אותם.

רן כהן (מרצ):

מה אתה רוצה – – –

משה קצב (הליכוד):

את זה. היינו בעד.

שר החוץ ש' פרס:

קודם כול, אני שמח לציין שבאופן עקרוני אתה מסכים אתנו.

משה קצב (הליכוד):

אוטונומיה בעזה תחילה, כן.

שר החוץ ש' פרס:

מאה אחוז. אז הנה יש אחדות לאומית. הלוא זה מה שאני אומר.

מר ביבי נתניהו מסכים עם חסן יורש העצר, אתה מסכים אתנו, מה צריך יותר מבחינת הליכוד?

יהושע מצא (הליכוד):

את זה שמענו. תהיה רציני. תן בשורה לעם הזה.

שר החוץ ש' פרס:

תשמע עוד הפעם. קודם כול זה גורם לי הנאה. חבר הכנסת מצא, זה גורם לי הנאה, פעמיים להשמיע אותו דבר. מה רע בדבר?

יהושע מצא (הליכוד):

דבר ברצינות, כשר החוץ.

שר החוץ ש' פרס:

אני מדבר ברצינות, בהומור, ברוח טובה ובכבוד לאופוזיציה. אני משתתף בצערכם. אני מוכן לפרסם מודעת אבל. אין נושא. אין נושא.

משה נסים (הליכוד):

אתה מפריז. המלים האלה, מודעת אבל, לא היה מקום להשמיע אותם.

שר החוץ ש' פרס:

מודעת אבל על זה שאין נושאים, משה.

משה נסים (הליכוד):

סלח לי.

שר החוץ ש' פרס:

טוב, לא אפרסם מודעת אבל.

יהושע מצא (הליכוד):

חגגת בפאריס לפני שבוע. היית צריך לפרסם מודעת אבל על נערה שנהרגה בקריית-ארבע. אז היית צריך לפרסם מודעת אבל. אבל חגגת בפאריס עם ערפאת.

שר החוץ ש' פרס:

יפה.

יהושע מצא (הליכוד):

לא היה לך זמן.

שר החוץ ש' פרס:

וכשאתם הייתם בממשלה לא נהרגו יהודים?

יהושע מצא (הליכוד):

אבל לא חגגנו בפאריס.

שר החוץ ש' פרס:

לא נהרגו? לא חגגתם? עוד איך חגגתם, אבל לא חשוב.

יהושע מצא (הליכוד):

לא חגגנו בפאריס. אתה הרמת כוסית ויסקי או שמפניה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת מצא.

שר החוץ ש' פרס:

כשאנחנו היינו בפאריס לא נהרגה אף נערה. אבל מה זה חשוב עכשיו.

אנחנו חגגנו, חבר הכנסת מצא, שהבאנו שלום למדינה הזאת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חה, חה, חה.

שר החוץ ש' פרס:

אתם אין לכם תוכן. העסק ריק, ריק. אופוזיציה ללא אלטרנטיבה, ללא אמת פנימית.

עוזי לנדאו (הליכוד):

למה סטלין לא לחץ את היד של ריבנטרופ ואתה לחצת את ידו של ערפאת?

שר החוץ ש' פרס:

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש שהוא יפסיק שם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לנדאו, אני מבקשת להפסיק. חבר הכנסת לנדאו, ברשותך, אל תכריח אותי לקרוא אותך לסדר.

שר החוץ ש' פרס:

אנחנו חוגגים הבאת שלום, גם כאשר עדיין יש במקומות אחרים בעיות עם הביטחון. אנחנו גם נביא להשקטה במקומות אחרים.

יהושע מצא (הליכוד):

תושבים אתם מפקירים, ואתה, רבין וערפאת נמצאים בפאריס.

שר החוץ ש' פרס:

אתם הייתם באינטיפאדה, אתם הייתם בלבנון.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בתקופתכם נהרגו אנשים יותר מאשר קודם לכן.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לנדאו, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת לנדאו, פעם ראשונה.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא מסכים, האיש הזה בא רק להפריע, גברתי. אני לא מקבל את זה.

הייתם בלבנון שנתיים. סוף סוף עשינו ממשלה. הוצאנו את הצבא מלבנון. כל יום נפל לנו מישהו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ועכשיו? והיום?

שר החוץ ש' פרס:

והיום עשינו המשך השלום. לא יעזור לכם שום דבר. אין בכם נושא אשר העם ירגיש שהוא דבר אמת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מאז חתמתם על ההסכם נהרגים כפול אנשים בחודש מאשר קודם.

שר החוץ ש' פרס:

אנחנו מציינים שנתיים של צמיחה – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

אני מבקש, גברתי.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לנדאו, אני מבקשת ממך להפסיק. חבר הכנסת לנדאו, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה. אני מבקשת ממך להפסיק. אל תכריח אותי להוציא אותך.

בנימין טמקין (מרצ):

אנחנו שמענו את ראש האופוזיציה מדבר רבע שעה ושתקנו.

שר החוץ ש' פרס:

ישראל היא היום המדינה אולי הנערצת בעולם, עם צמיחה כלכלית שאין כמוה בכל המערב.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה הומור מקאברי.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לנדאו, אל תכריח אותי להוציא אותך.

שר החוץ ש' פרס:

העלתה את שיעור התעסוקה במדינה, הכפילה את תקציב החינוך, הכפילה את תקציב המחקר.

משה נסים (הליכוד):

לא נכון.

שר החוץ ש' פרס:

אולי תפסיק. מה אתה, רביזור? אתה רביזור, אתה. אתה רביזור? תשב בשקט ותשתוק.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מצא. חבר הכנסת משה נסים, ברשותך.

משה נסים (הליכוד):

תגיד את האמת לכנסת. זאת צמיחה? זו ירידה.

שר החוץ ש' פרס:

אני גם על זה אפרסם מודעת אבל. מה לעשות שהצמיחה צומחת? משתתף בצערך. פתרנו את אחת הבעיות הקשות ביותר.

משה נסים (הליכוד):

האבטלה ירדה מפני שהעלייה ירדה.

שר החוץ ש' פרס:

עומדת תנועה, שאין לה אידיאולוגיה, שאין לה אלטרנטיבה, שאין לה מה להציע במצב כלכלי מעולה, במצב תשתיתי מתקדם, במצב של ישראל יש כבוד כפי שלא היה לה מעולם, במצב שהמדע הוכפל –
--

יהושע מצא (הליכוד):

תספר לנו על -- --

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מצא, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

שר החוץ ש' פרס:

עלוב נפש שכמוך.

יהושע מצא (הליכוד):

שר החוץ ש' פרס:

לא יעזור לך שום דבר. במקום שאני אדבר העובדות תדברנה, ובמקום שהאופוזיציה תהלום, איך אומרים על מטבע בודדת בכד, היא עושה רעש?

עובדיה עלי (הליכוד):

איסתר א בלגינא קיש קיש קריא.

שר החוץ ש' פרס:

איסתר בלגינא קיש קיש קריא. זהו. אין מה לעשות.

אני מודה לחבר הכנסת בנימין נתניהו, אני מודה לחבר הכנסת משה קצב, שנתנו לנו הזדמנות טובה להתווכח קצת, לא הרבה, עם האופוזיציה, לציין את הישגי הממשלה, ואנחנו מזמינים אתכם יחד להמשך המסע, אם בצד הירדני, אם בצד הפלשתיני, כפי שתבחרו, או בשניהם יחד.

גברתי היושבת-ראש, אני מציע לדון על הכול במליאה.

היו"ר ע' מאור:

לדון על הכול במליאה?

שר החוץ ש' פרס:

כן.

משה קצב (הליכוד):

הציון, אדוני שר החוץ – בלתי מספיק.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן. דקה, מן המקום.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, גם באווירה מבודחת, הנובעת כנראה מהשעה המאוחרת, צריך לומר את הדברים האמיתיים.

אדוני שר החוץ, חוברת ה"הישגים" שפרסמתם אינה אלא עלבון לאינטליגנציה. אתם מנסים לטעת את הרושם, ושמענו זאת מפי כמה שרים גם היום, כאילו הייתם במדבר האופוזיציוני במשך 15 שנה, ולא היא. אני רוצה להזכיר, שראש הממשלה המכהן היום נבחר לתפקידו כראש הממשלה לפני 20 שנה. ב-20 השנה האחרונות, ברוב השנים, כיהנתם אתה והוא בעמדות מפתח, בתפקידי ראש הממשלה, שר האוצר, שר החוץ ושר הביטחון. וכאשר תקפתם קיפאון מסוים, תקפתם בלי משים את עצמכם.

גברתי היושבת-ראש, קשה להבליג כאשר יש המתפארים בחוק חיילים משוחררים, או בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, ושוכחים שמי שיזמו את החוקים הללו היו אנשי האופוזיציה יחד עם גורמים בודדים מאוד בקואליציה. וההישגים הללו נרשמים לזכות האופוזיציה.

ומשפט אחרון – גברתי היושבת-ראש, אינני בטוח שעקבת. כבר בראשית הדיון דיברו כאן על בדיחות. אני רוצה שתביני איך הגענו לאווירה דביחותא. כאשר מנהלים משא-ומתן עם רב-מרצחים, נוכל, פושע, שמתגלה היום גם כמברח, נוטים לצחוק. ואני רוצה לומר, שהבדיחה הזאת היא בדיחה עצובה מאוד ומסוכנת מאוד.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בני בגין מבקש להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת בנימין נתניהו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, שמעתי את זחיחות הדעת וזחיחות הקול וזחיחות ההבעה של שר החוץ במצב שבו מדינת ישראל מצויה בעיצומו של ניסוי, אשר אם דווקא יצליח יגלגל אותנו לקווי 1967. או-אז ימשיך אש"ף, אשר על-פי דברי הרמטכ"ל מטרתו זהה למטרת ה"חמאס", לנסות לדחוף אותנו אל הים, גם בשכונת מגוריו של שר החוץ.

אדוני שר החוץ, אתה נטית לדבר בזלזול על השאלה המוסרית הקשה, אשר נפתחה בפנינו עם הידיעה הבוקר הזה על כך שפתאום ממשלת ישראל דורשת, שיצאו מחבל-עזה שני אנשים, אשר לדידכם בסך הכול היו שותפים לתכנון הרצח במעלות. מדוע אני אומר "בסך הכול"? מפני שראש הממשלה לא הכחיש, כאשר הבאתי לפניו לפני שבועות אחדים, שאמין אל-הינדי, האיש שבסך הכול תכנן את רצח הספורטאים במינכן, אושר על-ידיכם לא רק לכניסה לעזה, אלא גם כראש הביטחון של אש"ף בעזה, ולא הכחיש שבבואו, כוחותינו, אנשינו, העניקו לו מתנה מיוחדת, הלוא היא אקדח. כנראה הוא דרוש לו כמשקולת למכתבים שעליהם הוא צריך להשיב.

ואם אישרתם את אמין אל-הינדי, בסך הכול מתכנן – ושר החוץ הסביר בחוץ-לארץ, שאין לו דם על הידיים, הוא רק תכנן – איך מלאכם לבבכם לדרוש עכשיו את הוצאתם מעזה של אנשי טרור אשר בסך הכול השתתפו בתכנון הרצח במעלות, בעוד אתם שותפים לבעל-ברית, ידידכם יאסר ערפאת, שהוא בעל אחריות כוללת לכל התכנון, לכל הביצוע, של כל מעשי הרצח בכל השנים האחרונות? תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם ורדיגר, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בנימין טמקין. נא להקפיד על דקה, חברי הכנסת. בבקשה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אני מציע להוריד את הצעתו של חבר הכנסת טמקין מסדר-היום.

ראש הממשלה בנאומו הפרוגרמטי בבית הזה אמר, כי בראש השירות לאזרח יעמוד החינוך של ילדי ישראל. ואני כאן גם מוחה, גם שואל שאלה, וגם פונה לשני השרים המכובדים שנמצאים כאן: נדהמנו לגלות, כי בכוונת רשות השידור לשבור מסורת הקיימת, למיטב ידיעתנו, מאז קום המדינה, ולשדר בליל ט' באב הצגה וגם קונצרט וגם משחק כדורגל. ט' באב נחשב על-ידי מרבית הציבור בישראל כיום אבל לאומי. נדמה לי שגם ממשלת ישראל לא מקיימת ישיבות באותו יום.

ובכן, לאן הגענו, ואיך אנחנו רוצים לחנך את ילדי ישראל, כבר אינני אומר – ילדי ישראל לתורה ומצוות, שבלעדי התורה והמצוות לא היינו מגיעים למה שהגענו ולא היינו עם ישראל בכלל?

אני פונה לשני השרים המכובדים: אנא, במוצאי שבת ט' באב, אנא עצרו. זה לא היה מאז קום המדינה. זה סקנדל שאי-אפשר לעבור עליו לסדר-היום. ואני מקווה ששני השרים יעבירו את הנושא הזה ויטפלו בכך בדחיפות.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת דב שילנסקי מציע להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת משה קצב.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אפשר להציע להסיר מסדר-היום?

היו"ר ע' מאור:

לא. בזה נסתיימו ההצעות לסדר. הצעה אחת לכל הצעה.

חבר הכנסת שילנסקי, בבקשה, דקה מן המקום.

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, ובכן, אנחנו מציינים היום פורמלית פה בכנסת שנתיים לאסון שקרה לישראל. ואני מתכוון אסון תרתי משמע – עליית הממשלה הזאת לשלטון. הציבור רצה להעניש את הליכוד, מסיבות מוצדקות, אבל בסופו של דבר מצא שהעניש את עצמו ואת ארץ-ישראל.

לשלטון עלתה ממשלה שמאלית תרתי משמע – שתי ידיים שמאליות ושתי רגליים שמאליות. בשום פעולה ממשלה זו לא הצליחה. בכל דבר נכשלה. היא עלתה לשלטון עם כל הסממאות של הליכוד, הבטיחה לציבור – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שילנסקי, ברשותך, אנא תסיים.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני כבר מסיים.

– – לקיים את מצע הליכוד ממש. מבחינה חברתית היא נחלה כישלון, מבחינה כלכלית – כישלון, ומבחינת ארץ-ישראל, מבחינת המולדת – מובילה אותנו לקראת הסוף.

לכן אני מבקש להעביר את הצעתו של ידידי הטוב, חברי ורעי, חבר הכנסת משה קצב, לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת עוזי לנדאו מבקש להעביר את הצעתו של חבר הכנסת בני טמקין לוועדה. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, שתי הערות, הראשונה לשר החוץ – – –

משה נסים (הליכוד):

הוא לא נמצא.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא משנה. עוף השמים יוליך את הקול, ובעל כנפיים יוביל דבר. שר החוץ, כאשר נפגש עם אנשי מנהיגות ארצות-הברית, על שאלתם: כיצד זה אמין אל-הינדי מורשה להיכנס לעזה, השיב השר: הוא אומנם היה המתכנן הראשי של מעשי הטבח במינכן, אבל הוא רק תכנן.

אני מבקש לשאול את כבוד שר החוץ את השאלה הבאה: נזכיר לכולנו, שאייכמן המרצח הואשם והורשע על כך שתכנן ועל כך שארגן. אצלנו בית-המשפט גזר עליו עונש מוות. על-פי הקריטריונים של שר החוץ, מה היתה הממשלה הזאת עושה לאייכמן? הוא רק תכנן. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת לנדאו. אני מזמינה כעת את חבר הכנסת עובדיה עלי, שמציע להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מוותר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מוותר. כל המציעים ביקשו לדון בנושאים במליאת הכנסת. גם השר ביקש לדון בנושאים במליאת הכנסת.

חברי הכנסת, נעבור, אם כן, להצבעה על הצעה לסדר-היום מס' 4678, של חבר הכנסת בנימין נתניהו. נא להצביע בעד או נגד דיון בנושא במליאה.

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 21

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ב' נתניהו בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

21 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעתו של חבר הכנסת רן כהן, הצעה לסדר-היום מס' 4685 – בעד או נגד דיון במליאה. נא להצביע.

הצבעה מס' 24

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 13

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת רן כהן בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמונה תומכים, 13 מתנגדים, אין נמנעים. אני מודיעה שההצעה ירדה מסדר-היום.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעה לסדר-היום מס' 4686, של חבר הכנסת בנימין טמקין. נא להצביע בעד או נגד דיון בנושא במליאה.

הצבעה מס' 25

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 12

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ב' טמקין בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמונה תומכים, 12 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא הוסר מסדר-היום.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעה לסדר-היום מס' 4682 של חבר הכנסת משה קצב. נא להצביע בעד או נגד דיון בנושא במליאה.

הצבעה מס' 26

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 16

נגד – 5

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' קצב בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

16 תומכים, חמישה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

הצעה לסדר-היום שנתיים לכינון הממשלה – תפקודה בתחום העלייה והקליטה

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום, הצעה מס' 4680, בנושא: שנתיים לכינון הממשלה – תפקודה בתחום העלייה והקליטה. חבר הכנסת אפרים גור, בבקשה.

אני מבקשת להודיע לפרוטוקול, שהצבעתי בשם חברת הכנסת ענת מאור, שניהלה את הישיבה לפני, ונא לתקן את ההצבעה על שמי.

אפרים גור (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, בערב הבחירות האחרונות לכנסת הבטיחו מרכיבי הממשלה הזאת, ובראשם מפלגת העבודה ומפלגות מרצ, הבטחות רמות ורבות למאות אלפי העולים שהגיעו שנה ושנתיים קודם למדינת ישראל. הם הבטיחו הבטחות להיטיב את מצבם, תוך שהם מרעילים אותם ומשסים אותם נגד ממשלת הליכוד.

אני זוכר כמו היה זה היום מודעות ענק בעיתונות הרוסית, מודעות הכתובות ומנוסחות בשפות ארסיות, אני לא הכרתי את הסגנון עד אותו זמן, תוך שיסוי חמור נגד ממשלת הליכוד על מה שהם כינו אוזלת ידה בטיפול בקליטת העלייה.

והנה, חלפו שנתיים, ועלי לקבוע בצער רב, שהממשלה הזאת נכשלה כישלון מוחץ בתחום קליטת העלייה במדינת ישראל. הכישלון הצורב והצורם ביותר הוא בכך שמספרי העולים למדינת ישראל קטנו. הממשלה תכננה השנה להעלות כ-100,000 עולים, כך היא תקצבה את התקציב שלה לשנת 1994. בחלוף כחמישה חודשים של השנה הזאת, אנחנו עומדים על שיעור שנתי של כ-52,000 עולים; כמובן, אם הקצב של חמשת החודשים האחרונים יישאר ברמה שהיתה עד עכשיו. 52,000 עולים הם כמחצית מן המספר שהממשלה תכננה להעלות השנה.

לעומת זאת, יש גידול מתמיד, אם כי לא בקצב גדול, לשמחתי, במספר הנושרים בדרך ובמספר הנוסעים לארצות-הברית, לגרמניה, לקנדה, לשבדיה, לפינלנד, לאוסטרליה, לניו-זילנד ולמדינות אחרות.

אם אני מביא בחשבון רק את המכסה של 40,000 מהגרים יהודים שארצות-הברית מקציבה מדי שנה, ומוסיף אלפים רבים שמהגרים למדינות אחרות ומצרף את זה למספר אחד, הרי אני מקבל מספר שהוא גבוה יותר ממספר העולים למדינת ישראל במהלך 1994. משמעות הדבר היא, כבוד השר, שאם הקצב הזה של יוצאים למדינות אחרות ימשך כפי שהוא היום, בעשר השנים הבאות מספר היהודים שלא יבואו למדינת ישראל אלא ימשיכו למדינות אחרות עלול לעבור את חצי המיליון.

הממשלה שאתה חבר בה, כבוד השר, קבעה חמישה מדדים מרכזיים לקליטה מוצלחת של עולים. היא אמרה, שקליטה מוצלחת של עולים חדשים פירושה תעסוקה הולמת, דיור נאות, חינוך ברמה גבוהה, קליטה חברתית ושירותי רווחה הולמים לעולים חדשים. כאשר אני בוחן את המעשים של הממשלה בכל אחד מחמשת הדברים, אני מגיע למסקנה חד-משמעית, שהממשלה לא יצרה ולא נתנה תעסוקה הולמת לעולים חדשים, שכן למעלה מ-70% אינם מועסקים במקצועותיהם. אומנם שיעורי האבטלה, כפי שהסברת לי כאן לפני שבוע, קטנו בקרב העולים החדשים, וזאת בשורה משמחת – – –

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת גור, בכמה פחתה האבטלה? מכמה לכמה?

אפרים גור (הליכוד):

מייד אומר.

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת אפרים גור, האבטלה פחתה מפני שיש ירידה דרסטית בעלייה.

אפרים גור (הליכוד):

נכון, נכון. ולא זו בלבד, ידידי בני טמקין. מדי שנה בשנה מספר המובטלים בקרב העולים קטן בכמה אחוזים. יש לי כאן מספר האחוזים המדויק. אלא שהאבטלה בקרב העולים פחתה באופן יחסי בשל שתי סיבות שידועות לך: האחת, מספרי העולים אינם 200,000 ולא 179,000, כפי שהיו בשנתיים של שלטון הליכוד.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מתפלא עליך. אחוזים לא תלויים במספר האבסולוטי. תגיד מה האחוזים של האבטלה.

אפרים גור (הליכוד):

הסיבה השנייה והמרכזית היא, שאתם דחפתם ואילצתם את העולים החדשים למלא את המקומות של פועלים ערבים מן השטחים שנאסר עליהם להגיע לישראל בשל הסגר. זאת הסיבה המרכזית. מיטב האינטליגנציה היהודית, מיטב המדענים, הרופאים, המהנדסים, המורים והמוסיקאים, אתם דחפתם אותם לטאטא את הרחובות ולהיות מתדלקים בתחנות הדלק.

בנימין טמקין (מרצ):

אבל לא שמעתי מה המספר. חבר הכנסת גור, תודיע כאן מה היה אחוז האבטלה בקרב העולים בזמן הליכוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, אני מבקשת להפסיק.

משה קצב (הליכוד):

משה נסים (הליכוד):

אפרים גור (הליכוד):

חבר הכנסת טמקין, אתה שמלין בדברייך, כאשר אתה מופיע כאן, על תוכן ועל דמגוגיה, לפחות אתה תקפיד על כך.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, די.

אפרים גור (הליכוד):

אתה לא יכול לצפות בשנה שיש בה 200,000 עולים, או בשנתיים שיש בהן 400,000 עולים, שרמת האבטלה תהיה כמו בשנה שיש 40,000 עולים. אתה לא יכול.

בנימין טמקין (מרצ):

אבל תגיד מה היו האחוזים.

משה קצב (הליכוד):

— — —

משה נסים (הליכוד):

שאלה מוזרה.

בנימין טמקין (מרצ):

המספרים ירדו מ-30% ל-22% ל-14%.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, אני מבקשת.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

— — —

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני מבקש להבהיר משהו.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני חבר הכנסת גור, אני מבין שהמצוקה הגדולה ביותר בקרב העולים היא העובדה שהם נדרשים למדיניות הממשלה, מדיניות בולשביקית טיפוסית. הסטטיסטיקה תהיה בסדר, ולא חשוב שמדען או פיסיקאי יעבדו באשפה. זה שנגרמת להם מצוקה נפשית איומה — — —

אפרים גור (הליכוד):

נכון, מפח נפש, דמורליזציה מוחלטת.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני, למשל, לא הייתי מציע לחבר הכנסת טמקין בשנים הקרובות לרוקן פחי אשפה. אבל זה עניין אחר.

בנימין טמקין (מרצ):

את פחי האשפה ראינו בתקופת הליכוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, הוא מדבר ברשותי, אתה לא. יש גבול לכל דבר.

בנימין נתניהו (הליכוד):

מבחינה לאומית, לא רק שנגרם כאן מפח נפש, אלא יש כאן גם אובדן של כשרונות, של יכולות, של השקעות אינטלקטואליות. הייתי רוצה שתבהיר לנו באיזה אובדן מדובר כאן, ולכן הדבר הזה מוביל.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת ביבי, יש עוד שאלות.

משה קצב (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, 70% מהעולים לא מועסקים במקצועות שלהם.

אפרים גור (הליכוד):

היא יודעת זאת. גם השר יודע.

חבר הכנסת נתניהו, הופיעה כאן שרת המדע והטכנולוגיה לפני כחודשיים, הדברים מופיעים ב"דברי הכנסת", והשיבה על שאילתא שלי בנושא התשתית המדעית של מדינת ישראל. בשאילתא שלי העליתי בעיה: מדוע למאות הצעות מחקר של מדענים ישראלים, ובכללם עולים חדשים, אין תקציב, הממשלה הזאת לא מתקצבת. כי מנכ"ל משרד המדע והטכנולוגיה הופיע בוועדת הכספים של הכנסת – הדברים פורסמו בעיתונות – ואמר שכמה הצעות מחקר אולי היו מזכות את בעליהן בפרסי נובל אילו הממשלה היתה מקציבה כספים והן היו זוכות ליחס ראוי.

הוא אמר כאן, שבשל העדר התקציבים והיחס של הממשלה לנושא המדע ולמדענים עולים – מוחות גדולים, מיטב המדענים שהגיעו לכאן, עלולים לרדת מן הארץ. משום שיש "ציד מוחות", על-ידי מדינות כמו גרמניה ומדינות אחרות, שבאופן סלקטיבי מושכות אליהן את היהודים עוד בהיותם בברית-המועצות לשעבר, לתעשיות מסוימות, לצערי גם מדינות לא ידידותיות למדינת ישראל, ובוודאי באופן סלקטיבי מושכות אליהן את העולים שכבר הגיעו למדינת ישראל.

בנימין נתניהו (הליכוד):

מדוע אתה אומר שאין תקציב? אם אני, עולה חדש, הופך לחבר קיבוץ של מפלגת העבודה, לא אקבל כסף? לאן הולכים כל מאות המיליונים האלה? אני לא יכול לקבל את זה באיזה מושב?

אפרים גור (הליכוד):

לאן הולכים כל המיליונים? אחד ממעשי הפשע שהממשלה הזאת עשתה, לפני חודש וחצי, היה להוריד מאות מיליונים מן הרזרבה לקליטת העלייה, ובמקום לפעול לשיפור תנאי הקליטה במדינת ישראל, נתנה אותם להצלת קופת-חולים הכללית. אני לא נגד קופת-חולים הכללית, אבל היא הורידה את זה מן הרזרבה לקליטת העלייה. במקום לתת למדענים, למורים, לרופאים, ליצירת מקומות עבודה ולבנייה ציבורית וסוציאלית של דירות, כדי באמת לתת לעולים תנאים אנושיים מינימליים, היא הורידה מאות מיליונים, כמו שעשתה לפני שנה וחצי, ונתנה את זה לקופת-חולים הכללית.

בנימין נתניהו (הליכוד):

ולקיבוצים.

אפרים גור (הליכוד):

הכישלון הנוסף, חוץ מאשר בנושא של יצירת מקומות עבודה – ואולי בזה תהיה כאן הסכמה, גם אם הדברים לא נעימים למי ששומעים מספסלי הקואליציה – הוא בנושא הדיור. אם יש כישלון מוחלט של הממשלה בתחום קליטת העלייה, זה בנושא הדיור.

משה נסים (הליכוד):

רק? זה הנושא הכבד ביותר.

אפרים גור (הליכוד):

בנושא העלייה, זה הכישלון הצורב ביותר. מה שהממשלה עשתה עם תחילת כהונתה זה להפסיק את הבנייה הציבורית, או ביוזמה ציבורית, במדינת ישראל. הדבר הזה יצר מחסור בהיצע דיור, והמחסור הזה הקפיץ את מחירי הדיור. ואם אנחנו מוסיפים על כך את עליית שער הדולר מול שער השקל בשנתיים האחרונות, אנחנו מגיעים למסקנה שרכישת דירה בידי כלל אזרחי מדינת ישראל, ובכלל זה במיוחד על-ידי העולים החדשים, הפכה חלום בלתי ניתן להשגה.

בנימין טמקין (מרצ):

אפרים גור (הליכוד):

חבר הכנסת טמקין, באים שני שרים מכובדים, שר הבינוי והשיכון ושר הקליטה, לוועדות הכנסת ולפורומים אחרים, ואומרים: מה אתם רוצים? 80,000 משפחות עולים נטלו משכנתאות ורכשו דירות בשוק הפרטי. הישג לפי כל קנה מידה. מה ההישג בזה? אילו אלטרנטיבות נתתם לעולים החדשים? מה יכול לבחור היום עולה חדש שמגיע למדינת ישראל, מבין מה? אתם מציעים להם דירות בשכירות מסובסדת כזאת או אחרת? דירות ציבוריות? דירות סוציאליות? הוסטלים? בתי-אבות? מרכזי קליטה כמו שהיו בעבר? איזו אלטרנטיבה יש היום לעולה חדש, מול ההצעה של המשכנתה, להיכנס לחובות ולהיכנס למתחים, אם הוא יוכל להחזיר את המשכנתה או לא יוכל להחזיר אותה, האם תהיה לו עבודה ויהיה לו שכר נאות כדי שיוכל להחזיר את המשכנתה ברבות השנים או לא? זה סתם לסבך את העולים החדשים, שחלקם טרם מצאו מקומות עבודה ולא יודעים אם יעמדו בהחזרי המשכנתה.

היום יש למעלה מ-80,000 משפחות, שלשית משרד הקליטה, לפי הקריטריונים שהם קבעו, זכאיות לדיור ציבורי. כ-28,000 שהם קבעו, ובזה לא נכללים עולים בודדים בכל הקטגוריות, ומשפחות טרום-פנסיה, גילאי 58-59, שאין להם מקומות עבודה, ומשרד הקליטה הגיע למסקנה שאין שום דרך אחרת ושום פתרונות אחרים זולת לתת להם דירות ציבוריות. מתוך 80,000 מקרים של זכאים לדיור ציבורי, משרד הקליטה מציע, בעצם הממשלה, לחלק השנה שלוש-עשרה אלף דירות, ואני לא יודע מאיפה יש להם — — —

משה נסים (הליכוד):

שלושה-עשר אלף.

אפרים גור (הליכוד):

שלושה-עשר אלף דירות, ואינני יודע מאיפה יש להם, משום ש-8,000 דירות שהם התכוונו לחלק לפני שנה ויותר, טרם חילקו. חילקו רק 2,200 מתוך ה-8,000 – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

שלוש-עשרה אלף.

אפרים גור (הליכוד):

מתוך השלושה-עשר אלף אינני יודע מהיכן יביאו. אבל נאמר שאת כל ה-13,000 הם יחלקו, בשנה הבאה הם מתכננים לחלק כ-7,000 דירות, יחד 20,000. נאמר שהכול נתנו, עמדו בכל התחזיות שלהם, מה עם ה-60,000 הנוספים שהם זכאים, לשיטת הממשלה, לדיור ציבורי ואין להם שום פתרון אחר?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גור, זמנך תם.

אפרים גור (הליכוד):

מה עם עוד 50,000 או 60,000 – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אבקש לסכם.

אפרים גור (הליכוד):

מייד.

— שיגיעו השנה למדינת ישראל, ואולי עוד עשרות אלפים בשנה הבאה? אילו פתרונות נותנים להם? בעוד שנתיים תחלוף תקופת כהונתה של הממשלה הזאת, אם היא לא תיפול לפני כן, אז איפה ההבטחות שניתנו ערב הבחירות לעולים החדשים?

משה נסים (הליכוד):

מה מצב הירידה מהארץ, אתה יכול לתאר לנו?

אפרים גור (הליכוד):

לשמחתנו, נמוך, של העולים. אינני יודע לגבי כלל האוכלוסייה.

משה נסים (הליכוד):

לגבי כלל האוכלוסייה יש עלייה בירידה.

אפרים גור (הליכוד):

אני לא יודע, אני לא מעודכן, כבוד השר ודאי יעדכן אותנו.

משה נסים (הליכוד):

לגבי כלל האוכלוסייה יש ירידה בעלייה ועלייה בירידה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גור, אתה חייב לסכם.

אפרים גור (הליכוד):

היות שאין לי זמן — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

באמת אין כבר.

אפרים גור (הליכוד):

היות שאין לי זמן, וההיבטים של העלייה והקליטה רבים, אני אסיים במשפטים אחרונים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

בקיצור.

אפרים גור (הליכוד):

מי לא זוכר, גברתי היושבת-ראש, איזה מאבק ניהלו ממשלת ישראל הקודמת וגם הממשלה הזאת לפני שנים מספר כדי להשיג ערבויות בסך 10 מיליארד דולר לקליטת העלייה מממשלת ארצות-הברית? ממשלת ישראל הקודמת לא הסכימה להיכנע לדרישות האמריקנים להפסיק את הבנייה בשטחים, בשטחי יהודה ושומרון, כתנאי לקבלת הערבויות, הגם שהיא ידעה ש-10 מיליארדי הדולרים נחוצים וחיוניים ביותר למדינת ישראל ולקליטת העלייה. היא לא מכרה בכסף את הכבוד הלאומי, לא מכרה, לא נכנעה לדרישת ארצות-הברית. והנה באה הממשלה ותיכף ומייד השיגה, ללא כל מאבק, 10 מיליארד דולר מממשלת ארצות-הברית, דבר שנחשב בעיני הממשלה הזאת כהישג מדיני ממדרגה ראשונה; הישג כספי ומדיני.

אני שואל, היכן 10 מיליארדי הדולרים? במה הם הושקעו? מה עשתה הממשלה כדי להשתמש בכספים הללו שייעודם היה קליטת העלייה, כדי להיטיב את מצבם של העולים החדשים?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גור.

אפרים גור (הליכוד):

לאחר שאני בוחן, מכל הבחינות, ולא כדי לצאת ידי חובה של ניגוח הממשלה בסיכום שנתיים לכהונתה, אלא ככל שאני מסוגל לשפוט בצורה הכי עניינית לגופו של דבר, אני מגיע למסקנה חד-משמעית, שהממשלה נכשלה כישלון חרוץ בתחום שיפור תנאי הקליטה במדינת ישראל, ובזמן שנותר לה עד תום הכהונה שלה, מול בעיות קשות וגדולות שנשארו פתוחות, אינני רואה שהיא תצליח להתמודד עם הבעיות הללו. לי לא נותר, חברי חברי הכנסת, אלא לקבוע שהממשלה או

מרכיבי הממשלה הזאת רימו את העולים החדשים ערב הבחירות. העולים החדשים אינם מטומטמים, הם ציבור משכיל ויודעי דבר – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גור, נא לסכם, ולסיים.

אפרים גור (הליכוד):

– – והם ידעו להעניש את הממשלה הזאת על מפלגותיה ביום הדין. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת גור. אני מזמינה את כבוד השר לקליטת העלייה להתייחס להצעה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני גם כן עובר עכשיו איזה הלם של הגירה. אני מגיע לבית הזה מהר-הצופים, שם מתרחש עכשיו מעמד מרגש באופן בלתי רגיל. האמפיתיאטרון של הר-הצופים מלא למעלה מ-1,000 חניכי נעל"ה-16, וכ-800-700 הורים שלהם שבאו לבקר את הנערות והנערים הנפלאים האלה, יהיו כאן, אתם, שבועיים, יחזרו לשם, לרוסיה, לאוקראינה, לקזחסטן, והלב שלהם, דומני, יישאר כאן. כבר קרה כאן הערב אירוע מאוד מרגש. מבין ההורים, למעלה מ-100, במעמד הזה, נרשמו לעלייה. קשה לעבור מאיגרא רמא זו למקום אחר.

דוד מגן (הליכוד):

לאיגרא רמא אחרת. לרשות העליונה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני אישית מוכרח לומר, שהרבה שנים לפני כן, כשהייתי בדיוק בגילם של הנערים והנערות האלה, השתתפתי בעצרת בדיוק שם, באמפיתיאטרון של הר-הצופים, זה היה ב-10 במאי 1945, שם קיים היישוב היהודי של ארץ-ישראל דאז את עצרת הניצחון על היטלר, על הצבא הנאצי במלחמת העולם השנייה, והיינו אז, דומני, כ-450,000 יהודים בלבד בארץ הזאת.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ולא דיברתם על ירושלים המזרחית. זה היה בירושלים – – –

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת בני בגין – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

האמפיתיאטרון היה אז בירושלים – – –

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת בני בגין. אם להשוות, אז לומר שלפני שנתיים, בתוכנית הזאת היפה, והיא לא התחילה בזמן הממשלה הזאת, היא התחילה בזמן הממשלה הקודמת, היו 300 נערים ונערות, ואינני מלין. אני חושב, שכאשר מתחילים מפעל כזה, הוא מתחיל, יחסית, במספר צנוע. אני מאמין, שאנחנו נפתח את שנת הלימודים הבאה עם 2,000 נערות ונערים כאלה. הנוער, הצעירים והסטודנטים, הם היהלום שבכתר העלייה, ואותם אנחנו צריכים ראשית כול למשוך.

אני שמח ששיפרנו את תנאי הסטודנטים לעומת התנאים ששררו כאשר הממשלה הזאת החלה לכהן, וכתוצאה מכך גם נוספו למעלה מ-2,000 סטודנטים עולים.

אני רוצה לומר כמה דברים יותר ברצינות על נושא העלייה והקליטה. ואני לא מאמין למראה עיני, שדווקא כשרוצים לדבר ברצינות, ידידי חבר הכנסת בגין עוזב את אולם המליאה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

בנושאים רציניים.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

בנושאים רציניים, ואני מניח שיש לך עיסוק חשוב.

צריך לדעת את האמת, ומי שלא אמר אותה בעבר חטא, ומי שלא אמר אותה היום חוטא, והחטא של העבר לא יצדיק את החטא של היום. לתנאי הקליטה יש חשיבות רבה, וגם אילו היו אומרים לי שאין לכך שום השפעה על הממדים של העלייה, הייתי אומר שאת תנאי הקליטה אנחנו חייבים לשפר באורח מתמיד, כי זו מחויבותנו כלפי העולים שכבר הגיעו, זו מחויבותנו כלפי החברה הישראלית, כי זו הדרך היחידה לשלב את השניים.

לצערנו הרב – את זאת לימדה אותנו ההיסטוריוסופיה הציונית לאורך כל הדרך – כוח המשיכה של ציון הוא חשוב, אבל מה שמכריע, לא לבד, אבל בעיקר, בממדי העלייה, הוא התנאים ששוררים שם. אם מישוהו היה צריך לקבל המחשה דרמטית לתזה הזאת, באו הימים האלה וסיפקו לו את ההמחשה. שתי רפובליקות, רוסיה ואוקראינה, שכנות, בהרבה דברים דומות, מבחינתנו רקע דומה לבעיית היהודים שם: העלייה מרוסיה נמצאת בירידה של 20%–22%; העלייה מאוקראינה, בעיצומם של הימים האלה, נמצאת בעלייה של 60%, למרות הנאום של אפרים גור. אתמול ביקרתי באולפנים טריים, חדשים, בעכו, דיברתי עם אלה שהגיעו בשבועות האחרונים, וראיתי באולפן את ההמחשה של הסטטיסטיקה, שאני יודע אותה מן הנתונים.

חבל שחבר הכנסת משה נסים זרק מלים של סתם והלך. אני בטוח שהוא היה שמח לדעת, שאף שמכהנת היום ממשלה שהוא לא כל כך אוהב אותה, מספר התושבים הישראלים החוזרים בתקופה הזאת נמצא בעלייה דרמטית. לא מפני שהממשלה הזאת מכהנת, מפני שיש מצוקות לישראלים בחוף המערבי של ארצות-הברית ובמקומות אחרים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מפני שיש תהליך שלום.

דוד מגן (הליכוד):

כדי שחבר הכנסת דראושה לא יטעה, תגיד לו: יש רעידת אדמה פיסית.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

יש תהליך שלום.

דוד מגן (הליכוד):

רעידת האדמה בלוס-אנג'לס גרמה לעלייה מלוס-אנג'לס.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

זאת מכיוון שהמדינה שלנו היום, בעיקר בגלל העלייה, היא המדינה היחידה בעולם התעשייתי המערבי שנמצאת בצמיחה, שהתוצר הלאומי הגולמי בה עולה כל שנה ב-5%-6%, שהאבטלה נמצאת בירידה. זה משפיע. התקווה לשלום משפיעה, אני מודה, פחות, לצערי הרב, מאשר הגורם שדוחף אותם לצאת משם; לצערי הרב.

מה המשחקים האלה במספרים? מה קרה בין 1992 ל-1993? נוספו על כוח העבודה של מדינת ישראל 37,000 עולים – לא אדבר באחוזים – אבל באותה שנה נוספו 44,000 מקומות עבודה, וכך ירדה האבטלה לא רק באחוזים אלא באופן אבסולוטי ב-7,000. חבר הכנסת בני טמקין, אתה צדקת שהמדד הקבוע הוא השיעור, האחוז, אבל קרה כאן דבר יותר גדול מזה: באופן אבסולוטי פחתה האבטלה.

עבודה במקצוע. אני אומר לכם, חברי הכנסת מהליכוד, אם נאמרו דברים לא אחראיים מהצד הזה במועדים מסוימים – יכול להיות – אני מוכן לתת את הדין על כל דבר שאמרתי, גם מעל הדוכן הזה, בביקורת על הממשלה הקודמת. אבל, ריבונו של עולם, יש קצת אחריות בדיבור אל העולים. קורה לנו כאן דבר שהוא פרדוקס מאוד בעייתי. אקח את הנושא של המהנדסים: על כל 1,000 ישראלים – שבעה מהנדסים; על כל 1,000 עולים, הסכיתו ושמעו, יש 121 מהנדסים, דבר שאין לא אח ורע, בן דוד של אח ורע, בעולם.

עובדיה עלי (הליכוד):

איך זה בעולם?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

ישראל היא ארץ מפותחת. בעולם זה נע בין שבעה, שמונה, תשעה, זה סדר הגודל בעולם. הרכב כזה של עלייה, חבר הכנסת עובדיה עלי, לא תמצא לא על יד הרווארד ולא על יד ברקלי. בשום מקום לא תמצא הרכב כזה של עלייה. מה קורה כאן, חבר הכנסת עובדיה עלי? כשהתחילו להגיע לארץ ראשוני העולים היו כאן בארץ 29,000 מהנדסים. הגיעו משם 56,000 מהנדסים, וישראל לא נחשבה לארץ מפגרת מבחינה טכנולוגית. עובדים היום במקצוע כמהנדסים, או קרוב למקצוע, כ-17,000, 18,000.

בנימין טמקין (מרצ):

מבין העולים.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

מבין העולים. כלומר, על 29,000 נוספו במשך ארבע שנים 18,000. אני אומר: לו היינו עושים עבודה יותר טובה, היינו יכולים להגיע ל-19,000, ל-20,000, ל-22,000, אבל זאת תהיה הרי דמגוגיה עלובה לומר: אפשר לספק עבודה במקצוע לכולם.

עובדיה עלי (הליכוד):

איך זה אצל הרופאים?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

מייד אומר לך את הנתון לגבי רופאים.

לכן, מהו קנה המידה האמיתי? קנה המידה האמיתי הוא אחד: האם קצב פתרון הבעיות הוא נכון. מפני שאין הוקוס-פוקוס, ואם נשדר לעולים, תוך מרי הוויכוח בינינו, את השדר הזה, אנחנו לא מקלים עליהם את הקליטה.

אתה שאלת על רופאים. ישראל היתה בין מחזיקות השיא העולמי ברפואה – שלושה רופאים ל-1,000 נפש. בקרב העולים זה פי שמונה – 24 רופאים ל-1,000 עולים.

עובדיה עלי (הליכוד):

בארצות-הברית זה 2.1 ל-1,000 נפש.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

נכון, בארצות-הברית זה 2.1 ל-1,000 נפש.

עובדיה עלי (הליכוד):

באירופה – 2.2.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אנחנו הצלחנו לספק, עובדיה עלי, ל-3,000-3,500 רופאים עבודה במקצוע. ושוב אני אומר: לפי דעתי, צריך לעשות יותר ואפשר לעשות יותר.

מדענים. היו לנו 15,000 מדענים, הגיעו כבר כמעט 10,000 מדענים. 6,400, 6,500 עובדים במקצוע מדעי. זה עוד לא אומר שבעייתם פתורה, אבל לפחות נכנסו למסלול.

יש מישהו שיכול להמציא את הפטנט שלכל אלה יהיה פתרון מיניה וביה? כלומר, תמיד אפשר יהיה להראות מהנדס שלא עובד במקצוע, רופא שלא עובד במקצוע, מדען שלא עובד במקצוע. ומי שאומר כי עצם העובדה הזאת מלמדת על כישלון הקליטה, עושה מעשה שאני לא רוצה לכנותו בשם.

אם יצביעו ויאמרו: קצב פתרון הבעיות שאתם מספקים אינו עונה על התהליכים המתבקשים, זה סיפור אחר. זה המבחן.

כאשר יהיה דיון רציני במליאה בנושאים האלה, ואני אמליץ על כך, נוכל להצביע על כך.

זה לא אומר שאין ליקויים, זה לא אומר שאין שגיאות, זה לא אומר שאין מחדלים. אבל בעניין הזה לפחות אני חושב שאנחנו צריכים יחד לבחון את הדברים באורח אובייקטיבי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני השר, זמןך תם כבר מזמן.

אפרים גור (הליכוד):

אני מציע שתעשו סקר אצל העולים מה היא מידת שביעות הרצון שלהם; לא אצל הוותיקים, אצל העולים.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

תודה שהזכרת לי את הנושא הזה. מכון "דחף" מצא דווקא, שתחום קליטת העלייה בקרב כלל האוכלוסייה הישראלית הוערך, בין התחומים השונים, כתחום שבו יחסית יש הערכה חיובית לפעולת הממשלה.

אבל אני יכול לומר לך, מכון "דחף" עשה סקר גדול מאוד בנושא קליטת העלייה בקרב העולים לפני חודשים מספר. ומשפט הסיום של המחקר הוא: הן במדדים האובייקטיביים והן במדדים הסובייקטיביים חלה בשנה האחרונה התקדמות משמעותית בקרב העולים.

נכון, אצל חלק ניכר מציבור העולים עדיין יש אי-נחת, יש לו ציפיות שלא באו לידי הגשמה. אבל אני אומר לך, חבר הכנסת אפרים גור, דבר אחד: לצערנו, אנחנו יודעים שבמחקרים שנעשו בברית-המועצות בקרב היהודים בטרם עלייה, רק 42% הכריזו על ישראל כעל יעד ראשון מבחינתם.

אבל היום, במחקר שנערך בשבועות האלה, 75% מהעולים אומרים בתשובה על שאלה – ואני ביקשתי לנסח את השאלה, לא איפה אתה מעדיף לחיות היום, כי עוד אין להם כלים כדי לדון היום, אלא איפה היית רוצה לראות את עצמך חי בעוד חמש שנים – בישראל, באמריקה, בגרמניה, בארץ אחרת או בארץ שממנה באת, 75% ענו: בישראל. אני קורא לא רק את ה-75%, אני רואה את ההתקדמות לעומת ה-40%.

עם זאת, אני לא מעלים עין מה-25% שעדיין לא רואים את זה כך. אני מצפה מכל אחד מאתנו שיעשה הכול כדי שבעוד שנה יענו לא 75%, אלא 85%, שהם מעדיפים לחיות בישראל.

גברתי היושבת-ראש, אני מציע לקיים על כך דיון במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר לקליטת העלייה. חבר הכנסת בני טמקין מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה, חבר הכנסת בני טמקין, במסגרת של דקה אחת.

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, הביקורת היחידה, האמיתית, האמינה, על המחדלים והליקויים בטיפול של ממשלות ישראל בנושא העולים היא אותה ביקורת המציינת גם את ההישגים העצומים בנושא קליטת

העלייה. מי שלא מציין את ההישגים האלה מוריד מאמינות ביקורתו והופך את הביקורת לכלי פוליטי לקידום אינטרסים פוליטיים ולא לקידום נושא העלייה עצמה.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת ולומר: מזל שלמדינת ישראל ולעולים יש שר כמו השר צבן המטפל בעניינם. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בני טמקין. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להעביר את הנושא לוועדה. לאיזו ועדה?

דוד מגן (הליכוד):

עלייה וקליטה כמובן.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר לקליטת העלייה, אילו היה שר התחבורה נוכח באולם, הוא היה מגלה לך פטנט – איך אפשר בקלות לקבל תעודת נהג זהיר. אלה שנוסעים מאות אלפי קילומטרים בשנה, מטבע הדברים עושים גם עבירות. אלה שיש להם רשיון נהיגה אבל המכונית עומדת והם משתמשים בתחבורה הציבורית, באופן אוטומטי מקבלים תעודת נהג זהיר.

מה קרה כאן, לרוע מזלך ולרוע מזלנו? בתקופת כהונתה של ממשלת הליכוד בשנים 1990-1992 היא נאלצה, במובן החיובי של המלה, להתמודד עם גל עלייה מבורך של בערך 300,000 עולים. 200,000 עולים בשנת 1991 ו-179,000 עולים בשנת 1992. אני מדבר רק על שנתיים.

אני רוצה להבהיר. תפקידך הוא השר לקליטת העלייה. גם אם תנאי הקליטה הם טובים, אין שום הישג אם אין עלייה. עיקר המאמץ צריך להיות להגברת העלייה. ומיום שגל העלייה המבורך דער, כולנו חייבים להיות מודאגים, כי העלייה היא נשמת אפה של הציונות ולשם כך אנו קיימים.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אפשר משפט אחד?

דוד מגן (הליכוד):

ברשות היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת דוד מגן, יש רק בעיה קטנה אחת – שהירידה המובהקת בעלייה התחילה בשבעת החודשים האחרונים לשלטון ממשלת הליכוד. בחצי הראשון של 1992 היו שיעורי העלייה נמוכים במידה ניכרת משיעורי העלייה בחצי השני של אותה שנה. כלומר, התזה שלך נופלת.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, ההערה היתה בדיוק במקומה. משום שבעוד הממשלה הקודמת התייצבה במלוא כוחה לנסות להתמודד מול האתגר הגדול הזה, חבריך לממשלה, לא אתה, אבל המפלגה השלטת בממשלה, מפלגת העבודה עם הזרוע שלה, ההסתדרות הכללית, הסתובבו באולפנים, במרכזי העלייה וברכוזי העולים והרעילו את הבאות. אבל התמונה היתה, שככל אשר יענוהו, כן ירבה וכן יפרוץ, ולמרות התעמולה הארסית העלייה גאתה. אולם, בסופו של דבר, לצערנו הרב, אותה תעמולה, אותה דמגוגיה גרמה לדמורליזציה ולתוצאות הבחירות כפי שהיו, אבל גם לעצירת העלייה.

במלים אחרות, אדוני השר, ליתרת תקופת הכהונה שנותרה לממשלה הזאת, ואני מקווה שהתקופה תהיה קצרה ככל האפשר, אני מבקש להציב בפניך אתגר. האתגר של קליטת העלייה הוא חשוב מאוד, אבל כאשר אתה מפריד בין מרכיב העלייה לבין מרכיב הקליטה, קודם כול צריכה לבוא העלייה ורק לאחר מכן הקליטה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן.

חבר הכנסת אפרים גור, אני מבינה שאתה עומד על דיון במליאה.

אפרים גור (הליכוד):

השר הציע דיון במליאה ואני מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כן, אנו עוברים להצבעה – בעד או נגד דיון במליאה.

הצבעה מס' 27

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

בעד הנושא שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חמישה בעד, שישה נגד, אין נמנעים. הנושא הוסר מסדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

אני רוצה להעיר, ששר המשטרה הצביע בניגוד לדעת הממשלה.

שאלות בעל-פה

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום: שאלות בעל-פה ושאלות ותשובות. ישיב השר משה שחל.

לגבי שאילתות בעל-פה, אני לא רואה פה את השואלים.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת עוזי לנדאו נמצא.

היו"ר א' סלמוביץ:

אה, יש שואל אחד.

אני מזמינה כעת את חבר הכנסת עוזי לנדאו להציג שאילתא בעל-פה מס' 342, בנושא: מעורבות לשכת ראש הממשלה בחקירת דרעי. בבקשה.

מעורבות לשכת ראש הממשלה בחקירת דרעי

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כבוד השר, מבקרת המדינה קובעת לגבי מעורבות מנהל לשכת ראש הממשלה שמעון שבס בחקירת דרעי, כי "חרג – – מגבולות המותר", וכי עשה "מעשה אשר לא ייעשה".

רצוני לשאול:

1. האם מעורבות מר שבס נעשתה בידיעת ראש הממשלה?

2. האם פנה ראש הממשלה, ישירות או בעקיפין, למישהו במשטרה או במשרד המשפטים כדי להשפיע על חקירת דרעי? תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת לנדאו. אדוני שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להשיב בשם ראש הממשלה את התשובה הבאה:

כל המידע בעניין שהועלה כאן מצוי בדוח מבקרת המדינה, ואין לראש הממשלה מה להוסיף על הכתוב בדוח.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת לנדאו. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, יש טעם לפגם מסוים בכך שהממשלה שולחת את כבוד השר שחל, ויש לי אליו מלוא ההערכה, להשיב דווקא על הנושא הזה, אולי רק משום הנגיעה הישירה שיש לו לדוח.

ההערה השנייה שלי, וזה הטעם החמור, ולא לפגם, זו העובדה שאין זו תשובה רצינית של הממשלה. זו תשובה מתחמקת, והדברים נוגעים באינפורמציה הבאה:

שבס הוא יד ימינו ואיש אמונו של ראש הממשלה, וכאשר הוא פונה לטרנר ולכל אדם אחר, מי שאליו פונים מבין שבעצם הדברים נעשים על דעת ראש הממשלה.

אין זו הפעם הראשונה שמר שבס מעורב באופן חמור בנושא הזה. בינואר 1993 נכח שבס בפגישה סודית, שבה העביר היועץ המשפטי חריש מידע רגיש לראש הממשלה על מהלך חקירת דרעי, וזה כאשר שבס מעורב אישית בחקירה הזאת לפני כן. ראש הממשלה ידע זאת – זאת אמר השר רמון – והיה גם צריך להיות צפוי, שאם החקירה תימשך, שבס צפוי למסור עדות על נושא זה. למרות זאת, ראש הממשלה לא מנע את נוכחותו, שבה יכול היה ללמוד מה מהלך החקירה של דרעי.

המסקנה מן המקרה הזה וממעורבות שבס, במלים החריפות כפי שהתייחסה לכך מבקרת המדינה, היא כי מתחזק החשד שכל מעשי שבס בעניין דרעי – על דעת ראש הממשלה.

אם ראש הממשלה איננו מפטר את שבס מייד ואם נציב שירות המדינה אינו מעמידו לדין משמעתי, כי אז כמאה עדים דמי שידו של ראש הממשלה בדבר.

ראש הממשלה חייב או לפטר את שבס או להתפטר בעצמו.

אני מבקש לשאול את אדוני השר, מדוע שיתף ראש הממשלה את שבס בפגישה ההיא על נושא שהוא היה מעורב בו. אני מבקש לדעת, איך ישכנע מר רבין את הציבור שהוא מתנער ממעשה שבס, ושידו שלו, של ראש הממשלה, אינה בוחשת בחקירת דרעי. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת לנדאו. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר המשטרה, בהמשך לנאומים אתמול ובהמשך לדיון שהיה היום, גם לשאלה שהרשיתי לעצמי לשאול את שר החוץ: אתה יכול לתאר לעצמך מה היה קורה לראש הממשלה ששמו היה, נניח, שמעון פרס, אילו היתה מתפרסמת חוות דעת כזאת ביום שהוא היה מכהן כראש ממשלה? אמות הספים היו נעות, איש לא היה עובר לסדר-היום, כפי שנעשה היום ניסיון לעבור לסדר-היום ולא לגעת במעורבותו של ראש הממשלה בעניין.

התשובה שאתה מסרת ברגע זה מעלה חשדות כבדים כאילו ראש הממשלה הוא שיזם את ההתקשרות של מנכ"ל משרדו, כי אם לא כך היה, טבעי היה שעל השאלה הפשוטה של חבר הכנסת לנדאו: "האם מעורבות מר שבס נעשתה בידיעת ראש הממשלה?", היית עונה: לא. ואם לא אמרת "לא", החשדות הולכים וגוברים, אלא אם כן תתקן את הרושם בתשובה הנוספת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לומר לחבר הכנסת עוזי לנדאו, כי לפני כניסתי לאולם הצעתי לו שידחה את העלאת השאילתא כדי שאוכל לבקש ששר אחר ישיב במקומי על העניין, שר המשפטים או השר לעניין דוח מבקרת המדינה, השר שמעון שטרית. אמרתי לו, שלדעתי זה יהיה יותר תואם, כי השאילתא הועברה אלי כשר מתאם, ואני מצטער שהוא לא הסכים לקבל את הצעתי, כך שזאת תשובתי על השאלה הראשונה – מדוע אני משיב על השאלה.

אשר לשאלות הנוספות של חבר הכנסת עוזי לנדאו, מאחר שאינני יודע על פגישה כזאת, אינני יכול להשיב על הפרטים.

ולחבר הכנסת דוד מגן אני חייב לומר: אני יודע שהזמנת את ראש הממשלה להופיע בפני הוועדה לענייני ביקורת המדינה, שאתה היושב-ראש שלה. אני חושב שזה יהיה הוגן להמתין ולשמוע את תשובתו של ראש הממשלה כשהוא יהיה בפניך בוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר משה שחל.

חברי הכנסת, אני מבקשת לציין, ששאלתא בעל-פה מס' 339, של חבר הכנסת טלב אלסאנע, ושאלתא בעל-פה מס' 344, של חבר הכנסת רפאל איתן, יורדות מסדר-היום מפאת אי-נוכחותם של השואלים. הן בטלות, כמובן.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה כעת את כבוד שר המשטרה לדון להשיב על שאלות רגילות.

התבטאויות משלחת ערביי ישראל לסוריה

חבר הכנסת מ' איתן שאל את ראש הממשלה ביום י"ב בניסן התשנ"ד (24 במרס 1994):

בתחילת מרס שבה משלחת של ערביי ישראל, בראשות חברי הכנסת מסיעת מד"ע, מסיורה בסוריה. בתקשורת הסורית התבטאו ראשי המשלחת בקיצוניות רבה כנגד מדינת ישראל והזדהו עם עמדות אויביה.

ברצוני לשאול:

1. האם הביע ראש הממשלה תמיכה בשיגור המשלחת, ומדוע?

2. האם סייעו גורמים ממשלתיים כלשהם בעצה או באופן אחר לביקור המשלחת?

3. האם בדעת ראש הממשלה להוסיף ולבסס את התמיכה בממשלתו על גורמים כאלו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ראש הממשלה לא התערב ביוזמה לשיגור המשלחת, אך משנתקבלה ההזמנה תמך בצאתה לדרך, במסגרת המאמץ לכונן אווירה נוחה לשלום במזרח התיכון.

2. גורמים ממשלתיים לא סייעו לשיגור המשלחת אלא במסגרת הנהלים המשרדיים הרגילים.

3. כן.

פעילות נגד ארגון ה"חמאס"

חבר הכנסת מ' איתן שאל את ראש הממשלה ביום ט"ו באייר התשנ"ד (26 באפריל 1994):

ראש הממשלה האשים את המלך חוסיין במחדל בכל הקשור לפעילות נגד ארגון ה"חמאס".

ברצוני לשאול:

1. מדוע החזירה ממשלת ישראל את מנהיגות ה"חמאס" ואינה פועלת נגדה ביש"ע?

2. האם נתבע המלך חוסיין לנקוט אמצעים שראש הממשלה רבין נמנע מלבצעם? מדוע?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. א. על-פי החלטת בג"ץ – גירוש פעילי ה"חמאס" היה לשנה אחת, בסיומה הותרה החזרתם; ב. חלק קטן מהחוזרים נעצרו בשובם לחקירת גורמי הביטחון; ג. גורמי הביטחון מפעילים שיקול דעת המסתמך על היבטים מקצועיים, מודיעיניים, ופועלים באופן שוטף נגד ארגון ה"חמאס" ומנהיגותו.

2. לא ידוע לי על התביעה מהמלך חוסיין לנקוט אמצעים שאינני מבצע אותם.

הבחנה בין פיגועים הנעשים משני עברי "הקו הירוק"

חבר הכנסת ז' המר שאל את ראש הממשלה ביום כ"ט באייר התשנ"ד (10 במאי 1994):

בריאיון ב"ג'רוזלם פוסט" עושה ראש הממשלה הבחנה בין פיגועים בהתנחלויות לבין פיגועים בתחומי "הקו הירוק".

ברצוני לשאול:

1. האם ההסדר עם הפלשתינים קובע שיש הבחנה מבחינת ההסגרה והשיפוט של רוצחים-טרוריסטים אם ירצחו-יפגעו במתנחל בהתנחלות לעומת מתיישב בתוככי "הקו הירוק"?

2. אם כן – האם הבחנה זאת לא מאותתת לפלשתינים שדמם של מתנחלים מותר?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי הסכם עזה-יריחו, פלשתיני המבצע עבירה כנגד ישראלי בתחומי ישראל או בתחומי היישובים הישראליים ברצועת-עזה נתון לשיפוט ישראלי בלעדי, ולכן על הרשות הפלשתינית להסגירו לישראל.

על-פי הסכם זה, פלשתיני המבצע עבירה כנגד ישראלי באזור יריחו או ברצועת-עזה (מחוץ לתחומי היישובים) נתון לשיפוט מקביל של ישראל ושל הרשות הפלשתינית לשיפוט עברייני שכזה או, לחלופין, להסגירו לידי ישראל.

2. הבחנה זו איננה מאותתת לפלשתינים שדמם של מתנחלים מותר, כפי הנטען בשאלתא, שכן בכל מקרה שבו העברייני הפלשתיני ייתפס הוא יישפט או על-ידי הרשות הפלשתינית או על-ידי ישראל.

שהיית הפושע הנאצי אלויס ברונר בסוריה

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את ראש הממשלה ביום ז' בסיוון התשנ"ד (17 במאי 1994):

הפושע הנאצי אלויס ברונר מתגורר בסוריה. כדי ימינו של אדולף אייכמן הוא היה מעורב בגירושם למחנות המוות של 128,500 יהודים.

ברונר לא הועמד לדין על מעשיו, ונודע לי כי דרישה להעמידו לדין לא עלתה כלל עד כה במשא-ומתן המתנהל בין ישראל לסוריה.

ברצוני לשאול:

1. האם יונחו מנהלי המשא-ומתן עם סוריה להעלות על סדר-היום תביעה להעמיד את הפושע הנאצי לדין?

2. אם לא – מדוע?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. ברונר אלויס היה עוזרו של אייכמן ואחראי להשמדת יהודי צרפת, יוון, בעיקר סלוניקי, וסרביה.

ברונר מבוקש על-ידי שלטונות גרמניה, צרפת, יוון ויוגוסלביה.

משנת 1965, שבה נודע דבר הימצאו בסוריה, נעשתה מול ממשלתה פעילות בין-לאומית נרחבת למען הסגרתו. להלן פירוט הפעילות הידועה לנו: א. בשנת 1965 פנתה ממשלת גרמניה בבקשת הסגרה, שנדחתה על-ידי ממשלת סוריה; ב. בשנת 1984 חידשה גרמניה את בקשתה, ונענתה כי ברונר אינו נמצא בסוריה; ג. ממשלת יוגוסלביה פנתה בבקשה להסגרתו, אך בקשתה הושבה ריקם; ד. ב-1986, ביקשה ממשלת יוון הסגרתו, נענתה בשלילה; ה. בשנת 1987 שיגרו למעלה מ-100 חברי קונגרס אמריקנים, איגרת לנשיא סוריה ובה דרישה למסור את ברונר; ו. בשנת 1988 פנו מעל 100 חברי פרלמנט צרפתי לנשיא אסד בבקשה להסגיר הפושע, והבקשה לא זכתה למענה; ז. בספטמבר 1991, בעת ביקור בדמשק נפגשה משלחת מטעם הפא"ר – הפרלמנט האירופי – עם שר המדינה לענייני חוץ הסורי והעלתה הדרישות החוזרות להסגרתו. שלטונות סוריה סירבו לאשר כי ברונר חי בסוריה.

קריאת ערפאת לג'יהאד

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את ראש הממשלה ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

בתגובה על קריאת ערפאת לג'יהאד בנו, ציינת שבדעתך לבחון אם אכן זוהי קריאתו.

ברצוני לשאול:

האם היה סיפק בידך לבדוק אם אכן נאמרו הדברים, ואם כן – הרואה אתה בהם הפרת הסכמי אוסלו וקהיר? אם כן – האם תמשיך ישראל לכבד ההסכמים באורח חד-צדדי?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

קריאתו של ערפאת לג'יהאד לא עלתה בקנה אחד עם ההתחייבויות הכלולות במכתבו של ערפאת אל ראש הממשלה מיום 9 בספטמבר 1991, מכתב ההכרה בישראל, בהצהרת העקרונות מיום 13 בספטמבר 1993 ובהסכם קהיר על עזה ויריחו מיום 4 במאי 1994.

לאור זאת פנה ראש הממשלה אל יושב-ראש אש"ף ותבע ממנו כי יחזור ויתחייב לאמור במסמכים הללו. ערפאת הודיע הן בפומבי והן במכתבים המופנים אל ראש הממשלה כי הוא חוזר על התחייבויותיו האמורות.

לאור הצהרות אלו הודיע ראש הממשלה לערפאת כי גם ישראל תכבד את התחייבויותיה.

כספי הערבויות האמריקניות

חבר הכנסת א' גור שאל את ראש הממשלה ביום כ"א בסיוון התשנ"ד (31 במאי 1994):

לפני כשנתיים קיבלה ממשלת ישראל ערבויות אמריקניות, שיועדו לקליטת העלייה ההמונית מברית-המועצות לשעבר. כספים אלה לא הושקעו במישרין בפרויקטים שלהם יועדו.

ברצוני לשאול:

1. מה עלה בגורל אותן ערבויות?

2. מדוע לא השתמשו בכספים אלה למטרות שאליהן יועדו?

3. מה ייעשה להביא לניצולם של אותם כספים, שבגינם מוטלים על האזרחים מסים בגובה של כ-5 מיליוני דולר מדי חודש?

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, אני מתכבד להשיב על השאילתא של חבר הכנסת אפרים גור.

3-1. כספי הערבויות נועדו לשמש מקור נוסף לישראל של מטבע חוץ, כדי לאפשר את קיומה של הצמיחה הכלכלית הנחוצה לקליטת העלייה. על-פי חוק הערבויות וההבנות שהיו עם הממשל האמריקני, מיועד הכסף בעיקרו להשקעות בתשתית אשר יסייעו להגברת הפעילות הכלכלית, ליצירת מקומות עבודה חדשים, וממילא יסייעו לקליטת העלייה.

גיוס הכספים באמצעות הערבויות הוא גיוס לטווח ארוך מאוד, עד 30 שנה, ולכן אך טבעי הוא, כי גם השימושים באותם כספים יהיו לטווח ארוך. לכן, השקעות בתשתית של הממשלה ושל המגזר העסקי הן המתאימות ביותר לשימוש בכספי הערבויות.

העמדת מקור ארוך טווח, הקיים באמצעות תוכנית הערבויות, לא רק מסייעת לקידום פרויקטים בתחום התשתיות הנחוצים ליצירת הבסיס הכלכלי של התעסוקה, אלא גם משחררת את המערכת הפיננסית מהצורך לממן את ההשקעות האמורות ומשחררת מקורות מטבע חוץ לצורכי מימון של עסקים אחרים.

לפיכך, שימוש בכספי הערבויות, הן להוצאות התשתית של הממשלה והן להשקעות ארוכות טווח של המשק, אכן ממלא את ייעודו בקליטת העלייה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים גור.

אפרים גור (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כבוד השר, הערבויות נועדו לקליטת העלייה במדינת ישראל, והן נתבקשו מממשלת ארצות-הברית בתקופת הגיאות במספרי העולים למדינה.

היום יש מחסור אדיר בדיוור לכלל האוכלוסייה, ולעולים חדשים באופן מיוחד. למעלה מ-70% מהעולים אינם מועסקים במקצועותיהם. שירותי הרווחה לעולים קורסים ומתמוטטים באין משאבים ובאין אמצעים. סל הקליטה שניתן לעולים למחיה לשנה ראשונה איננו מספיק כדי לממן שכר דירה למהלך שנה ראשונה. ועוד בעיות רבות, שפשוט אין לי זמן למנות כאן, במסגרת דקה לשאלה נוספת.

אז אם הערביות נתבקשו רק למטרה אחת, של קליטת העלייה, הגם שאני מאוד מעריך ומאוד מכבד את הצמיחה במשק, ואני מקבל שהיא תורמת, בסופו של דבר, כהשפעה נלווית גם על קליטת העלייה – מדוע הן אינן מושקעות קודם-כול במטרה שלשמה ביקשנו את הערביות מממשלת ארצות-הברית? יצרנו ציפיות אצל מאות אלפי עולים, שהנה מגיע כסף כדי להיות מושקע בשיפור תנאי הקליטה ובשיפור תנאי הרווחה של העולים. כי אם התנאים האלה לא ישופרו, הדבר הזה יקרין באופן שלילי על יהודים שעוד מחכים, ממתנים לעלייה ברחבי ברית-המועצות, וכבר עכשיו אנחנו מרגישים שזה תורם להפחתה בשיעור העולים למדינת ישראל.

לכן, השאלה נותרת כשאלה ללא מענה. אומנם המענה יש לו בהחלט היגיון מסוים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גור, זה לא יכול להיות נאום. שאלה נוספת, קצר ולעניין.

אפרים גור (הליכוד):

אני מסיים.

– – – אבל לענות כאן שהוא מושקע בתשתיות, וזה תורם לצמיחה וכדרך אגב גם לקליטת העלייה, נראה לי שזה מחטיא את המטרה, וזה לא ראוי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אפרים גור. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני חושב שיש לך גישה מוטעית, חבר הכנסת אפרים גור. מן הטעם הפשוט, שערביות שצריך לשלם אותן במשך 30 שנה הן שעבוד לא רק של הדורות האלה, אלא גם של הדורות הבאים, וכדי להבטיח שתהיה אפשרות לשלם אותן ולהחזיר את הכסף, וזו טבעה של ערבות וטבעה של הלוואה, חייבים להשקיע בתשתית שהיא תניב צמיחה.

בפועל, האבטלה ירדה בצורה מאוד משמעותית, היא מגיעה היום לכ-8%, לעומת 11% כאשר הממשלה הזאת הוקמה. מספר הבלתי מועסקים בקרב העולים ירד היום ל-20% מכלל העולים החדשים, וזה שינוי דרמטי לעומת מה שהיה לפני שנתיים.

אנחנו רוצים לעודד עכשיו עלייה על בסיס הסממה: תעלה לישראל, כי יש תעסוקה. אני חושב שזאת ההוכחה הטובה ביותר שההשקעה היתה במקום הנכון.

משלחת דרוזים מישראל לירדן

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את ראש הממשלה ביום כ"א בסיוון התשנ"ד (31 במאי 1994):

משלחת גדולה של דרוזים מישראל בראשותו של חבר הכנסת סאלח טריף יצאה לירדן כדי לנחם את המלך חוסיין עם פטירת אמו.

ברצוני לשאול:

1. האם יצאה המשלחת על דעת הממשלה?

2. האם מומנה המשלחת או נתמכה כספית על-ידי המדינה?

3. מי הרכיב את המשלחת?

4. מדוע לא נכללו בה נציגים מכל המפלגות במגזר הדרוזי?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשלחת יצאה באישורי אבל לא מטעמי.

2. המשלחת לא מומנה ולא נתמכה על-ידי המדינה. המשלחת הוזמנה על-ידי המלך כאורחת רשמית של המלך חוסיין.

3. חבר הכנסת סאלח טריף, יושב-ראש הכנסת, הוא היוזם, הפונה והמתווך לארגון המשלחת וליציאתה לירדן.

4. חבר הכנסת טריף, בהגנותו, כלל במשלחת נציגים של ההנהגה הרוחנית, בין היתר בן-דודו של חבר הכנסת אסעד, כמעט כל ראשי הרשויות הדרוזים על מפלגותיהם, קצינים בכירים של העדה בעלי השתייכות מפלגתית זו או אחרת, ונציגים של אקדמאים ואנשי חינוך דרוזים.

חפירות בקברים עתיקים

חבר הכנסת א' רביץ שאל את ראש הממשלה ביום כ"א בסיוון התשנ"ד (31 במאי 1994):

לנוכח הזעזוע הכללי מחילול בתי-קברות באירופה ובמקומות אחרים בתקופה האחרונה, ולאור חוות הדעת שנתן סגן היועץ המשפטי של משרד החינוך, שלפיה עצמות אדם אינן עתיקה, וממילא אין איש, לרבות אנשי רשות העתיקות, רשאי לנגוע בעצמות בקברים – ברצוני לשאול:

1. מדוע אינך מפעיל את סמכותך כשר הדתות כדי להפסיק כל חפירות בקברים עתיקים?

2. מה היא עמדת ראש הממשלה בנוגע לקברים יהודיים עתיקים באתרי בנייה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

רשות העתיקות מופקדת על-פי חוק על בדיקתם של אתרים ארכיאולוגיים המצויים באזורים המיועדים לפיתוח ולבנייה. בכלל זה מצויים גם קברים עתיקים. יתירה מזו, קברים עתיקים משולבים תדיר במסגרת אתרים שונים, ולעתים נחפר בור מים ואגב כך מתגלה כי חלקו שימש מאוחר יותר כקבר וכיוצא בזה.

חוות הדעת המשפטית שהזכרת אינה קובעת אלא כי ספק אם העצמות עצמן המתגלות אגב חפירה הן בגדר עתיקה. על-פי עמדתו של עורך-הדין יפהר, אין לרשות העתיקות סמכות להוסיף ולהחזיק את העצמות לאחר סיום החפירה. עם זאת, גם לפי עמדתו זו, יש לרשות העתיקות סמכות ואף חובה לחפור בעתיקות שבאתרים המיועדים לפיתוח ובכלל זה בקברים. עמדתו זו של סגן היועץ המשפטי אינה עמדה המקובלת על משפטנים אחרים, ובכללם משפטני רשות העתיקות, והם טוענים כי גם העצמות עצמן שהן מלפני שנת 1300 לספירה הן בגדר עתיקה, כפי שהיא מוגדרת בחוק העתיקות. אשר על כן, הועברה שאלה זו להכרעתו של היועץ המשפטי לממשלה.

עצם החפירה בקברים עתיקים מותרת ואין על כך מחלוקת וגם אין אפשרות להימנע מכך, אם ברצוננו להמשיך בפיתוח הארץ וגם לא להפסיק את החפירות הארכיאולוגיות כולן.

מעמד מפעל באלון-מורה

חבר הכנסת ר' איתן שאל את ראש הממשלה ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

מפעל "תבליני גלעד" ממוקם באזור התעשייה באלון-מורה. לאחרונה נשללה מהמפעל זכותו כמפעל באזור פיתוח א'.

ברצוני לשאול:

1. מדוע נשללה מהמפעל זכות זו?

2. האם ידוע למשרדך כי עקב הצעד הנ"ל מפוטרים רבע מפועלי המפעל?

3. כיצד יפוצו הנפגעים מהחלטת משרדך לשינוי באזורי הפיתוח?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אזורי העדיפות הלאומית, לרבות אלה לעניין החוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט–1959, נקבעו על-ידי הממשלה בהחלטתה מיום 24 בינואר 1993.

אזור התעשייה באלון-מורה אינו נכלל באזורי העדיפות הלאומית. לפיכך, המפעלים המצויים בו זכאים להטבות שלהן זכאי בעל מפעל מאושר שהוא מפעל תעשייתי ב"אזור אחר" בישראל על-פי אמות המידה שבמסגרת החוק.

2-3. הממשלה קבעה תקופת מעבר לגבי מפעלים הנמצאים באזורים שנכללו באזורי הפיתוח ואינם נכללים באזורי עדיפות. לא נקבע פיצוי עקב החלטות הממשלה בעניין אזורי עדיפות לאומית.

נהלים לגבי הופעת שוטרים בהפגנות

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר המשטרה ביום כ"ה בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

בהפגנה שהיתה במוצאי-שבת, 21 במאי 1994, מול בית ראש הממשלה בתל-אביב, היו שוטרים שלא ענדו תגי זיהוי עם שמותיהם וסירבו להזדהות. בידי תמונות השוטרים.

ברצוני לשאול:

1. האם היתה הוראה לשוטרים שלא להופיע עם תגי זיהוי, ומי הורה על כך?

2. מה ייעשה בנדון?

3. מה הם הנהלים הקיימים בנושא?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית.

2-3. על-פי הנהלים, איש משטרה הלובש מדים חייב לענוד תג זיהוי על חולצתו ובו רשומים שמו הפרטי ושם משפחתו.

אם יש בידי חבר הכנסת תמונות של השוטרים, הוא מתבקש להמציאן למשטרת מחוז תל-אביב, וכל מקרה ייבדק לגופו.

משטרה המופעלת מבניין ה"אוריינט-האוס"

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר המשטרה ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

לפי כמה דיווחים שהיו בעת האחרונה, קיימת מעין משטרה, או גוף המכנה עצמו משטרה, הפועל מבניין ה"אוריינט-האוס" בירושלים. משטרה זו מטפלת, לפי הדיווחים, במכלול נושאים אזרחיים ופוליטיים בקרב האוכלוסייה הערבית במזרח העיר, ומהווה מיליציה המאבטחת את "המוסדות הלאומניים הפלשתיניים" במזרח-ירושלים.

ברצוני לשאול:

1. האם הדיווחים נכונים?

2. אם כן – מה עושה המשטרה בעניין משטרה פרטית זו?

3. האם המשטרה איננה מטפלת כמדיניות בעניינים פליליים ואזרחיים בכל או בחלק מהאזורים המצויים בתחום המוניציפלי של ירושלים?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. למשטרת מחוז ירושלים הגיעו ידיעות על פעילויות "מעין משטרתיות" במזרח-ירושלים, שלא על-ידי משטרת ישראל. הנושא מטופל על-ידי המשטרה. לאחרונה עצרה המשטרה כמה חשודים, צעירים ערבים תושבי מזרח-ירושלים.

3. משטרת ישראל פועלת על-פי סמכויותיה החוקיות בכל תחומה המוניציפלי של העיר ירושלים.

מרחב חיפה במשטרת ישראל

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר המשטרה ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

לאחרונה התפרסמו ידיעות סותרות בדבר הכוונה להפוך את מרחב חיפה של משטרת ישראל למחוז נפרד.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימת כוונה להפוך את מרחב חיפה של משטרת ישראל למחוז נפרד?

2. אם לא – מדוע?

3. מה הם השיקולים והקריטריונים להפיכת מרחב של משטרת ישראל למחוז?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית.

2. מרחב חיפה אינו עומד בקריטריונים להפיכתו למחוז נפרד.

3. השיקולים להפיכת מרחב למחוז קשורים בפרמטרים של מוטת שליטה ארגונית וצרכים ארגוניים של המערכת המשטרתית.

חילול קברים עתיקים

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר המשטרה ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

העיתון "יום ליום" מוסר (רצ"ב צילום הידיעה), כי "ערבים מחללים קברו של פנחס בן אלעזר". כמו-כן נפגעים קברי אלעזר ואיתמר בני אהרן.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. כמה פעמים נפגעו קברים אלו על-פי רישומי המשטרה?

3. האם יש סיורי משטרה באזור, אם לא – הייעשו סיורים כנ"ל?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. למשטרת נפת שומרון לא ידוע על כך.

3. האחריות בנושא היא בידי צה"ל, שכן מדובר באזור שומרון.

הנושא הובא לידיעת הצבא על-ידי מפקד המחוז הצפוני של משטרת ישראל.

מלחמות כנופיות בשכונת ג'ואריש

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר המשטרה ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

14 איש נהרגו במשך השנתיים האחרונות בשכונת ג'ואריש, רמלה, במהלך מלחמות של כנופיות על רקע של סחר בסמים קשים, רכוש גנוב ועוד, זאת בלי שלמשטרה תהיה מעורבות ממשית לחיסול הנגע.

ברצוני לשאול:

1. האם המתרחש בשכונה זו ידוע למשטרה?

2. אם כן – האם השר יוכל לפרט?

3. כיצד תפעל המשטרה לביעור הפשיעה הקשה בג'ואריש ולהחזרת הביטחון האישי לתושבי השכונה וסביבותיה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. מאז 23 בנובמבר 1991 ועד 21 בינואר 1994 נרצחו 11 בני אדם מתושבי ג'ואריש.

כל מקרי הרצח הללו פוענחו, זולת מקרה אחד.

בעקבות אירועים אלה נפתחו שבעה תיקים בגין רצח או הריגה. חמישה פוענחו, בארבעה מהם הוגשו כתבי אישום, ובתיק החמישי נרצח החשוד.

מתוך שבעת התיקים ניתן לקבוע כמעט בוודאות, כי אחד המקרים איננו קשור לסכסוכים פליליים בקרב תושבי ג'ואריש, וככל הנראה הוא על רקע כבוד המשפחה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

עיצומים ושבתות בערי הפיתוח

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים עכשיו לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 4657 בנושא: עיצומים ושבתות בערי הפיתוח – של חבר הכנסת יוסף ונונו. בבקשה.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, ערי הפיתוח פתחו השבוע בעיצומים, בהשבתת שירותים, קיום שבתות מחאה של ראשי ערים, ועכשיו הולכים גם להקים את אוהל המחאה של ראשי הערים, שהפך חזון נפרץ – מדי שנים מספר, אחרי שמזריקים זריקת עידוד זמנית.

ערי הפיתוח היום שוב במשבר כספי וכלכלי עמוק, שפתרוננו לא נראה באופק. בשנים האחרונות הלך העול על ערי הפיתוח ונהיה כבד יותר ויותר, המצוקה הלכה והחריפה יותר ויותר, המשימות הלכו ורבו, הלכו והתעצמו, והנטל הלך ונהיה קשה עוד יותר.

כאשר בכלל המשק והמדינה יש צמיחה ושגשוג, רמת חיים עולה, השקעות גדלות, רמת האבטלה הולכת ופוחתת ורמת העושר הולכת ועולה, הרי בערי הפיתוח, כמו באי מבודד, הדבר לא קורה, ושם לא טועמים מהשגשוג ומהעושר הכללי.

ערי הפיתוח קלטו בשנים האחרונות עלייה בהיקפים גדולים, אך ברובה זו עליית מצוקה. משפחות ברוכות ילדים קשות עול, חלק גדול מן העולים שהגיעו אל ערי הפיתוח הם קשישים ובודדים, חד-הוריים, נזקקים. והיום ברבות מערי הפיתוח מהווים העולים החדשים 30%–40% מן האוכלוסייה של ערים אלו. ולכן הטיפול והדאגה לעולים האלה וההוצאות הגבוהות הכרוכות בכך נופלים על הכתפיים הצרות של ערי הפיתוח, כאשר מצד שני העולים לא משלמים, ולא מסוגלים לשלם, את הארנונה ואת המסים, ובכך נשמט מערי הפיתוח מקור הכנסה חשוב.

כמו כן, המצוקה והעוני הולכים ומחריפים בערי הפיתוח, ואת זה מצאנו בפרסומים ובטבלאות האחרונות המסמנות את הרמה הסוציו-אקונומית של הערים בישראל, ובתחתית הטבלה הזאת מצויות כל ערי הפיתוח בישראל.

מצוקת האבטלה בערי הפיתוח היא מהקשות ביותר. האבטלה מתרכזת בערי הפיתוח. ובעוד הממוצע הכללי של האבטלה בארץ יורד, הולך וגדל מספר היישובים המובילים באבטלה והוא מתרכז בערי הפיתוח, שברבות מהן רמת האבטלה מגיעה ל-15% עד 20%. מה עוד, גם השנה ביטלו את כל מערכת ההנחות בארנונה למשפחות ברוכות ילדים, לקשישים, לנכים, לנזקקים, ועל-ידי כך נהיה העול כבד יותר ויותר.

בגלל כל המצוקות והבעיות האלה, מערכות החינוך והרווחה כורעות תחת הנטל המכביד על הרשויות, ללא יכולת לעמוד בו. כל ההישגים במערכות החינוך, שהיו פרי עבודה קשה במשך שנים רבות בחלק גדול מהרשויות, בגלל המשימה הקשה של קליטת העלייה ובמיוחד עלייה במצוקה, כל ההישגים האלה נסוגים אחור בחלק מהרשויות האלה, ושוב צריך להתחיל מבראשית.

ההוצאות לחינוך, לרווחה ולקליטה הפכו היום כפולות ומכופלות, ואין מי שיממן את זה, ואין מי שיכסה את זה, וערי הפיתוח מתכופפות עוד יותר תחת הנטל הזה. על כן, אי-אפשר לשים בחבילה אחת את הבעיות של ערי הפיתוח עם כל יתר בעיות הערים בארץ.

אני מברך על הקמת ועדת-סוארי לטיפול במינהל הכספי של הרשויות המקומיות, ומברך על הדין-וחשבון ועל ההמלצות, ואני מברך את הממשלה ואת שר האוצר על הרצון והכוונה להגיע לפתרון יסודי של הבעיות היסודיות והניהול הכספי של הרשויות המקומיות. אני יודע ששר האוצר עושה מאמצים רבים בנושא הזה. אבל מה שקרה הוא מה שקורה תמיד: בדרך ליישום המלצות סוארי נתקלו בהרבה בעיות, בהרבה מגבלות תקציביות, ואז מגיעים לפשרות שמשמיטות את כל הבסיס מהמלצות סוארי. מה עוד שכורכים את בעיות ערי הפיתוח עם כל החבילה הכללית של המדינה, מה שמעוות במידה רבה את הפתרון.

ערים חזקות ומבוססות אכן יכולות לעמוד בפשרה גרועה, אך לא כן ערי פיתוח עם הכתפיים הצרות שלהן והרגליים הדקיקות. כבר נסוגו מן המרכיבים בתקציב לגבי אזורי עדיפות לאומית, נסוגו מן המרכיבים הסוציו-אקונומיים וקביעת התקציבים וגם פרסו את הפתרון לשנים מספר, וכיסוי הגירעון המצטבר הוא חלקי מאוד ומכסה שליש בלבד מסך כל הגירעון.

ואחרי כל זה עוד אומרים לראשי הערים: אם לא תעמדו בכך, הרי אתם מודחים וימונה לכם מנהל מורשה.

נכון שמרכז השלטון המקומי חתם על ההסדר, אך הסדר זה לא יכול לענות על הבעיה הספיציפית של מצוקת ערי הפיתוח, ולגביהן יש לקבוע הסדר שונה, הסדר המאפיין את המצוקה הספיציפית של ערי הפיתוח.

אני רוצה גם לומר שהגיע הזמן, וכבר על-פי המלצות הרמלך יש להפריד את המינהל ומשק הכספים של השירותים הממלכתיים – החינוך, הרווחה וקליטת העלייה – מהמינהל הכספי של יתר השירותים המוניציפליים.

השירותים הממלכתיים הם שירותי חובה ומהווים מרכיב גבוה בתקציב, ועיקר המימון הוא של משרדי הממשלה. וכל סטייה במימון שלהם וכל סטייה בקביעת הסל הריאלי שלהם מביאה לקריסת המערכות האלה. לכן צריך טיפול, התייחסות וניהול מיוחדים לכך.

במערכות האלה יש ליצור שותפות מלאה במימון ובניהול של הרשות המקומית ומשרדי ממשלה, אחריות משותפת ומלאה בהגדרת הסל הריאלי ובמימון הריאלי. יש להביא את המערכות הממלכתיות, החינוך, הרווחה וקליטת העלייה, לפתרון יסודי במשק סגור עם הגדרה וקביעה ריאלית של סל החינוך, סל הרווחה וסל הקליטה, ומימנם הריאלי המלא. זהו תנאי הכרחי לפתרון יסודי של המשבר הכספי של הרשויות המקומיות, ובמיוחד ערי פיתוח.

אני רוצה להודות לוועדת הכספים וליושב-ראש שלה גדליה גל על הדיון שהוקדש הבוקר למצוקה הזאת, ואני רוצה לקרוא לשר האוצר, לשר הפנים וליושב-ראש ועדת הכספים לשבת על המדוכה ולקבוע מסגרת מיוחדת לפתרון נושא המצוקה של ערי הפיתוח, ולמלא במלואן אחר ההמלצות של דוח-10ארי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף ונונו. אני מזמינה את כבוד השר משה שחל להתייחס להצעה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לא מזמן, לפני כשלושה חודשים, הגיעה הממשלה להסכם עם מרכז השלטון המקומי בנושא כיסוי הגירעונות המצטברים של הרשויות המקומיות. על-פי סיכום דברים זה, שהינו על דעת האוצר, הממשלה תעביר לרשויות המקומיות כולן 400 מיליון ש"ח לכיסוי גירעונותיהן במהלך השנים 1994-1995; סכום זה מחולק שווה בשווה בין שתי השנים.

עד היום העבירו משרדי הפנים והאוצר 180 מיליון ש"ח על חשבון אותם 200 מיליון שהיו צריכים להיות מועברים בשנת הכספים הנוכחית.

רבותי חברי הכנסת, אשר לתקציב השוטף וליישום דוח ועדת-10ארי, הממשלה התחייבה להעביר 450 מיליון ש"ח במהלך אותן שתי שנות תקציב שמנתי לעיל, דהיינו 1994-1995. ומסכום זה הועבר השנה, עד היום, החלק היחסי, דהיינו 110 מיליון ש"ח מתוך ה-450. עלי להדגיש כי 85 מיליון ש"ח מסכום זה הועברו לערי הפיתוח, אך לדעת גורמים במשרד הפנים הסיבה לפרוץ השביתה היא חששם של ראשי רשויות מסוימות מפגיעה שעלולה, כביכול, להיגרם להם בשל יישום מסקנות דוח ועדת-10ארי, ואסביר את דברי:

מסקנות ועדת-10ארי אומרות, כי יש לחלק את המענקים לפי אמות מידה ברורות ופרמטרים שיביאו לידי כך שהחלוקה תיעשה באופן פרופורציונלי בין הרשויות, תוך מתן הדגשים מתאימים לגבי גודלן, סוגן וכדומה.

מובן שהיו רשויות חלשות, שמשרד הפנים העביר להן במשך השנים סכומי כסף נוספים כדי לחזקן, והן חוששות כי שיטה זו תיפסק ועל-ידי כך ייפגעו משאביהן. צר לי אם זו מחשבתם, אבל עלי לקבוע כי פעילות נורמטיבית על-פי אמות מידה וקריטריונים קבועים וברורים היא אכן יסוד בשלטון ובמינהל תקינים.

מכיוון שהממשלה רואה חשיבות בפעולתם של ראשי הרשויות, אני בדעה שיש להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים של הכנסת. ואני קורא לראשי עיירות הפיתוח להפסיק את העיצומים, כי לדעתי הפתרון איננו בשביתות אלא בניסיון להגיע להסדר כולל בדבר הכללים החדשים שיביאו לפתרון ארוך טווח לרשויות המקומיות כולן.

הממשלה, וזה דבר שידוע לחבר הכנסת אלול – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

ונונו.

שר המשטרה מ' שחל:

לחבר הכנסת ונונו, שבעניין הזה הממשלה עשתה יותר מכל ממשלה אחרת, בסכומים שמגיעים למיליארד שקל בשני הסעיפים כדי להגיע לפתרון.

אני אמרתי בטעות את שמו של ראש המועצה שמוביל את אחת השביתות בנושא הזה, ולכן אתך הסליחה, חבר הכנסת ונונו.

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הכספים של הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר משה שחל. חבר הכנסת ונונו, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים?

יוסף ונונו (העבודה):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, נעבור להצבעה.

הצבעה מס' 28

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חמישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

הצורך בהכרה בכפרים כמאנה שרקיה, כמאנה ע'רביה וחוסייניה בגליל

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 3196 בנושא: הצורך בהכרה בכפרים כמאנה שרקיה, כמאנה ע'רביה וחוסייניה בגליל – של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, כבוד השר משה שחל, חברי הכנסת, הבעיה של היישובים הערביים הלא-מוכרים היא בעיה כואבת, מתמשכת, ואני שמח שהשר משה שחל משיב בשם הממשלה כמי שמודע לבעיה הזאת, כמי שיש לו גישה חיובית לבעיות של האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל, וגם כמי שחתם על התחייבות בשם מפלגת העבודה כאשר נשאנו ונתנו על תמיכה בממשלה. במסגרת ההתחייבות, השר משה שחל, מפלגת העבודה והממשלה התחייבו לגשת לפתרון הבעיה הכאובה

הזאת, שמגבירה את המרירות של כ-50,000 נפשות שחיות ביישובים הללו, הלא-מוכרים. זו בעיה כאובה לכל האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל.

מדובר ב-50,000 איש, שמרביתם חיים בנגב, כ-40,000 ו-10,000 בקירוב חיים בגליל. יישובים ותיקים, חלקם בני מאות בשנים, חיים על אדמתם. האדמה הזאת היא בדרך כלל אדמת טאבו, רשומה על שם הבעלים. כאשר אני מדבר על שלושת היישובים הללו: כמאנה שרקיה, כמאנה ע'רביה וחוסייניה, מדובר בשלושה יישובים ותיקים, שהוקמו בימי הטורקים על קרקע שהיא בבעלות התושבים, בעלות פרטית, והיא רשומה בטאבו. בתים יציבים, בתים שהוקמו במשך שנים רבות, וחיים בכל יישוב מאות אנשים.

ומה עוד, הוקמו בשנים האחרונות יישובים יהודיים שכנים, ממש בשכנות ליישובים הערביים, ודווקא חיים בשכנות טובה יהודים וערבים באזור הזה, אבל כאשר היישובים היהודיים החדשים, המכונים, זוכים לכל השירותים ולכל התקציבים הדרושים להם, תושבי היישובים הערביים, אני מדבר עכשיו על שלושת היישובים הללו, חיים בתנאים תת-אנושיים, שמהווים מקור למרירות לתושבים ולדעתי גם מקור לבושה למדינה כולה, למערכת כולה, ללא שירותים מינימליים, כמאנה שרקיה וכמאנה ע'רביה אפילו ללא מי שתייה, כאשר הצינור למכמנים עובר באדמתם, בתוך אדמתם הפרטית, והם אפשרו את מעבר הצינור באדמתם הפרטית מתוך רצון להפגין שכנות טובה כלפי האזרחים היהודים שבאו וחיו לידם.

אבל הם לא זוכים להכרה, לא זוכים לשירותים המינימליים. הכפר חוסייניה, שחיות בו כ-650 נפשות, זכה לאחרונה למי שתייה בהסכמת הממשלה, וזה דבר חיובי ביותר, אבל התושבים בעצמם גייסו כספים, תרמו, התרימו חלק מהאוכלוסייה הערבית, גם כוחות שלום יהודיים תרמו לנושא הזה, וחיברו את הכפר לרשת המים הארצית. זה דבר חיובי בהחלט, ויש לציין אותו לשבח.

אדוני השר, היום אנחנו בפני בעיה כאובה. שלושה יישובים, שחיות בהם מאות נפשות, בכל יישוב מאות נפשות, חיים על אדמתם זה שנים רבות, אני לא מבין למה לא לגשת לפתרון הבעיה הזאת. אני יודע שיש מגע אתם כדי לפתור את הבעיה, אבל הממשלה עדיין לא הכירה בשלושת היישובים הללו, והתושבים ממשיכים לכאוב את הכאב הזה, המרירות נמשכת והתסכול נמשך. מדובר באזרחים נאמנים, שיש להם מערכת יחסים יוצאת מן הכלל הן עם הגורמים הממשלתיים השונים והן עם האזרחים היהודים בסביבה, ואין התנגדות אפילו של היישובים היהודיים. אני הייתי במגע אתם לאחרונה. הם רוצים לקבל הכרה שתבטיח שכנות טובה לכולם.

אני לא רוצה להאריך יותר מדי בדברים שלי. אני חושב שיש צורך שהממשלה תפתור את הבעיה הכאובה הזאת של כל היישובים הערביים הלא-מוכרים. אני לא אומר להכיר בכל חושה, להכיר בכל יישוב קטנטן של שני בתים או חמישה בתים, אבל אני מדבר על תוכנית אשר הממשלה תכיר במסגרתה ביישובים הגדולים. יישובים בינוניים או אחרים, אם יש אפשרות לחבר אותם ליישובים קיימים, או לחבר אותם יחד כיישוב מוכר, או במסגרת של פתרון צודק, להעביר חלק מהיישובים הללו ליישובים קיימים.

אני חושב שהממשלה יכולה היום, בכלים העומדים לרשותה, לפתור את הבעיה הזאת, לקלוט את האזרחים הללו בתוך מדינתם. רק לפני זמן קצר דיברו על קליטת עלייה. אני חושב שצריך לקלוט גם את האזרחים שחיים בתוך המדינה כאזרחי המדינה, כחלק אינטגרלי ממנה, ולמנוע את המרירות המתמשכת.

מה עוד, אני חושב שהיום, כשאנחנו מדברים על תהליך שלום, והאוכלוסייה הערבית ברובה המסיבי תומכת בממשלה ובגישה שלה, תומכת במדיניות השלום, תומכת בצעדים שנעשו, בהסכם השלום הישראלי-הפלשתיני, ואנחנו מאמינים שיש צורך להתקדם ולהגיע להסכמים נוספים, דווקא בעידן הזה הממשלה צריכה להפגין רצון טוב, ממשלה שאומרת: אנחנו רוצים לבצע מדיניות שוויונית בין כל חלקי האוכלוסייה, ללא הבדל דת, לאום, גזע ומין. וראש הממשלה התבטא פעמים רבות ואמר: אני בוש ונכלם במדיניות האפליה שהיתה עד עכשיו.

אדוני השר, אתה אומר שאתה רוצה לבצע מדיניות של שוויון כלפי האוכלוסייה הערבית, ואנחנו מאמינים לגישה הזאת, מאמינים לכוונות הטובות, אבל בוא נבצע באופן מעשי את הכוונות הללו, ניתן את ההכרה הדרושה לשלושת היישובים, ונתקדם הלאה ליישובים אחרים שגם הם משוועים להכרה צודקת כחלק אינטגרלי מהמדינה הזאת, כאזרחים שווים במדינתם, כדי שיוכלו להתגאות ולמנוע את המשך המרירות הקיימת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה. אני מזמינה את כבוד השר משה שחל להתייחס להצעה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, נושא ההכרה בכפרי הכמאנה כיישובים לכל דבר ועניין נתון היום בדיונים בין-משרדיים, וכוונת הממשלה היא למצוא פתרון הולם ומתאים להכרה במקבץ בזמן הקרוב ביותר.

אכן הבעיה שהעלה חבר הכנסת דראושה היא בעיה ידועה המתייחסת לכ-40 יישובים ערביים המפוזרים ברחבי הארץ ודורשים טיפול כדי להכיר במעמדם ולהסדיר בעיות של מעמדם, השירותים שיינתנו להם, שירותים שכוללים מים, חשמל ותקשורת, אם כי חלק מהם מקבל שירותים כאלה בצורה לא חוקית, אבל ללא ספק הם צריכים להיות חלק מוסדר במסגרת הרשויות המקומיות.

אני יכול לומר לך, חבר הכנסת דראושה, שרק לפני שבוע, ביוזמתי נפגשתי עם האנשים שעוסקים בדבר וביקשתי לבדוק האם ההתחייבויות שנמצאות בקווי היסוד של הממשלה בוצעו ומתי ניתן יהיה לממש אותן הלכה למעשה. הובטח לי שהדבר יגיע לפתרון, לרבות ההצעה שהצעתי, לא להמתין אם יש יישובים שהמסקנה לגביהם היא שהם צריכים לקבל הכרה, אני מציע שלא להמתין לכל המקבץ ולהתחיל להודיע לגבי אלה שאין כל ויכוח לגביהם.

בעניין כמאנה שרקיה וכמאנה ע'רביה, יש התרוצצות בין שני כיוונים, בעיקר לגבי מדיניות מצד אחד של משרד הפנים לאחד רשויות כדי לחסוך בהוצאות, ומצד שני להכיר בשתי הכמאנות כיישובים נפרדים. בשלב הזה, עד כמה שנמסר לי על-ידי משרד הפנים, המטרה היתה להביא לכך שהמקבץ ירוכז בחלקו הגדול בכמאנה המערבית, אך לא נסתר מאתנו שקיימות אדמות גם בכמאנה המזרחית. כדי למצוא פתרון הולם, ברור הדבר שאין טעם לעשות משגה מבחינת התכנון, הראייה של

התפתחות היישובים ומה יקרה אתם, ולכן נתבקשתי כאן להודיע, שאולי צריך להמתין ובלבד שההחלטה תהיה החלטה נכונה.

אני בהחלט בעד העברת הנושא לוועדת הפנים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לגבי היישוב חוסייניה.

שר המשטרה מ' שחל:

לגבי היישוב חוסייניה, אני חייב לומר לך, שמה שנקרא "הבחור הזעזער" לא כתב שום דבר בקשר אליו מבחינה מעשית. אלה שכתבו לי את התשובה לא התייחסו לנושא הזה, ולכן אין לי כאן תשובה. אבל אני מציע להעביר את הנושא כולו לדיון בוועדת הפנים של הכנסת. אני אדאג גם להעביר למנכ"ל משרד הפנים, שהתשובה החסרה תינתן במקרה זה, ואישית, אף שזה לא בתוקף תפקידי, אלא כחבר הממשלה, אני דואג שאותן הבטחות שניתנו בקווי היסוד של הממשלה יגיעו לכלל ביצוע, כי לדעתי אין להשוות את הטיפול וההחלטה להודיע מייד לגבי אותם יישובים שאין לגביהם כל מחלוקת.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר משה שחל.

חבר הכנסת דראושה, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים, כהצעת השר?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה מסכים.

אם כך, נעבור להצבעה בעד או נגד דיון בנושא בוועדת הפנים. נא להצביע.

הצבעה מס' 29

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

ארבעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת הפנים.

חברי הכנסת, תם הדיון. הישיבה הבאה – ביום שני בשבוע הבא בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:40.